భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

మార్చి 1984

వ్యవస్థాపకులు

దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులు

భారతి

మాసపత్రిక

శివలెంక శంభుప్రసాద్

సంపాదకుడు

(1938-1972)

మార్చి 1984

సంపుటము : 61 **సంచిక : 3**

విడిపత్రిక వెల నాలుగు రూపాయలు

విషయానుక్రమణిక

మార్చి 1984

ముఖచిత్రం :

1929లో కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు బర్మా వెళ్ళినప్పుడు అక్కడి ఆంధ్ర మహాసభవారు వారికి బహూకరించిన బుద్ధుడి దంతపు విగ్రహం.

సచ్చిదానందలహరి

శ్రీ ముళ్లపూడి సచ్చిదానందమూర్తి

మౌనము ధ్యానము మంచిమందు లింటికిని వంటికిని
కాని యిట్లుండనీదు గృహకాలుష్య మందుకే నీవు
స్థాణువుగా చక్కని అవతారమెత్తితివి. యోచించి
శోణాంబర విచిత్రమూర్తి ! సోమేశ్వరా మహాలింగ !

రాత్రిళ్ళు నిద్ర రాదుగదర ! పగలు మెలకువ రాదు
ధాత్రిని నేనొనరెడిది దాదాపు శూన్యమ్ము. యింత
మాత్రానికే సూత్రపట్టి మనుగడ నా కిచ్చుచుంటి?
స్తోత్రప్రియా ! మహాదేవ ! సోమేశ్వరా మహాలింగ !

ఓపిక లేక కొంత మనసుండబట్టగలేక కొంత
ఏ పూవు లెట్లు వేసితినో ! ఈశ్వరార్పణమంచు
నీ పాదముల పంకజములు నిజముగ నావె. ముక్కంటి
చూపానడము లేదొ? నీకు. సోమేశ్వరా మహాలింగ !

చీకటినుండి చీకటికి చేరెడి సంధుల యట్లు
శోకమునుండి మరియొక శోకానబడి పోవుచుంద్రు
లోకులు సుఖమును గోరి లోభ మింతకు కారణమ్ము
సోకుమూకలగొంగ ! స్వామి ! సోమేశ్వరా మహాలింగ !

కవులకు కాకిమూకలకు కరువులేదీ ప్రపంచాన
చివరికి పంది నందిగ రచింతురు నాల్గు మెతుకుల
కెవ డెటుచచ్చిన నేమి? యీ జాతి యేమైననేమి ?
సువియన సువియంద్రు ! సోమేశ్వరా! మహాలింగ !

క్టర్ గుమ్మనూరు రమేష్‌బాబు

సునిశిత మేధోపరిజ్ఞానం కేవలం పరిపోషకశక్తి ప్రభావమేనా?

మేధోపరిజ్ఞానం ఏవిధంగా ఏర్పడుతుందన్నది ఈనాటికీ సవాలుగానే నిలిచిఉన్నది. మనిషి తెలివితేటలలో కాని, బుద్ధి ంసంలో కాని ఇతర జంతువులకన్నా అత్యధిక స్థాయిలో ఉన్నాడు. ఎవరూ కాదనలేని సత్యము. అయితే మనిషి, మనిషికీ ఈ పరి నంలో వ్యత్యాసముంటున్నది. పండితపుత్రుడు శుంఠ అవుతున్నాడు. లు పట్టుకొనే గంగపుత్రుడు మహావిద్వాంసుడౌతున్నాడు. ఎందు లా? అఖండ మేధావిగా గొప్పశాస్త్రవేత్తగా విశ్వవ్యాప్తంగా కొని ాడబడ్డ అయిన్‌స్టీన్ మెదడును పరిశీలించి, పరిశోధించి సాధించిం కటే! ఆ మహాపురుషుని మెదడుకూ, సామాన్యమైన తగుమాత్రం వితేటలున్న మనిషిమెదడుకూ సాంకేతికంగా పెద్దభేదమేమీలేదని. రెక్కడున్నది ఆ వ్యత్యాసం ?

"చింపాంజీ", "గొరిల్లా"ల వంటిజంతువుల నుంచి, ఆదిమ మాన లనుంచి నేటిమానవుడు అత్యధికమైన పరిజ్ఞానాన్ని ప్రదర్శించేందుకు రణభూతంగా శరీరపరిమాణానికి, మెదడు పరిమాణానికి మధ్యన లకొనే నిష్పత్తి ప్రభావంగా తేల్చిచెప్పినారు. మెదడుపరిమాణం గణనీయంగా పెరిగేకొద్దీ తెలివితేటలు ఎక్కువకావడం సహజంగానే జరుగుతుందని భావించడం అసమంజసమేమీకాదు. మెదడు పరిమాణం పెరిగేకొద్దీ, దానికి అనులోమానుపాతంగా, జ్ఞాన నాడీకణాలు (ఆలోచించగలిగేవి!) కూడా అధికంగాఉండి, బుద్ధివికాసం పరిణిత స్థాయికి ఎదుగుతూఉంటుంది. 45 కిలోగ్రాముల బరువున్న "చింపాంజీ" మెదడు పరిమాణం, 60 కిలోగ్రాముల బరువున్న నేటిమనిషి మెదడు పరిమాణంకన్నా రెండురెట్లు తక్కువగా ఉండడంవల్ల, దాని తెలివితేటలుకూడా మనిషికన్నా చాల తక్కువ స్థాయిలో ఉందని స్పష్టంగా తెలిపినారు. కాబట్టి మెదడు మృదుకణజాలంలో విస్తరించుకొని ఉన్న "థింకింగ్ న్యూరాన్" ల సంఖ్య అధికంగా ఉంటే తెలివితేటలు కూడ ఎక్కువగా ఉంటుందని తెలుసుకోవచ్చు. "చింపాంజీ" లో 3.4 "బిలియన్"లు,మనిషిలో 8.5 "బిలియన్"లు-"థింకింగ్ న్యూరాన్"లు ఉండడం, మనిషికి ఉన్న ఆధిక్యతను (బుద్ధివికాసపరంగా) తేటతెల్లం చేస్తుంది. ఈ విషయానికి సంబంధించి మనిషికి, మనిషితో దగ్గరి సంబంధం ఉన్న మరికొన్ని క్షీరదాలకు ఉన్న బాంధవ్యాన్ని పట్టిక రూపంలో ఇచ్చినాను.

శరీరానికి - మెదడుకూ ఉన్న సంబంధ బాంధవ్యాలు

క్షీరదం పేరు	శరీరం బరువు (కిలోగ్రాములలో)	మెదడు పరిమాణము (ఘన సెంటిమీటర్లలో)	శరీర నాడీ కణాలు (బిలియన్‌లలో)	జ్ఞాన నాడీ కణాలు (బిలియన్‌లలో)
"చింపాంజీ"	45	400	0.9	3.4
"గొరిల్లా"	250	600	1.9	3.6
"ఆస్ట్రిలోపెథికస్ రోబస్టస్"	50	600	1.0	4.7
"హోమో ఎరెక్టస్"	50	1000	1.0	7.0
"హోమో సాపియన్స్" (నేటి మనిషి)	60	1800	1.0	8.5

[ప్రొఫెసర్ జెర్రీసన్, యూనివర్సిటీ ఆఫ్ కాలిఫోర్నియా వారి అంచనా ఇది !]

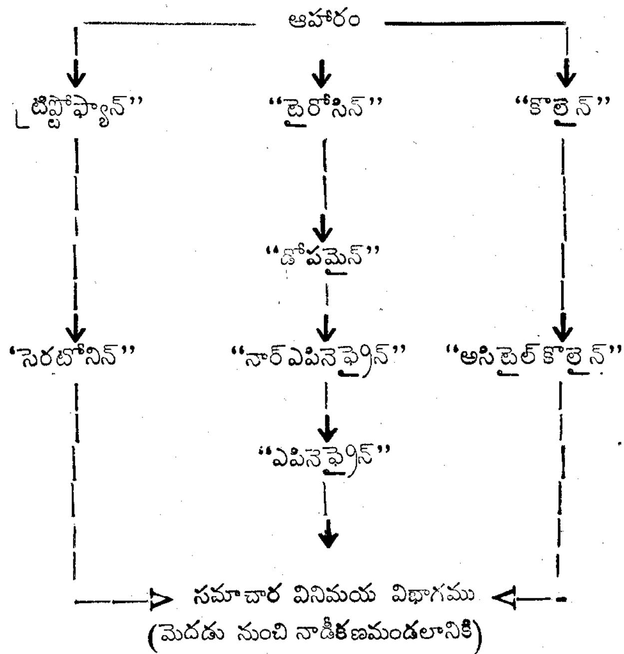
జంతువులపై మనిషికున్న ఆధిక్యత సంగతి సరే! మనుష్యులందరిలోనూ ఒకే విధమైన తెలివితేటలుండటం లేదు. అయిన్‌స్టీన్‌కూ - అంబేద్కర్‌కు భేదముంది. టాల్‌స్టాయ్‌కీ - గొథేకి తేడా ఉంది. మార్క్స్‌కీ - మహాత్మాగాంధీకీ వ్యత్యాసముంది. పాశ్చర్ కీ-పాపర్ కి తారతమ్యం ఉంది. ఈ తేడాలు ఎందుకని? వారి రంగాలు ఏవైనా వారు ప్రదర్శించిన అసమాన ప్రజ్ఞావిశేషాలు ఒక్కటే. ఈ ప్రజ్ఞా విశిష్టతలోనూ ఒకరినుంచి ఒకరు ప్రత్యేకమైన బాణీతో, వ్యక్తిగతమైన ముద్రతో వేరుపడుతునే ఉన్నారు. శరీర పరిమాణము, మెదడు పరిమాణము ఒకే విధంగా ఉన్నాయి. దేహ నాడీకణాల సంఖ్యలో కాని, మెదడు నాడీకణాల సంఖ్యలో కాని ఏ విధమైన మార్పు లేదు. అయినా ఈ తేడా ఎందుకు? కారణాల కోసం అన్వేషణ మొదలు పెట్టినారు. మెదడు నాడీకణాలు ఒకదాన్నొకటి ఒక వలలాగా అంటి పెట్టుకొని ఉంటాయి. ఈ జాలకార నిర్మితం ఎంత జటిలంగా ఉంటే, ఆ జటిలత ఆధారంగా, బుద్ధివికాసం అంతగా పరిణితి చెంది ఉంటుందని ఒక భావన, అంటే నాడీకణానికి ఉండే నాడీపోచల సంఖ్య, ఆ పోచలు మరో నాడీకణం పోచలతో ముడిపడి ఉండే తీరు - ఇవి రెండూ బుద్ధి వికాసానికి దోహదం చేస్తాయన్నమాట. ఇది కొంతవరకు వాస్తవమేనని పరిశోధనలు సెలవిస్తున్నాయి. ఈ జాలాకార నిర్మాణపు అమరిక జన్యుసంబంధమైనదని ఒక ప్రతిపాదన. అయితే ఇది "ఆక్సిడెంటల్" గా ప్రకృతిపరంగా జన్యువులో కలిగే మార్పులవల్ల కూడ ఏర్పడవచ్చునని మరొక సూచన. అంటే ఈ సంక్లిష్ట నిర్మాణం యాదృచ్ఛికంగా స్వచ్ఛందంగా ప్రకృతి ప్రభావానికి లోబడి రూపొందేదని, ఆ విధంగా బుద్ధివికాసం (నా దృష్టిలో వివేచనా శక్తి) ప్రకృతి వరప్రసాదమేనని స్పష్టంగా బోధపడుతుంది. "జెనెటిక్ ఇంజనీరింగ్" లేదా "టైలరింగ్" ద్వారా జన్యువులో మార్పులు కలుగజేసి "సూపర్ మ్యాన్" లను "డేర్ డెవిల్" లను తయారు చేసే పద్ధతి కూడ ఈ భావనను ఆధారంగా చేసుకొని రూపకల్పన గావించబడ్డదే! ఈ ఆలోచనల పరంపరలోనే మనిషి తీసుకొనే ఆహారాన్ని బట్టి మెదడు క్రియాశీలత మారుతూ ఉంటుందనే భావన వెలువడ్డది. పౌష్టికాహారం మేధోశక్తిని పెంచుతుందని భావించడం జరిగింది. ఇది నిజమా? కాదా? తేల్చి చెప్పడానికి మెదడు క్రియాశీలత వేటిపై ఆధారపడి ఉంటుందనే విషయాన్ని అవగాహనకు తెచ్చుకోవాలి.

మెదడు క్రియాశీలత "ట్రిప్టోఫ్యాన్", "టైరోసిన్" అనబ "అమైనో ఆమ్లాల" మీద, "కొలైన్" అనబడే క్రొవ్వుపదార్థం మీ ఆధారపడి ఉంటుంది. మనం తీసుకొనే పరిపోషకాలలో ("న్యూట్ర యంట్స్") వీటి శాతం అధికంగా ఉంటే మెదడు క్రియాశీలత కూ అధికంగానే ఉంటుంది. ఈ రెండు "అమైనో ఆమ్లాలు", "కొలైన్" క్రొవ్వుపదార్థము ఏవిధంగా మెదడు క్రియాశీలతను పెంచగలుగ తుందన్నది చాల ఆసక్తికరమైన అంశము.

తీసుకొనే ఆహారపదార్థాలలో పిండిపదార్థాలు ఎక్కువగా ఉన్నట్లయితే "ట్రిప్టోఫ్యాన్" వనరులు అంతంతమాత్రంగానే లభ్యమౌతాయి. అదే మాంసకృత్తులు అధికంగా ఉన్నట్లయితే "ట్రిప్టోఫ్యాన్" వనరులు అధికంగా ఒనగూడుతాయి. "టైరోసిన్" కూడ తగు మోతాదులో రూపొందుతుంది. చిక్కుడు, గ్రుడ్డుసొన, గొర్రె, మేక మాంసాలలో (ముఖ్యంగా కాలేయంలో) - "లెసిథిన్" అధికంగా ఉండి దానిద్వారా "కొలైన్" ఏర్పడుతుంది. ఒక విషయం మాత్రం స్పష్టం. "ట్రిప్టోఫ్యాన్", "టైరోసిన్," "కొలైన్" - వీటిపైనే మెదడు క్రియాశీలత ఆధారపడి ఉంటుంది. ఎందుకనలా? మెదడు నుంచి అనుబంధిత, సహసంబంధిత నాడీకణాలకు సంకేతాలను అందించడానికి కావలసిన "ఎలక్ట్రిక్ పొటెన్షియల్", "న్యూరో ట్రాన్స్‌మిటర్స్" ద్వారా కొనసాగించబడి సమాచారం "కమ్యూనికేట్" చేయబడుతుంది. ఈ "ట్రాన్స్‌మిటర్" లు రూపొందడానికి ఈ రెండు "అమైనో ఆమ్లాలూ", ఒక క్రొవ్వుపదార్థమే మూలకారణాలు! ఏ పదార్థం ఏవిధమైన "ట్రాన్స్‌మిటర్" ను ఏర్పరుస్తుందనేది విలయవారీగా చర్చించుకోవలసిన అంశము.

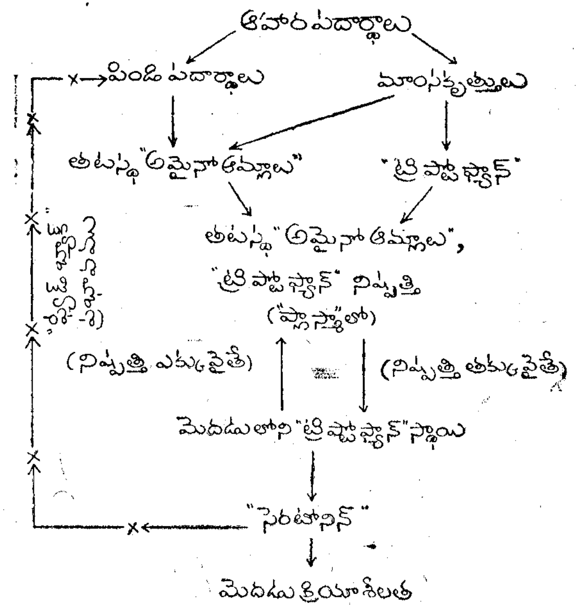
"ట్రిప్టోఫ్యాన్", "సెరటోనిన్" అనే "ట్రాన్స్‌మిటర్" ను ఏర్పరుస్తుంది. అలాగే "టైరోసిన్" అనేది దశలవారీగా "డోపమైన్", "నార్ ఎపినెఫ్రైన్", "ఎపినెఫ్రైన్" - అనబడే "కన్వేయింగ్ ఏజంట్" ల తయారీకి ఉపకరిస్తుంది. ఇకపోతే "కొలైన్" అనేది "ఎసిటైల్ కొలైన్" గా రూపొంది సమాచారాన్ని చేరవేసే అపవాహి చాలకంగా వ్యవహరిస్తుంది. ఈ "న్యూరో ట్రాన్స్‌మిటర్" ల నిర్వాకాన్ని స్థూలంగా నిర్దేశించుకోవచ్చు: (రేఖాచిత్రం 6వ పేజీలో)

"న్యూరోట్రాన్స్ మిటర్"లు - సమాచార వినిమయాలు

మెదడుక్రియాశీలత మెదడులో ఉన్న "ట్రిప్టోఫ్యాన్" నిలువల మెద, "ప్లాస్మా"లో (రక్తంలో) ఉన్న "ట్రిప్టోఫ్యాన్" నిలువలమీద ఆధారపడి ఉంటుంది. "ప్లాస్మా"లో "ట్రిప్టోఫ్యాన్" అధికంగాఉంటే మెదడులోకి "ట్రిప్టోఫ్యాన్" ప్రవేశించి "సెరటోనిన్" రూపొందడానికి అవకాశమిచ్చి క్రియాశీలతను పెంచుతుంది. ఒకవేళ "ట్రిప్టోఫ్యాన్" శాతం "ప్లాస్మా"లో పడిపోతే మెదడుక్రియాశీలత బాగాతక్కువౌతుంది. అంటేమెదడు చురుకుతనం తగ్గిపోతుందన్నమాట! పిండిపదార్థాలను ఎక్కువగా తీసుకొన్నట్లయితే "ట్రిప్టోఫ్యాన్"తోపాటు, మరో ఐదు తటస్థ "అమైనో ఆమ్లాలు" కూడా ఏర్పడుతాయి. ఈ ఐదు తటస్థ "అమైనో ఆమ్లాలు"గా "టైరోసిన్", "ఫినైల్ అలనీన్" "ల్యూసిన్ "ఐసోల్యూసీన్", "వాలైన్" - లనుగుర్తించినారు. "సెరటోనిన్" ఏర్పడే అవకాశం "ట్రిప్టోఫ్యాన్"కు, మిగిలిన ఈఐదు తటస్థ "అమైనో ఆమ్లాల" కూ -మధ్యనున్న నిష్పత్తిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ నిష్పత్తి ఎక్కువైతే (అంటే "ట్రిప్టోఫ్యాన్" ఎక్కువగాఉంటే) "సెరటోనిన్" రూపొందుతుంది. ఒకవేళ "సెరటోనిన్" శాతం మరీఎక్కువైతే తటస్థమైనో"ఆమ్లాల"కు "ట్రిప్టోఫ్యాన్"కు మధ్యఉన్న నిష్పత్తిని నియంత్రించేందుకు వీలుగా పిండిపదార్థాలను తీసుకోవడమనే చర్యను అరికట్టడం జరుగుతుంది. అంటే "సెరటోనిన్" ఎక్కువగాఉంటే, పిండిపదార్థాలను తీసుకోవడం మనకు మనమే తగ్గించివేస్తామన్నమాట. పైపెచ్చు "ప్రోటీన్"లను ఎక్కువగాతీసుకొంటాము! "ఫెన్‌ఫ్లూరమైన్" (ఇది "సెరటోనిన్" తయారీకి వినియోగపడుతుంది.) "ఇంజక్షన్" లిచ్చిన ఎలుకలు ఎక్కువ పిండిపదార్థాలున్న ఆహారాన్ని (ఇందులో ఐదుశాతం మాత్రమే"ప్రోటీన్"లు ఉన్నాయట!) తీసుకోవడం బాగా తగ్గించి నలభైఅయిదుశాతం "ప్రోటీన్"లున్న పిండిపదార్థాలను తీసుకోవడం గమనించినారు. కాబట్టి "సెరటోనిన్", పిండిపదార్థాలున్న పోషణపై "ఫీడ్‌బ్యాక్ ఎఫెక్ట్"ను చూపెడుతుందని అర్థమౌతుంది. "ట్రిప్టోఫ్యాన్" పిండి పదార్థాలవల్ల, మాంసకృత్తులవల్ల ఏవిధంగా రూపొందుతుంది. ఆ "ట్రిప్టోఫ్యాన్" నుంచి "సెరటోనిన్" ఏ విధంగా ఏర్పడుతుందన్నది. ఈక్రింది రేఖాచిత్రంలో విశదపరచాను

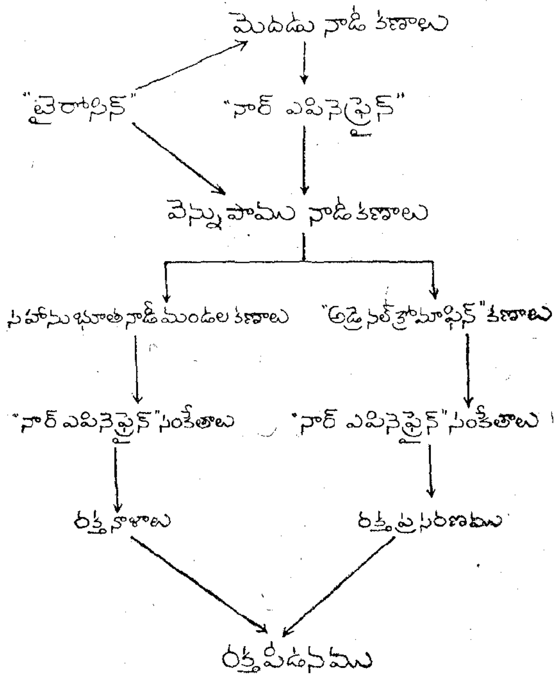
1. మెదడు పనితీరుపై పోషకపదార్థాలప్రభావం!

"టైరోసిన్" "అమైనో ఆమ్లం", "ప్రోటీన్"ఎక్కువగా ఉన్న పదార్థాలలో ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఈ "అమైనో ఆమ్లం", రక్తపీడనాన్ని నియంత్రించే "క్యాటక్యాలమైన్ ట్రాన్స్‌మిటర్" లను ఏర్పరుస్తుంది. ఈ "టైరోసిన్" ద్వారా రూపొందే "నార్ ఎఫినెఫ్రైన్" మెదడు క్రియాశీలతపై ప్రభావాన్ని చూపి, దానిద్వారా వెన్నుపామును

కదిలించి - రక్తనాళాల సంకోచ వ్యాకోచాలను, రక్తప్రసరణ తీవ్రతను నియంత్రిస్తుంది. ఫలితంగా రక్తపీడనస్థాయి అదుపులో ఉంటుంది. ఈ విధంగా "టైరోసిన్" ద్వారా రక్తపీడన స్థాయిని సదా సమాయత్త పరిచే మేధో క్రియాశీలత, మనం తీసుకొనే పరిపోషకాల ప్రభావమేనా అని అనిపించి ఆశ్చర్యంలో ముంచెత్తుతుంది. కాబట్టి ఒక విషయం నిర్దుష్టంగా తెలుస్తుంది. పరిపోషకాలవల్ల మెదడుకు చురుకుదనం కలుగుతుందేతప్ప తెలివితేటలు పెరుగదు. బహుశా చురుకుదనం వల్ల తెలివితేటలు పెరిగే అవకాశం ఉందేమో! ఇంకా నిర్ధారించ బడలేదు. రక్తపీడనాన్ని నియంత్రించడంలో "టైరోసిన్" పాత్రను ఈక్రింది రేఖాచిత్రంలో చూపినాను. పరికించండి.

2. రక్తపీడనాన్ని నియంత్రించడంలో "టైరోసిన్" పాత్ర!

"కొలైన్" ద్వారా ఏర్పడిన "ట్రాన్స్మిటర్" - "అసిటైల్ కొలైన్" కండరాల సంకోచ వ్యాకోచాలను నిర్దేశిస్తుంది. ఈ నిర్దేశించడమనే ప్రక్రియ మెదడు క్రియాశీలతపైనే ఆధారపడి ఉంటుంది. "అసిటైల్ కొలైన్" స్థాయిని బట్టి, కండరాలలో నెలకొని ఉన్న శక్తి జనకాల స్థాయిని బట్టి, సంకోచ వ్యాకోచాల వ్యాపకం పెరుగు తగ్గుతూ ఉంటుంది. క్రొవ్వు పదార్థాలు మనం తీసుకొనే ఆహ పదార్థాలలో ఎక్కువగా ఉన్నట్లయితే "కొలైన్" స్థాయి పెరిగే కాశముంది. తదనుగుణ్యంగానే "అసిటైల్ కొలైన్" స్థాయి పె మెదడు క్రియాశీలత అధికమై నిర్దుష్టమైన సంకేతాల సమీకరణ ఎక్కు కండరాల వ్యాపారాలను నియంత్రిస్తుంది.

ఈ విధంగా కేవలం రెండు "అమైనో ఆమ్లాల" మీద, ఒ ఒక క్రొవ్వుపదార్థం మీద మెదడు క్రియాశీలత ఆధారపడి ఉండడ ఆశ్చర్యంగానే ఉంటుంది. మెదడుకు తగిన మేత ఉంటేనే చురు ఉంటుందని మనమంటూ ఉంటాము. అంటే మెదడుకు పదును పెడుత ఉండాలని మన పరిభాష. కాని అది నిజమేనని, మెదడుకు సరియై మేత అవసరమని తెలిసినప్పుడు, మనవారి దూరదృష్టికి, శాస్త్ర దృష్టి జోహారు అనవలసి వచ్చింది. ఆరోగ్య ప్రమాణాలతో అలరారే పోష పదార్థాలను పరిగ్రహిస్తూ ఉంటే మెదడు చురుకుగా పని చేయగలుగ తుంది. సమస్యలను పరిష్కరించే సంకేతాలను అందించగల పరి జ్ఞానాన్ని పొందగలుగుతుంది. అంతేకాని సృజనాత్మకమైన శక్తిని పొందలేదు. అంటే వివేచనా ప్రవృత్తి అనేది స్వతఃసిద్ధమే కాని పరి పోషకశక్తి ప్రభావం కాదని నా అభిమతం. ఇది నిజం కాకపోయి నట్లయితే, ఎంతోమంది పేదవారు, మింగమెతుకు లేనివారు సృజనాత్మత శక్తిలో ఎంతో వెనుకబడి ఉండేవారు. పరిపోషకాలు దైహికపరమైన సమస్యలకు సంబంధించినంతవరకు మెదడుకు పరిజ్ఞానాన్ని అందిస్తాయి. అద్భుతమనిపించే సృజనాత్మకశక్తికి, సంస్కారబద్ధమైన వివేచనా శక్తికి, పరిపోషక ప్రభావంతో పనిలేదని తెలుస్తుంది. కాబట్టి సునిశిత మేధోపరిజ్ఞానం కేవలం పరిపోషకశక్తి ప్రభావమే అని భావించే శాస్త్ర భావనలో శాస్త్రీయత ఎంతమాత్రమూ లేని అవాస్తవిక ధోరణి ఉన్న దని విజ్ఞులు తెలుసుకోవలె!

వాస్తవ దృక్పథంలో విషయాన్ని తరచి చూడవలె!

పుణ్యభూమి

శ్రీ చల్లా రాధాకృష్ణశర్మ

వన గంగా సలిలాలు
హిస్తున్నందుకే కాదు

పూర్ణా విశ్వేశ్వరులు
చోటనే కాదు

సీమానస మందిరం
సినందుకే కాదు___

కని పాలూ కమ్మని పెరుగూ
ృద్ధిగా దొరుకుతున్నందుకు

నవలాడే కాయగూరలు
ష్కలంగా లభిస్తున్నందుకు

రకాల పళ్లు ఫలాలు
ులవిందు చేస్తున్నందుకు

విగ్రహపుష్టి సంతుష్టి కలిగి
మనుషులు మసులుతున్నందుకు

అన్ని శాస్త్రాలకూ, భాషలకూ
ఆటుపట్టుఅయినందుకు

పుట్టింటికి దూరంగా ఉన్నా
పెద్దపీట తెలుగుకి లభించినందుకు

తులసిదాస మాలవీయాది
అలఘు చరిత్రుల కార్యరంగమైనందుకు

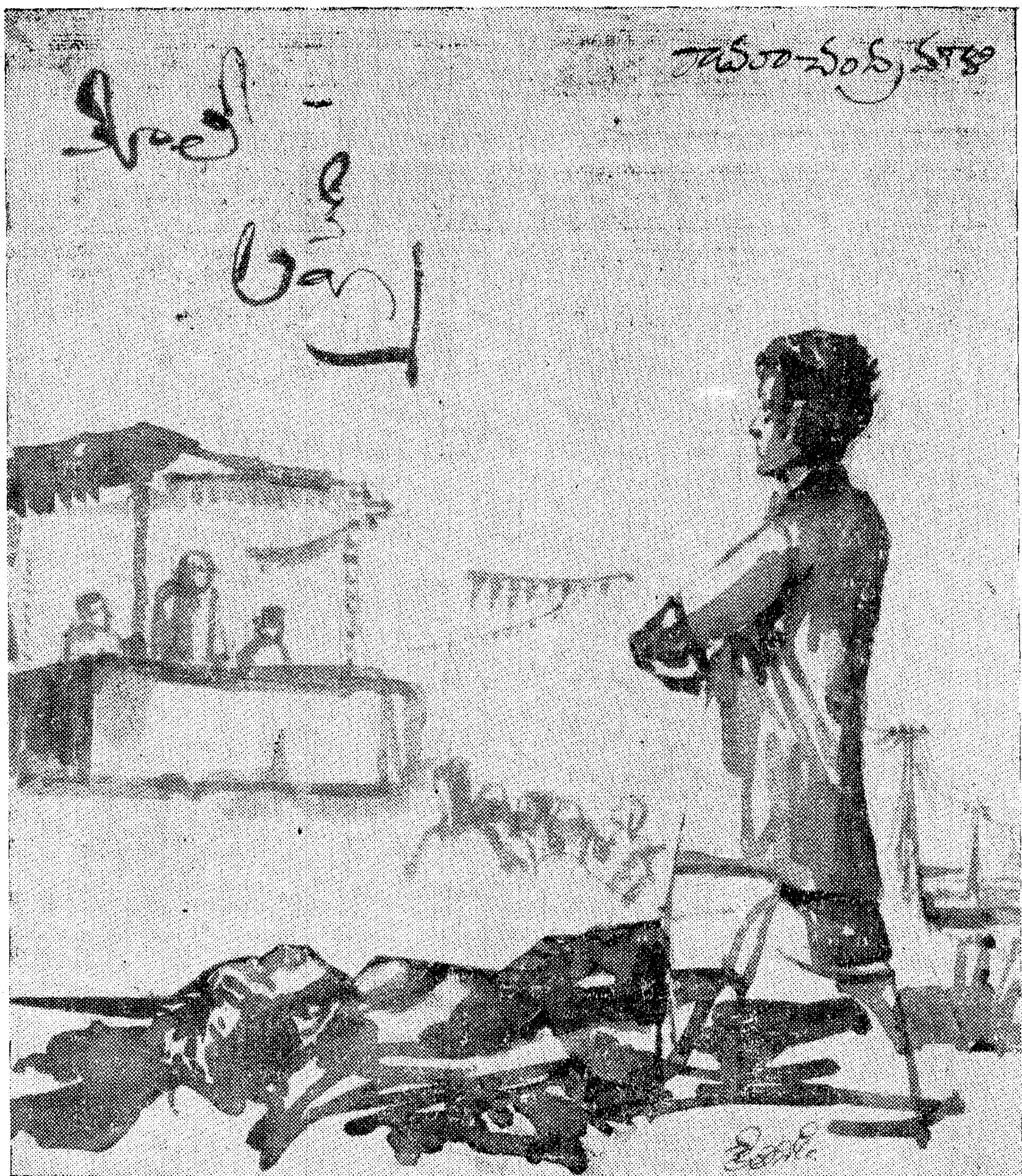
కాశీనగరం పుణ్యభూమి
నిజంగానే పుణ్యభూమి !

'అ'శోకపది

శ్రీ ముక్కామల వెంకటేశ్వరరావు

రని జ్వాలా
ాయని వెలుగూ
గని రాగం
పని వూపూ
ందని చూపూ

చావని చేవా
అతనివి కావా ?
'ఆ' తనివి తీరాయా ?
తెలుగు సాహితిలో
చెరగని సిరా శ్రీశ్రీ.

నేను ఆ థర్మల్ పవర్ స్టేషన్ సూపరింటెండింగ్ ఇంజనీర్‌గా ... ఆ అరణ్యం నడుమ జీవితాన్ని గడుపబట్టి రెండు సంవత్సరాలైంది. మొదట్లో ప్రభుత్వం ఆ ప్రాజెక్ట్ కార్యభారాన్ని నాకు వప్పజెప్పి అక్కడికి పంపినపుడు దట్టమైన అడవీ, దూరంగా సువిశాలమైన నదీపాయ తప్పితే ఏదీ కనిపించేది కాదు. చుట్టూ కొండలే నేస్తాలు. ఆ ఏడాదంతా వేలమంది కూలీలు నా సహచరులు .... కొద్దిమంది ఇంజనీరింగ్ స్టాఫ్, మినిస్టీరియల్ సిబ్బంది పాలనా విభాగంలో నాతోపాటు ఉండేవారు. సరియైన ఇండ్లుగానీ, వసతిసౌకర్యాలు గానీ ఉండేవికావు. ఎక్కడున్నామన్న ధ్యాస ఉండేదికాదసలు. ... ఎప్పుడు ప్లాంట్ తయారవుతుందా ... ఎప్పుడు కమీషనింగై విద్యుత్తు ఉత్పత్తి మొదలవుతుందా అన్నదే ధ్యాస - రాత్రింబవళ్ళ తపస్సు.

దినంలో ఎక్కువభాగం వందల వేల సంఖ్యలో దీక్షతో పని చేసే కూలీలమధ్య గడిపేవాడ్ని. హడావిడితో, ఎంతో చురుకుదనంతో, చకచకా జరిగే ఆ పని జరుగుతున్న చోట ఉంటే ఎంతో తృప్తిగా ఉండేది. ముఖ్యంగా బాయిలర్ ఎరక్షన్, చిమ్నీ ఇన్‌స్టలేషన్, కూలింగ్ టవర్ నిర్మాణం యిలాంటివి జరుగుతున్నప్పుడు ఎంతో సరదాగా ఆ

త్తయిన కట్టడాల్లో ఓ కుర్చీ వేసుకుని స్వయంగా పనిని గమనించే డిని.

ఆ పరంపరలో –

మొదటి కూలింగ్ టవర్ నిర్మాణం జరుగుతూండగా,

దాదాపు 50 మీటర్ల ఎత్తున ... ఫైనల్ కాంక్రీట్ స్లాబింగ్ స్తున్నారు. నేను ఓ చోట లిఫ్ట్‌లో నిలబడి చుట్టూ చూస్తున్నాను.

కాంక్రీట్ తట్టలను కూలీలు చకచకా అందిస్తున్నారు ఒకరి ండి ఒకరికి. గ్యాప్ ఎక్కువగా ఉన్నచోట తట్టలను నెత్తిపై పెట్టుకుని అంత ఎత్తున నెమ్మదిగా వెదురు వంతెనలపై నడుస్తున్నారు.

– అప్పుడు చూశానామెను.

పాపం నిండు చూలాల్లా ఉంది. ఎంతో భారంగా నెత్తిపై కట్టను ... కడుపులో పాపను ... మోస్తూ, భారంగా అడుగులో అడుగేసుకుంటూ,

ఆమె వెనుక ఓ పన్నెండేళ్ళకూడా నిండని ఓ బాలుడు.

వాడుకూడా నెత్తిపై తట్టతో రథాన్ని లాక్కెళ్ళుతున్న ఒంటరి గుర్రంలా –

మనసు చివుక్కుమంది.

ఆమెనేమో పూర్తిగా దయనీయమైన స్థితిలో – వాడేమో బాల కార్మికుడు ... హృదయాన్ని ఎవరో పిడికిట్లో పిసికినట్టనిపించి –

కంట్రాక్టర్‌ను పిలిపించాను. అడిగితే,

ఆమెపేరు లక్ష్మి అని చెప్పాడు. భర్త ఓ పెద్ద తాగుబోతు. వీళ్ళు ఏంజేస్తారన్నది వాడికినవసరం. కావలసిందల్లా వాడికి ఈమె రోజూ పది రూపాయలీయడం. లేకుంటే గొడ్డుదెబ్బలు తినడం. ఆమె వెనుక ఉన్నది ఆమెకొడుకు బీక్యారాం. వాడిని కొండంత ఆశతో బళ్ళో చదివిస్తోందామె. ఎనిమిదోక్లాసు. ప్రస్తుతం వేసవి సెలవులు కాబట్టి వాడుకూడా అమ్మతో కూలీకొచ్చాడు. సంక్షిప్తంగా అదీ కథ.

"కాని ఆమె పాపం ఆ స్థితిలో ఇంత ఎత్తున పనిచేయడం బాగు లేదయ్యా ... మరీ పాశవికంగా ఉంది... " అని అంటున్నాన్నేను, ... ఇంతలో

"అ....మ్మామ్మామ్మా..." అని ప్రకృతి అదిరిపోయే కేక గాలినిండా అలుక్కుపోయి,

ఉలిక్కిపడ్డాను....

ఆమే...లక్ష్మి...వెదురువంతెన పైనుండి జారి నెత్తిపైనున్న తటతోసహా పడిపోయి...చూస్తూండగానే కట్టబడ్డ అనేక వెదురు స్ట్రక్చర్ అడ్డంకులను తట్టుకుంటూ, చిందరవందరై పోతూ – చటుక్కున నేలపై కూలిపోయింది.

ఆ దృశ్యం చూస్తూనే ..."అమ్మా ..."అన్న ఆమె కొడుకు బీక్యారాం గుండెలదిరిపోయే పిలుపు.

ప్రకృతి స్తంభించి...ఎక్కడివాళ్ళక్కడే శిలలై...భయం... భయం...ఎటుచూసినా భయం.

హృదయం విదారకమైపోయింది,.

కళ్ళనిండా నీళ్ళు...తప్రత...దోషిలా,... ఆ ప్రాజెక్ట్‌కు నేనే అధిపతినికాబట్టి – ఆమెను నేనే చంపించినట్టు భావన.

ఆ రాత్రి...నిద్రలేదు...చెవుల్లో ఆమెయొక్క మృత్యుకేకే ...పిల్లవాని పిలుపే.

ఏంచేయాలి...

ఆ పిల్లవాడేంకావాలి...వాడికిప్పుడెవరు దిక్కు – ఘర్షణ.... ఆమె కుటుంబానికెలా న్యాయం చేయాలి... ఆమె ఓ కాంట్రాక్టర్ క్రింద కూలీ. ప్రభుత్వానికి సంబంధంలేనిది –

ఐనా ... ఏదో ఓ విధంగా రెండువేల రూపాయలు ఆమె తరపున బీక్యారాంకు అందేట్టు చేయగలిగేను.

తర్వాత మళ్ళీ పని ...

కాలం గడుస్తూండడం –

ఈలోగా ఛీఫ్ ఇంజనీర్‌గా ప్రమోషన్ రావడం, హైదరాబాద్ మారడం జరిగి, మామూలు జీవన ప్రవాహంలో పడిపోయాను.

* * *

ఈరోజు – అదే థర్మల్ పవర్ స్టేషన్‌ను ఎవరో మంత్రి భారతజాతికి అంకిత మిస్తూంటే వెంట ఉంటూ నేనుకూడా వచ్చి – జ్ఞాపకాలు ...

రెండేళ్ళ సుదీర్ఘమైన జ్ఞాపకాలు.

మేం కూర్చున్న కారు అందంగా అలంకరించిన వేదిక వద్దకు చేరుకుంది. దిగగానే చుట్టూ ఎందరో అఫిషియల్స్. ఎస్. ఇ. లు, ఇ. ఇ. లు, డి. ఇ. లు, ఎ. ఇ. లు. – అన్నీ వెకిలి నవ్వులు. మస్కా నమస్కారాలు.

ప్రభుత్వ రంగంలో పవర్‌లో ఉన్న వాడిక చుట్టూ ఉన్న మనుషులు భరించలేని స్థాయిలో స్తుతి కొడుతూంటారు. దాన్ని తల వంచి సహించక తప్పదు.

మంత్రిగారు త్వరత్వరగా స్టేషన్‌ను కమీషన్ చేసేందుకు ఏర్పాటుచేసిన స్విచ్‌ను ఆన్ చేసి వెళ్ళిపోయేందుకు హడావుడి పడిపోతున్నారు.

కాని - కమీషనింగ్‌కన్నా ముందు, ఆ పవర్ స్టేషన్ నిర్మాణంతో నాకున్న అవినాభావ సంబంధాన్ని పురస్కరించుకొని నాతో ఓ చిన్న కార్యక్రమం ఏర్పాటు చేశారు. అది ... స్టేషన్ మెషినరీ ఎరక్షన్‌లో ఉండగా, డ్యూటీలోనే గుండె ఆగి చనిపోయిన డివిజనల్ ఇంజనీర్ శ్రీ ఎ. రామశాస్త్రిని "కర్తవ్య నిర్వహణలో కన్నుమూసిన అమర జీవి" గా ఓ పాలరాతి ఫలకంపై స్థూపానికి నిర్మింపజేసిన స్మారక చిహ్నాన్ని నేను ఆవిష్కరించడం.

సరే... ముతా అంతా ఆ స్థూపంవేపు కదిలింది.

కార్లు దిగి...కరకరలాడే బట్టలు ... ఆంగ్ల సంభాషణలు ... సకిలింతలు ...

స్టేషన్ ఇంజనీర్ స్వాగతవచనాలు -

వేదిక అలంకరణలు -

స్మారక చిహ్నావిష్కరణ కాబట్టి ... కాస్త మౌన గంభీర వాతావరణం ఏర్పడింది.

నడుస్తున్నాను స్థూపందిక్కు .... ముందు నా పి. ఎ. దారి తీస్తున్నాడు.

పాలరాతి ఫలకంపై ఏర్పాటుచేసిన సిల్కు పరదాను తొల గించేందుకు సిల్కుదారాల కుచ్చులను లాగబోతూండగా ...

"ధన్ ... " మని ఓ కాగితపు ఉండ ఫట్‌మని ఓ గుండులా దూసుకొచ్చి - స్థూపాన్నితాకి క్రిందపడి -

వందల, వేల తలలు చటుక్కున వెనక్కితిరిగి,

"పకడో .... పకడో" అరుస్తోందొక ఖాకీ డ్రెస్.

పోలీసుమంద పరుగులు తీస్తోంది.

అంతా నిశ్శబ్దం ... ప్రపంచం బద్దలైపోయినట్టు బాధ.

పిల్లవాడు పరిగెత్తుతున్నాడు ... మెరుపులా ... వాణ్ణి....

వాణ్ణి ఎక్కడో చూచినట్టు గుర్తు...ఎక్కడ....ఎక్కడ !

వంగి కాగితపు ఉండను ముట్టుకోబోతూంటే - "ఆగండిసార్. అది బాంబేమో ... " అంది మరో పోలీస్ కంఠం.

తలెత్తి ఆతనివంక చూచి ... నవ్వి ... విచ్చుకున్న కాగిత ఉండను చేతుల్లోకి తీసుకుని - విప్పి.

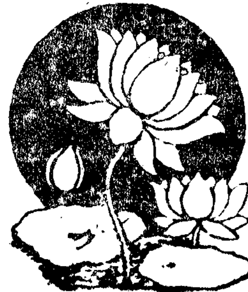
"ఈ నిర్మాణంలో - ఈ దేశంకోసం అసువులు బాసిన మ అమ్మ లక్ష్మి .... కూలీ లక్ష్మి అమరజీవికాదా .... ఎక్కడుంది ఆమె స్మారకచిహ్నం - బీక్యారాం."

సిగ్గు .... తలలో, మనసులో ... అణువణువునా సిగ్గు -

"శహరో ... ఆ పిల్లవాణ్ని ఏమీ అనకండి. తీసుకురండిక్కడి ...." అరిచాను.

కూలీ లక్ష్మిపేరు రాయించాలి స్థూపంపై. లేకుంటే నేన మనిషిని కాను -

గుండెల్లో ఏదో ఉద్వేగం .... !

తెలుగుమీద కన్నడ ప్రభావమెంత?

సెప్టెంబరు 1983 భారతిలో శ్రీ ఆదవాని హనుమంతప్పగారి తెలుగుమీద కన్నడభాషా ప్రభావం" అనే వ్యాసం చదివితిని.

బళ్లారి సరిహద్దులో నున్న తెలుగు గ్రామం (జోహరాపురం-ఆలూరుతాలూకా, కర్నూలుజిల్లా) లోపుట్టి, కన్నడం మాతృభాషగకలిగి తెలుగు అభిమానభాషగ కలిగి, ఇప్పుడు శ్రీ హనుమంతప్ప గారు తమ వ్యాసంలో ఉదాహరణాలిస్తున్న స్థలంలో నివసిస్తున్న నాకు ప్రకృత విషయం మీద కొన్ని తోచిన విషయాలు వ్రాస్తాను.

కన్నడతెలుగులు సోదరీమణులు. ఎవరు అక్క, ఎవరు చెల్లెలు అనే ప్రశ్న ఇప్పుడువద్దు. కవలలు అంటే మరీబాగు.

రాష్ట్రేతరాంధ్రులసంఖ్య కోటివరకుండ వచ్చును. అందులో మూడవవంతు కర్ణాటక ప్రాంతములో నున్నారు. కాలక్రమేణ, కన్నడ భాష చాలామార్పులను చెందింది. గుర్తుపట్టలేనంతగ మారిపోయింది. ప్రాచీన కన్నడ కావ్యములిప్పుడు విద్యార్థులకే ప్రయత్నపూర్వకంగా మాత్రమే అర్థమవుతాయి. పంపకవిభారతము చదువుతుంటే తెలుగు - తమిళం మిశ్రమమా అన్నట్లుంటుంది. అందు కేకాబోలు రాజాజీ ఒకసారి తనసహజ వక్రోక్తితో ఇట్లన్నాడు: "తమిళాన్ని తెలుగు లిపిలో వ్రాస్తే అది కన్నడమవుతుంది."

తెలుగు పరిస్థితి వేరు. నన్నయ వాడిన భాషారూపమునే మనము నేటికీ వాడుతున్నాము. ఆయన పద్యాలు ఎవరికైనా చప్పున అర్థమవుతాయి. అమాటకువస్తే నేటి "వచనపద్యాలు" కంటే నన్నయ పద్యాలే సులభముగ అర్థమవుతాయి. భాష జీవంతము. భాషప్రవాహిని కాబట్టి తెలుగు భాష అభివృద్ధిచెందలేదని కాదు. ఆధునిక శాస్త్రములు వ్రాయుటకు భారతీయభాషలలోకెల్లా తెలుగు అనువయినదని 1956లో జె. బి. ఎస్. హాల్డేన్ అన్నాడు. దీనినిబట్టితెలుగు భాషాభివృద్ధి తేట తెల్లమవుతున్నది.

కన్నడంలో నేడు పంపకవి మాదిరి పద్యాలు వ్రాసేవారినీ, వ్రాస్తేచదివి అర్థంచేసుకొనేవారిని కర్ణాటకరాష్ట్రంలోఅరుదుగాచూస్తాము. అదే ఆంధ్రలో నేడు నన్నయమాదిరి పద్యాలు వ్రాసేవారూ వున్నారు, వాటిని ఆదరించేవారూ వున్నారు. కన్నడభాష "మాడర్నైజ్" అయింది. ఇంగ్లీషు-వలె తెలుగు అభివృద్ధి అయింది-ఇటాలియన్ వలె. అందుకే కన్నడ తెలుగులు రెండునూ అజంత భాషలైనా, తెలుగుకే "ఇటాలియన్ ఆఫ్ ది ఈస్ట్" అను ప్రశస్తివచ్చింది. ప్రాచీన కన్నడ కవులు ఛందో విషయంలో చాలా వైవిధ్యం చూపినారు. మనం తెలుగులో వాడే వృత్తములు వారువాడినవే. పంప,రన్న వంటి కవుల పద్యములు నన్నయ తిక్కన పద్యముల మాదిరుండగా, తర్వాతి కన్నడ కవులు "రగడ"లనీ "షట్పదు"లనీ దేశీ ఛందస్సుల స్వీకరించి కన్నడ కవితా గాంభీర్యాన్ని నీరుగార్చివేసిరి. బసవేశ్వరాది భక్తులవి "వచనములు" -మన వచన పద్యాల వలెనే తలాతోకా వుండవువాటికి. వారి భాషమాత్రం ఇప్పటి కన్నడంవలె వుంటుంది. పంప వంటి కన్నడం పాతకన్నడం - "హళగన్నడం". ఈ హళకన్నడంలో వ్రాయుట పెద్ద యజ్ఞం అనుకొంటారు ఇప్పటి కన్నడిగులు. "రామాశ్వమేధ" అనే చిన్న కావ్యాన్ని గద్యలో హళగన్నడలో నందళికె లక్ష్మీనారాయణయ్య ("ముద్దణ") ఈ శతాబ్ది ఆరంభంలో మారుపేరుతో ప్రచురించగా ఆ గ్రంథం ప్రాచీన మైనదని కన్నడిగులు పడిన సంబరమింతా, అంతా? తెలుగులో వున్నంత పద్యశిల్పం వేరే భారతీయ భాషలలోలేదు. తిక్కన త్రిపర్వంలో నున్నంత ఛందశ్శిల్పంనభూతో నభవిష్యతి. టెనిసన్ కవి "మాడ్" అనే కావ్యంలోనూ, రాబర్ట్ బ్రిడ్జెస్ "టెస్టమెంట్ ఆఫ్ బ్యూటీ" అనే కావ్యంలోనూ కొంత ఛందోవిన్యాసం గోచరిస్తుంది. ఇప్పుడుమనం వాడే గద్యవాక్య నిర్మాణం ప్రాచీన తెలుగుపద్యాలలోని వాక్యనిర్మాణంను పోలుతుంది. తిక్కన నుండీ, అనంతామాత్యుని "భోజ రాజీయము" నుండి ఎన్నయినా వుదాహరణాలీయవచ్చును. కన్నడ తెలుగు లిపులు ఒకానొక కాలములో ఒకేవిధంగా వుండేవి. తర్వాత ఈ సోదరీమణులు వేర్పాటుపోయినారు. కన్నడ లిపి కొంత గజిబిజి. ఇట్లంటే కన్నడిగు లొప్పుకోరు. సహజమే కదా! అయినా నేడు "లంకేశ్ పత్రిక" లాంటి వార్తాపత్రికలు తెలుగు లిపికి సన్నిహితంగా ఉండే కన్నడ టైపులనే వాడుతున్నారు. తెలుగు కన్నడాల కేకలిపి కావలెననే వుద్యమంవుంది. 1958లో తెలుగు లిపి సంస్కరణ సంఘం ఏర్పడింది. ఆ సంఘంవారు సూచించిన సవరణలనే ఒప్పుకోము. ఇక రెండుభాషలకూ ఒకే లిపియన్న వారూ ఒప్పుకోరు. మనమూ డిటో. ఆ సంఘసభ్యులు దాదాపు అందరూ పరమపదించిరి.

మొత్తానికి కన్నడ, తెలుగులు పడుగుపేకలవలె కలిసిపోయినవి. కన్నడకావ్యాలనుగానీ, తెలుగుకావ్యాలనుగానీ పరిశీలిస్తే పరస్పర ప్రభావం అంతగా కనరాదు. "నాదుభాష నిజంబు కర్నాటభాష" అని గర్వంగా ప్రకటించుకొన్న శ్రీనాథునిలోనూ కన్నడప్రభావం కనిపించదు. ఆయన అసాధ్యుడాయె. "కర్నాట" పదానికి డొంకతిరుగుడు అర్థం ఇచ్చి తప్పించుకోగలడు. కన్నడదేశంవాడని శ్రీ చిలుకూరి నారాయణరావు గారంతగా వాదించిన పాల్కురికి సోమన రచనలో కన్నడభాషాప్రభావం అంతంతే. తనది "జానుతెనుంగు' అని చెప్పుకొన్నాడు. తెలుగురాయని (మహావిష్ణువు) చే "కన్నడరాయలు" అని బిరుదుపొందిన శ్రీకృష్ణ దేవరాయల "ఆముక్తమాల్యద"లో విచిత్రపదాలున్నా కన్నడప్రభావం లేదు. ఒకభాష మాతృభాషగా గల్గినవారు ఇంకొకభాషలో రచన చేస్తే, నిజమాతృభాషా సంప్రదాయాన్ని అవలంబిస్తాడనుకోవడం సరికాదు. శ్రీ పురిపండా అప్పలస్వామి, శ్రీ ప్రకాశచంద్ర శతపథి రచనలలో ఒరియా ప్రభావంవుందా? సుప్రసిద్ధకన్నడరచయిత "బీచి" (రాయసం భీమసేనరావు), "త. రా. సు." (టి. ఆర్. సుబ్బారావు) ఆంధ్రులే అయినా వారికన్నడ రచనలలో తెలుగు ప్రభావంలేదు. కపిలె వీరరాజు మైసూరు రాజ్యంలోని ఉన్నతోద్యోగి. ఆయన వ్రాసిన వచనతెలుగు భారతంలో కన్నడప్రభావంలేదు. రచయితలు తమరచనలలో అన్య భాషాపదాలనెందుకు వేస్తారనేది పెద్ద క్వొశ్చెను. తమ బహుభాషా పరిచయం చూపించడానికి కావచ్చు ఆ భాషాపదమే ఆ భావానికనువయిన దని వుండవచ్చు. ఫ్రెంచిపదం "నావ్యురిచ్" (నడుమంత్రపుసిరి) వలె, కావలిసి కొంచెతనంగా అన్యభాషాపదంవాడి, చదువరులను తికమక పెట్టేందుకయి వుండవచ్చు. తానువాడే ఫలానాపదం, నుడికారం అన్య భాషీయం అని తెలిసియుండకపోవచ్చు. పాతపదాన్ని, అన్యభాషాపదం ఆక్రమించడం అనే భాషాదౌర్భాగ్యమూవుంది. చక్కని తెలుగుదేశ్య మయిన "కీసర" అనేపదాన్ని, హిందూస్తానీపదం "జేబు" నెట్టివేసింది. ఈ "జేబు" విశ్వనాథవారినీ కొట్టివేసింది ("జేబు దొంగలు").

ఒకభాషాప్రభావం, ఇంకొకభాషమీద కవుల రచనలలో కాకుండా జనవ్యవహారంలో కనపడవచ్చు. ఇప్పుడు శ్రీ ఆదవాని హనుమంతప్ప గారి వ్యాసంలోని వివిధాంశాలపై నాయాలోచనలను వెల్లడిస్తాను అగత్యం, అసడ్డ, మెయి, సోలు...వంటి పదాలు కన్నడంవి అనే భావంతో వ్రాసినారు. ఇట్టిపదాలు కన్నడంకు, తెలుగుకు భాగస్వామ్యం అనుకొంటేసరి. ఇవీతెలుగుపదాలే. ప్రపంచ మాండలికాలనుకోవచ్చును. రెండుకాని, అంతకంటె ఎక్కువకాని భాషల్లోవుండే సమానశబ్దార్థక పదాలను "కోగ్నేట్" పదాలంటారు. ప-హ, వ-బ, న-ణ, క-చ అక్షరభేదాలతో కన్నడ - తెలుగులోనున్న "కోగ్నేట్" పదాలు కొన్ని వేల సంఖ్యలోవుంటాయి. ఈ సింపుల్ ట్రిక్కుతో రెండు భాష లేర్పడినాయా అనే ఆశ్చర్యం కలుగకమానదు. ఒక తెలుగుపదం కన్నడ ప్రభావంవల్ల ఏర్పడ్డది అని ఎట్లుకనుగొనేదంటే ఆ కన్నడపదం తెలుగుచ్చారణలో మార్పుపొంది, ఆ కన్నడపదంలేకుంటే, ఈ తెలుగు పదం ఉండియుండదని అనిపించినప్పుడు. ఉదాహరణకు: శ్రీ హను మంతప్పగారే ఇచ్చిన కన్నడపదం "హోళి"గలే తీసికొందము. దీనికి తెలుగుకోగ్నేటు 'పోళి". కానీ రాయలసీమలో కర్ణాటకాంచలములలో ఉండే వారు "ఒళిగలు" అంటారు. ఇదీకన్నడభాషాప్రభావంఅంటే. దిగువ, నేను తెలుగుపై కన్నడ భాషాప్రభావం ఉండేకొన్ని పదముల పట్టికనిస్తాను.

పట్టిక

కన్నడ భాషాప్రభావంగల కొన్ని తెలుగు పదములు ("కన్నడ తెలుగు")

కన్నడతెలుగు	కన్నడమూలం	అర్థం/ప్రయోగం
అండా	హండె	పెద్దకాగు
అక్కులు	అక్కి	బియ్యం, "అక్కుల్లు" ఇట్లు వచ్చిందే.
అవలక్కులు	అవలక్కి	అటుకులు
ఉడుగురులు	హుడుగరు	పిల్లలు
ఉరక్కులు	హురక్కి	ఉప్పుడుబియ్యపు బొరుగులు
ఒళిగలు	హోళిగె	పోళీలు
కబ్బినము	కబ్బిణ	ఇనుము
కూసు	కూసు	శిశువు, అభ్యాసము కూసువిద్య
కుణియు	కుణి	గంతులు వేయు, పిల్లోడు కుణుస్తా వుండాడు
కోసుంబరి	కోసుంబరి	నానపప్పు
గద్దలము	గద్దల	అల్లరి. ఇది సమాన పదమను కొంటాను.
గుంగాడులు	గుంగాడి	దోమలు
గొజ్జు	గొజ్జు	చింతపులుసు వంటకము
గొత్తు	గొత్తు	తెలియు, నాకు గొత్తులేదు (తెలియదు)
జోకుమారుడు	జోకుమార	వానవచ్చేందుకు కొలిచే క్షుద్ర దేవత
చౌళేకాయలు	చవుళేకాయి	గోరుచిక్కుడుకాయలు, వీనికి "మొటిక్కాయలు" రాయల సీమ మాండలికము.

జోబి	జోబి	జేబు
ధోత్రము	ధోత్ర	దోవతి
పల్యము	పల్య	కూర, "పూరీపల్యం తెండి".
బాళు	బాళు	మనుట, "బతికి బాళరా"
బాళికి	బళికి	ఎక్కువకాలం వచ్చు, "ఈ గుడ్డ చాలానాళ్లు బాళికి వస్తుంది"
బాళేపండు	బాళేహణ్ణు	అరటిపండు
బీగము	బీగ	తాళము
బుత్తి	బుత్తి	చలిది; రెండూ 'భుక్తి' తద్భవములు
బేకు	బేకు	కావలయును; "నాకుబేకులేదు" (నాకు కాబట్టదు)
బేడలు	బేళె	పప్పు
మొరము	మొర	చేట
వగ్గరిణి	వగ్గరిణి	తిరుగుబోత; బొరుగుల వగ్గరిణి
సుమ్మనె	సుమ్మనె	ఊరక; "ఉడుగురులూ, సుమ్మనె వుండు" (పిల్లలూ, ఊరకుండండి)
సుడగాడు	సుడగాడు	వల్లకాడు
హల్టాలు	హరటి	గప్పాలు, "హల్టాలు కొట్టేదేనా, పని ఏమయినా చేస్తారా?"

పై "తెలుగు" పదాలను కర్ణాటకరాష్ట్ర సరిహద్దుల్లోవుండే హిందూపురం, మడకశిర, ఉరవకొండ, రాయదుర్గం, కల్యాణదుర్గం (అనంతపురం జిల్లా), ఆలూరు, అదవాని, (కర్నూలు జిల్లా) ప్రాంతాల్లోజనులు వాడుతున్నారు. నిజానికి తెలుగుపదాలుకావు. కన్నడభాషారూపాలీ స్వరూపం దాల్చినాయి. కన్నడంరాని తెలుగువాళ్ల తెలుగులోనూ, తెలుగురాని కన్నడిగుల తెలుగులోనూ ఇట్టిమాటలు దొర్లుతుంటాయి.

కొన్నిసమాన (కోగ్నెట్) పదాలు రెండుభాషల్లో అర్థచ్ఛాయల్లో భేదంకల్గిఉన్నాయి.

ఉదా : "కంపు" పదం

కన్నడం కస్తూరి అంటారు. కానీ కన్నడకస్తూరి "కంపు" కొట్టును, కంపు పదం కన్నడంలో సువాసన అనే అర్థంలోనూ, ఇప్పటి తెలుగులో దుర్వాసన అనే అర్థంలోనూ వాడబడుతూవున్నాయి.

2. "కుడి" పదం

కన్నడంలో నీటినిమాత్రమే లేదాఏదైనా ద్రవాన్ని, గాలిని "కుడి"యుట వుంది. తెలుగులో ఘనపదార్థాన్నిసైతం "కుడి"చెదము (భుజింతుము)

3. "సుళ్ల"పదం

కన్నడంలో "సుళ్ల" అంటే అబద్ధం. తెలుగులో "సుల్లక" పదం అదే అర్థంకలిగి వుంది. సుల్లన, సుల్లోడు అనే పేర్లుగలవారున్నారు. సుల్లక పదం క్షుల్లక (నీచ) పదంనుండి వచ్చివుండవచ్చు.

4. "కళ్ల"పదం

కన్నడంలో "కళ్ల" అంటే దొంగ అని అర్థంకాగా, తెలుగులో "కల్ల" అంటే అబద్ధం అని అర్థం.

శ్రీ హనుమంతప్పగారు తమ వ్యాసంలో ఎల్లెడలా రెండురకాలైన ప్రమాదాలుచేసినారు. ఒకటి తెలుగు నుడికారాన్నీ, వాక్యాల్నీ కన్నడం నుంచి వచ్చినాయని నిరూపించబూనడం, రెండు ఇతర ఆంధ్ర ప్రాంతాల్లోని (ముఖ్యంగా సర్కారుజిల్లాలు) మాండలికాల్ని ప్రమాణ భాషగా తీసికొంటూ, రాయలసీమలోని ప్రామాణికరూపాల్ని మాండలికాలుగానెట్టివేయడం. నాఈవాక్యాలకి ఉపపత్తులు చూపిస్తాను.

విలక్షణసంధి

నీయాకట్ల మేం షావుకార్లుకాదప్పా. "ఒకేఅర్థాన్నిచ్చే రెండు భాషల పదాల్నికలుపుట" అనే సూత్రంచేసినారు.

కన్నడపదం హాగె (ఆగ), తెలుగుపదం అట్ల కలిసి ఈక్రింది విధంగా సంధి అయినదట!

నీ ఆగ + అట్ల → నీ ఆగ అట్ల → నీ ఆగట్ల → నీయాగట్ల → నీయాకట్ల.

లక్షణంనుంచి లక్ష్యాన్నిసాధించడమంటే ఇదేకాబోలు!

పైని ఉదాహరణం తెలుగువాక్యమే. కన్నడం ప్రమేయమేలేదు. చూడుడు. అది రెండు విధాలుగా నిష్పన్నంకాగలదు.

1. నీ అగు అట్ల → నీ యగు అట్ల → నీయగట్ల → నీయాకట్ల.
2. నీ అట్ల → నీ యట్ల > నీ యగట్ల > నీ యాకట్ల

తెలంగాణావైపు అట్ల అనేందుకు గట్ల, ఇంత అనేందుకు గింత అనడం సర్వేసర్వత్ర చూస్తున్నాము. పై వాక్యంలోని "కట్ల" అట్లు సిద్ధించిందే కాని వేరుకాదు.

కిలార్థం

కన్నడ 'అంతె' అనేది తెలుగు "అట" అయినదట! 'అట ప్రాచీనకాలంనుండీ కావ్యాలలోకూడ వాడబడింది (ఉదా: 'వనకన్యకనట')

పదబంధాలు

సున్నపుకాయి డబ్బి.

కన్నడ "కాయి" అంటే డబ్బిఅంటున్నారు.

గోదావరిజిల్లావారు సైతం "పొడుంకాయి" అంటే నస్యం వేసుకొనేడబ్బి అనే అర్థంలో వాడుచుండ, కాయి=డబ్బిఅని కన్నడపదం అనడం సరికాదు.

పద క్రమం

అప్పా అమ్మా ; క. తందెతాయి

తల్లిదండ్రులు; తె. అమ్మా నాన్న

అని ఇచ్చినారు. కన్నడంలో "తాయితందె" (అమ్మానాన్న) అనికూడా అంటాము. కావున ఈ సిద్ధాంతం చెల్లదు.

సంఖ్యావాచకం

నూరు (శతం) పదం కన్నడప్రభావంవల్ల వచ్చిందనీ, సరిహద్దు ప్రాంతాలలో ఇన్నూరు మొదలైన రూపాలున్నాయనీ కోస్తాలో 'వంద' అనివున్నదనీ ఇంకొకసూత్రం. ఇదీ సరికాదు.

'వంద' పదం మాండలికం. 'నూరు' పదం ప్రాచీనమూ, ప్రామాణికమూ, గ్రాంథికమూ అయినట్టిది. తెలుగుశాసనాలలోనూ, మహాకావ్యాలలోనూ 'నూరు' పదమే వాడబడింది.

వాక్యం

వాక్యాల్లో కన్నడ ప్రభావం వుంది అనడానికి ఈ క్రింది వాక్యాన్నిఉదాహరణంగా ఇచ్చినారు.

ఉదా:-

ఉరవకొండకు పోయెల్లేదా అనేదానికి కన్నడ వాక్యం ఉరవకొండగె హోగోదిల్లా? మూలమంటున్నారు.

పైని తెలుగువాక్యం, కన్నడవాక్యంతో సమానం కావచ్చుగాక. అట్లని కన్నడవాక్యం ప్రభావితం చేసిందనడం సమంజసమా ? "హి వెంట్" అనే ఆంగ్లవాక్యం, 'వాడు పోయెను' అన్న తెలుగువాక్యం నిర్మాణం ఒక్కటే. అట్లని ఇంగ్లిషుదే ప్రభావితమయిందని యనగలరా?

ఉరవకొండకు పోయెల్లేదా? అనే వాక్య నిర్మాణం ఉరవకొండకు పోయేదిలేదా ? అను వాక్యంతో సమానం. "పోయేది" అనే రూపం శిష్ట వ్యవహారికంలోనూ, కావ్యాలలోనూ ఉన్నట్టిదే.

ఉదా:-

"ఉండేది రాముడొకడే", "కరినేలింది హుళక్కి" ఇత్యాది. మరియూ "పోవుటలేదా?" అనే గ్రాంథిక రూపంకాబట్టి "పోయెల్లేదా?" అనేది అచ్చపు తెలుగు వాక్యమేకాని కన్నడరూపం కాదు. తర్జుమాయూ కాదు. ఇతర ప్రాంతాల్లో అయితే ఈ విధంగా వుంటుంది : ఉ కొండకు పోవా? అని శ్రీ హనుమంతప్ప గారన్నారు. 'ఉరవ కొం పోవా' అనే వాక్యసరణి 'ఉరవకొండగె హోగోదిల్లా' (క) తో గ 'ఉరవకొండకు పోయెల్లేదా' (తె) తో గాని సమానంకాదు. "పోవా? లో మధ్యమపురుష ప్రమేయం అధ్యాహార్యంగా వుంది. ఇదే వాక్య కన్నడంలో ఈలాగుంటుంది :

ఉరవకొండగె హోగెయా?

రాయలసీమలోనూ "పోవా?" రూపంతో వాక్యాల్ని వాడుతారు.

సర్వనామం

కన్నడంలోని 'యారు' (ఎవరు) అనే పదాన్ని యథాతథం వాడుతారని ఇంకొక సూత్రం. కన్నడంలో 'యారు' కు ప్రాచీ రూపం "ఆరు". తెలుగులో 'ఏరు' అనే ప్రాచీన రూపం ఉంది.

పరిపూర్ణార్థకం

కన్నడంలో "బిడు" అనే సహాయక క్రియను చేర్చితే ప పూర్ణార్థక మేర్పడుతుంది. దానికి సమాన పదమయిన "విడు" ఈ ప్రాంతంలో వాడబడుతుంది అంటూ శ్రీ హనుమంతప్ప గారు క్రిం యుదాహరణ మిచ్చినారు.

ఉదా:

చేసిడిసినాడు (చేసి విడిచినాడు "చేశేసాడు")

అంటే "చేసిడిసి" అనే రూపం కన్నడం నుంచి వచ్చిందనా వా నిగమనం?

ఈ క్రియారూపం కన్నడం నుంచి వచ్చిందీకాదు, రాయలసీమ సరిహద్దులోని వ్యావహారికమూ కాదు. ఇది ప్రాచీన ప్రామాణిక రూపం. గుంటూరువాడై, నెల్లూరులో వుంటూ, ఓరుగల్లు చక్రవర్తితో రాచకార్యములు నడిపిన కవి తిక్కనయే వాడినాడు.

ఉదా:-

తప్పు దనదెసలేదని చెప్పివిడిచె (మహా భా. ఉద్యోగప., ఆశ్వా. 4, ప. 7)

కన్నడం లోని "హేళిబిడు", తెలుగులోని "చెప్పివిడిచు" కు సమానం. ఇతర భాషలలోనూ ఇట్టి క్రియారూపాలు లేకపోలేదు. హిందీని తీసుకొందాం. "మార్‌డాలా" అనేది "చంపివిడిచె" తో సమానం.

శ్రీ హనుమంతప్పగారిచ్చిన లక్ష్య లక్షణాలను పరిశీలిస్తే తెలుగుపై కన్నడభాషా ప్రభావం దాదాపు లేనట్లేలెక్క.

కన్నడ తెలుగు లొకే యింటి యాడపడుచుల్లాంటివి. సమాంతరముగ, సమాన భాగస్వామ్యముతో పెరిగినట్టివి. సంస్కృతపదం

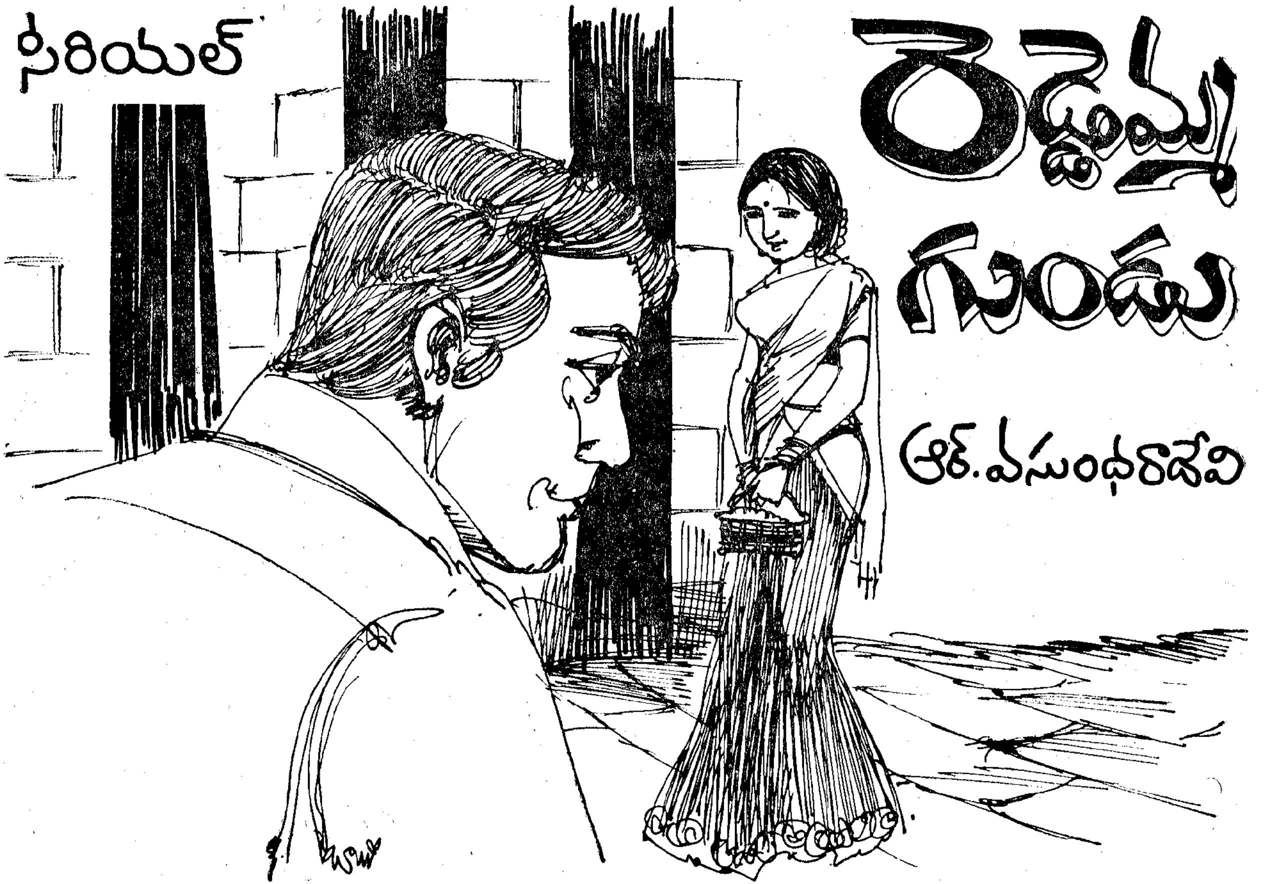
ళ" ను ఇవి ఎట్లు పంచుకొన్నాయో చూడండి: తెలుగు - జొన్న, డం - జోళ. ఒకదానిపై నింకొకటికి గల ప్రభావం అంత ష్టంగా ద్యోతకం కాదు. తమిళ, కన్నడ, తెలుగులు స్వతంత్రంగా తమ విశిష్టతను నిల్పుకొంటూ వచ్చినాయి. తమిళం అతి ప్రాచీనం. ్వాత కన్నడం, ఆ తర్వాత తెలుగు అనే సిద్ధాంతం సుల్లక. ఆ టకు వస్తే తెలుగే ప్రాచీనతమం. ఇది నేనంటున్న మాట కాదు. వల ఒక తమిళదేశ భాషా శాస్త్రవేత్త ప్రతిపాదించిన సిద్ధాంతమిది.

తెలుగుపై కన్నడ ప్రభావం, ఉర్దూ పారశీక భాషలకన్నా క్కువుంది. తెలుగులో ఉర్దూపర్షియన్ భాషాపదాలు ఎక్కడపడితే క్కడ దొరుకుతాయి. ఆ భాషాపదాలు మనవే అనేట్టట్లు చేరిపోయి యి. "కొత్తిమిర", "అపరంజి" వంటి మాటలే తార్కాణాలు. ట్లని కన్నడభాషా ప్రభావమే తెలుగుపై లేదా అంటారేమో? ఉన్నది. చ్చారణలో, పసలో, కొన్ని కొన్ని మాటల ప్రయోగంలో సూక్ష్మ క్ష్మంగా వుంటుంది. ఉదాహరణాలిస్తాను. "ధని" అనే పదం వుంది. ది సంస్కృతం. దీనిని కన్నడంవాళ్లు యజమాని (షావుకారు) కి పయోగిస్తారు. ఆదవాని లాంటి పూర్లలో తెలుగువారు కూడా జమానిని "ధని" అని వ్యవహరిస్తారు. మావారి ఉచ్చారణలో ఇది ణి" అనికూడా అయింది. ఇదీ భాషా ప్రభావమంటే. ఇంకొక చిత్ర పదం ఉంది. అది "నౌనేపాటి". ఇది మా వూరిలోని చాలా ంది, ముఖ్యంగా కమ్మ కులస్థులు పెట్టుకొనే పేరు. నౌనేపాటి, నేపాటయ్య, నౌనేపాటప్ప ఇట్లుంటాయాపేర్లు. ఈ పేర్లు కోర్టు త్రాల్లోనూ, భూమి పట్టాల్లోనూ, పెండ్లి పత్రికల్లోనూ నమోదయి వి. దీనికర్థమేమప్పా అని ఆ పేర్లవారి నడిగితే, "మాకు తెలియదు స్వామీ, నీవే చెప్పల్ల" అంటారువారు. ఆలోచిస్తే ఈ పేరుపై న్నడ ప్రభావముందని తేల్చినాను. కమ్మవారు భూస్వాములు. వీరికి 'నౌనేపాటయ్య" అనే కులదైవమున్నాడు. ఈ దేవత ధాన్యాధిపతి. తని విగ్రహం (ఒక రాతిగుండు) నల్లరేగడి పొలంలోబయల (గుడి గోపురాలు లేక) వుండును. మా వూరిలో కొర్రలు ముఖ్యపంట. దీని కోతలు, కల్లము అయింతర్వాత రైతులందరూ నౌనేపాటయ్య దేవరను కొల్చుటకు పోతారు. రాతిగుండుపై కొర్రలు రాశి పోస్తారు. విందు చేసుకొంటారు. అంటే అర్థమేమి? "నౌనేపాటయ్య" ప్రియంగు (కొర్రలు) ధాన్యాధిదేవత. కొర్రలకు కన్నడభాషలో "నవణె" అని పేరు. 'నవణె' ధాన్యానికి పతి "నవణెపతి". "నవణెపతి" యే మన వారి చిత్రోచ్చారణలో "నౌనేపాటి" అయినది. 'నౌనేపాటి' పదం 'కొర్రపాడు' వంటిది కాదు. "నౌనేపాటి" దైవం. "కొర్రపాడు" గ్రామం. కన్నడ నామం "నవణేపతి", మావారి తెలుగుచ్చారణలో "నౌనేపాటి" యగుట తెలుగుపై కన్నడంయొక్క సూక్ష్మ ప్రభావం. ఇంకొక భాషపై ప్రభావం కల్గియుండుటకు కన్నడభాషపై తెలుగు ప్రభావానికి ఒక ప్రసిద్ధ ఉదాహరణ ఇస్తాను. కన్నడరాయలు శ్రీకృష్ణదేవరాయలు పరిపాలించిన ఈ ప్రాంతానికి మనం "రాయలసీమ" అని పేరుపెట్టుకొన్నాం. కన్నడిగులూ దీన్ని "రాయలసీమె" అంటు న్నారు. అప్పుడు కన్నడంలోనే అయితే "రాయరసీమె" కావలెను. "ల" తెలుగుకారకం అయిననూ "రాయలసీమ" అనే పేరు అతుక్కు పోయింది. ఆలిండియారేడియోలో వివిధ భాషా వార్తా ప్రసారాల్లోనూ 'రాయలసీమ' అంటున్నారు. ఇదీ తెలుగు ప్రభావం !

రాయలసీమలో మాట్లాడే తెలుగుభాషను - అదొక వస్తు ప్రదర్శనశాలా నమూనాగ లేక బతికిన కాలేజిభాషలాగ, లేక ఒక అనాగరిక జనుల భాషలాగ పరిగణించడం మన నేటి విశ్వవిద్యాలయ భాషా శాస్త్రజ్ఞులకు పరిపాటి అయిపోయింది. గత నాలుగు శతాబ్దాల నుండి రాయలసీమ ప్రజలు ఆలనాపాలనా లేక, కరవులకు గురి అవుతూ, త్రాగడానికి నీళ్లులేక, విద్యాసౌకర్యాలు లేక, వాణిజ్యస్తోమత లేక చితికి చివికిపోయినారు. అట్లని వారిభాషను ఏదో హాస్యభాజనపు సరుకుగా చూడవద్దు. రాయలసీమలోని తెలుగుభాష తిక్కన, నాచన సోమన, పోతనాదికవుల ప్రయోగాలకు కాణాచి. మహాకవుల పలుకుబళ్లు ఇచ్చట సజీవంగా వున్నాయి. రాయలసీమలో "యదారు" (విచారం) అనే పదం వాడుతూ వుంటాము. ఇదే తిక్కన వాడిన "ఎడరు". భయ పడు అనే అర్థంలో "యదపడె" అంటాము. దీనిని చేమకూర వేంకటకవి "ఎదపడి" అని వుపయోగించినాడు. ఇంక వాక్యనిర్మాణం చూస్తాము.

మా వూరిలో మేము స్వాములము. మమ్మల్ని అందరూ "స్వామీ ! నీవు భోంచేస్తివా ?" అని అడుగుతారు. స్వామీ ఏమిటి, నీవు అనే ఆ ఏకవచన సంబోధన ఏమిటీ అనే సందేహం వస్తుంది. కానీ తీరాచూస్తే ఇది మహాకావ్య సంప్రదాయం. కవిత్రయ భారతంలో పాత్రలన్నీ ఏకవచనంలోనే పిలుచుకొంటాయి. బహువచనంలో సంబో ధన వున్నచోట ఎగతాళికై ప్రయోగించబడినట్లు స్పష్టం. అర్జునుడు ద్రుపద మహారాజును కట్టి తెచ్చి ద్రోణుని ముందర పడవేసినప్పుడు ద్రోణుడు ద్రుపదరాజును పోల్చిపోల్చనట్లు నటిస్తూ "వీరెవ్వరయ్యా ద్రుపద మహారాజులె యిట్లు కృపణులై పట్టువడన్ వీరికి వలెసెనె యహహా" అని అంటాడు. తర్వాత నాగరికం పండినకొద్దీ బహు వచనాలూ, ద్విబహువచనాలూ వచ్చినాయిలెండి.

రాయలసీమలోని మహాకావ్యభాషా వారసత్వంను తేలికగా చూడవద్దు. ఈ మహనీయ సంప్రదాయాన్ని నిలబెట్టుకొనుట ఆంధ్రుల విధి. శ్రీ ఆదవాని హనుమంతప్పగారు తమ వ్యాసంలో వివరన చెప్పిన సమగ్ర భాషానిఘంటువు, వ్యాకరణం అవసరాన్ని నేనూ సమర్థిస్తాను. మూడుపువ్వుల వలె గుబాళించిన ఆంధ్రరాష్ట్రం ఆరు కాయలుగా పండి పండ్రెండుపండ్లుగా మాగవలెనని ఆకాంక్షిస్తున్నాను.

(గత సంచిక తరువాయి)

7

చిన్నా చాల ఉత్సాహంగా ఉన్నాడు. "మామ గురించి మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?" అన్నాడు.

శివరావు సమాధానం చెప్పకుండా నవ్వి ఊరుకున్నాడు.

"నన్ను కూడా రోజూ ధ్యానం చెయ్యమన్నాడు !" గూడు పుఠాణీ చేస్తున్న చిన్న పిల్లవాడిలా అంటూ నవ్వాడు చిన్నా. అతని నవ్వులో ఎగతాళీ, విసుగూ, తాను అందులో చిక్కుకోనందుకు గర్వమూ ఉన్నాయి. "చాల బోధ చేశాడులెండి.... మామ మాటలు మహాబోరు. ఈచెవిలోంచీ గ్రహించి ఆ చెవిలోంచీ ఒదిలెయ్యడమే ! ...కాసేపు కళ్లు మూసుక్కూర్చుంటే అద్భుతాలు జరిగి పోతాయా? ప్రతిరోజూ తొమ్మిది గంటల సేపు కళ్లుమూసుకు నిద్రపోవటం లేదా? కావాలంటే యింకోగంట నిద్రపోవచ్చు... అయినా యిదంతా అశాస్త్రీయం!" సర్వజ్ఞుడిలా సెలవిచ్చాడు చిన్నా.

చిన్నాని చూస్తుంటే శివరావుకు నవ్వొచ్చింది. "దానికేం సమాధానం చెప్పారు?" అన్నాడు ప్రోత్సాహపరుస్తూ.

"ఏమిటో చెప్తాడులెండి!... కళ్లుమూసుక్కూర్చుని బాహ్యేంద్రియాల తాకిడిని తగ్గించేస్తే ఆలోచన మరింత సూక్ష్మమూ, తీవ్రమూ అవుతుంది. మామూలుస్థితిలో గుర్తించని అనేక విషయాలు గ్రహింపుకొస్తవి. మనస్సు స్వరూపమూ, ఆలోచనల పరిధీ,పరిమితులూ తెలుస్తవి. దాన్నుంచీ జీవితంలోనూ, ఆరోగ్యంలోనూ వచ్చే మార్పులుంటవి.... ముందు ప్రయోగం చేసిచూచి, తర్వాత విమర్శించడం శాస్త్రీయం అంటూ చాలా బోధచేస్తాడులెండి! నేను విననుగనుక బ్రతికిపోతున్నాను!" అన్నాడు చిన్నా.

"మీ మామకు నీవంటే చాల యిష్టం !.... నిన్నుకూడా తన లాగా మార్చెయ్యాలని చూస్తున్నాడు!" అన్న శివరావుమాటల్తో యిద్దరూ హాయిగా నవ్వేశారు!

బస్సు 'అంగళ్లు' మీదుగా గుర్రంకొండ వేపు పరుగెడుతుంటే అక్కడి ప్రకృతి సౌందర్యంతో పాటుగా ఏవిధమైన మార్పునీ, ప్రగతినీ ఎరుగని ఆ ప్రాంతపు స్థితి శివరావును కదిలించింది. కట్టూ, బొట్టూ, మాటా, తీరూ, తిండికోసం,నీళ్లకోసం కేవలం ప్రకృతి దయాదాక్షిణ్యాల మీద ఆధారపడి బ్రతికే దీనస్థితీ—ఏఒక్కటీ బ్రిటిషువారి కాలం తర్వాత ఏమీ మారలేదు ఈ తాలూకాల్లో!

"ఇరవయ్యో శతాబ్దపు నాగరికత అందిస్తున్న సంపద, అవకాశాల్లో తమకు వాటా దక్కటంలేదని, ముప్పైఅయిదేళ్ల స్వాతంత్ర్యం తమ కష్టాల్ని గుర్తించలేదని వెనుకబడిన ప్రాంతాల నాయకులు అప్పుడప్పుడూ దుమారం రేపటం వినిపిస్తుంది. సంపన్న ప్రాంతాల వారు తమకింకా తీరవలసియున్న అవసరాలను గుర్తించి, సరిచేసుకుంటూనేవుంటారు. కాని ఈ ప్రాంతాల గురించి ఎప్పుడూవినలేదు!... మీకు సరియైన నాయకులు లేనట్లుంది! దేశంలో వస్తున్న ప్రగతి, పరిణామాల గురించి యిక్కడ స్పృహ కూడా లేనట్లున్నది! ఎంత అల్ప సంతోషులు!" అన్నాడు శివరావు.

చిన్నూ కొంచెంసేపు మౌనంగా వుండిపోయాడు. "రాజకీయ వ్యవస్థ పుచ్చిపోయింది! మా పరిస్థితి మారదండీ! ఎవరికి చెప్పుకున్నా జరిగేదేమీ వుండదు! భుజబలం లేదు" అన్నాడు నిర్వికారంగా ముఖం పెట్టి.

ఆ సమాధానంతో ఆ సమస్యను గురించిన తన బాధ్యత తీరిపోయినట్లుగా వెంటనే ఉత్సాహం పుంజుకున్నాడు. "మీరు చదివింది మనస్తత్వశాస్త్రం కదా... భౌతిక శాస్త్రం గురించి ఎన్నో విషయాలు తెలుసుకున్నారు!" అన్నాడు.

శివరావు చిన్నూని పరికించి చూచాడు...ఈ చిన్నూలోనే కాదు; యిక్కడి మనుష్యులందర్లోనూ - యీ వాతావరణంలోనే ఒక విచిత్రమైన స్తబ్ధత వున్నది! ఈ స్తబ్ధత జీవితానుభవంలో వాళ్లు పొందుతున్న తృప్తి నుంచీ అనుభవిస్తున్న నిండుదనం నుంచీ వస్తున్నదా లేక అది కేవలం ప్రయత్న రాహిత్యమా? అనుకున్నాడు. తిండీ, నీళ్లూ, నెత్తిమీద ఏదో ఒక కప్పూవుంటే ఆపైన దేని కోసమూ ఆరాటపడరు వీళ్లు! అల్పసంతోషులు! ఇది అభినందించవలసిన విషయమా లేక అభిశంసింపవలసిన విషయమా? అన్న విషయం అతడు తేల్చుకోలేదు. 'కారణం ఏదైనా, ఇక్కడ మానవ ప్రయత్నంలో నమ్మకమూ, ముందుకెళ్లాలన్న ఊపూ కొరవడ్డవి!' అనుకున్నాడు.

చిన్నూ అడిగిన ప్రశ్నకు చిరునవ్వు నవ్వుతూ "నా అభిమాన విషయం మనిషి-అతని సాఫల్యమూ, ఆనందమూను! ఇప్పుడు తత్త్వశాస్త్రం, మనస్తత్వశాస్త్రం, జీవశాస్త్రాలేకాదు-భౌతిక శాస్త్రంకూడా వాటితో కలిసి ఒకే త్రాటిమీదకు వస్తున్నది. ఆ కొసన అన్నీ మనిషి తత్త్వానికి అద్దంపట్టేవే అయిపోతున్నవి...విద్యావంతులైన యువకులు క్లాసులో చెప్పబడే పాఠాలు మాత్రమే కాకుండా తెలుసుకోవలసినవి చాలా విషయాలున్నవి— మీమామ చెప్పినట్లు!" అన్నాడు.

చిన్నూ కొంచెంసేపు ఆలోచించాడు. "భౌతికవాదాన్ని గట్టిగా పట్టుకోవటమే శరణ్యం మనుషులకు. దాన్నిదాటి భావవాదాల్లోకి అడుగుపెట్టామా, అంతేసంగతులు! ఎక్కడ తేల్తామో చెప్పలేము! మనకితెలియకుండానే బోడిగుండ్లు కొట్టించేసుకుని, కాషాయ గుడ్డలు కట్టుకొని, 'హరేరామ, హరేకృష్ణ' అంటూ ఎగరటం మొదలెడతాము! ఏ బాబాగుంపులోనో, భక్త సమాజంలోనో భజనలు చేస్తూ జీవిత శేషాన్ని గడిపెయ్యాలని ప్రయత్నిస్తాము!... ప్రమత్తతో వుండటం చాలా ముఖ్యం!" అన్నాడు గట్టిగా.

శివరావు నవ్వాడు."ఆలోచించడానికే భయపడితే ఎట్లాగయ్యా! జీవితంలో తాను ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలకూ, చేస్తున్నపనులకూ, పొందుతున్న అనుభవాలకూ— ప్రపంచంలో మనిషి తాను చూస్తున్న విషయాలన్నిటికీ—అర్థం చెప్పగల ఒక సమగ్ర సిద్ధాంతం, ఒక దృక్పథం ఏర్పరచుకొంటేనే మనసుకు తృప్తి దొరుకుతుంది... నేనూ ఆలోచిస్తాను; కాని అందువలన నీవు భయపడ్తున్న పనులేవీ చెయ్యటంలేదు! ...భావము, అతీంద్రియత అన్నవాటిని చూసి ఝడుసుకుంటే మనిషికి ఎదుగుదల ఎలావస్తుంది? శామ్యూల్ అలెగ్జాండర్ అని ఇరవయ్యో శతాబ్దపు బ్రిటిష్‌తత్వవేత్త ..."

శివరావు మాటల్ని మధ్యలోనే తుంచేసాడు చిన్నూ. "మీరు యిప్పుడున్నట్లే లౌకికవాదిగా యిహముందు కూడా వుంటారని గ్యారంటీ ఏమీలేదు!" అన్నాడు.

తాము దిగవలసిన ఊరు రావటంతో మాటలాపి బస్సు దిగారు. శివరావు రామిరెడ్డి యింటివైపు బయల్దేరాడు. రెడ్డెమ్మ యింట్లో యివ్వవలసిన వస్తువులు పట్టుకుని తోట్లోరిపల్లెకు వెళ్ళాడు చిన్నూ.

8

అది నాలుగోరోజు. మధ్యాహ్నం చిన్నకునుకు తీసి ఉత్సాహంగాలేచాడు శివరావు. టీత్రాగి రెడ్డెమ్మ గుండుకేసి నడిచాడు. రెడ్డెమ్మ అతని మనసులో రేపిన అలజడికీ, ఆ పిల్ల విచిత్ర ప్రవర్తనకూ కారణం కనుక్కోవాలనుకున్నాడు.

ఆ కోవెల దగ్గర ఆ అమ్మాయి కన్పిస్తుందని అతనికి నమ్మకం తోచింది. ఎట్లాయినా ఈ సమస్య అంతు తేల్చాలని నిశ్చయించుకున్నాడు.

అతను ఊహించినట్లుగానే దోవ మలుపుదగ్గర రెండడుగులు ముందుగా నడుస్తూ కన్పించింది రెడ్డెమ్మ. క్రిందటిసారి కలుసుకున్నప్పుడు ఆమె వింత ప్రవర్తనకు కారణమేమిటని సూటిగా ప్రశ్నించాడు శివరావు.

రెడ్డెమ్మ అతన్ని తీక్షణంగా చూచింది. "నవాబుకి రెడ్డెమ్మ ఎవరో తెలుసుకోవాల్సిన అవసరం లేదు! కాని శివరావుకి ఆ అవసరం వచ్చింది. సమాధానం చెప్పమంటావా? నేనెవర్నంటావా? ...నీవు రాక్షసుడివైనప్పుడు నీ చేత బాధింపబడిన కన్యకనునేను! నీవు

మనిషివైనప్పుడు నీవుకొలిచేదేవతను నేను ! నీవు దేవుడివైనప్పుడు నేను నీ దేవేరిని ! నీవు ఈశ్వరుడివైనప్పుడు నీలో లీనమైయుండే శక్తిని నేను !... ఇప్పుడుతెలిసిందా, నేనెవరినో?"తీవ్రంగా అన్నది రెడ్డెమ్మ.

జుట్టువిరబోసుకుని, వేపమండలుపట్టుకుని ఊగటంలేదుగాని మాటల్లోని లయ, ముఖంలోని తీక్షణతా, స్వరంలోనితీవ్రతా కొట్టొచ్చి నట్లుగావున్నవి.

శివరావుకి మనసుచెదిరిపోయింది. ఆ అమ్మాయి మాటలు అబద్ధం గానూ, నిజంగానూ కూడాతోస్తున్నవి...ఆమెతో మాట్లాడిన ప్రతిసారీ అతను ఓడిపోతూనే వున్నాడు !

"అనంతకాలాల్లోనూ నువ్వు నాతోనే వుంటూ వున్నావన్నమాట! ...ఇప్పుడూ నీవునాకోసమే పుట్టావా?" అన్నాడు నీరసంగా. అతను వెయ్యాలనుకున్నప్రశ్న అదికాదు...

రెడ్డెమ్మచిరునవ్వుతో తలూపుతూ "అవును! నీకోసమే పుట్టాను! రావణాసురుని చేతచిక్కిన వేదవతి దగ్ధమైపోయింది. కానీ సీతగామళ్లీ పచ్చింది...ఒక్కసారి ఏర్పడ్డ కర్మబంధం కరిగి భగవంతునిలో లీనమవ్వాలి., తప్పదు!" అన్నది.

ఆ మాటల్లోని భావం శివరావుని అప్రతిభుణ్ణి చేసింది. తనకూ, ఆ కాలపు నవాబుకూ ఏమీ సంబంధం లేదని యీ రెడ్డెమ్మకు ఎలా చెప్పాలో అతనికి అర్థం కాలేదు.

"నువ్వేం మాట్లాడుతున్నావో నీకు తెలియటంలేదు! సీత రావణాసురుణ్ణి నాశనం చెయ్యటానికి పుట్టింది ... అయితే నన్ను నాశనం చెయ్యటం నీ లక్ష్యమా?" అన్నాడు.

అదికూడా అతననాలనుకున్న మాటలు కాదు! శివరావుకు తన మీద తనకే విసుగు కలుగుతున్నది!

రెడ్డెమ్మ నవ్వుతూ అన్నది: "నిన్ను నాశనం చెయ్యటమా?... నీవెవరు? ... నీ మూర్ఖత్వాన్ని కదలించి, ప్రేమగా కరిగించి, ఆత్మ సాక్షాత్కారం ప్రసాదిస్తానని ఒకానొక యుగంలో మాటయిచ్చాను నీకు!" ఆమె మాటల్లో కొంటెతనం తొంగిచూసింది.

వెంటనే తన మాటల్లోని మరో అర్థం తెలిసివచ్చింది. రెడ్డెమ్మ ముఖం సిగ్గుతో ఎరుపెక్కిపోయింది.

మనోహరంగా ఆ వున్న ముఖాన్ని చూస్తూ వుండిపోయాడు శివరావు. కొంతసేపటికి నిమ్మళంగా అన్నాడు: "ఆత్మసాక్షాత్కారం విషయం యింకా తెలియలేదు గాని నాలో ప్రేమ ఉదయిస్తున్న గనుక యిదే మనకు ఆఖరు జన్మకావచ్చు!" అన్నాడు నవ్వుతూ పరీక్షగా రెడ్డెమ్మను చూస్తూ.

కంగారుగా దూరంగా జరిగింది రెడ్డెమ్మ.

"ఇక నాటకం చాలిద్దామా?" అన్నాడు శివరావు.

"ఒక నాటకంలోనుంచీ యింకో నాటకంలోకి వెళ్దామా?" అన్నది రెడ్డెమ్మ తడుముకోకుండా.

"నిన్ను మాటల్లో ఓడించడం ఎవరికీ తరంకాదు!" అ శివరావు అంటూనే నవ్వుతూ యిద్దరూ ముందుకు నడిచారు.

టెంకాయలూ, పసుపూ, పూలూ పట్టుకుని నలుగురు యా కులున్నారక్కడ. వాళ్ళతోపాటు రామిరెడ్డి కూడా వున్నాడు.

రామిరెడ్డి శివరావునీ, రెడ్డెమ్మనీ చూశాడు. అతని ముఖంల నవ్వులేదు, పలకరింపులేదు.

"చీకటి పడుతున్నది... ఎందుకిక్కడున్నావు ?" అన్నా రెడ్డెమ్మతో కటువుగా.

రెడ్డెమ్మ వెనుదిరిగి యింటివైపు వెళ్లిపోయింది.

శివరావు కోవెలదాటి, దూరంగానడిచివెళ్లి నిర్మానుష్యం వున్నచోట విశాలమైన ఆకాశంక్రింద కూర్చున్నాడు. మనసు విడమరచి ఫలానాఅని చెప్పనలవిగాని ఉద్వేగం నిండిపోయింది.

ఇంక మూడురోజులతర్వాత తానిక్కడ వుండననీ; ఈ ప్రా తంతోనూ, యిక్కడి చరిత్రతోనూ, రెడ్డెమ్మతోనూ తనకేమీసంబంధ వుండదనీ అనుకోలేకపోతున్నాడు. ముప్ఫైఅయిదేళ్ల జీవితంలో అతని చదువుతోతప్పించి నిజమైన మనుష్యులతో మమకారబంధాలేవీ ఏర్ప లేదు ! ఇన్నేళ్లూ అతను యీ జీవితంతో, యీ ప్రపంచంతో సంబంధ లేనట్లూ, యీ లోకానికివచ్చిన అతిథిలాగానే వుండిపోయాడు...కా యీ రెడ్డెమ్మగుండుకు వచ్చినప్పటినుండి మనస్సు స్వస్థానానికి వ నట్లు, కాలప్రవాహంలో ఎప్పుడో ఎక్కడో తప్పిపోయిన తనజీవి లోకి తిరిగి అడుగిడినట్లు, ఇదంతా చిరపరిచితమే అయినట్లు విచ్చి బాంధవ్యపు జ్ఞాపకాలఛాయలు మనసులోనిండి ఉక్కిరిబిక్కిరి చే యతన్ని. "నీ మూర్ఖత్వాన్ని ప్రేమగా కరిగించి..." అన్నమాటలు సిగ్గుతో ఎఱ్ఱబడినముఖమూ గుర్తుకొచ్చి నవ్వుకున్నాడు.

చీకటిపడ్డాకలేచి యింటికి బయల్దేరాడు.

యింటికిరాగానే రామిరెడ్డిఎదురుపడి ఏ ఉపోద్ఘాతం లేకుండా "మీరిక్కడింకా మూడురోజులుంటున్నారా ?" అన్నాడు. అ

ళ్ళా, అది అడిగినతీరూ స్నేహపూర్వకంగాలేవు. కోవెలదగ్గరి
కనిముఖం గుర్తుకొచ్చింది. తాను రెడ్డెమ్మతో చనువుగా వుండటం
కనికి నచ్చలేదని అనుకున్నాడు.

"అవును. ఆదివారం వెళ్లాలనే నేను అనుకున్నాను ...కాని
." అంటూ ఆగి, "నేనిక్కడ వుండటం మీకు అసౌకర్యంగా
ఎతే చెప్పండి. మరేదైనా ఏర్పాటు చేసుకుంటాను" అన్నాడు.

రామిరెడ్డి ముఖావంగానే "అసౌకర్యం కాదు ...మూడురోజులే
గా.... సరే, యిక్కడే వుండొచ్చు" అన్నాడు.

ఇవాళ శివరావుకి మనస్సు కష్టపెట్టుకోవాలని లేదు. అతని
నస్సు అతని అధీనంలో లేదు...

ఆదివారం... ఆదివారం.... మూడురోజులు!.... ఆ తర్వాత?
.. ఆలోచనలను బలవంతంగా మరలించుకున్నాడు.

ఇప్పుడు.... ఈక్షణం.... తానిక్కడున్నాడు.... రెడ్డెమ్మవుండే
యూ వూళ్లో.... అదొక్కటే నిజం! మిగతా ఆలోచనలు అక్కర్లేదు!
నుకున్నాడు.

అతనిమనస్సు ఆనందంతో నిండిపోయింది. కాలాని కతీతమైన
పరమశాంతిలో తననుతాను యీ రెడ్డెమ్మగుండుకు అర్పించుకుని,
ందులో లీనమైపోవాలన్న విచిత్రమైన ఆవేశం కల్గింది. ఈ ఆవేశంలో
న ఉనికి తనకు తెలియకుండా పోయింది. భోజనం చెయ్యకుండానే
మంగా సుషుప్తిలోనికి జారిపోయాడు.

9

'అయిదోరోజు!' అనుకున్నాడు శివరావు, వాకిట్లో నిల్చుని.
తని మనస్సు క్రిందటిరోజున కల్గిన అనుభూతి స్థాయినుంచీ తేరు
లేదు. కాలాని కతీతమైన మరోలోకంలో విహరిస్తున్నది.

రాత్రి వానపడి నేల తడిసింది. ఎర్రని పూలతో ముద్దమందారం
ఆనందభారంతో కదలలేనట్లు నిశ్చలంగా నిల్చుని వుంది. రోజారంగు
గాలతో దేవగన్నేరు చల్లదనంలో మెల్లగా ఊగుతున్నది. ఇన్నాళ్ళ
ండతాలూకు తాపాన్నీ, అలసటనూ తుడిచివేసి, యీ చల్లదనం శివ
వు మనసులో తియ్యని మత్తును కలిగిస్తున్నది. అకారణమైన సంతో
ం అతని మనసులోనూ, బయటాకూడా నిండి వున్నది.

ఆరోజు బయటకు కదలకుండా తను వ్రాయాలనుకున్న నోట్సు
వాసుకుందామని టైప్‌రైటర్ తీసిపెట్టాడు. కాని పని జరగటంలేదు.

కొంతసేపటికి రెడ్డెమ్మ ముందువాకిట్లోంచీ లోనికి రావటం
న్పించింది. ఆ పిల్ల తనదగ్గరకు తప్పక వస్తుందనీ, పలుకరిస్తుందనీ
అనుకున్నాడు. ఆమె యిటువైపుకూడా చూడకుండా నేరుగా లోపలి
వంటగదిలోనికి వెళ్లిపోయింది.

ఎంతోసేపు ఎదురుచూసాడు శివరావు. రెడ్డెమ్మ రానేలేదు.
వెనుకవైపు వాకిలి నుంచీ వెళ్లిపోయి వుంటుందని గ్రహించాడు.
అతని మనస్సు చివుక్కుమన్నది.

కొంతసేపు 'ఆ పిల్లతో నాకేం సంబంధం?' అనుకున్నాడు.
'నేను గుర్తింపుపొందిన శాస్త్రజ్ఞుణ్ణి. ఈవూరికి కేవలం వారంరోజుల
పనిమీద వచ్చాను' అనుకున్నాడు.

'కేవలం వారంరోజులు!' అన్న ఆలోచన యిక్కడి అను
భవాన్నంతటినీ పరిమితం చేసి, కుంచింపజేసి ఊరట కల్గించింది.

కాని అది ఎంతోసేపు నిలువలేదు. ఏదో ఆరాటం మనసును
పట్టి ఊపేస్తుంటే 'నాకేమైంది?' అనుకున్నాడు విసుగ్గా. 'రేపే తిరిగి
వెళ్లిపోతేనో?' అనుకున్నాడు నీరసంగా.

ఆరోజు సాయంత్రం రెడ్డెమ్మగుండు వైపు వెళ్లాలనిపించినా
వెళ్లలేదు. అక్కడికి వెళ్లి రెడ్డెమ్మ కోసం ఎదురుచూడటం, ఆ పిల్లతో
మాట్లాడటం తన ఉద్దేశం కాదు! అని నిశ్చయించుకుని యింట్లోనే
వుండిపోయాడు.

కాని రెడ్డెమ్మ తనలాగే ఆలోచించి కోవెలదగ్గరకు వెళ్లకుండా
యిక్కడికే వస్తుందని శివరావు అనుకోలేదు.

రామిరెడ్డిభార్య చిన్నమ్మ వెనకదొడ్లో ఆవులకు పాలుతీస్తున్నది.
ఇంట్లో ఎవరూలేరు.

రెడ్డెమ్మ గజ్జెలు ఘల్లుమనిపించుకుంటూ వచ్చింది.

శివరావు ఉద్వేగంతో తలెత్తి ఆ అమ్మాయినే చూస్తున్నాడు.

అతన్నిచూసీ చూడనట్లు లోపలికి వెళ్తున్న రెడ్డెమ్మ ఆగి,
మెల్లగా వెనక్కితిరిగి శివరావువద్దకు వచ్చింది.

తలవంచుకుని మెల్లగా అన్నది: "మీరు నన్ను ఒకందుకు
క్షమించాలి. మీరు రెడ్డెమ్మగుండు దగ్గరకు అపనమ్మకంతో వచ్చినట్లు
మొదటిరోజున చిన్నూవాళ్లతో చెప్తుంటేవిన్నాను. నాకు ఎందుకో
మిమ్మల్ని ఏడిపించాలని బుద్ధిపుట్టింది. అందువలన పిచ్చిపిచ్చిగా
మాట్లాడి మిమ్మల్ని విసిగించాను. అదంతా మరచిపొండి, దయచేసి!"
అన్నది.

ఇదింకో నాటకమా? అన్నసందేహం కల్గింది శివరావుకు క్షణ
కాలం. కాని తలవంచుకుని క్షమాపణ అడుగుతున్న రెడ్డెమ్మ ఎంతో
ప్రియంగా, మనోహరంగా తోచింది.

"నేను తెలిసీ తెలియని మాటలెన్నో వాగాను. ఏమీ అనుకోకండి. ....మిమ్మల్ని చిన్నబుచ్చాలనికాదు! ...చిన్నూ మీగురించి ఎంతో గొప్పగాచెప్పాడు! ...నేను ఉత్త...నాకేం తెలుస్తుంది! ..."అన్నది కళ్లు పైకెత్తకుండానే.

ఈ ముగ్ధసుందరి స్తంభించిపోయిన కాలంనుంచీ వర్తమానంలోకి వస్తున్నది! తనదైన అలౌకికజగత్తునుంచీ వాస్తవ ప్రపంచంలోకి అడుగిడుతున్నదనుకున్నాడు శివరావు.

సంతోషమూ, సంభ్రమమూ వెల్లువలా అతన్ని ముంచెత్తినై.

"రెడ్డెమ్మా, నిన్ను కలుసుకున్నప్పటినుండి నా మనసు పరిపరి విధాలైపోయింది. నా ఆలోచనలు తిన్నగా, స్పష్టంగావుండటంలేదు! ఈస్థితినాకు అర్థంకావడంలేదు. ఏదోగాలిలో కొట్టుకుపోతున్నట్లున్నది" అంటూ ఎదురుగా టేబిల్‌మీద ఆనించివున్న రెడ్డెమ్మచేతిని తనచేతిలోకి తీసుకున్నాడు. "ఇంతవరకూ నేను నా పరిశోధనల గురించే ఆలోచించాను. అదేలోకంలో వుండిపోయాను. ...నేననుకున్నది సాధించానంటే విజ్ఞానంలో నూతన రహదారి నిర్మించినవాడినౌతాను. బాహ్య, అంతర్లోకాలను సమన్వయపరిచే యీ ప్రక్రియ నాకు కరతలామలకం కావాలన్నదే నాకోరిక — నా తపన - నాప్రార్థన! కాని..." అంటూ ఆగాడు.

"ప్రార్థనా?..." అంటూ చిన్నగా నవ్వింది రెడ్డెమ్మ. ఆ పిల్ల నవ్వులో మామూలు కొంటెతనం తొంగిచూచింది.

శివరావు అకస్మాత్తుగా లేచి రెడ్డెమ్మను సమీపించాడు. ఆ పిల్లను గాఢంగా కౌగిలించుకుని, నలిపెయ్యాలన్న ఆవేశం అతనిలో రేగింది.

రెడ్డెమ్మ గబుక్కున అక్కణ్ణుంచీ కదిలి, వేగంగా వెనుకదొడ్డివైపు వెళ్లింది.

ఆమెవెనకనే పరుగెట్టాడు శివరావు. అతని చేతలు అతని స్వాధీనంలో లేవు. వెర్రి ఆవేశంతో ముందుకెళ్తున్నాడు.

ఇంతలో రామిరెడ్డి భార్య చిన్నమ్మ కన్పించింది. పాలచెంబుతో లోనికి వస్తున్నది ... ఒక్క క్షణం ఏంచెయ్యాలో తెలియనట్లు నిలబడిపోయాడు. ఆవేశాన్ని అణచుకొని ముఖానికిపట్టిన చెమటను

కుడుచుకుంటూ వెనక్కి తిరిగాడు. అతని మనస్సు కల్లోలితమై. కోపంతో నిండిపోయింది.

అప్పుడే లోపలి కడుగుపెట్టిన వెంకటస్వామి పలుకరించాడు. 'ఈ వేళప్పుడు యింట్లో వున్నారేమిటి? షికారు కెళ్లి వుంటారను కున్నాం. ఇంతసేపూ మీగురించే మాట్లాడుకున్నాం'' అన్నాడు.

శివరావు సమాధానం చెప్పలేదు. తన గురించి వాళ్ళు మాట్లాడు కున్నామన్న విషయంలో కుతూహలం కూడా లేదు. అతని మనసు నిండా రెడ్డెమ్మమీదా, ప్రపంచంమీదా విసుగూ, కోపం నిండివున్నాయి.

వెంకటస్వామి వెనుకనే చిన్నూ, రామిరెడ్డి యింట్లోకి వచ్చారు.

రామిరెడ్డికి వెనకదొడ్లో చిన్నమ్మా, రెడ్డెమ్మా కన్పించారు. అతని ముఖంలో ప్రసన్నత మాయమైపోయింది.

కుర్చీలో కూర్చుని ఎదుటిబల్లమీద కూర్చున్న తమ్ముడివైపు సాభిప్రాయంగా చూచాడు.

"మీరేమిటోళ్లు?'' అన్నాడు వెంకటస్వామి శివరావునుద్దేశించి. తన ప్రశ్న అర్థంకాలేదని గమనించి "మనదేకులం ?'' అన్నాడు.

''నా కులం గురించిన ఆలోచన నాకులేదు. కాని మీరడుగు తున్నారు గనుక చెప్పాలి...మేము బ్రాహ్మలం.''

తండ్రి ప్రశ్నకు చిన్నూ చిన్నగా గొణుక్కున్నాడు.

కొంతసేపాగి రామిరెడ్డి కటువుగా అన్నాడు : "మీరు ఆలో చించినంత మాత్రాన కులాలు లేకుండా పోవు ! మా పల్లెటూళ్లలో అవి బలంగా, అట్లానే వున్నవి. సుగాలి, బోయ, మాల, మాదిగవాళ్లు తాకినవి మా యిళ్లల్లోకి పనికిరావు. పెళ్లిళ్ల విషయంలో ఇంకా గట్టి పట్టుబాట్లున్నవి'' అని.

అతని ధోరణిని శివరావు పట్టించుకోదలచుకోలేదు. శివరావు మనస్సు జరిగిపోయిన విషయంమీదే కేంద్రీకరింపబడివున్నది. అతని కిప్పుడు కొంచెం పశ్చాత్తాపం కలిగింది. 'ఆ పిల్లను అట్లా తరుము కుంటూ పోయానేమిటి ?' అనుకున్నాడు విసుగ్గా. తానింతకుమును పెప్పుడూ యిలా ప్రవర్తించలేదు ! ఇది తన పద్ధతికాదు !...తన అధీనంలో లేని ఏజంతు ప్రవృత్తి తన నిట్లా ఆడించింది ? ఈ సంద ర్భంలో తన ప్రవర్తన హేతుబద్ధంగా లేదు; తనకు సహజంగాలేదు; సమర్థనీయంగానూలేదు ! అనుకున్నాడు.

శివరావు ఊరిపేరూ, సంపాదనా వగైరా వివరాలడిగాక 'పెద్ద వాళ్ల బాధ్యతలున్నాయా ? తల్లీ దండ్రీ ఉన్నారా ? వాళ్లు నీ దగ్గరే వుంటారా ?'' స్నేహపూర్వకంగా నవ్వుతూనే, అడిగాడు వెంకట స్వామి. శివరావుకు తల్లిలేదనీ, అతనొక్కడే సంతానమనీ, తండ్రి స్వగ్రామంలోనే వుంటాడనీ విని ''అయ్యో, పెద్దతనంలో ఒక్కడే వుండిపోయాడా ? నీ దగ్గరుంటే సరిపోయేదిగా !'' అంటూ శివరావు తండ్రిమీద సానుభూతి చూపాడు.

శివరావుకు విసుగొచ్చింది. ''ఆయనకు నా అవసరం లేదు. ఎప్పుడూ లేదు. ఊళ్ళో ఆయనకు ఇల్లూ, మూడెకరాల పొలమూ ఉన్నది.'' అన్నాడు.

"వుంటేఏం ? పెద్దతనం వచ్చాక డబ్బుంటే సరిపోతుందా ? మీరు చిన్నవాళ్లు. పెద్దతనపు బాధలు మీకు అర్థంకావు ! మంచీ, చెడ్డా ఎన్నో వుంటవి ! అందులో ఒక్కగానొక్క కొడుకునంటు న్నావు !...''వెంకటస్వామి ఒదిలేటట్లు కన్పించలేదు.

"ఇందులో నా బాధ్యతఏమీ లేదు ! నా సంపాదనతో నేను బ్రతుకుతూ ఊళ్లో ఉన్న ఆస్తి జోలికి వెళ్లనంతకాలం ఆయనకు చింత లేదు. నేనున్నా, లేకపోయినా ఆయనకు ఒకటే ! తన ఓపికా, కాలమూ వార్తాపత్రిక చదివి దేశం గురించి మాట్లాడటంతోనే సరి పోతుంది...దేశంకోసం ఏంచేశాడని అడక్కండి !'' అసంకల్పితంగానే తండ్రిని గురించి వ్యంగ్యపు విసుర్లు విసిరాడు శివరావు.

వెంకటస్వామి అతన్ని ఎగాదిగా చూశాడు. "ఏం మీ నాయన సరైన మనిషి కాదా ? నిన్ను సరిగా చూడలేదా ? పెంచలేదా ?'' అన్నాడు.

"పెంచాడు ! ఎట్లాపెంచాడు ! నాపెంపకానికి ఎప్పుడెప్పుడు ఎంత ఖర్చులయ్యాయో లెక్కలన్నీ వ్రాసిపెట్టి, నాచదువు సగంలో

వుండగా యిహతనతోనూ, తనఆస్తితోనూ నాకేమీ సంబంధంలేదని తేల్చిచెప్పాడు!'' అంటున్న శివరావు గొంతులో కోపం దాగలేదు.

వెంకటస్వామి సానుభూతితో తలాడిస్తూ అన్నాడు: "మనుష్యులు రకరకాలుగా వుంటారు. మనచేతులూ, కాళ్లలోనే ఎంత భేదమో చూడు! ఎడంచెయ్యి రకంవేరు, కుడిచెయ్యిరకంవేరు. ఎడంచెయ్యి పనులువేరు! కుడిచెయ్యిపనులువేరు! గుణవంతుడుంటాడు, గుణంలేనివాడుంటాడు. మంచివాడుంటాడు, చెడ్డవాడుంటాడు. ఎట్లాటివాడైనా మనవాడు మనవాడే! పోగొట్టుకోలేముగదా! మీ చదువుకున్నవాళ్లకు యివన్నీ తెలీవు. జీవితంలో ధక్కా-ముక్కీలు తినే మాలాటివాళ్లకే తెలుస్తవి!'' అంటూ తృప్తిగా వేదాంతం మాట్లాడి, నోట్లోవూరిన వక్కాకు ఎంగిలి ఉమ్మేయ్యడానికి లేచి బయటికెళ్ళాడు.

ఉమ్మడికుటుంబ వ్యవస్థ వ్యక్తివిదుగుదలకు పెద్ద గుదిబండ అని చిన్నూ దృఢవిశ్వాసం. శివరావు జీవితమూ, పరిస్థితులూవిన్నాక పెద్దవాళ్ల నైచ్యానికి యిదొక ఉదాహరణగా భావించాడు. శివరావు పట్ల చాలా సానుభూతి కల్గింది. అతనెంత వివరించిచెప్పినా తనవాళ్లకు ఏమీ అర్థంకాదనీ తెలుసు. అందుకే "కాస్తఅట్లా బయటికివెళ్దాం, రండి ...చల్లగావుంటుంది'' అన్నాడు.

'ఇప్పుడెందుకు...' అంటున్న వెంకటస్వామి అభ్యంతరాన్ని పట్టించుకోకుండా యిద్దరూ లేచారు, ఆ సంభాషణ అంతటితో ఆపివేస్తూ

ఇద్దరూ గుర్రంకొండవేపు కొంతదూరం నడిచారు.

"ఈ పెద్దవాళ్లున్నారే, వాళ్లబుద్ధులు అంతటా ఒకటిగానే వుంటవి! ఇందాక మీరుచెప్పారు... మీవాళ్లగురించి... మావాళ్లూఅంతే! ... అందరికీ డబ్బులెక్కలే! ...'' అన్నాడు.

"ఇక్కడమీరు యింకా అంతగా డబ్బుమనుషులు కాలేదు. ఇంకాసమిష్టి కుటుంబపద్ధతి వున్నది. బూర్జువాతత్త్వం పూర్తిగారాలేదు! ...బూర్జువా మనస్తత్వంలో అనురాగాలూ, ఆప్యాయతలూ, మానవసంబంధాలన్నీ డబ్బుకు లోబడి వుంటవి... బూర్జువా మనస్తత్వానికి డబ్బుచాలదేమోనన్న భయంకూడా తోడైతే ఇహవాళ్ల సంగతి చెప్ప నక్కర్లేదు! ఆలోచనలన్నీ డబ్బుతోనే ముడిపడిపోతవి. జీవితాన్ని పూర్తిగా నిరాకరించే దరిద్రులైపోతారు! జీవితంలో ఎదురయ్యే మమకార బంధాల్నేకాదు, సుఖ సంతోషాలనుకూడా ప్రక్కకునెట్టివేసే మనస్తత్వం ఏర్పడుతుంది. తమజీవితాలను నిస్సారం చేసుకుంటారు. చుట్టూవుండే ప్రపంచాన్ని బీడుభూమి చేసేస్తారు!...''అతని స్వరంలో బాధ, ద్వేషం గూడుకట్టుకొని వున్నవి.

"ఈ ఆత్మీయతలూ, అనురాగాలూ, ఉత్తగాలిమాటలూ, గాలి మూటలూ! వాటివల్ల వ్యవస్థలు మారవు. బతుకులు మారవు. గుణాలు మారవు!... నాకు ఉద్యోగం లేదు. అది నా తప్పు కాదు...మా వాళ్లు పైకి ఏమీ అనరు గాని నాకు ఉద్యోగం లేదని లోపలబాధ... నేను డబ్బుల మూటలు ఇంటికి పట్టుకొస్తుంటే ఏ విధం చూసివుండేవాళ్లో నాకు తెలుసు!'' కోపంగా అన్నాడు చిన్నూ.

శివరావు చిన్నూకి ఓదార్పు మాటలు చెప్పేస్థితిలో లే అతని మనస్సు చికాకునుంచీ సర్దుకోలేదు.

రామిరెడ్డి ప్రవర్తనకీ, వెంకటస్వామి ప్రశ్నలకూ వెనుకున్న ఆంతర్యం అతనికి అర్థమౌతూనే వున్నది.

కాని...

తన అధీనంలో లేని ఆవేశాలు ఒక్కోసారి తనకు భ్రమల కల్పించినా, తన అంతరాంతరాల్ని అతలాకుతలం చేసినా తాను రెడ్డెమ్మను పెళ్లి చేసుకుని, కుటుంబ జీవితానికి కట్టుబడిపోవాల అతను నిశ్చయించుకోలేదు! అతని మనస్సు యింకా విజ్ఞాన తృష్ణతో కూరుకుపోయే వున్నది! రాగబంధాలూ, అవి కల్పించే మాయ జాలమూ అతనిలోని విరక్తినీ, నిస్పృహనీ, కరిగించలేక పోతున్నవి

"మావాళ్ల ధోరణి చూశారు గదా మీరు! కులం, మతం ఆచారం అంటూ ఎంతమూర్ఖంగా వున్నారు! విజ్ఞానం ఎటువంటి పరుగులు తీసినా, కాలం ఎంతగా మారినా వీళ్లు మాత్రం తమ మూర్ఖతన గుర్తించే స్థితికి కూడా ఎదగలేదు! ఇహ మార్పు అనేది ఎప్పుడొస్తుంది?! ముందుగా దేవుడి పిచ్చి, మహాత్మ్యాలపిచ్చి ఒదిలిపోవాలి!...ఆ తర్వాతనే బుర్రలు శుభ్రపడి మార్పు వస్తుంది ఆస్తికులంత మూర్ఖులింకెవరూ వుండరు!'' చాల ఉత్సాహంగా చెప్తున్నాడు చిన్నూ.

"వాళ్ళు దేవుడంటున్నారు. మీరు దేవుడు లేడంటున్నారు ఇంతకీ మీరందరూ కూడా ఉపయోగిస్తున్న ఆ 'దేవుడు' అన్న పదానికి అర్థం ఏమిటి? అది సర్వశక్తిమంతమైన ఒక గుణం. వాళ్ళు యీ గుణాన్ని ఒక అజ్ఞాత శక్తికి ఆపాదించి దాన్ని కీర్తిస్తున్నారు మీరు భౌతిక శాస్త్రానికి ఆపాదించి దాన్ని కీర్తిస్తున్నారు. కాబట్టి ఒక రకంగా చెప్తే మీరందరూ కూడా ఆస్తికులనవచ్చు!'' మామూలుగా తాను వివరించే, చర్చించే ధోరణిలో అన్నాడు శివరావు.

కాని ఆ మాటలకు చిన్నూకి చాల ఉడుకుమోత్తనం వచ్చేసింది.

"మీరు యిలాంటి ఊసుపోని, తల్లక్రిందుల మాటలు చెప్తే కుదరదు! దేవుణ్ణీ, భౌతికశాస్త్రాన్నీ ఒక్కేగాట కట్టేస్తున్నారా? ఆధునిక విజ్ఞానంలో వస్తున్న పరిణామాలకు విలువ లేదంటారా? మనిషి దేన్నీ నమ్మకూడదని మీ ఉద్దేశమా?...విజ్ఞాన శాస్త్రాలన్నీ పనికిమాలిన వంటున్నారా? ... మీ మనస్తత్వశాస్త్రం, తత్వశాస్త్రం అంటే వాటి విషయం వేరు, వాటిని మీ యిష్టం వచ్చినట్లు తీసి పారెయ్యండి. కాని భౌతిక, రసాయనిక శాస్త్రాలు, సాంకేతిక పరిణామాలూ మానవజాతి ప్రగతికి ఎంతగా దోహదం చేశాయో, యీ

ుడు జాతిని మూర్ఖత్వంలో ముంచి ఎన్ని మోసాలకీ, దుర్మార్గాలకీ ుకుడుగా వున్నాడో మీకు తెలియదా ? ఈ విషయాన్ని కాదంటు ్రా ? ..."

చిన్నా చాల ఆవేశంతో మాట్లాడటం చూసి శివరావు సామ ్యంగా అన్నాడు : "నాది దేవుడి పార్టీ కాదని ముందే చెప్పాను. ుండే సంబంధం - నిజమైన శాస్త్రజ్ఞులందరి సంబంధమూ కూడా - ్యాన్వేషణతోనే ! మానసిక చైతన్యం లోపించినప్పుడు శాస్త్ర ్ఞానం కూడా దేవుడిలాగా యింకో మూర్ఖత్వం అవుతుందంటున్నాను. ువుడు అన్న పదాన్ని పట్టుకుని ప్రాకులాడాల్సిన పనిలేదు ... ఆ త దేవుణ్ణి పూర్తిగా ఒదిలేసి మన అభిప్రాయాలు చెప్పుకోవచ్చు! ... ి శతాబ్దంలోనే శామ్యూల్ అలెగ్జాండర్ అన్న బ్రిటిష్ తత్త్వవేత్త ్త దేవుణ్ణి నిర్వచించాడు. అతని దేవుడు నిరంతర పరిణామదశలో ంటాడు. పదార్థం పరిణామం చెంది దానిలో ప్రాణం పుట్టింది. ాణుల క్రమ పరిణామంలో మేధ ఏర్పడి, మానసిక చైతన్యం చ్చింది. ఈ క్రమంలో తరువాత ఏర్పడబోయేది అతీతమానసం. దార్థదశకు ప్రాణం దేవుడు. ప్రాణికి మనస్సు దేవుడు. మనస్సుకు అతీత ానస చైతన్యం దేవుడు. అలాగ ఒకదశకు రాబోయేదశ దేవుడుగా ఉంటుంది. ప్రతి దశలోనూ తనకుఅందగల ఉన్నత దశకు చేరుకోవాలన్న ప్రేరణ నిబిడీకృతమై వుంటుంది. ఈ ప్రేరణే దేవుడని ఆయన నిర్వ చించాడు. పదార్థమూ - ప్రాణీ - మానవుడూ - అతీత మానవుడూ అంటూ యిలా పరిణామ క్రమం సాగిపోతూనే వుంటుందన్నాడు. ఇలా చెప్పినప్పుడు దేవుడు అన్న పదానికి ఎవరూ అభ్యంతర పెట్ట నక్కర్లేదు. మన జీవపరిణామ వాదంలో భాగమే ఇదీను ! భౌతిక వాదానికి అతీత మానస శక్తులు వ్యతిరేకం కానక్కర్లేదు !"

శివరావుకు చిన్నా సమాధానం చెప్పలేదు.

అలా గుర్రంకొండ వేపుకు నడిచివెళ్తున్న శివరావుకు రెడ్డెమ్మ కోవెల మనసులో మెదిలింది. ఆ రెడ్డెమ్మను అతీత మానసం పొందిన ప్రాణి అనుకోవచ్చునేమో ! అనిపించి తనలో నవ్వుకున్నాడు.

ఇద్దరూ కొంచెం దూరం మౌనంగా నడిచి వెనక్కు తిరిగారు.

"మీరింకా రెండు రోజులుంటారా, మావూళ్లో ?" అన్నాడు చిన్నా.

శివరావు పరధ్యానంగా 'ఊ' అన్నాడు.

(ఇంకా వుంది)

ఎక్కుపెట్టిన కవిత - ఎత్తండి కాగడా

శ్రీ బండి రాధాకృష్ణ

విశ్వమానవ కోటి గొంతుల
విప్లవ విపంచి మీటుగా,
ఎంగి కెగసిన నిప్పుకణమై
పొంగి పొరలిన సాగరమ్మై,
పిట్టలెత్తి,
సంప్రదాయ మట్టినంతా
కుమ్మి వేసిన కోడెయై
బధిరాంధుల, బాధాతప్తుల
వ్యధా కిలల గుమ్మతించి,
ఎత్తిపట్టిన కాగడాతో
ఎక్కుపెట్టిన కవితయై,
ఇలా తలం నిండిన
జ్వాలాతోరణపు' రూపమై
వెళ్ళిపోయావా నేస్తం
ఇదే కదా జీవిత నిష్ఠుర సత్యం.
ఎన్నెన్ని నీరవ నిశీధులు
ఎన్నెన్ని వ్యధా భరిత క్షణాలు
నీ అనంత జీవయాత్రలో
నీ మెరిసే కళ్ళలో దాగిఉన్నాయో
ఎవరికి తెలుసు ?
హరోం హర! అని,
మరోప్రపంచపు వాకిళ్ళని
తెరవండని నాంది గీతం
పాడిన విప్లవజ్యోతీ
అందుకో నా 'లాల్ సలాం'.

డాక్టర్ ఆర్. ఎల్. ఎన్. శాస్త్రి

శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగంలో అనువాదకుల శిక్షణ

మానవసమాజం బహుభాషా స్వభావం కలదికావడంవల్ల అనువాదం చెయ్యడంఅనేది అతిపురాతన వృత్తులలో ఒకటి. అయితే అనువదించటమనేది ఇరవయ్యోశతాబ్దం వరకు రాజకీయపరంగా, భాషాశాస్త్ర పరంగా, సాంకేతికపరంగా శక్తిమంతం కాలేదు. అందువల్లనే ఇరవయ్యో శతాబ్దాన్ని అనువాద యుగమని కొందరు అన్నారు. భాషను ఉపయోగించి జరిపే అనేక కార్యకలాపాలలో అనువాదం ప్రాముఖ్యం వహిస్తోంది. భాషాబోధన, నిఘంటునిర్మాణం, ప్రతికారచన, తులనాత్మక భాషాధ్యయనం- వీటన్నింటిలో అనువాదానికి పాత్రవుంది. అంతేకాకుండా వృత్తిరీత్యా అనువదించడం, ఒకభాషలోని సంభాషణను ఇంకోభాషలోకి అప్పటికప్పుడు అనువదించి చెప్పడం (దీనినే ఇంటర్‌ప్రిటింగ్ లేదా రిపోర్టింగ్ అంటారు), సంగ్రహపరచడం (అబ్‌స్ట్రాక్టింగ్) మొదలైన రంగాలలో అనువాద శిక్షణకు ప్రాముఖ్యం వుంది. అనువాదకులు పనిచేసే రంగాలలో వైవిధ్యం ఎక్కువగా వుండడంవల్ల ఏదో ఒక్క విధానాన్ని అనుసరించి అనువాదకులందరికీ ఒకేరకంగా శిక్షణఇవ్వటం సాధ్యంకాదు. వారువారు నిర్వహించే పాత్రలకు అనుగుణంగా వివిధ అనువాదకులకు వేరువేరు అనువాద శిక్షణ కార్యక్రమాలను రూపొందించవలసి వుంటుంది.

అనువాదప్రక్రియను బోధించడం అంత్యతక్లిష్టమైన,కష్టతరమైన, అంశం. అందువల్లనే దీనికి వుపయోగించవలసిన విధానాన్ని ఇంకా పూర్తిగా రూపొందించడం జరగలేదనే చెప్పాలి. కాని అనువాద సిద్ధాంతం, ఆచరణ- ఈ రెండింటితో సంబంధమున్నవారు ఈసమస్య చాలా జటిలమైనదని గుర్తించారు. అనువాదంచేయడం చాలామటుకు ప్రాయోగిక సమస్య. సాధారణంగా అనువాదం చేయడమేగాని దాన్ని గురించి పెద్దగా చర్చించడం జరగదు. దీనికికొంత సిద్ధాంతాత్మకమైన పరిధి కూడావుందని భాషాశాస్త్రజ్ఞులు ఇటీవలే గుర్తించారు. సిద్ధాంతం, ఆచరణ- ఈ రెండింటి సమన్వయంవల్ల మంచిఫలితాలు లభించగలవని భాషాశాస్త్రజ్ఞులు భావిస్తారు. అందువల్లనే అనువాదశాస్త్రం అనే భావన కూడా ఇటీవల కనిపిస్తోంది. పూర్వం అనువాదం కేవలం ఒకకళ అనీ దానిలో వ్యక్తిగత ప్రతిభకే ఎక్కువప్రాముఖ్యం వుంటుందనీ అనుకునేవారు. సాహిత్య సంబంధమైన అనువాదాల విషయంలో ఈ అభిప్రాయం ఇప్పటికీ సబబుగానే కనిపించవచ్చు. నిజానికికొన్ని సాహిత్య అనువాదాలు స్వతంత్ర రచనలవలెనే భాసిస్తున్నాయి. ఎందరో మహాకవులు అనేకభాషలలో రచించిన రామాయణ మహాభారతాలు అనువాదాలనడంకన్న స్వతంత్ర రచనలుగానే భావించడం జరుగుతోంది. కాని శాస్త్ర, సాంకేతిక అనువాదాల విషయంలో అట్లాగాదు. వీటిలో అనువాదకుడు మూలానికి ఎక్కువగా కట్టుబడివుండాల్సి వుంటుంది.

కొన్ని పదాల అర్థాలు, వ్యాకరణ సూత్రాలు నేర్చుకున్నంత మాత్రాన మంచి రచయిత కాలేడు. అదేవిధంగా కేవలం అనువాద సిద్ధాంతం, భాషాశాస్త్రం క్షుణ్ణంగా నేర్చుకున్నంత మాత్రాన మంచి అనువాదకుడు కాలేడు. శాస్త్ర, సాంకేతిక అనువాదాలలో కూడా సృజనాత్మకశక్తి వుండాలి.అందువల్ల అనువర్తనానికి సిద్ధాంతం జోడించినప్పుడు మంచి ఫలితాలు వస్తాయని నిపుణులు భావిస్తున్నారు. ఇంకో విధంగా చెప్పాలంటే అనువాదం సాంకేతిక విజ్ఞానం లేదా టెక్నాలజి వంటిది. అంతేగాని కేవలం శాస్త్రవిజ్ఞానం లేదా ప్యూర్‌సైన్స్ కాదు.

అనువాదకుల శిక్షణ కార్యక్రమాన్ని రూపొందించడంలో ముఖ్యంగా పాటించవలసినది మూలభాష, లక్ష్యభాషల లక్షణాలలో వుండే పోలికలను, వ్యత్యాసాలను అవగాహన చేసుకోవడం. అనువాదానికి సంబంధించిన ఏ సిద్ధాంతమయినా సజీవభాష ఆధారంగా రూపొందవలసిందేగాని కేవలం భాషా శాస్త్రవేత్తలు సృష్టించినది గాదు. ఆచరణనుంచే సిద్ధాంతం మెరుగులు దిద్దుకుంటుంది. సిద్ధాంతంతో పరిచయముంటే ఆచరణలో నాణ్యత పెరుగుతుంది. మూలభాషలో వున్న భావాలను లక్ష్యభాషలోకి తర్జుమా చేయాలంటే మూలభాషలోని పాఠ్యాంశాన్ని ఇతివృత్తం దృష్ట్యానే కాకుండా శైలిదృష్ట్యా కూడా పూర్తిగా అవగాహన చేసుకోవాలి. ఇటువంటి అవగాహన లేకుండా

అనువాదం చేయడం సాధ్యం కాదు. ఇతివృత్తం అర్థంచేసుకోవాలంటే ఆ ప్రత్యేక శాస్త్ర, సాంకేతిక విభాగంలో పరిజ్ఞానం వుండాలి. అంటే దీన్నిబట్టి మంచి అనువాదకుడు భాషా శాస్త్రవేత్త, విజ్ఞానశాస్త్రవేత్త - ఈ రెండూ అయివుండాలి అనుకోవడం పొరపాటు. ఆచరణలో ఇది సాధ్యం అయ్యేపని కాదు. కాని అనువాదానికి సంబంధించినంతవరకు భాషాశాస్త్ర పరిచయం కొంచెం వుంటే సరిపోతుంది.

మామూలుగా ఏ అనువాదానికైనా మూలభాషలోని పదాలకు లక్ష్యభాషలోని సమానార్థకాలను చూసుకోవడం తప్పనిసరి. ఇక శాస్త్ర, సాంకేతిక అనువాదాల విషయంలో సాంకేతిక పదాల బెడద ఒకటి వుంది. మూలభాషలోని సాంకేతిక పదాలకు లక్ష్యభాషలో సమానార్థాన్నిచ్చే సాంకేతిక పదాలను వెతుక్కొని వాడవలసి వుంటుంది. కాబట్టి అనువాదకునికి సాంకేతిక పదాల స్వరూప, స్వభావాలు తెలిసి వుండడం చాల అవసరం.

పదాలకు సమానార్థకాలను చూసుకోవడం నిఘంటు స్థాయిలో జరుగుతుంది. ఇది కాకుండా వాక్యనిర్మాణం కూడా చూసుకోవాలి. మూలభాషలోని వాక్య నిర్మాణాన్ని లక్ష్యభాషలోని వాక్య నిర్మాణానికి అనువుగా మార్చుకోవాలి. ఇందులో వ్యాకరణ వ్యత్యాసాలే కాకుండా శైలికి సంబంధించిన ప్రత్యేకత లుంటాయి. శాస్త్ర సాంకేతిక అనువాదాలలో కూడా శైలిని విస్మరించడానికి వీల్లేదు. శైలి అనేది స్థిరమైనది కాదు. సజీవమైన ఏ భాషలోనైనా శైలి మారుతూ ఉంటుంది. మళ్లీ ఇందులో గ్రాంథికమని, వ్యావహారికమని వుంటాయి. ప్రాంతీయ వ్యత్యాసాలుంటాయి. అంతేకాకుండా పాఠ్యాంశాన్ని బట్టి కూడా అనువాదంలో తగిన శైలిని వాడవలసి వుంటుంది సాహిత్య సంబంధమైన పాఠ్యాంశాల శైలి ఒక విధంగా వుంటుంది. న్యాయ శాస్త్ర పాఠ్యాంశాల శైలి వేరు. సామాజిక - రాజకీయ పాఠ్యాంశాల శైలి, శాస్త్ర - సాంకేతిక విషయాల శైలి ప్రత్యేకంగా వుంటాయి. మళ్లీ వివిధ శాస్త్ర రంగాలకు శైలిలో తేడాలుంటాయి. కనుక అనువాదకుడు తాను చేసే అనువాదానికి ఏ రకం శైలి వాడాలనేది శాస్త్రీయంగా, సహేతుకంగా నిర్ధారించుకోవాలి. ఇందుకు లక్ష్యభాషలో అతనికి రచనానుభవం వుంటే మంచిది.

సిద్ధాంత దృష్ట్యా చూసినట్లయితే అనువాదంలో వున్న ముఖ్య సమస్య వివిధ భాషలమధ్య వ్యక్తిం చేయడం విధానంలోనే కాకుండా భావంలో కూడా అనురూపతను సాధించడమే. అయితే ఇందులో ఒక చిక్కుంది. మక్కికి మక్కి అనువాదం చేస్తే అసలు పాఠ్యాంశంలో వున్న స్ఫూర్తికి న్యాయం చేకూర్చలేకపోవచ్చు. అదేవిధంగా స్ఫూర్తి కోసం తంటాలుపడడంలో విషయానికి ఏవిధంగాను అన్యాయం జరగకుండా జాగ్రత్తపడాలి. ఈ సందర్భంలో ముఖ్యంగా గమనించవలసిన విషయం ఇంకోటివుంది. ఒకే వాక్యాన్ని అనేక విధాలుగా అనువదించడానికి వీలుంటుంది. అంటే అనేక ప్రత్యామ్నాయ రూపాలలోకి అనువదించవచ్చు. అటువంటప్పుడు ఈ వివిధ రూపాలను జాగ్రత్తగా పోల్చి చూసుకుని, ఆ సందర్భానికి వాటిలో ఏది ఎక్కువ సమంజసంగా వుంటుందో నిర్ణయించుకోవలసి ఉంటుంది. ఈ నిర్ణయం తీసుకునేటప్పుడు తాను చేసే అనువాదం ఏ ప్రయోజనానికి ఉద్దేశించబడింది అనే విషయాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోవాలి. పాఠ్యాంశం ఉన్నత స్థాయి గ్రంథమా, జనరంజక గ్రంథమా, పత్రిక వ్యాసమా మొదలైన లక్షణాలను ఆధారంగా చేసుకొని తగిన రూపాన్ని ఎన్నుకోవాలి. అయితే ప్రతి వాక్యానికి ఈ విధంగా చేయవలసిన అవసరం వుండకపోవచ్చు.

మంచి అనువాదం లక్షణాలు

ఇ. ఎ. నిడా అనే ప్రసిద్ధ భాషా శాస్త్రజ్ఞుడు, మంచి అనువాదానికి వుండవలసిన లక్షణాలను కింది విధంగా సంగ్రహపరిచాడు.

1. వ్యక్తీకరణ సహజంగా, సులువుగా వుండాలి.

2. అర్థం స్ఫురించాలి.

3. మూలం యొక్క శైలిని, దానిలోని ప్రత్యేకతను అనువాదంలోకి తీసుకురావాలి.

4. మూలం చదువుతున్నప్పుడు కలిగే భావాలే అనువాదం చదివేటప్పుడు కూడా రావాలి.

ఇంకో విధంగా చెప్పాలంటే మొదట్లో ఏ భాషలో రాసారో దాంట్లో అది ఏ ప్రయోజనాన్ని సాధిస్తుందో అదే ప్రయోజనాన్ని అనువాదం కూడా సాధించాలి. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే అనువాదం చదవటానికి అనువాదమని అనిపించకూడదు. ఏ భాషలోకి అనువదించారో ఆ భాషలోనే మొదట్లో రాసినట్లు అనిపించాలి.

మంచి అనువాదకుని లక్షణాలు

పైన పేర్కొన్న లక్షణాలున్న మంచి అనువాదాలు చేయాలంటే అనువాదకునికి కింది లక్షణాలుండాలి.

1. మూల భాషలోని పాఠ్యాంశాన్ని ఇతివృత్తం దృష్ట్యా, శైలిదృష్ట్యా అవగాహన చేసుకొనే శక్తి.

2. రెండు భాషానిర్మాణాల మధ్య వుండే వ్యత్యాసాల వల్ల ఉద్భవించే సమస్యలను అర్థంచేసుకునే శక్తి.

అంతే కాకుండా అనువాదకునికి తను చేసిన అనువాదాన్ని మూల్యాంకన చేసుకొనే శక్తికూడా వుండాలి. ఒక్కొక్క సమయంలో అనువాదకుడు చేసిన అనువాదం పూర్తిగా న్యాయం చేకూర్చక పోవచ్చు. అంటే మూలంలో వున్న విషయం అంతా అనువాదంలోకి రాకపోవచ్చు. దీన్నే అండర్ ట్రాన్స్‌లేషన్ అంటారు. మరికొన్ని సందర్భాలలో మూలంలోని విషయాలకన్న, భావాలకన్న అనువాదంలో ఎక్కువ వుండవచ్చు. దీన్నే 'ఓవర్ ట్రాన్స్‌లేషన్' అంటారు. సాధారణంగా అనువాదం చేసేటప్పుడు అర్థంలో వచ్చే మార్పులను మూడు రకాలుగా వర్గీకరిస్తారు: 1) మూలంలో లేనిది చేర్చడం; 2) మూలంలో వున్నది లోపించడం; 3) అర్థం మారి పోవడం. వీటిని అనువాదకుడు ఎప్పుడూ మర్చిపోకూడదు. అనువాదకుడు గమనించవలసింది ఇంకోటి కూడా వుంది. అదే అనువదనీయత అనేది. అనువదనీయతకు కొన్ని పరిమితులుంటాయి. ఏ విషయమైనా ఒక భాషలో నుంచి ఇంకో భాషలోకి నూటికి నూరుశాతం అనువదించడం సాధ్యం కాదని చాలామంది నిపుణుల అభిప్రాయం. కాబట్టి పాఠ్యాంశానికున్న అనువదనీయత పరిమితులలోనే ఉత్తమ అనువాదం తయారు చేయడం అనువాదకుని లక్ష్యంగా వుండాలి.

అనువాదకుల శిక్షణకోర్సులు

అనువాదకుల శిక్షణలో ఇమిడివున్న కొన్ని సాధారణ సమస్యలు, సాధించవలసిన లక్ష్యాలు కొంతవరకు చర్చించాము. ఇప్పుడు మనదేశంలో శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాలలో అనువాదకుల లోటుతీర్చ డానికి కావలసిన శిక్షణకోర్సులను గురించి ప్రత్యేకించి చర్చించడం భావ్యంగా వుంటుంది. మనదేశంలో ముఖ్యంగా రెండురకాల అనువాదాలకు ఆవశ్యకత వుంది.

1. ఇంగ్లీష్‌కాని విదేశీభాషలనుంచి ఇంగ్లీష్‌లోకి, భారతీయ భాషలలోకి ప్రామాణిక గ్రంథాలను, పరిశోధక వ్యాసాలను అనువదించటం.

2. ఇంగ్లీష్‌నుంచి భారతీయ భాషలలోకి, భారతీయ భాషలలో ఒకదానినుంచి ఇంకోదానిలోకి శాస్త్రరచనలను అనువదించడం.

ఇంగ్లీష్‌కాని విదేశీభాషలనుంచి అనువదించడం

రష్యన్, జర్మన్, ఫ్రెంచ్ వంటి అంతర్జాతీయ భాషలనుంచి ఇంగ్లీష్ భాషలోకి అనువదించ గలిగినవారు మనదేశంలో కొంతమంది వున్నారు. అయితే చాలినంతమంది లేరు. మళ్లీవీరిలో అనువాదమే వృత్తిగా చేసేవారు కొందరు. ప్రధానంగా వేరేవృత్తులలో వుంటూ తీరికసమయంలో అనువాదాలు చేసేవారు కొందరు. రెండోరకంవారికి వారి ప్రత్యేక శాస్త్రరంగంలో మంచిప్రావీణ్యత వుంటుంది—శాస్త్రజ్ఞులైతే. అయితే ఈరకం అనువాదకులలో శాస్త్రజ్ఞులు కాని కూడావుండవచ్చు. మూలభాషతో వీరిపరిచయం అందరివిషయ ఒకేరకంగా వుండదు. కొందరు విదేశాలలో విద్యాభ్యాసం చేసిన ఆయాదేశాలలో ఆ భాషలను బాగానేర్చుకొని వుండవచ్చు. కొం విదేశీభాషలో పరిజ్ఞానం అంతంతమాత్రంగానే వుండవచ్చు. భాష నేర్చుకొనేటప్పుడు వచ్చేపరిమితమయిన శిక్షణతప్ప ఇటు వారు ప్రత్యేకించి అనువాదంలో శిక్షణపొంది వుండకపోవచ్చు. కా అనువాదంలో వీరికి కనీసం ఆరునెలలపాటు సిద్ధాంతపరంగాను, ఆచ పరంగాను శిక్షణ ఇవ్వటం వాంఛనీయం. ఈ కోర్సులు పార్ట్-టైమ్ కూడా జరిపించవచ్చు. వీరిలో శాస్త్రజ్ఞులు కాని వారికి శాస్త్ర సంబ మైన విషయాలు, సాంకేతిక పదాల స్వరూప స్వభావాలు కు కొంతవరకు శిక్షణ కోర్సులో భాగంగా ప్రత్యేకించి వుండాలి.

ఇక అనువాదమే వృత్తిగా చేసేవారి సంగతి తీసుకుంద వీరిలో చాలామందికి విదేశీ భాషలో ప్రావీణ్యత బాగానే వుంటు కాని శాస్త్ర, సాంకేతిక పరిజ్ఞానం అంతగా వుండకపోవచ్చు. అనువ వృత్తి స్వీకరించగోరేవారికి ప్రత్యేకించి ప్రస్తుతం మన దేశంలో శి కార్యక్రమాలేవి. విదేశాలలో వున్నాయి. విదేశీభాష అధ్యయనం భాగంగా అనువాదశిక్షణ కొంత వుంటుంది. కాని అది చాల కాబట్టి ప్రత్యేకించి అనువాదకుల శిక్షణ కోర్సులు కొన్ని కేంద్రాల నెలకొల్పాలని భారతీయ వైజ్ఞానిక అనువాదకుల సంఘంవారు (ఇ యన్ సైంటిఫిక్ ట్రాన్స్‌లేటర్స్ అసోసియేషన్) చాలాసార్లు సూ చారు. విదేశాలలో నడుపుతున్న కోర్సుల ఆధారంగా, ఈ కోర్సు ఎలా వుండాలనే విషయం గురించి కొందరు ప్రముఖులు సూ లిచ్చారు. దీనిని గురించి సవివరంగా చర్చించడం ప్రస్తుత వ్యాసం సాధ్యంకాదు. కాని వారి సూచనల సారాంశం పేర్కొనడం సమ సంగా వుంటుంది. పాఠశాల విద్యాభ్యాసం ముగించుకున్న విద్యార్థుల ఈ కోర్సులలో చేర్చుకోవాలి. వారికి ఇంగ్లీషులోను, మాతృభాషలో పరిజ్ఞానం బాగా వుండాలి. అటువంటివారికి ఈ కోర్సు అయి సంవత్సరాలపాటు నడపవచ్చు. మొదటి సంవత్సరంలో ఇంగ్లీష్ గాని, మాతృభాషలో గాని ఇంకా కొంత శిక్షణ ఇవ్వడమే కాకుం ఒక విదేశీభాష, దాని సంస్కృతి, నాగరికతకు సంబంధించిన శిక్ష కూడా ఇవ్వాలి. వీటితోబాటు భాషాశాస్త్ర పరిచయం కూడా మొద సంవత్సరంలో ప్రవేశపెట్టవచ్చు. రెండో సంవత్సరంలో రెం విదేశీభాషను ప్రవేశపెట్టవచ్చు. మూడో సంవత్సరం నుంచి అ వాద శిక్షణకు ప్రాముఖ్యం పెరుగుతుంది. అభ్యాసానికి ఎక్కు ప్రాముఖ్యం ఇవ్వాలి. ఇటువంటి కోర్సు సాధారణ అనువాదకుల వర్తిస్తుంది. కాని ప్రత్యేకించి శాస్త్ర-సాంకేతిక అనువాదకుల

కోర్సును కొద్దిగా మార్పుచేయవచ్చు. శాస్త్ర సాంకేతిక రంగా పట్టభద్రులయిన వారిని తీసుకుని వారికి మూడు సంవత్సరాల ం ఒక విదేశీభాషలోను, భాషాశాస్త్ర సిద్ధాంతంలోను, అనువాద కియలోను శిక్షణ ఇవ్వవచ్చు. ముఖ్యంగా జపనీస్, చైనీస్ భాష మన దేశంలో అనువాదకుల కొరత తీవ్రంగా వుంది. ఈ భాషల ముఖ్యం ఇటీవల అన్ని రంగాలలో పెరుగుతోంది. కాబట్టి వీటిలో ువాదకులను తర్ఫీదు చెయ్యడానికి కోర్సులు నిర్వహించాలి. ుతే విదేశీభాషల నుంచి సరాసరి భారతీయ భాషలలోకి శాస్త్ర, ంకేతిక అనువాదాలు చాలా స్వల్పంగా జరుగుతున్నాయి. ఎప్పుడో ూహా దడపా తప్ప అసలు ఇటువంటి అనువాదాలు లేవనే చెప్పాలి. ు భారతీయ భాషలలో ఉన్నత విద్యావకాశాలు ఎక్కువవుతున్న ష్ట్యా ముందు ముందు ఇటువంటి అనువాదాల సంఖ్య ఎక్కువ వవలసి వుంటుంది. అనువాదకులకు శిక్షణావకాశాలు కల్పిస్తే ుకు దోహదం కలుగుతుంది. శాస్త్రజ్ఞులు, భాషా శాస్త్రవేత్తలు, శీభాషా నిపుణులు కలిసి అన్నిరకాల కోర్సులకు పాఠ్య ప్రణాళిక ు తయారుచేయాలి.

ఇంగ్లీషునుంచి, భారతీయ భాషలనుంచి అనువాదాలు

ప్రస్తుతం మనదేశంలో ప్రతి సంవత్సరం సుమారు 70 శాస్త్ర ంథాలు ఇంగ్లీషునుంచి వివిధభారతీయ భాషలలోకి అనువదించడం ుగుతోంది. కాని ఒక భారతీయ భాషనుంచిఇంకో భారతీయ భాష కి శాస్త్రగ్రంథ అనువాదాలు సంవత్సరానికి పదికన్నా ఎక్కువ గటంలేదు. భారతీయ భాషలనుంచి ఇంగ్లీషులోకి అనువాదాలుకూడా ుక్కువగానే వున్నాయి. వీటినికూడా ఎక్కువచేయవలసిన అవసరం ుది. ఇంగ్లీషునుంచి భారతీయభాషలలోకి అనువదించడానికి అను దకులకు శిక్షణకోర్సులు చాలా తక్కువగా వున్నాయి. ఢిల్లీ విశ్వ ్యాలయం వారు ఇంగ్లీషునుంచి హిందీలోకి అనువదించేవారికి ఒక వత్సరంపాటు జరిపే సర్టిఫికెట్ కోర్సు నిర్వహిస్తున్నారు. ఆగ్రా ూనివర్సిటీలో ఎమ్. ఎ. పట్టభద్రులకు అనువాదంలో డిప్లొమా ర్సు నిర్వహిస్తున్నారు. ఇవి తప్ప ఇంగ్లీషునుంచి ఇతర భారతీయ షలలోకి అనువాద శిక్షణ కోర్సులు ఎక్కడా వున్నట్లు సమాచారం ు. కాకపోతే నేషనల్ బుక్‌ట్రస్ట్‌వారు కొన్ని వర్క్‌షాపులు జరి రు కాని ఇవి కేవలం వారంరోజులపాటు మాత్రమే వుంటాయి. ుతే కాకుండా వీటిలో శాస్త్రగ్రంథ అనువాదానికి ప్రాధాన్యం తక్కు ా వుంటుంది. ఇటువంటి పరిస్థితిలో ఆయా శాస్త్రాలలో కాలేజి ్యాపకులు, ఇతర నిపుణులు ఇంగ్లీషు నుంచి భారతీయ భాషలలోకి స్త్రగ్రంథ అనువాదాలు చేస్తున్నారు. సాధారణంగా వీరు తమ ృభాషలోకి అనువదిస్తారు. వీరికి ఇంగ్లీషులో పరిజ్ఞానం బాగానే ుటుంది. కాని అనువాదప్రక్రియతో అనుభవం వున్నవారు చాలా తక్కువ. స్వతంత్ర రచనానుభవం వున్నవారు కూడా తక్కువగానే వుంటారు. శాస్త్రగ్రంథ అనువాదంలో ఎటువంటి శిక్షణగాని పొందిన వారై వుండరు. అందువల్ల వీరు తయారు చేసిన అనువాదాలను క్షుణ్ణంగా పరిష్కరిస్తేనే గాని ముద్రణ యోగ్యంగా వుండవని మా అనుభవంలో సాధారణంగా రుజువయిన విషయం. ఈ పరిస్థితిని మెరుగు పరచాలంటే ఇటువంటి అనువాదకులకు అనువైన పార్ట్‌టైమ్ శిక్షణ కోర్సులను రూపొందించాలి. ఈ శిక్షణ కోర్సులలో ఉత్తీర్ణులైన వారికే శాస్త్రగ్రంథఅనువాదావకాశాలు ఇస్తే ఫలితాలు ఆశాజనకంగా వుంటాయి. అంతేకాకుండా ఇంకా ఎక్కువ గ్రంథాల అనువాదం చేపట్టడానికి ప్రోత్సాహకరంగా వుంటుంది.

లోగడ పేర్కొన్నట్లుగా ఒకభారతీయ భాషనుంచి ఇంకో భారతీయ భాషలోకి శాస్త్రగ్రంథం అనువాదాలు చాలాస్వల్పంగా వస్తున్నాయంటే అందుకు ఒక ముఖ్యకారణం ఇటువంటి అనువాదాలు చేయగల సామర్థ్యం వున్నవారికొరత కావచ్చు. ఇటువంటి అనువాదకులను తయారు చేయడానికి ప్రత్యేకించి కోర్సులు నిర్వహించవలసి వుంది. అయితే ఇదే వృత్తిగా చేపట్టదలచిన వారికి ఉద్యోగావకాశాలు ప్రస్తుతం లేవనే చెప్పాలి. కాబట్టి వీరికికూడా పార్ట్-టైమ్ కోర్సులు రూపొందిస్తే బాగుంటుంది. ఏరెండు భారతీయ భాషలలోనైనా పరిజ్ఞానంవుండి, శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాలలో పట్టభద్రులుగాని, ఇంకా ఉన్నతస్థాయిలో విద్యార్హతలున్న వారుగాని ఇటువంటి కోర్సులు తీసుకోవచ్చు.

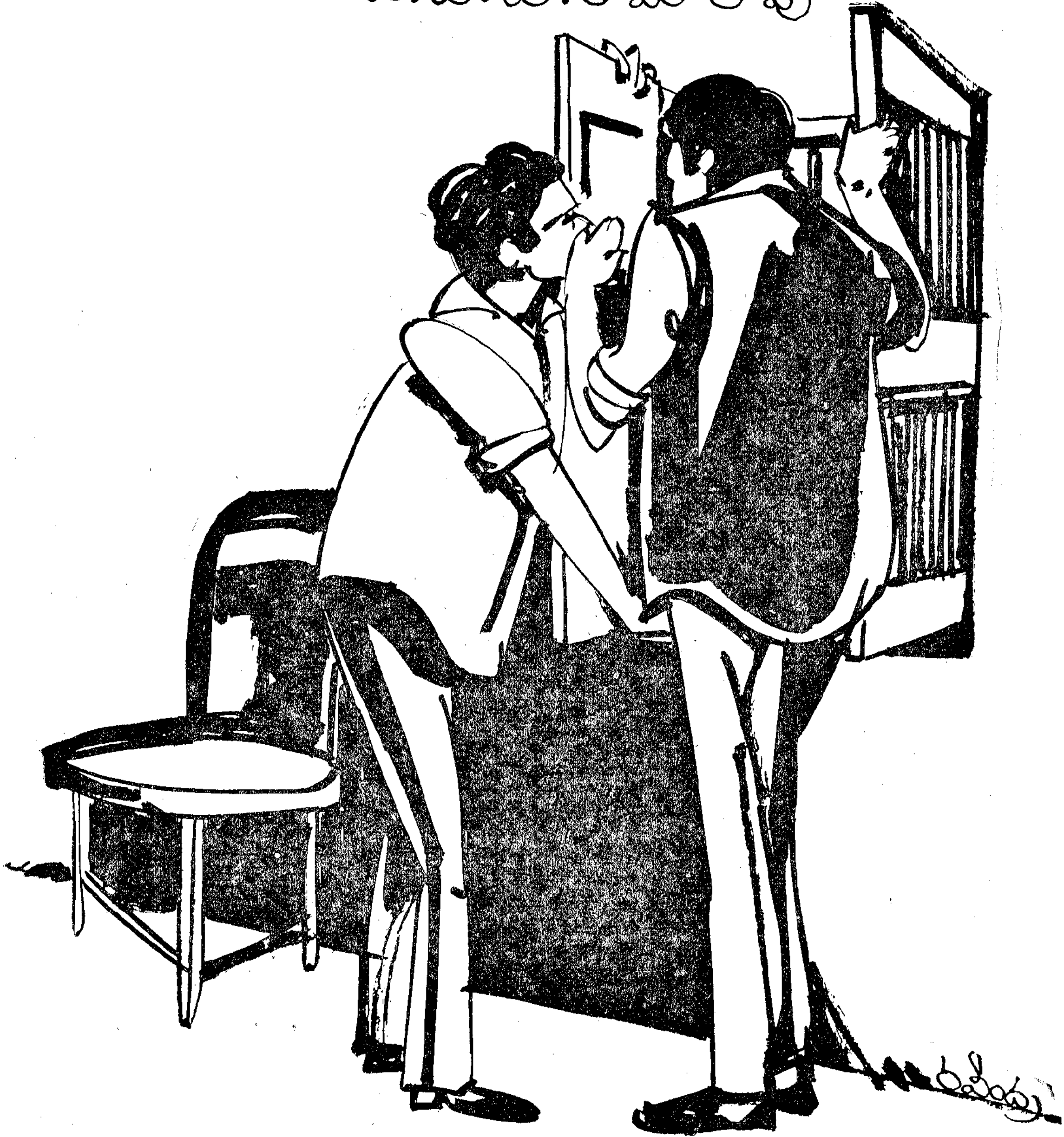
ఉన్నతవిద్య మాధ్యమాలుగా భారతీయ భాషల ప్రాముఖ్యం ఇతోధిక మవుతున్న దృష్ట్యా ఇంగ్లీషునుంచి, ఇతరవిదేశీ భాషలనుంచి భారతీయ భాషలలోకి, ఒకభారతీయ భాషనుంచి ఇంకోభారతీయ భాషలోకి శాస్త్రగ్రంథ అనువాదాలు చేయగల నిపుణులను తయారుచేయడానికి పథకాలను రూపొందించడంలో మనం ముందుచూపు ప్రదర్శించాలి. మనదేశీయ భాషలలో ఏవైనా ఉత్తమ ప్రామాణిక శాస్త్రసాంకేతిక గ్రంథాలు వస్తే వాటిని ఇంగ్లీషులోకి, ఇతర విదేశీ భాషల లోకి అనువదింపజేసి, ప్రచురిస్తే మనకి విదేశీమారకద్రవ్యమే కాకుండా పేరుప్రతిష్ఠలు కూడ వస్తాయి.

ఆధార రచనలు (కొన్నిమాత్రమే పేర్కొన్నాము)

1. నిడా, ఇ.ఎ. : టువర్డ్స్ ఎ సైన్స్ ఆఫ్ ట్రాన్స్‌లేషన్, 1974.
2. కాట్‌ఫర్డ్, జె. సి. : ఎ లిన్‌గ్విస్టిక్ థియరీ ఆఫ్ ట్రాన్స్‌లేషన్, 1975.
3. పాండె, ఎమ్. పి. : ట్రెయినింగ్ కోర్సెస్ ఫర్ ట్రాన్స్‌లేటర్స్, జి. స్టా. 10 : 18 – 27, 1981.
4. సురేష్‌కుమార్ : ఆన్ ఫండమెంటల్స్ ఆఫ్ ట్రెయినింగ్ కోర్సెస్ ఫర్ ట్రాన్స్‌లేటర్స్. జి. స్టా. 8 : 8 – 19, 1979.

కొటికెళ్ళని శవం

వి. వి. బి. రామారావు

"దొంగ నా కొడుకులు అమ్మ్యామ్మ్యా లుచ్చేసుకుని ఫోన్ చేసేసి నారేటో- ఇంతమందొక్క సారి మూగేసినారేటి !"

"మూక మనలాంటి మడుసులే గురూ...ఆపు" క్లీనరు పోలిగాడు ధైర్యం చెప్పాడు.

డయివోరప్పారావ్ ఆపక తప్పలేదు లారీ. కిటికీలోనుంచి బు(

పైకిపెట్టి అడిగాడు ఓ ఆసామిని : "ఏటిగోల ?"

"దాల్లదు గురో...పెద్ద నారీ. ముందు కెల్లేవంటే సిక్కులో(

పోతావ్... శానా బళ్ళాగి పోనాయి.

"యాక్సిడెంటయ్యిందా? పోలీసోళ్లు గాని ఉన్నారేటి?"

"ఏటోతెల్దు... దోవలసెవం. రోడ్డుమద్దిగిలా పడున్నాది."

"నా బండి పక్కకి తీసెట్టా!" డయివోరు దిగి ముందుకు డిచాడు.

–"అరెరె! ఆడమడిసి! ఒంటిమీద గుడ్డ పీలికైన్నేదు...గోరం ...గోరాతి గోరం!"

డయివోరు అప్పారావ్ తన గోష మరిచేపోయాడు. ఎవరి గొడవలో వాళ్లున్నారు.

'సందడి సందడి సందడియా!' గంటస్తంభం దగ్గర అరటి పళ్లమ్ముకొనే మనిషి, వాళ్లభాషలో సందడి చేసేస్తోంది. అప్పటికే అరటిపళ్లూ, సపోటాపళ్లూ– జంగిళ్లు అక్కడా అక్కడా కనపడుతున్నాయి.

–"గురూ బొట్టి మొగ వేటిలగుంది...బొట్టుమాశావా ఎలా సెదిరి పోనాదో!... కుంకంపద్ది నట్టుంది మొహం... ఎవురీవిడ?"

"ఎవురంటా?"

"కాలేజీ పిల్ల కాదుకద!"

"ఒంటి మీద గుడ్డపీలిక నేకపోతే ఎవుదో ఎనాగ సెపుతాం!"

–ఒరదల్లో సిక్కుకున్న ముళ్లతుప్ప కంటిసినట్టూ గడ్డీ గాదరా.

"ఒయసు ఇరవై రెండుండచ్చు..."

"ఒళ్లు చూస్తే... ఇద్దరి పిల్లలకి పాలిచ్చిన మనిషిలా ఉంది..."

– "పోలీసులకి ఫోను చెయ్యండి..."

కాలేజీ కుర్ర లెక్చరర్ కాబోలు – ఆ గొంతు వినపడడ వేమిటీ ముకుందం ముందుకొచ్చాడు. భాషాతత్వవేత్త. పూర్వాశ్రమంలో సంస్కృత విద్వాంసుడు.

"చూడు భద్రం!"

"అయ్యా! మీరా? మనం చెయ్యాల్సిన పని వెంటనే చేద్దాం. పోలీసువాళ్లకి..."

"ఇది నీ క్లాసురూం కాదు కాని..."

"అదెలా ఉంటుందా మహానుభావా!? క్లాసుల్లో పిల్లలు కనపడి రెండు నెల్ల యింది..."

"ఆపు! ఆపేయ్!... నీ మాటల్లో నాదం కంపె వాడే ఎక్కువ వినబడుతోంది – అటుచూడు!"

– "కాశీపట్నం చూడర బాబూ!" అంటూ ఓ పరికరం మీద టమాకు వేస్తున్నాడో ఆసామీ. కోట గుమ్మం దగ్గిర ఆడపిల్లల కోసం కాసుకునే కుర్రోళ్లు హైవేమీద కొచ్చేశారు. – బడిపిల్లలూ బడి మానేసి శవాన్ని చూడడానికి వచ్చేశారు.

"ఫోన్..." ఇంకా ఏదో చెప్పబోయాడు భద్రం.

"బొత్తిగా మేష్టరులా మాటాడావ్! నువ్ చెబితే ముందు నీ పేరూ, ఎడ్రసూ కనుక్కొని, ఆ చనిపోయిన మనిషి ఎవరో, ఎపుడు ఎవరిచేత ఎలా చంపబడిందీ చెప్పేవరకూ నిన్ను లాకప్‌లో పడే స్తారు... అందునా అమ్మాయి శవం..." అంటూ ముకుందం భద్రాన్ని పక్కకు తీసుకొచ్చేశాడు.

ముక్కుపొడుం మూటుగా పీల్చి "ఇందులో ఓ నాదం ఉంది ఇది పీల్చేటప్పుడు మనిషి చేసే శబ్దం నాదమని నా ఉద్దేశ్యం... అతని ఆలోచనలను ఆ నాదం తెలియ చేస్తుంది..."

"ఉండండి బాబూ! అవతల కొంపలంటుకు పోతుంటే..." భద్రం ముకుందం చెయ్యి విదిలించుకోడానికి ప్రయత్నం చేశాడు.

"ఎవడి కొంప? చచ్చినది చచ్చే చచ్చింది...శవం శవమే!.... అందులో అందాన్ని చూసే రసికులూ ఉన్నారంటావ్!...కుర్రాడివి చట్టం, ఆకలి, నిషా, కైపూ వీటన్నింటికి అతీతం ఆ శాల్తీ... శరీర నిర్మాణాన్ని బట్టీ– చర్మం మీద మెరుగును బట్టీ– కండరాల బిగువును బట్టీ శవం వయసూ, శవం గత జీవితంలో చేసే వృత్తినీ, చెందిన తరగతినీ గుర్తించడానికి ఎవరి పాట్లు వాళ్లు పడుతున్నారు. పోలీసులు వచ్చేస్తారు. ఇక చూడడానికేం ఉండదు పద!"

– పోలీసు వ్యాన్ వచ్చింది.

అంతా దోవ ఇచ్చేశారు.

జీపు ... టోపీలు – ఈలలు – మొగలు – మూలుగులు – గుంపు చెల్లాచెదరయ్యారు .... అయినా ఎవరూ వెళ్లిపోలేదు. దూరంగా నుంచొని చూస్తున్నారు.

– "బోడిగాడి నూనెమిల్లులో మడిసి కదూ?"

"మేష్టరమ్మ చెల్లెల్లా ఉంది!"

"రంగమ్మ కంపెనీలో మొన్న రేత్తిరి ...."

"టేసన్ సుంచి ఎవుడితోనో నా బండి ఎక్కింది ... ఇదే టిక్కడా ... ?"

కొన్ని ఎర్రటోపీ గొంతులు ... కొన్ని మందలోని గొంతులు. తాశీల్దారు జీపు వచ్చింది.

పోలీసులు ఎటెన్షన్ లోకి వచ్చేశారు.

"ముందు దీన్ని పక్కకి తీసి ట్రాఫిక్ క్లియర్ చెయ్యండి !"

యస్సై మూడంకెల నంబర్లు నాలుగింటిని పిలిచాడు.

ఖంయ్ ! ఖంయ్ ! చిగుళ్లు చిగిరాయి.

తాసీల్దారు జీపు వెళ్లిపోయింది. శవం కదల్లేదు.

అసలు కథ మొదలయింది.

"దీని సంగతి తెలుసుకోవాలని ఉందా ? దీని చరిత్ర చూడాలని ఉందా?" ముకుందం ప్రశ్నించాడు.

"ఎలా ?" భద్రం ఆత్రంగా అడిగాడు.

"కాశీపట్నం చూడర బాబూ ! చూస్తావా ?"

తెల్ల మొహం వేశాడు భద్రం.

"కోటదగ్గర అమ్మాయిల ముందు – అబ్బాయిల ముందు - నా క్లాసు ఎటెండెన్స్ రిజిష్టర్లలో ఉన్న పేర్లకు సంబంధించిన శాల్త్రీల ముందు కాశీపట్నం చూడడం నామోక్షీ అయితే నా కొంపకిరా .... నా దగ్గరా ఉంది ఆ పరికరం !"

"మరి కాలేజీ ?"

"కాటికెళ్లని శవం రోడ్డుమీద కదలనని మొరాయిస్తూ ఉంటే కాలేజీయా వల్లకాడా ! ముందు పద !"

"ఎబ్సర్డ్ ... అసందర్భం ... "

"చరిత్ర చూస్తే అంత అసందర్భంగా కనపడదు. అసందర్భంలో నుంచి సందర్భం ఆవిర్భవిస్తుంది. ఫ్రమ్ కేయాస్ టు ఆర్డర్. ఫ్రమ్ ది ఎబ్సర్డ్ టు ది రియల్."

భద్రం ముకుందం పట్టువిడిపించుకోలేకపోయాడు.

"ఈ శవం కాటికి వెళ్ళదా ?"

"తెలివితక్కువ ప్రశ్న. కాటికెళ్లలేదు. వెళ్లదు. అందుకే నీకు సాక్షాత్కరించింది. కాలానికి వెనక్కి వెళ్లే గుణం లేదని శాస్త్రం చెపుతోంది.

కాని మనోనేత్రం ముందు కాలానికి పురోగతీ, తిరోగతీ, రెండూ ఉన్నాయి. నువ్ చూశాననుకున్న శవం ఓ వ్యంజనం....ఓ గుఱుతు ఓ-కూర ఓ మీసం - ఓ హల్లు - నువ్ చూసిన శవం ఇవాల్టిదికాదు. కనిష్కుడి కాలంలో అలెగ్జాండరుకాలంలో, గుప్తులకాలంలో-గోల్కొండ నవాబుల రాజ్యంలో - ఎక్కడిదయినా కావచ్చు ఈ శవం. నిజానికి ఈ శవం అన్నికాలాల్లోనూ ఉంది - హరప్పాలో కూడా ఉండే ఉంటుంది. మనం తవ్వలేకపోయాం అంతే ! ....మార్గాయాసం లేకుండా నేనింతకు ముందు చేసిన ప్రవచనాన్ని అధ్యయనం చేసుకో....లోకంలో శబ్దమూ, నాదమూ రెండూ ఉన్నాయి. దీన్ని గురించి ఇదివరలో చెప్పాను. శబ్దం అంటే కేవలం శబ్దం - అర్థరహితం....కొంతవరకూ భావప్రసరణ చేసినా అది భాషకాదు. భావ ప్రసారం కోసం - మీ ఆంగ్లభాషలో ఆర్టిక్యులేట్ చేసిన ధ్వని నాదం. ఇది నిన్ననే చెప్పా. నాదంలో స్వరాలూ, వ్యంజనాలూ ఉన్నాయి. మగాళ్లు స్వరాలనీ, ఆడవాళ్లు వ్యంజనాలనీ అంటే స్త్రీ విముక్తి సాధకులకు కోపం వస్తుంది. అదీకాక అది నిజంకాదు. స్వరవ్యంజనాల తేడా ఆడామగా ఇద్దరిలోనూ ఉంది. వాళ్లలోనూ, వీళ్లలోనూ, స్వరాలూ ఉన్నాయి, వ్యంజనాలూ, ఉన్నాయి. స్వరానికి సుదూర వ్యాపకశక్తి ఉంటుంది. శ్రావ్యంగా ఉంటుంది. ఇక వ్యంజనం... ఇది లేనిమాట దుర్లభం. వాక్కూ, అర్థమూ విడదీయరాని పార్వతీపరమేశ్వరులయితే స్వరమూ, వ్యంజనమూ వెలుగూ నీడలా విడదీయరానివి–"

"మీ ఉపోద్ఘాతం దేనికి ? ఈ శవం వ్యంజనమా? స్వరమా?"

"కథ చూడాలని నీ సొద ! నీతో మాటాడి లాభం లేదు. కామాతురుడికి కట్టుబట్ట బరువు...పద..." అప్పటికే ముకుందం ఇంటి ముందు కొచ్చేశారు.

"పద నా గదిలోకి రా !"

గదిలోకి వెళ్లాక చుట్టూచూసి, "ఏదీ పరికరం?" అనడిగాడు భద్రం. "పరికరమా !? ఆఁ! పరికరం కదూ ! అదిగో !" కిటికీ చూపించాడు.

"ఇదా పరికరం ?"

"చూడబ్బాయ్ ! దేనికయినా శిక్షణ కావాలి, బొత్తిగా కాలేజీ అధ్యాపకులకీ, శోభనం గదిలో దంపతులకీ తప్ప. ఫెట్ మని లెంప కాయ కొట్టినట్టు ఇలా డిగ్రీ పుచ్చుకొని అలా ఉపన్యాస మందిరంలోకి దూసుకుపోయావ్ !" అంటూ ముందుకొచ్చాడు ముకుందం.

"కిటికీలోంచి ఏం కనబడుతోంది?"

"చెత్తకుండీ !" భద్రం ఠక్కున చెప్పాడు.

ముకుందం అతని తల నిమిరాడు. మరేం మాటాడలేదు భద్రం.

నూనెమిల్లు ఆవరణలో తూకం ప్రకారం నింపిన డబ్బాలను ఒకటీ ఒకటీ తెచ్చి బయట పేరుస్తోంది ఓ ఆడబడుచు.

కవులు పల్లించిన బాహుమూల రుచులు పాలిండ్లపై ప్రసరించడం చూస్తున్నాడు భద్రం.

కాల్చిన ఇనప్పకడ్డీతో ఒకతను డబ్బాలకు మూతలు తగరంతో ;తుకుతున్నాడు.

ఒక చెయ్యి బ్యాలెన్స్ కోసం, మీదకెత్తి రెండోచేత్తో డబ్బా మోసుకొస్తోంది. ఎర్రటి వెలుగులో ఆడపిల్ల.

ఓ యువకుడు కిటికీలోనుంచి భద్రం చూసిన దృశ్యాన్నే చూస్తు న్నాడు, ప్రబంధ కవుల సహాయంతో కాక సినిమానవలా ప్రభావంతో.

"ఏయ్ పిల్లా ! ఇలా రా !"

మిల్లుమోతలో పిల్లకి పిలుపు వినబడలేదు. గొంతు హెచ్చిం చాడు యువకుడు. అందులో ఆత్రం.

అమ్మాయి గదిలోకి వెళ్లింది.

దాని రవిక చిరిగిపోయింది. కాదు చింపబడింది. చీర విడి పోయింది. కాదు విప్పబడింది. ఆమె కేకలు మిల్లుమోతలో ఎవరికీ వినపడలేదేమో !

చీకటయిపోయింది. కుర్రాడి కైపు దిగిపోయింది. ఉల్కా పాతం. నింగిలో చుక్క నేల రాలింది.

చీర చుట్టుకున్న పడతి బయట పడింది.

"ఇంకా ఏం చూస్తున్నావ్ ? ఇది నా ఇంటి కిటికీ !" ముకుందం హెచ్చరించాడు... "పెంటకుండీ కనబడుతోందా ?"

"అంతా చీకటి !"

"సరే-ఈ కిటికీ చూడు ! కాశీపట్నం కనబడుతోందా ?"

"లేదు."

"మరి ?"

"మంత్రాల మర్రి...చిక్కటి చీకటి...."

"అలా దారికి రా !"

"ఏ దారికి?" పరాకుగా అడిగాడు భద్రం.

"చీకటి దారికి...పిల్ల కనబడుతోందా ?"

"తాగుబోతు మాటలు వినపడుతున్నాయి. చింతనిప్పుల్లాంటి కళ్లతో తూలుతూ వస్తున్న లారీ ఆగింది. డ్రైవరు దిగాడు. సరుకు సొంత దారుకీ, డ్రైవరుకీ గొడవ..."

"నాకు చెప్పకు... నువ్ చూసుకో !"

ఎర్రటోపీ వచ్చింది. వెనక మరో అధికారిటోపీ. బేరం కుదర హానికి వీలుగా ఆడపిల్లని రెక్క పుచ్చుకుని అధికారికి అప్పచెప్పేసి డ్రయివర్నీ, సరుకు సొంతదారునీ తుప్పచాటుకి తీసుకుపోయారు మూడంకెల మనిషి.

పిల్ల ఉలకలేదు - పలకలేదు. బిక్కచచ్చిపోయింది. ఎపుడు తాగిన టీయో!....తల నొప్పిగుంది... వందడబ్బాలు మొయ్యాల! సీకటొడిపోతంది...బిడ్డ తనువు కొస్తుంది. పెసల్ టియ్య సింగల్ ! ఎప్పుడో ఎవరితోనో అన్నమాటలు బొట్టికి గుర్తొస్తున్నాయ్.

స్కూటరెక్కి వెళ్లిపోయాడు ఎస్సై. డయివోరు బేరంకుదిర్చి సేతు. లారీనుంచి ఎర్రటోపీ ఊరు మధ్య దిగి లైట్ వెలుతుర్లోకి వెళ్లిపోయాడు.

"పిల్లకనబడుతోందా ?"

"చీకటి!" భద్రం ఆమెను వెతుకుతున్నాడు.

"మా బ్బావుంది. పిల్లకోసం నువ్వేకాదు - దాని అయ్యా వెదుక్కుంటున్నాడు."

దీని సిగదరగ ! ఇయ్యాలేటో సింగిలక్కినంజకాన ! ఇంకా ఒచ్చినాది కాదు! ఒరేయ్ నీ కూతురెటో ఎల్లిపోనాది. ఇంక రేత్తిరి మిల్లుకాడ పనేటి ? నాకూ్కడెట్టెహె !"

రెండు గంటల నుంచి రోడ్డుమెగకాడకాసి గుడిసెలో కొచ్చిండు నారాయడు.

"పిల్లేదీ ?" భద్రం వగిర్చాడు.

"పిల్లగొడవెందుకూ ! ఎస్సై గొడవపడిపోతున్నాడు. అదెలా రోడ్డుమీద కొచ్చిందో చూస్తావా?"

"అదెందుకు నా కనవసరం ? ఎస్సై ఏడీ ?"

"ఏడీ అంటావా ? గవర్నమెంటు మనిషి. ముక్కలు విరిగి పోతాయి ఖబడ్దార్ !"

ఎస్సై రాత్రి నుంచీ ఇంటికి రాలేదు.

"ఇప్పుడెక్కడ ఉన్నాడు ?"

"సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు గారి వీధి అరుగుమీద - చూస్తావా ?"

"పిల్ల ?"

"అక్కడే ఉంది రోడ్డుమీద".

"మరి శవాన్ని ఎవరూ తియ్యరా ?"

"తియ్యడానికే ప్రయత్నం."

కిటికీ దగ్గర నుంచి భద్రం కదలలేదు.

పోలీసు ఎస్పీ సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరుకీ, సి.ఐ., ఎస్సైకి ఫోన్ చేసారు.

— ఎస్సై అక్కడకు వెళ్లి ఎందుకో వెనక్కి తిరిగి వచ్చి మునిసిపల్ కమీషనరుకి ఫోన్ చేశాడు. కమీషనర్ జిల్లా ఆస్పత్రి

సూపరింటుకి ఫోన్ చేశాడు. పురపాలక సంఘం మనుషులకి శవం సాధ్యం కాలేదు. పోలీసువాళ్ల సహకారాన్ని అడిగారు. వాళ్లకే శవాన్ని కదపడం సాధ్యం కాలేదు.

— లారీ మనుషులొచ్చారు. వాళ్లతొందర వాళ్లది. సరుకు ముందు రవాణా కావాలి. వాళ్లచేతా కాలేదు.

ఏ డిపార్టుమెంటు అధికారులు ఆయా ఉన్నతాధికారులకి ఫోన్లు చేసేశారు.

"నాన్సెన్స్ ! ఇదేమిటి ? శవం కదలకపోవడమేమిటి ?" అంటూ బిగ్గరగా అరుస్తోంది హైదరాబాదు.

బిక్కు బిక్కుమంటూ శవం కథ వివరంగా చెబుతున్నారు అధికారులు.

పన్నెండయింది — ఒంటిగంటయింది.

అటూ ఇటూ వాహనాల రాకపోకలు నిలిచిపోయాయి.

ఆ దోవ బస్సులన్నింటినీ రద్దుచేశారు.

నిలబడిపోయిన బస్సుల్లోంచి మనుషులు దిగిపోయారు. వెనక్కి వెళ్లి మళ్లిన బస్సుల్లోకి వెళ్లారు. వాహనాలన్నింటినీ మళ్లించడానికి ఓ పూట పట్టింది.

శవం — మామూలే. కదలలేదు.

"మరెలా ?"

భద్రానికి అలసటవచ్చి కుర్చీలో కూలబడ్డాడు. ముఖమంతా చెమట పట్టేసింది. కాళ్లు లాక్కొచ్చాయి.

ముకుందం అతని ముఖంమీద నీళ్లు చిలకరించి నెత్తిమీద నున్న పంకా స్విచ్ వేశాడు.

మగతలోకి జారుకున్న చాలాసేపు జాలిగాచూసి తట్టిలేపాడు ముకుందం. "నేనెక్కడ ఉన్నానూ...ఆఁ! శవం లేచిపోయిందా? అంటే తీసేశారా" అని నా ఉద్దేశ్యం.

"నీమొహం, దాన్ని కదిలించగలిగితే ఇంత కథేముంది ?"

"నిజంగా ! నేను శవాన్ని ఎప్పుడు చూశాను ? ఇప్పటికి అది అక్కడే ఉందా ?"

"పందొమ్మిది వందల ఎనభై అయి ఉండవచ్చు, అరవై అయి ఉండవచ్చు — క్రీస్తుపూర్వం కావచ్చు, క్రీస్తు తరవాత కావచ్చు...."

— మళ్లీ కిటికీ దగ్గరకు వెళ్లాడు భద్రం. ముకుందం అతనికి రవంత చిరాకు పుడుతోంది. అంతేకాదు ....

శవం కాటికెళ్లకుండా ఉండటానికి అతనే కారణం. అంత (కూడా వచ్చేస్తోంది.

"నే చూసిన స్థలం కాదిది... నీ పరికరంలో కాశీప సరిగ కనపడడంలేదు. ఇందులో ఏదో మోసం ఉంది. నన్ను ఎంద మోసం చేస్తున్నావ్ నాదమునీ !" కోపంగా అడిగాడు.

"నాదముని నా పూర్వ నామం... ఆ తరువాత మూడు వం నలభై ఎనిమిది జన్మలెత్తాను. ఆపేరు నీకు ఎలా తెలిసింది?"

"ఈ కుర్చీలో కూచుంటే...." అనలేదు భద్రం. అం ముకుందానికి అంతకోపం వస్తుంది. అతని ముఖంచూస్తే శవం నుంచున్నట్టుగా బెంబేలు పడి పోయాడు.

"కుర్చీలోంచి లే... కిటికీలోంచి చూడు !"

"ఇదేంవిటిది ? ఇక్కడ ఓగుడి ఉంది...గుడి రెండు రో మధ్యఉంది. రెండూ సిమ్మెంట్ రోడ్లు. అటూ ఇటూ వాహనా రంయ్ మని వెళ్లిపోతున్నాయి. ఎంతో నిడివిగా నున్నగా ఉన్నాం రోడ్లు !"

"వెర్రివాడా ! ఈ సిమ్మెంటు రోడ్డు చరిత్ర చూపించనా ఈ కిటికీ దగ్గరకురా !"

మంత్రముగ్ధుడల్లే ముందుకు నడిచాడు భద్రం. "—బాబ్బాబు... బుద్ధి గడ్డితింది .... ఒళ్ళు మదమెక్కింది.... కొవ్వు బలిసిపోయింది.. కళ్ళు మూసుకు పోయాయి. .."

"అన్నీ అయ్యాయికాని కాపరం విజృంభించింది కదూ !"

"నా భార్యతోడు ! బుద్ధి వచ్చింది...."

ఆపిల్లవెనక పోలీసు అధికారి... అతని వెనకాల మరో అధికారి

"బాబూ, విరాళం ! బాలపేరంటాలు గుడి కడుతున్నాం ... మామహిమ గల తల్లి !" ... పట్టుపంచ ఆసామీ చెపుతున్నాడు.

యువకుడికి ఆ పిల్లే కనపడుతోంది.

"ఇవిగో పెన్ను ... ఇదిగో నీ చెక్కు బుక్కు ... నీకున్న బాలెన్స్‌కి చెక్కురాశా ... ఇవిగో నీభార్యనగలు....ఇదినువ్ దాచిన నల్లధనం... ఆ కనబడే ఆయన ఆదాయం పన్నుఅధికారి.... ఈ జోలిలోవేస్తే ఆ అధికారి నిన్నేం చెయ్యలేడు.... వెయ్ ! వెయ్యరా, వెయ్యి."

—చటుక్కున అవన్నీ తీసి ఆమె జోలిలో పడేశాడు నూనె
్ యువకుడు.

ఆమె ఒంటిమీద బట్టలేదు. చేతిలో జోలె ఉంది. యువకుడు యిచ్చిన చెక్కు మరోసారి సంతకం సరిచూసుకుని మడచి ంలో పెట్టుకున్నాడు విరాళాల కొచ్చిన మనిషి.

అతని వెనకాల నగ్నంగా ఉన్న ఆడమనిషి తనకి చెల్లెలో, ర్యో, తల్లో తెలియక, తిరుగుతున్న కళ్లు మూసుకుని నేలకూలబడి యాడు యువకుడు.

"సార్ ! పిల్లలవాణ్ణి సార్ ! అడిగో ఫోర్‌నాట్ వన్. వాడి వల్లే ఖర్మ."

టోపీ తీసేసిన మనిషి ఏదో చెబుతున్నాడు.

"డ్యూటీలో అలాంటి పనులు చెయ్యను సార్ ! అది నా ్సిపుల్‌కి విరుద్ధం. నేను మందు కొట్టలేదు సార్ ! సి. ఐ. గారి కగండి...నా పర్సనల్ ఫైల్..."

"ఒరేయ్ లఫంగాడా !...నీకు ఆడదెందుకురా...నీ విధి నిర్వ ణ అమోఘం. నిన్ను నువ్వే కాల్చి చంపుకోవడం వల్ల నీ భార్య ంతోషిస్తుంది."

ఎస్సయి సర్వీసు రివాల్వర్ తీసి ఆడపిల్ల వాడిని ఒక్కసారే ల్చింది.

"అమ్మా ! నువ్ ముందు బట్టలు తొడుక్కో ! ఆయనెవరో గ్నంగా ఉన్న ఆడపిల్లని చూడలేక అరిచాడు.

"అదెందుకులెండి ! నన్ను భూమితో సహా పెకిలించెయ్యమ ఆదేశాలిచ్చారుగా..."

అంతకంటె తేలికయిన పని ఉంది సార్ ! నా కిరుపక్కలా రోడ్డు వేయించేసి ఓ గుడి కట్టించేశారంటే మీ మీద ప్రజల భక్తి పెరిగిపోతుంది. కంట్రాక్టర్లకి, గుమస్తాలకి, మీకూ సర్వశ్రేయమూ లభిస్తుంది. రెండు రోడ్లు తరుణోపాయం బాబూ !

—"పిల్ల కనపడుతోందా ?" ముకుందం అడిగాడు.

"లేదు. మాయమయి పోయింది !"

"ఏం?"

"దేవతయిపోయిందిగా !"

"కుర్ర నాగన్నా... ఇప్పుడు చూడు !"

ఏవేళా పురుషులకు ప్రవేశం లేని బాల పేరంటాలు గుడిలో అర్చన జరుగుతోంది ! 'సర్వమంగళ మాంగల్యే శివే సర్వార్థసాధకే.'

—నగ్నంగాఉన్న కన్యలు గర్భగుడిలో పేరంటాలు విగ్రహం చుట్టూ తిరుగుతున్నారు. అలా తిరిగితే బాలమ్మ కొచ్చిన కష్టం ఏ కన్యకీ రాదని కొన్ని తరాల నమ్మిక.

"భద్రం !"

ముకుందం పిలుపు వినే స్థితిలో లేడు భద్రం. కాటికెళ్లే శవం ముసలాయన నిట్టూర్పు విడిచాడు.

డాక్టర్ ఘంటా జవహర్‌లాల్

ప్రాచీన వస్తువులు, కట్టడములు, స్థలములు - పరిరక్షణ చట్టాలు

భారత దేశము ప్రాచీన కళా ఖండములకు భాండాగారము. పురావస్తువులు-విగ్రహములు, ఆభరణములు, వర్ణచిత్రములు, శిలా, తామ్ర శాసనముల రూపములలో దేశంనలుమూలలా మనకు గోచరించు చున్నవి. మన పూర్వ చరిత్ర పరిశోధనకు, పునర్నిర్మాణము చేయుట కవి అత్యంత ప్రమాణములు. కాని, యిటీవల పురావస్తువులపహరింప బడినవని వార్తాపత్రికలలో తరచూ చూస్తున్నాం. కొంతమంది పాఠకులు పురావస్తువులు నిత్యమూ అపహరింపబడుట జూచి ప్రభుత్వం వాటి పరిరక్షణకు ఏమిచేయుచున్నదని ప్రశ్నించుట నేను గమనించితిని. ఆ విమర్శను దృష్టిలో పెట్టుకొని పురావస్తువుల పరిరక్షణకు ప్రభుత్వము ప్రవేశ పెట్టిన చట్టముల వివరణ వివరంగా నిచ్చట పొందుపరుస్తున్నాను. ఏ ప్రభుత్వం ప్రవేశపెట్టిన చట్టమూ ప్రజల సహకారం లేనిదే సరియైన ఫలితము నీయదని మనం ముందుగా గుర్తించాలి.

బ్రిటిషువారు పురావస్తు పరిశోధనకు నాందిపలికి మన చరిత్ర కారులకు మార్గదర్శకులైరి మన దేశమున గల ప్రాచీన వస్తువులను, కట్టడములను, స్థలములను జూచిన బ్రిటిషుపాలకులకు వాటిపై పరిశోధన జేయవలెనని కోరిక నుదయించనుండనోపు. 18వ శతాబ్దములో డా॥ శామ్యూల్ జాన్సన్ భారతదేశములో పురావస్తు పరిశోధన గావించ వలసిందిగా నాటి గవర్నర్ జనరల్ వారన్ హేస్టింగ్సును కోరి యున్నాడు. దాని పర్యవసానమే విలియమ్స్ జోన్సు నేతృత్వంలో నేర్పడిన "ఏసియాటిక్ సొసైటీ". ఈసొసైటి యూరోపియన్లకి భారత దేశ చరిత్ర పరిశోధనపై ఆసక్తి కల్గించింది. దాని ఫలితంగా విలియం జోన్స్ గ్రీకు చరిత్రకారుల 'శాంన్డ్రోకోటస్'ని చంద్ర గుప్తమౌర్య గాను, 'పాలిబోత్రా'ను పాటలీపుత్రము (నేటి పాట్నా) గా గుర్తించ గలిగెను. తదుపరి జోన్స్ సహోద్యోగి చార్లెస్ విల్కిన్‌సన్ గుప్తుల శాసనలిపిని, 'కుతిల' లిపిని పరిశోధించెను. ఈ విధంగా బ్రిటిషువారు భారతదేశ ప్రాచీన శాసన లిపిని చదివి, ప్రాచీన లిపి పరిశోధనకు అంకురార్పణ చేశారు. జోన్స్ తదుపరి "కూల్‌బ్రోక్" మరియు విల్సన్ "ఏసియాటిక్ సొసైటీ" అధ్యక్షులుగా భారతదేశ చరిత్ర పరిశోధనకు మనదేశ విద్వాంసుడైన రాధాకాంతశర్మగారి సహకారంతో ఎనలేని సేవచేసిరి. దక్షిణ, పశ్చిమ భారతంలో గూడా ప్రాచీన చరిత్ర పరిశోధన గావింపబడెను. విలియం చాంబర్సు మొట్టమొదటి సారిగా 18వ శతాబ్దములోనే మహాబలిపురంలోని ప్రాచీన కట్టడములపై దృష్టి సారించి వ్యాసాలు వ్రాశారు. 'మెకంజీ' మన దేశమునకు 'సర్వేయర్ జనరల్'గా వచ్చి ప్రాచీనలిపి పరిశోధన గావించి ప్రతి చారిత్రాత్మక ప్రదేశమును ప్రత్యక్షంగా సందర్శించి 8,076 శాసనములు, 6,218, నాణెములు, 106 విగ్రహములు జమ చేయగల్గెను. బ్రిటిషుపాలకులు మన దేశ సాంస్కృతిక సంపదను జూచి పరిశోధనకు నెట్లు నాంది పలికినారో తెలిసికొంటిమి. ఇక 19వ శతాబ్దములో బ్రిటిషువారు మన చారిత్రక సంపదనునెట్లు పరిరక్షింప నెంచిరో తెల్సుకొందము.

19వ శతాబ్దములో భారత పురావస్తు శాఖ స్థాపింపబడెను. దానికి డైరక్టర్ జనరల్‌గా 'అలెగ్జాండర్ కన్నింగ్ హామ్' ను లార్డ్ కానింగ్ నియమించెను. అలెగ్జాండర్ కన్నింగ్ హామే భారతదేశంలో ఎన్నో త్రవ్వకాలు జరిపి ప్రాక్ చరిత్ర పరిశోధనకు నాంది పలికారు. వారి సలహామేరకే 1863 లో ప్రవేశ పెట్టిన 'చట్టం-20' దీని మూలంగా ప్రాచీన కళాఖండముల పరిరక్షణ ప్రభుత్వముచే ప్రారంబింప బడెను. దానికి తదుపరి భారత ప్రభుత్వ 'భూ నిక్షిప్త నిధి చట్టం-1878'వ సంవత్సరములో నాటి బ్రిటిషు గవర్నర్ జనరల్ 'లార్డ్‌విట్టన్'చే జారీ చేయబడింది.

భారత ప్రభుత్వ భూనిక్షిప్త చట్టం

భారతదేశ ప్రాక్,ప్రాచీన దేశచరిత్ర పరిశోధనకు, పరిరక్షణకు బ్రిటిషు వారేనాంది పలికి నేటి మన చరిత్రకారులకు మార్గదర్శకులైరి. ఈ చట్టం ప్రవేశపెట్టిన నాటినుండి నేటివరకు ఏ మార్పులు చెంద

కుండ నిలిచివుంది. కాని ప్రస్తుతం యీ చట్టం రాష్ట్రప్రభుత్వముల పరిధిలోనికి తేబడింది. ఈ చట్టం మూలంగా ఏ నిక్షేపం (ట్రెజరీ) అయినా వదిరూపాయలపైన భూమిలో లభ్యమైతే దానిని వెంటనే కనుగొన్నవారు ఎప్పుడు, ఏ పరిస్థితులలో, ఎచ్చట ఎంతలోతులో లభ్యమైందో వివరిస్తూ, నిక్షేపం వివరం తెలుపుతూ కలెక్టరు గారికి తెలిపి దొరికిన నిక్షేపాన్ని ప్రభుత్వ ఖజానాలో భద్రపరచ వలెను. తదుపరి కలెక్టరుగారు పూర్తి సమాచారం సేకరించి ఆ నిక్షేపాన్ని 'ఓనర్‌లెస్'గా ప్రకటిస్తారు. నష్టపడిన కక్షిదారు కలెక్టరు గారి నిర్ణయంపై పైవారికి 'అపీలు' చేసుకోవచ్చును. ఇక కలెక్టరుగారు ఆ నిక్షేపాన్ని నిక్షేపం దొరికిన స్థల కామందుకు, కనుగొన్నవానికి 25,75 శాతంగా విభజించి పంచవచ్చును, లేనిచో బహిరంగ వేలం వేసి వచ్చిన సొమ్మును పై వారికి పై నిష్పత్తిలో పంచవచ్చును. ఇక చట్టంలోని 16 సెక్షన్ మూలంగా కలెక్టరుగారు ఆ నిక్షేపాన్ని పై వారికి పంచేబదులు ప్రభుత్వానికి ఇవ్వవచ్చును. అంటేబలవంతంగా గాదు. దొరికిన నిక్షేపం విలువకు 1/5 వంతు విలువ కలిపి మొత్తం సొమ్మును స్థల కామందుకు, కనుగొన్నవానికి పై విధంగా పంచుతారు. అనగా నిక్షేపం దొరికిన వెంటనే ప్రభుత్వానికి తెలిపితే లాభం కల్గుతుందిగాని నష్టం రాదు. ఇక నిక్షేపం దొరికిన వెంటనే ఎవరికీ తెలుపక వుండుట నేరం. ఈ చట్టం వివరణ తెలియక పోవుట వలన నిక్షేపాలు దొరికిన వెంటనే ప్రభుత్వానికి తెలిపితే ఆ నిధి యావత్తు 'ప్రభుత్వపరం' అవుతుందని ప్రజలు తలంచి ప్రభుత్వానికి తెలుపుటకు ముందుకురాక అన్యాయంగా యీ చట్టంచే శిక్షింపబడుచున్నారు. నిజంగా'నిక్షేపం' దొరికిన వెంటనే రెవెన్యూ అధికారులకు లేదా పురావస్తుశాఖవారికి తెలిపిన వచ్చేది లాభంగాని నష్టంగాదు. ఇది గమనించి ప్రజలు ప్రభుత్వానికి సహకరించవలయును. ఈ చట్టం మూలంగా భూనిక్షిప్త నిధులపై పూర్తి అధికారాలు 'కలెక్టరు' గారికీయ బడినవి.కాని పోలీసు శాఖవారు యీ నిబంధన నతిక్రమించి ప్రజలను భయభ్రాంతులను జేస్తున్నారు. ఇది చాలా విడ్డూరం. ఈ చట్టంలోని 20,21 సెక్షనులు చట్టం నతిక్రమించిన వారికి గల్గు శిక్షలు గూర్చి తెలుపుతున్నవి. ఎవరైనా నిక్షేపం దొరికిన వెంటనే ప్రభుత్వానికి తెలుపనిచో నాతడు శిక్షార్హుడు. తనకు రావలసిన నిక్షేపంలోని భాగం పోగా, ఒక సంవత్సరం కారాగారశిక్ష అనుభవించి అపరాధ సుంకం గూడా చెల్లించాలి.

ఈ చట్టంమూలంగా మన దేశంలోని మ్యూజియములు-ప్రాచీన కళా ఖండములను, శిల్పాలను, నాణెములను మొదలగు వాటిని సమకూర్చుకోగల్గుచున్నవి. ఈ చట్టం పని తీరు చూచే బాధ్యత రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల కీయ బడింది. దీనిలోని లోపాలను గమనించుట గూడా జరిగింది. 'నిక్షేపం' విలువ తీసుకొనుటకు 'భౌతిక విలువ' ప్రధానంగా చట్టం సూచిస్తుంది. 'నిక్షేపం విలువ' తీసుకొనేటప్పుడు, 'భౌతిక విలువ' కంటే 'పురాతత్వ విలువ' కు ప్రాధాన్యతనియ్యాలి. అట్లే 'అరుదైనది, అపురూపమైనది' అయితే దాని విలువ మరింతగా పరిగణించాలి. ఈ విషయాలపై చట్టంలో వివరణ లేదు. ఇద్దరు పార్టీలనే ఈ చట్టం పేర్కొంది. ఒకరు భూకామందు, మరియొకరు నిక్షేపం కనుగొన్నవారు. కాని కొన్ని పరిస్థితులలో మూడవపార్టీ రావడం కద్దు. కొన్ని సమయాలలో 'నిక్షేపం' లభ్యమైనట్లు ప్రభుత్వానికి తెలిపేవారుండుట సంభవిస్తుంది. అటువంటి వారికి చట్టపరంగా 'కలెక్టరు' ఒసంగే పారితోషికం గురించి చట్టంలో వివరణ లేదు. ఒక్కొక్క సమయములో యాదృచ్ఛికంగా నిక్షేపాలు బయటపడుతుంటవి. వాటి విషయంలో చట్టం మౌనం వహిస్తుంది. కొన్ని దేశాలలో సాంస్కృతిక, చారిత్రక సంపత్తి బయట పడినచో అది ప్రభుత్వ ఆస్తిగా పరిగణించే చట్టాలున్నవి. కాని, దొరికిన 'నిక్షేపం' 'ఓనర్ లెస్' గా కలెక్టరు నిర్ణయిస్తే దానిని కనుగొన్న వానికి, స్థల యజమానికి పంచుట హాస్యాస్పదము. తగిన పారితోషికం యిచ్చి ప్రభుత్వాస్తిగా పరిగణించుట యుక్తము. ఈ చట్టములో లోపములున్ననూ, లభ్యమైన 'నిక్షేపాల' వునికి, వాటి సాంస్కృతిక ప్రాముఖ్యం ప్రభుత్వానికి తెలుస్తుంది. మ్యూజియములకు కావలసిన చారిత్రకాధారాలను, కళాఖండములను సేకరించుటకే చట్టం వుపయోగపడుతుంది.

ప్రాచీన స్మారక చిహ్నములు, పురావస్తుస్థలాలు మరియు అవశేషాల పరిరక్షణ చట్టం

అసలు 1904 లో ప్రాచీన స్మారక చిహ్నముల పరిరక్షణ చట్టం ప్రవేశపెట్టబడింది. దీని పరిధి పెంచుటకు 1958 లో సమగ్రమైన మరోచట్టం ప్రవేశపెట్టబడింది. ఇది పైచట్టాన్ని అధిక్రాంతం చేసింది. ఈ సమగ్రచర్యే ప్రాచీన స్మారక చిహ్నములు, పురావస్తుస్థలాలు మరియు అవశేషాల చట్టం. 1904 వ సంవత్సరములో జారీ అయిన చట్టంలో కేవలం ప్రాచీన స్మారక చిహ్నముల పరిరక్షణ గురించి వుంటే, 1958 లో వచ్చిన చట్టంలో పురావస్తుస్థలాలు మరియు అవశేషాలను గూడా పరిరక్షణ జాబితాలో జేర్చారు.

1. జాతీయ ప్రాముఖ్యం గల ప్రాచీన మరియు చారిత్రాత్మక స్మారక చిహ్నములు, పురావస్తు స్థలాలు మరియు అవశేషాలన్నియు యీ క్రొత్త చట్టం పరిధిలోనికి వస్తాయి. పై నుదహరించిన సాంస్కృతికసంపద నంతటిని ప్రకటనద్వారా ప్రభుత్వపరిరక్షణలోనికి తేబడినవి. అట్లాగే ప్రకటనద్వారా చట్టం పరిధి నుండి పైవాటిని తప్పించనూ వచ్చును.

2. ప్రాచీన స్థలాలు మరియు పురావస్తువుల యజమానులు ప్రభుత్వముతో ఒప్పందానికి రానిచో అటువంటి వారిపై చర్య గైకొనుటకు చట్టంమూలంగా ప్రభుత్వానికి అధికారాలు సంక్రమించినవి.

3. ఈ చట్టంమూలంగా భారతప్రభుత్వ పురావస్తు శాఖవారు మాత్రమే పురావస్తు స్థలాలలో త్రవ్వకాలు చేయవచ్చును. తదితరులు అనర్హులు.

4. ప్రభుత్వంచే రక్షణ పొందిన పురావస్తుస్థలాలలో, ఎటువంటి కట్టడాలు కట్టరాదు, గని త్రవ్వకాలు, రాతిగనులు నచ్చటి నెలకొల్పరాదు.

5. ప్రభుత్వంచే రక్షణలేని పురావస్తు స్థలాలలో గూడ భారత ప్రభుత్వం స్వయంగా త్రవ్వకాలు చేపట్టవచ్చును. లేదా ఆయా రాష్ట్రి ప్రభుత్వ పురావస్తు శాఖకు, ఆయా ప్రదేశాలలో త్రవ్వకాలు చేయుటకు అనుమతి భారత ప్రభుత్వం మంజూరు చేయవచ్చును.

6. అటువంటి త్రవ్వకాలు చేయబడిన స్థలాల యజమానికి ఏదైనా నష్టం వాటిల్లిన ప్రభుత్వం తగిన నష్టపరిహారం చెల్లిస్తుంది. పై లక్షణాలు పరిశీలిస్తే పురావస్తు స్థలాలను, వస్తువులను, స్మారక చిహ్నములను పరిరక్షించుటకు, పురావస్తు త్రవ్వకాలను క్రమబద్ధం చేయుటకు, శిలావస్తు సంపదను రక్షించుటే యీ చట్టం ముఖ్యోద్దేశ్యంగా కనిపిస్తుంది.

ఇక యీ చట్టములోని పదముల వివరణ పరిశీలిద్దాం. 'ప్రాచీన స్మారక చిహ్నము' అనగా ఏదైనా ప్రాచీన కట్టడము, గుహ, రాతిశిల్పం, శాసనం, చారిత్రాత్మకముగా గాని, పురావస్తు శాస్త్ర ప్రకారంగాగాని ప్రాముఖ్యం సంతరించుకొని నూరు సంవత్సరముల పైబడి పురాతత్వం గల్గినది. ఇక "పురావస్తు స్థలాలు-అవశేషాలు" పై నుదహరించిన కట్టడములు, శాసనములు, శిల్పాలు గల స్థలాలు మరియు చారిత్రాత్మకాధారాలు మరుగు పడినట్లు అధారాలు కల్గిన స్థలాలు. ముఖ్యంగా ఇవి పాటిమన్ను దిబ్బలు.

పై స్థలాలను ఏ విధంగా ప్రభుత్వం తమ స్వాధీనం చేసుకొంటుందో చూద్దాం. పై చట్టం 4 వ సెక్షన్ ప్రకారం ప్రభుత్వం ఏదైనా పై నుదహరించిన ప్రాచీన కట్టడాలను, ప్రదేశములను తన రక్షణలోనికి తీసుకోదలిస్తే ప్రభుత్వ ఉద్దేశ్యాన్ని 'అధికారికగెజిట్'లో ప్రకటిస్తుంది. ప్రకటిస్తూ 2 నెలలు కాలవ్యవధి అభ్యంతరాలు స్వీకరించుటకు ప్రభుత్వం మనకు ఇస్తుంది. ఈ రెండు నెలల్లో ఎటువంటి అభ్యంతరాలు ఎవరినుండీ రాని పక్షమున దానిని ప్రభుత్వం రక్ష పొందే చారిత్రక చిహ్నంగా పరిగణిస్తారు. తదుపరి అటువంటి చారిత్రక కట్టడములలో సభలు, సమావేశాలు, విందులు, వినోదాల సినిమా షూటింగులు ప్రభుత్వానుమతి లేనిదే జరుగుట నిషేధిస్తా పై చారిత్రక స్థలాలను కట్టడముల రక్షణపై ప్రభుత్వం తగిన శ్ర చూపుతుంది. ఈ చట్టము గూడ చలనయోగ్యమైన పురావస్తువుల పూర్తి రక్షణ కల్పించలేకపోయింది. కావున ప్రభుత్వం మరియొ చట్టాన్ని 1972 లో ప్రవేశపెట్టింది. అదే ప్రాచీన వస్తువులు మరియ కళాఖండముల చట్టం. ఇది మనదేశంలో 1974 నుండి ఆచర లోనికి వచ్చింది.

ప్రాచీన వస్తువులు మరియు కళాఖండముల చట్టం

ఈ చట్టం ముఖ్యంగా చలనయోగ్య (మువ్వబుల్) మై పురావస్తువుల నిమిత్తం జారీ చేయబడింది. సాంస్కృతిక, స్మార చిహ్నములు మన పూర్వ చరిత్ర పునర్నిర్మాణమున కెంత ప్రమా ములో, చలనయోగ్యమైన పురావస్తువులు, కళానిక్షేపాలు (కళాఖం ములు) గూడా అంతముఖ్యమైనవే. మన దేశంలో, ముఖ్యంగా మ రాష్ట్రములో ప్రాచీన అవశేషాలు గానరాని గ్రామాలు లేవు. ఇ భూగర్భమున మరుగుపడినవి. ప్రజల యొద్ద గుప్తముగ నున్న మరెన్నో !! విదేశీయుల ప్రలోభములకు లోబడి, మనవారు కొందర మన పురావస్తు కళాఖండములను విదేశములకు తరలించుచున్నారు మరికొందరు లోహముల మీద కాంక్షతో ప్రాచీనాభరణములను, తామ్ర శాసనములను కరగబెట్టుచున్నారు. ఇట్లు విద్యావంతులు, విద్యా హీనులు గూడా మన ప్రాచీన సంపదను నాశనముచేయుచున్నారు. ఈ ఘాతుకచర్య నాపుటకే భారతప్రభుత్వం ఈ చట్టం ప్రవేశపెట్టింది. ఇందు పురావస్తువులు, మరియు కళాఖండాల పరిరక్షణే ముఖ్యంగా గోచరిస్తుంది. ఈ చట్టం భారతప్రభుత్వముచే నొసగబడినా, దానిని అమలు పరుచుట రాష్ట్రముల విధిగా నిర్ణయించింది. పర్యవసానంగా మన ప్రభుత్వంవారు ప్రతిరెండు జిల్లాలకు నొక "పురావస్తు రిజిస్ట్రింగ్ ఆఫీసరు కార్యాలయము" 1974 సంవత్సరములో ప్రారంభించిరి. ఈ చట్టాన్ని పర్యవేక్షించేందుకు, అమలుకు రిజిష్ట్రింగ్ ఆఫీసరుగారికి చట్టపరంగా అధికారాలీయబడినవి.

సర్వసామాన్యంగా ప్రజలు తమ మోటారుకార్లు, తుపాకులు, రేడియోలు మొదలగు వానికి లైసెన్సు పొందుటకు తమ స్వంత

స్యతగా ఎట్లు చేయుచున్నారో, అట్లే నూరు సంవత్సరముల ప్రాచీ ్యముగల పురావస్తువులు కల్గివున్నవారు తమ ప్రాంతమందున్న జిస్టరింగ్ ఆఫీసరు' కార్యాలయంలో వాటిని 'రిజిస్టర్' చేయవలసిన స్యత వారి (ప్రజల) పైనున్నది. ఇక చట్టరీత్యా 'రిజిస్టర్' చేయించ ుసిన పురావస్తువులు.

విగ్రహములు

లోహము, శిల, కొయ్య, కొమ్ము, మట్టి, దంతము మొదలగు ంటితో చేయబడినవి.

. వర్ణచిత్రములు

రేకులు, పలకలు, గుడ్డలు, అద్దములు, చెక్కపలకలు మొదలగు ాటిపై రంగులలో వేయబడిన చిత్రములు.

3. వ్రాతపుస్తకములు.

వర్ణచిత్రాలు, కథానిక రూపచిత్రాలు గలవి మాత్రమే.

పూజలోనున్న దేవాలయ విగ్రహములు (మూలవిరాట్టులు) ాణెములు, ఆయుధములు, కవచములు, ఆభరణములు మొదలగునవి నూరు సంవత్సరముల వాటివైనా రిజిస్ట్రేషన్ నుండి మినహాయించ బడినవి. దేవాదాయ, ధర్మాదాయ శాఖవారి దేవాలయములందున్నవి, తదితర ట్రస్టీల స్వాధీనములోనున్న దేవాలయాల ఉత్సవమూర్తులు తప్పనిసరిగా రిజిస్టర్ చేయించుకొనవలెను. రిజిస్ట్రేషన్ రుసుము ఏమాత్రము లేదు. ఇందుక్కావలసిన రిజిస్ట్రేషన్ ఫారములు, తక్కిన వివరములు ఆయా ప్రాంతముల రిజిస్ట్రేషన్ ఆఫీసర్, పురావస్తుశాఖ కార్యాలయముల నుండి పొందవచ్చును.

పురాతన వస్తువుల రిజిస్ట్రేషన్ వాటి యజమానుల బాధ్యత అయినను, 'రిజిస్ట్రేషన్ ఆఫీసరు' గుప్తముగానున్న ప్రాచీన వస్తువుల వునికిని పసిగట్టుటకై నిర్విరామంగా కృషి చేస్తున్నారు. రిజిస్టర్ చేయించనిదే ప్రాచీన వస్తువులు ప్రజల వద్ద వుంచుకొనుట చట్టరీత్యా నేరం. అట్టి వస్తువులను కనుగొనుటకని రిజిస్టరింగ్ ఆఫీసరుగారికి ఇండ్లను సోదాచేయుటకు చట్టరీత్యా అధికారము ఈయబడినవి.

పై చట్టములన్నియు ప్రాచీన కళాఖండములను, పురాతన స్థలాలను, స్మారక చిహ్నములను పరిరక్షించుటకుద్దేశించినవి. కాని ప్రజల పూర్తి సహకారం లేనిదే పై చట్టములను అమలు పరచుట దుర్లభం. ప్రజలు మన సాంస్కృతిక విలువలకు ప్రాధాన్యం చూపి, మన పురాతన శిలాసంపద పరిరక్షణకు ప్రభుత్వానికి చేయూత నివ్వాలి. నేడు ఏ వార్తా పత్రికలలో చూచినా 'మన ప్రాచీన శిలాసంపద' దయనీయ స్థితే కన్పడుచున్నది. వాటి పరిస్థితికి ప్రజలే కారణం. పురావస్తు శాఖవారు వాటి సంరక్షణార్థమై ఆయా పల్లెలకు వెళ్లిన ప్రజలు లేనిపోనివిచెప్పి అడ్డంకులు చెపుతారు. ప్రతి జిల్లాకు ప్రదర్శన శాలలు ఏర్పాటు చేయాలని ప్రభుత్వ సంకల్పం. దయనీయంగా పడివున్న శిలాశిల్పాలను, కట్టడాలను జిల్లా కేంద్రానికి తరలించాలని ప్రభుత్వం సంకల్పిస్తే ప్రజలు అడ్డుతగులుతున్నారు. పోనీ ఆ ప్రజలైనా వాటిని పరిరక్షిస్తారా అంటే అదీ శూన్యమే. కావున పురావస్తువులు, స్మారక చిహ్నముల నేటిస్థితికి పూర్తిగా ప్రభుత్వంది బాధ్యతగాదని, ప్రజలూ, దానికి బాధ్యులేనని గుర్తించాలి. ఏ జిల్లాలోనైనా పురాతన కట్టడాలు, తామ్రశాసనాలు, నాణెములు, ప్రాచీన స్థలాలు బయల్పడిన వెంటనే పురావస్తు శాఖవారికి లేదా రెవెన్యూ శాఖవారికి తెలుపవలయును. అట్లు తెలుపనిచో నేరం. ఇది గమనించి ప్రభుత్వానికి ప్రజలు చేయూతనిచ్చి పురావస్తు పరిరక్షణకు సహకరించవలయును.

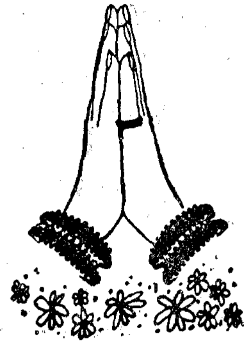
నన్ను నయించు నాన్నా!

డాక్టర్ గుమ్మనూరు రమేష్‌బాబు

నినుగాంచి
చెమ్మగిల్లిన ఈ నయనమ్ముల నుంచి
రాలిపడిన ఈ ఆనందబాష్ప బిందువుల
మకరంద సింధువొనరించి
నీ దివ్య పాదమ్ముల ప్రక్షాళించి
గొంతుదాటి రాలేని ఈ మధురభావమ్మును
అంతరాత్మను చిలుకుతున్న రససాగర మథనమ్మును
మమతల మందార మాల చేసి
మనసారా నిను వరించి ఆవరించి
గుండెను కర్పూరం చేసి నీకు వెలిగించి
నా అణువణువునూ నైవేద్యం చేసి నీకు తినిపించి
నీ ముంగిట వాడిన మల్లియవోలె
నీ ఎదనంటిన పసుపుపచ్చని గంధమువోలె
నీ పదసమలోని అరుణకుంకుమ శోభవోలె
నీ కనుపాపల కనుల కందని మధుచంద్రకాంతి వోలె
ఈ జన్మ ధన్యము కాగా
ఈ బ్రతుకు సార్థకము కాగా
నీకు పూజ చేయాలని

నిన్ను సేవించుకోవాలని
వేవేగమే పరుగున రాగా
ఆశల కొండల నడచి రాగా
గొంతు పెగలదేమి స్వామీ!
నోట మాట రాదేమి తండ్రీ!
ఈ నిట్టూర్పుల బరువు
ఈ ఎగశ్వాసల దుడుకు
భరించ లేకున్నాను!
నీవే నన్ను పలుకరించి
తనివి తీరా కుశల మడిగి
అనునయించు నాన్నా!

*

గాయాలు - గేయాలు

శ్రీ దిలావర్

ఈ ఎదవెదురు ఒంటినిండా
ఎన్నెన్ని గాయాలు !

ఏ గాయాన్ని సుతారంగా తాకినా
ఎన్నెన్ని గేయాలు !

శతాబ్దాల శిఖరాల మీంచి దూకుతున్న
యీ జలపాతపు పాటల్లో
ఎన్ని నిమిషాలు, రోజులు కొట్టుకు పోతున్నాయి గులక రాళ్లలా !

నేత్రాకాశం కురిసే పన్నీటి జల్లుల్లో
ఎన్ని గుండెలు రేకులు విచ్చుకుంటున్నాయి గులాబి పువ్వుల్లా !

యీ మానవతా సంగీతం ముందు
ఎన్నెన్ని విషనాగుల పడగలు నర్తించాయి!

యీ పాటల కెరటాల హృదయం మీద
ఎన్నెన్ని సరస పుష్కలావర్తాలు సంవర్తించాయి !

ప్రతి గాయం మనిషి కోసం
ఎంత ఎరుపును సిలువపై ధారపోసింది !

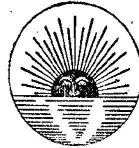
ప్రతి గేయం మంచి కోసం
ఎంత మెరుపును నలుపుపై ఆరపోసింది !

శ్రుతిచేసిన గుండె లోతుల్లో
ఎంత సంగీతం అనురాగ గంగై పొంగింది !

ఎక్కుపెట్టిన గుండె దారుల్లో
ఎంత అమానుషం సిగ్గుతో కుంగింది !

చీకటి పొతరలు త్రవ్వితీసిన
వెలుతురు క్షణాలతో
ఉజ్వల ఉదయ సాగరానికి
వంతెనలు కడదాం రా !
విందాం రా !

గాయాలు వినిపిస్తున్నాయి క్రాంతి నాదాలుగా !
గేయాలు విరుతిస్తున్నాయి ఆశావాదాలుగా !

యల్

థాంక్యూ మిస్టర్ గ్లాడ్

మరాఠీమూలం: అనిల్ బర్వే ### తెలుగు అనువాదం: కె. సుజనాదేవి

(గత సంచిక తరువాయి)

7

సాబ్ స్ట్రిక్ట్‌నెస్ అలవాటు పడ్డ సీనియర్ జైలర్ డ్యూటీ టైం కన్నా పదినిమిషాలు ముందుగానే ఆఫీసుకు చేరుకునేవాడు. కాని ఆరోజు గ్లాడ్‌సాబ్ అంతకన్నా ముందుగానే ఆఫీసుకొచ్చాడు. అసహనంగా ఆఫీసురూంలో అతనికోసమే ఎదురు చూస్తున్నాడు. అస్వస్థతకూ, అసహనానికీ కారణం రెండురోజులైనా నక్సలైట్ పిటిషన్ తన టేబిల్ మీదకు రాలేదు. రేపే మర్సీపిటిషన్‌కు ఆఖరి తేదీ. "ఈ క్రూరాదుత్తపుణ్యానికి ఛస్తాడు" వాణ్ని ఎలాగైనా బతికించాలి. ఇలా ఇదివరకెప్పుడూ ఏఖైదీ గురించి ఆలోచించలేదన్న మాట మాత్రం నూటికి నూరుపాళ్లూ నిజం.

సీనియర్ జైలర్ పదిగంటలకు గ్లాడ్‌సాబ్ ముందు హాజరయ్యాడు. "ఆ నక్సలైట్ మర్సీపిటిషన్ సంగతేమయింది?" జైలర్ సెల్యూటయినా చేయక ముందు అడిగాడు గ్లాడ్‌సాబ్. సీనియర్ కొంచెం తడబడుతూ, తత్తరపాటుతో నెమ్మదిగా చెప్పాడు. "సర్ ఐ ట్రైడ్ మై బెస్ట్. బట్ హీ ఈజ్ టూ మచ్ ఫ్యానటికల్. హీ రెఫ్యూజ్డ్ టు సైన్ మర్సీపిటిషన్".

గ్లాడ్‌సాబ్‌కు అరికాలు మంట నెత్తికెక్కింది. కోపంతో మండిపడుతూ గర్జించాడు. "ఎందుకొచ్చిన నీ ఇరవై రెండేళ్ల సర్వీసు? వేస్ట్. ఒక్క రాల్ ఓ ఖైదీనుంచి సంతకం తీసుకోలేని నువ్వూ, నీ సర్వీసూ చేతకానితనం దూరకండి. ఇలా పడెయ్యి ఆ మర్సీపిటిషన్ నేనే తెస్తాను."

సీనియర్ చేతికాగితాలు లాక్కుంటూనే నడక ప్రారంభించాడు గ్లాడ్. వెనకాల నలుగురు వార్డర్లు, నలుగురు బంట్రోతులు నడిచారు. అతని బుట్టలో వేసుకునేందుకు సాబ్ ఏం మంత్రం ఉపయోగిస్తాడో చూసుకుందుకు సీనియర్ జైలర్, ఫాసీగేట్ జైలర్లుకూడా గ్లాడ్‌సాబ్‌ను అనుసరించారు. ఇలా "సస్పెంటస్ సిరి" లాగా గ్లాడ్‌సాబ్ అండ్ కంపెనీ ఫాసీగేట్ చేరుకుంది

గ్లాడ్‌సాబ్‌ను చూస్తూనే ఫాసీగేట్‌కు వణుకు పుట్టింది.. అక్కడి సంత్రీ, రావి చెట్లు తలలొంచుకుని అటెంషన్ పోజులో నుంచున్నారు. సాబ్ సెల్‌ముందు ఒక్క క్షణం ఆగాడు. సర్వకాల సర్వావస్థల్లోనూ కోపంగా ఉండే తన ముఖం మీదకు కొంచెం నవ్వుతెచ్చుకున్నాడు. కాని కొత్తనటి స్టేజ్‌మీద కెలా తత్తరపడ్తూ వచ్చిందో, నవ్వూ సాబ్ ముఖం మీదకు అలాగే భయపడ్తూ వచ్చింది. సాబ్ గొంతు సవరించుకొని తెచ్చిపెట్టుకున్న మార్దవంతో "హలో యంగ్ బాయ్ హౌ ఆర్యూ?" అన్నాడు.

సాబ్ ఎంతో ఆలోచించి ఆడిన ఈ మొదటి మాట అర్థం నక్సలైట్‌కు తెలిసింది. వెంటనే సాబ్‌కేసి నిర్లక్ష్యంగాచూసి "అయాం ఖైదీ నంబర్ 842, ఎ ట్రేటర్, నక్సలైట్ అండ్ నాట్ ఎ యంగ్ బాయ్ మిస్టర్ గ్లాడ్" అంటూ దులిపాడు.

నక్సలైట్ మాటలు విన్న సీనియర్ జైలర్, ఫాసీగేట్ జైలర్లు వణికిపోయారు. గ్లాడ్‌సాబ్ చేతిలో నక్సలైట్ నూకలు నిండాయనుకున్నారు. గ్లాడ్‌సాబ్ పిచ్చికోపంతో నిలువెల్లా ఊగిపోతాడనుకున్నారు. కాని...కాని గ్లాడ్‌సాబ్ మండిపడలేదు. సెంత్రీ జమేదార్‌ను తలుపు తీయమన్నాడు. సెంత్రీ జమేదార్ భయపడుతూ నాలుగుసార్లు గుత్తిలోని తాళం చెవులు తత్తరపాటుతో మార్చి మార్చి ఎలాగోలా తలుపు తెరిచాడు. సాబ్ సెల్ ముందున్న జమేదార్ స్టూల్‌ను స్వయంగా లోనికి తీసుకెళ్లి నక్సలైట్ ముందు వేసుకుని దాని మీద కూర్చున్నాడు.

భయంకరమైన నిశ్శబ్దం. ఎవరికేం మాట్లాడాలో తోచడంలేదు. ఎప్పటిలాగే గ్లాడ్‌సాబే నిశ్శబ్దాన్ని భంగం చేశాడు. ఎడం కన్ను గీటుతూ, కుడి చేతిలోని స్టిక్‌తో ఎడమ అరచేతిపై తడ్తూ అన్నాడు "బచ్చా...నిజంగా ఉక్కు కుర్రాడివిరా నువ్వు" నక్సలైట్ జవాబు ఇచ్చేలోపలే అతని కళ్ళల్లోకి చూస్తూ అడిగాడు. "క్యాంబే ఖైదీ నంబర్ 842: నా వయసెంతో చెప్పు చూద్దాం".

నక్సలైటోసారి గ్లాడ్‌సాబ్‌ను ఆపాదమస్తకం పరిశీలించి అతని తెల్లబడుతున్న మీసాలకేసి చూస్తూ చెప్పాడు "52, 53 ఏళ్లుంటా

యేమో". సాబ్ ఈ జవాబుతో మండిపడ్డాడు. "బేవకూఫ్. గాడిదవు నువ్వు. నాకు నీ తండ్రి వయసుంది తెలుసా?" అన్నాడు.

తన వయసు ఆసరా తీసుకుని పెత్తనం చెలాయిద్దామనుకున్నాడేకాని నక్సలైట్ ముఖంలోమాత్రం మార్పేమీ కానరాలేదు. సాబే నెమ్మదిగా కొంచెం బ్రతిమాలుతున్న ధోరణిలో అన్నాడు "చూడు బాబూ నేను పెద్దవాడిని చెపుతున్నాను. నామాట విను. మర్సీ పిటిషన్పై సంతకంచేయి." సాబ్ కాగితాలూ, పెన్నూ నక్సలైట్ ముందుంచాడు. కాని అతడు వాటికేసి చూణ్ణాన్నాలేదు. అయినా విసుగుచెందని విక్రమార్కుడిలా గ్లాడ్‌సాబ్ తన పట్టు వదల్లేదు.

"యూ సీ బాయ్... నాకు తెలుసు, సంతకం చేయాలంటే నీవు ఇన్సల్టుగా ఫీలవుతావని. అలా అనిపించడం కూడా సహజమే. కాని అది మూర్ఖత్వం. తప్పు."

"ఓహో అలాగా? అదెలాగండీ? నాకు తెలీదే" వెటకారంగా అన్నాడు నక్సలైట్.

సాబ్ అతని ఎత్తిపొడుపును లక్ష్యపెట్టకుండా "యూ సీ. క్లాస్ వార్ మీద నీకు విశ్వాసం లేదా?" అన్నాడు.

"అఫ్‌కోర్స్... ఉంది." అన్నాడు నక్సలైట్.

"యుద్ధం అంటే గెలుపూ, ఓటమి ఎలాగూ ఉంటేవే. నిజమైన యోధుడు కత్తిపోట్లు భరిస్తూనే, అంతిమ విజయంకోసం ఒక్కోసారి వెనుదిరుగుతాడుకూడా. యుద్ధమంటే కేవలం శారీరకం మాత్రమేకాదు; మానసికం కూడా. అందుకే...అందుకే నువ్వూ వెనక్కు తగ్గు. కేవలం కాసేపటికోసం; ప్రాణం రక్షించుకునేందుకు మాత్రమే వెనక్కు తగ్గు. నీ ప్రాణం చాలా విలువైనదన్న సంగతి మరచిపోకు. నీలాంటివాళ్ళే క్రాంతి చేయగలరు......

మధ్యలోనే అతని మాటను తీవ్రంగా ఖండిస్తూ నక్సలైట్ ఎవరు చెప్పారు మీకీమాట? క్రాంతి ప్రజలు చేస్తారు. ఒకరిద్దరు వ్యక్తులు కాదు. నాలాంటివాళ్లుచస్తే క్రాంతి ఆగిపోదు.'' అన్నాడు.

''అవుననుకో. కాని నీ ఉరితో క్రాంతి ఆగనట్టే పెరగదు గాడా. అలాంటప్పుడు మొండిగా ప్రాణాలెందుకు తీసుకుంటావు. సంతకం పెడితే అవమానమని ఎందుకు భావిస్తావు?'' అడిగాడు గ్లాడ్‌సాబ్.

''నా మానావమానాలన్నీ పక్కకునెట్టే నేను ఇంటినుండి బయటపడ్డాను మిస్టర్ గ్లాడ్. మర్సీ పిటిషన్ నాకు అవమానమని నేను భావించడం లేదు. క్రాంతి ఉద్యమానికి అవమానకరమని తలుస్తాను. ఈ నిరంకుశ ప్రభుత్వంముందు నా ప్రాణభిక్షకై కొంగు చాచడమంటే క్రాంతి ఉద్యమం పట్ల అవిశ్వాసం చూపడం. ఒక క్రాంతి కారకుడిగా ఉద్యమాన్ని అవమానించడం.'' అన్నాడు.

గ్లాడ్‌సాబ్ నిరుత్తరుడయ్యాడు. రాజకీయాలేవీ తన శక్యం కావన్న సంగతి అతనికి మళ్ళీ అర్థమైంది. ఇక లాభం లేదనుకుని అటునుంచి నరుక్కురావాలనుకున్నాడు. ''నీ క్రాంతిని కాసేపు పక్కకు పెట్టు. నాకదేమీ అర్థం కాదు. కాని నీ భార్యా బిడ్డలు నిరాధారులౌతారే; వారిమాటేంచేశావ్? నిన్ను కలుసుకోవాలని కుర్రాణ్ణి చంకనేసుకుని చెప్పులైనాలేని కాళ్ళతో, ఎండనకా, వాననకా వందమైళ్లు నడిచివచ్చిందే, ఆ అమ్మాయి మాటేంచేశావ్?'' గ్లాడ్ సాబ్ రెట్టించాడు.

''నాకు తెలుసు మిస్టర్ గ్లాడ్. నన్ను ఏరి కోరి పెళ్ళిచేసుకున్నప్పటినుంచీ ఆమె నిప్పులమీద నడుస్తోంది. ఈ వంద మైళ్ళ నడక ఆమెకో లెక్కలోనిది కాదు.''

నక్సలైట్‌లోని ప్రేమ భావనలను నిద్రలేపే ప్రయత్నంలో గ్లాడ్‌సాబ్ అవే భావనలకు బలైపోతున్నాడు, తనకు తెలీకుండానే. నక్సలైట్‌తో అన్నాడు ''శబ్దాలు అందంగా పేరుస్తే భావం స్పష్టమౌతుందేతప్ప వస్తుస్థితి మారదు. నీవు చస్తే నీ పెళ్లాం జీవితం ఎడారైపోతుంది. జీవితం ఎడారి అవడమంటే ఏమిటో అదెలా ఉంటుందో నీకు తెలుసా? ఎప్పుడన్నా ఆలోచించావా? నన్నడుగు, నాకు తెలుసు. జీవితం ఎడారిగా మారడమంటే ఏమిటో, పెనుతుఫాన్లో నాశనమవడమంటే ఏమిటో, ఎలా ఉంటుందో...మాట్లాడుతూ మాట్లాడుతూనే గ్లాడ్‌సాబ్ కదిలిపోయాడు. కంఠం బొంగురుపోయింది. అన్నిటికన్నా ముఖ్యంగా తన మాటల ప్రభావం నక్సలైట్‌పై పడనందున అతనికి విసుగుపుట్టింది. తనపై తనకసహ్యం వేసింది. రెండు చేతుల్తో నక్సలైట్‌ని ఊపుతూ ''మనిషివా పశువ్వీరా? వెధవ, అబద్ధాలకోరు, లుచ్చా, మూర్ఖుడా'' నోటికొచ్చిన తిట్లన్నీ తిట్టసాగాడు గ్లాడ్‌సాబ్. ''రోడ్డుమీద అడుక్కుంటున్న కుర్రాణ్ణిచూస్తే నీకుజాలేస్తుంది. కాని నీసొంత భార్యాబిడ్డలంటేమాత్రం కనికరం లేదు కదూ! నీ అహంకారానికి వాళ్లను బలిపెడతావా?''

''ఏం నా భార్యాబిడ్డల మీద మీ కెందుకన్ని కరం?'' విసుగ్గా అడిగాడు నక్సలైట్.

''కేవలం మానవత్వం వల్ల.'' గ్లాడ్‌సాబ్ ఈ జవాబు వింటూనే రెచ్చిపోయాడు నక్సలైట్. ''మానవత్వమా? మీకూ మానవత్వానికేం సంబంధం? మానవత్వపు విలువ తెలుసుకోవాలంటే మనిషిలో మనిషి గుండే ఉండాలి. అదేమీ లేని మీకు— మీలాంటి నరపశువుకు మానవత్వంతో ఏం సంబంధం?''

ఒక ఖైదీ గ్లాడ్‌సాబ్ నిలా అవమానించడం వెర్రి జమేదారు కూడా సహించలేకపోయాడు. నక్సలైట్ కేసి కర్రలేపుతూ ముందుకొచ్చాడు. కాని గ్లాడ్‌సాబ్ అతన్ని చేత్తో వెనక్కు తోశాడు. నక్సలైట్ మాత్రం ఇవేమీ పట్టించుకోకుండా అనేస్తున్నాడు. ''ఐ నో, నాకు తెలుసు. మర్సీపిటిషన్‌పై నేను సంతకం చేయకపోవడం మీ గవర్నమెంటుకు అవమానకరంగా తోచింది. నేను గవర్నమెంటును కేర్ చేయక పోవడం వాళ్లు భరించలేక మీతో చెప్పారు, నాచే సంతకం చేయించమని. అందుకేగదూ మొన్నటిన్నుంచీ నన్ను బుట్టలో వేసుకుందామని నాకన్ని సౌకర్యాలూ కల్పించారు. నాతో తియ్యగా మాట్లాడుతున్నారు.'' నక్సలైట్ ఇలా ఆరోపించడంతో గ్లాడ్‌సాబ్ ఖిన్నుడయ్యాడు. మాట్లాడలేక పోయాడు. కాసేపలాగే స్తబ్ధంగా కూర్చుని లేచాడు. ద్వారంవద్ద క్షణంసేపాగి నక్సలైట్‌తో అన్నాడు ''ఇంకా కుర్రాడివి. ఒట్టి తప్పటడుగులువేసే కుర్రాడివి. నీకు రాజకీయాలు తెలీవు. మానవత్వమంటేకూడా అర్థంకాదు. నేను నీగుమ్మంలో కెందుకొస్తున్నానో నీకు తెలీదు. కారణం నీజీవితమెప్పుడూ విధ్వంసం కాలేదు. కాకూడదు. మనిషిని మనిషి అర్థం చేసుకోవడం అంత తేలిక కాదు బాబూ. ఇక రాజకీయాలంటావా? అవి నీ కర్థమౌతే ప్రభుత్వం నీ మర్సీ పిటిషన్‌కై కాచుక్కూర్చుందని నీ వనుకోకనే పోదువు. ఓ. కే. నేను మళ్ళీ వస్తాను. ఆఖరు క్షణం వరకూ వస్తూనే ఉంటాను. నిన్నుత్తి పుణ్యానికి చావనివ్వను. బాయ్'' అంటూ బయల్దేరాడు. ఆ బయల్దేరడం ఏకంగా తన బంగళాకే చేరాడు. సూర్యుడు అస్తమిస్తున్నాడు. నక్సలైట్‌ను కన్విన్స్ చేయడంలో మరోరోజు గడిచింది.

రాత్రయింది. రోజూలాగే తన విస్కీ బాటిల్, గ్లాసు పెట్టుకుని కూర్చున్నాడు సాబ్. మామూలుగా నాలుగైదు పెగ్గుల

పడ్డాక ఎడారిలాంటి తన జీవితంలోకూడా పచ్చికబయళ్లు కనబడతాయి. క్రమంగా తన్నుతాను మరచి కలల్లోకి జారుకుంటాడు. కాని ఇవ్వాళ దేంపాపమో కాని పెగ్గుమీద పెగ్గు పొట్టలో కుమ్మరించినా అతనికి మైకం రావడంలేదు, నిద్ర పట్టడం లేదు. నక్సలైట్ మాటలు మరువలేక పోతున్నాడు. తడబడుతూ లేచాడు. చీకట్లో తూలుతూ తోటలో కొచ్చాడు. ఓ సారి గట్టిగా గాలిపీల్చి గుండెల నిండుగా నైట్ క్వీన్ పరిమళాన్ని నింపుకున్నాడు. దాంతో అతని శరీరం పులకించింది. 'తనకు మనిషి గుండె లేకపోవడమేమిటి?' ఉన్నదని రూఢిగా తోచాక గ్లాడ్‌సాబ్ నైట్‌క్వీన్‌ను గట్టిగా కౌగిలించుకున్నాడు.

నైట్‌క్వీన్ అంటే గ్లాడ్‌సాబ్‌కు చాలా ఇష్టం. మధ్యాహ్నపు వెలుగులో సొగసులూ వయ్యారాలూ పోయే పూల చెట్లంటే అతని కిష్టం ఉండదు. కేవలం సుఖంలో మాత్రమే వాటా కోరే క్షుద్ర మానవుల్లాంటి వామొక్కలు. కాని నైట్‌క్వీన్?...సూర్యుడ స్తమించాక నిశబ్ద నిశీథిలో అందర్నీ తన సుగంధంలో ముంచెత్తేందుకు, వారి వారి దుఃఖాలనుండి మరపించేందుకు నైట్‌క్వీన్ నిటారుగా నిలబడుతుంది.

కాలం, ఆ కాళరాత్రిని ఆబగా మింగేస్తుంది. జైల్లో పన్నెండు గంటలు కొట్టారు. ఒక్కసారి కళ్ళు బాగా తెరిచి చుట్టూ పరికించాడు గ్లాడ్‌సాబ్. చుట్టూ పెద్ద పెద్ద వృక్షాలూ, జైలు గోడలూ మధ్యలో దయ్యంలా తన బంగళా. ఎందుకో ఒక్కసారి భయంతో అతని ఒళ్ళు జలదరించింది. నైట్‌క్వీన్‌ని ఇంకా గట్టిగా కౌగలించుకున్నాడు. నైట్‌క్వీన్‌మాత్రం గర్వంగా, ఠీవీగా, నిటారుగా నిలబడి ఆ భయంకర నిశ్శబ్ద నిశీథిలో ప్రసన్నంగా నవ్వుతూంది; గెస్టాపోల చేత చిక్కిన మారాలాగా. మారా జ్ఞాపకంతో రెక్కలు తెగిన పక్షిలాగా కొట్టుకున్నాడు గ్లాడ్‌సాబ్. 'మారా, మారా' మనసులో మారా జపంచేస్తూ నైట్‌క్వీన్‌ను గట్టిగా గుండెకదుముకున్నాడు. నైట్‌క్వీన్ గ్లాడ్‌సాబ్ నూరడించింది. కాసేపటి కతడు కొంచెం స్థిమితపడ్డాడు. అతనికి మళ్ళీ నక్సలైట్ మాటలు గుర్తొచ్చాయి. కోపం, దుఃఖంపట్ట లేకపోయాడు. పళ్ళు కొరుకుతూ గొణిగాడు. "భాంచోత్, నాలుగు పుస్తకాలు చదివాడో లేదో తన్ని తాను గొప్ప విద్వాంసుడనుకుంటున్నాడు. నాకు గుండె లేదంటాడా భడవ! సాలా."

గ్లాడ్‌సాబ్ కోపంతో నైట్‌క్వీన్ దగ్గర్నించి లేచి హాల్లో కొచ్చాడు. నైట్ డ్రెస్ విసిరేసి యూనిఫారం వేసుకున్నాడు. నడుముకు లెదర్‌బెల్ట్ బిగించి, మర్సీ పిటిషన్ కాగితాలు జేబులో దోపాడు. జైల్‌కేసి నడవసాగాడు. నిర్మానుష్యమైన నల్లని తారు రోడ్డుమీద బూట్ల చప్పుడు వినిపించడంతో ఇరుపక్కలా వినిపిస్తున్న కీచురాళ్ళ అరుపు ఆగిపోయింది.

గార్డ్ డ్యూటీ హవల్దార్ సలాం కొట్టాడు. మేన్‌గేట్ కాపలా దారుడు తొట్రుపాటుతో మేన్‌గేట్ తెరిచాడు. గ్లాడ్‌సాబ్ జైల్లో అడుగు పెట్టగానే గాఢ నిద్రలో ఉన్న ఖైదీలు భయంగాలేచి తమ తమ పక్కలమీద కూర్చున్నారు. అర్ధరాత్రి చెప్పాపెట్టకుండా గ్లాడ్ సాబ్ జైలుకు రావడంతో నైట్ డ్యూటీ వాచ్‌మన్‌లు, వార్డర్లు, బంట్రోతులు, జైలర్లూ అంతా ఒకటే ఉరుకులూ, పరుగులూ.

ఫాసీగేట్‌లో ప్రవేశిస్తూనే గ్లాడ్‌సాబ్ గర్జించాడు. "ఒరే ఖైదీ నెంబర్ 842." సాబ్ గర్జనతో పాపం పిచ్చి ఖైదీ మేల్కొని లేచి కూర్చున్నాడు. బూట్లు టకటకలాడిస్తూ సాబ్ నక్సలైట్ సెల్ ముందాగాడు. అతన్ని చూస్తూనే ఇంకా నిద్రపోని నక్సలైట్ ఎప్పటి లాగా చిరునవ్వుతో "హల్లో మిస్టర్ గ్లాడ్ హౌ ఆర్యూ?" అన్నాడు.

కాని నక్సలైట్ చిరునవ్వు ప్రభావం గ్లాడ్‌సాబ్‌మీద ఏమాత్రం పడలేదు. షెరి జమేధారునుచూస్తూ "కళ్ళు పోయాయా? తలుపు తెరవ్వేం?" అన్నాడు.

పాపం షెరి జమేదారు తడబడ్డాడు. అసలే నిద్రమత్తు. ఒక్క క్షణం ఆతనికేమీ తోచలేదు, ఎలాగోలా శ్వాస బిగబట్టి తాళం తెరచి గట్టిగా ఊపిరి పీల్చుకున్నాడు.

షెరిజమేదార్ తాళం తీయగానే తలుపును గట్టిగా తన్నాడు గ్లాడ్‌సాబ్. ఇనప తలుపులు 'ధబాల్మ'ని రాతి గోడలకు గుద్దుకున్నాయి. జైలంతా ఆ శబ్దం మార్మోగిలది.

గ్లాడ్‌సాబ్ సెల్‌లో ప్రవేశించి కాళ్ళతో అక్కడున్న పుస్తకాలన్నీ చిందర వందరగా తొక్కేశాడు. "కవితలు చదువుతావుకదూ! వెధవ కవితలు చదువుతాట్ట" అంటూ.

ఉన్నట్టుండి హఠాత్తుగా నక్సలైట్ మెడ పట్టుకుని ఊపేస్తూ "చెప్పు మర్సీపిటిషన్‌పై సైన్ చేస్తావా లేదా?" అన్నాడు.

లేదన్నట్టు నక్సలైట్ తల అడ్డంగా ఊపాడు. దాంతో రెచ్చిపోయిన గ్లాడ్‌సాబ్ అతని రెండు చేతులూ గట్టిగాపట్టి ఆగోడకూ ఈగోడకూ అతన్ని బలంగా విసిరికొట్టసాగాడు. గోడలకు గుద్దుకుంటున్న శబ్దంతో పక్క సెల్‌లలోని ఖైదీలు ప్రాణాలు బిగబట్టుకుని ఏం చేయాలో తోచక వణికిపోతున్నారు. ఇంకొన్నాళ్ళలో రిటైరవబోయే గ్లాడ్‌సాబ్ ఆవేశం, రాక్షసబలం చూచి భయంతో వణుకుతున్నాడు షెరి జమేదార్!

గోడకేసి కొట్టీ కొట్టీ అతని ఎముకలన్నీ సున్ని చేశాక అతన్ని నేలకేసివిసిరికొట్టాడు గ్లాడ్‌సాబ్. ఇన్ని తన్నులూ తినికూడా నేలమీద

నించిలేచి నిటారుగా తలెత్తి నుంచున్నాడు నక్సలైట్. తన మొరటు చేతుల్తో గ్లాడ్‌సాబ్ మళ్ళీ నక్సలైట్ ముఖంమీద గట్టిగా తగిలించి "ప్రభుత్వాదేశంతో మర్సీ పిటిషన్‌కోసం నీచుట్టూ తిరుగుతానంటావా? నాకు గుండె లేదంటావా? నేను కుక్కననుకున్నావుట్రా? నీకులేదు గుండె. నీకులేదు మనసు. నీచుడా, లుచ్చా, పేధవా, సాలా ఇటు కవితలు చదువుతాడు, అటా పిచ్చిపిల్ల జీవితాన్ని నాశనంచేసి, దాన్ని విధవను చేస్తాడు. ఆ అభం శుభం తెలిని వేలెడు కుర్రాణ్ని అనాథనుచేస్తాడు. ఇంకా కవితలు కావాలేం నీకు...కవితలు...ఇదిగో కవితలు తీసుకో" అంటూ తన మొరటు పశుబలంతో రెండు గుద్దులు బలంగా నక్సలైట్ గుండెలో గుద్దాడు. యువకుడూ, బలవంతుడూ అయిన నక్సలైట్ ఆ దెబ్బలతో గిఱ్ఱున తిరిగి కింద పడ్డాడు. సాబ్ అతని గుండెమీద రెండు మోకాళ్ళూ బలంగా అదిమిపెట్టి అతని జుట్టుపట్టి తల పైకెత్తాడు. "హరాంఖోర్, ఆ అమ్మాయి కాళ్ళకు చెప్పుల్లేక నీకోసం నడిస్తే కాళ్ళు పగిలాయి. ఇప్పుడు నువ్వు చచ్చి దాని గుండె బద్దలు కొడ్తావా? నాలాగా దాని జీవితం ఎడారి చేస్తావా?" అంటూ మళ్ళీ నిలబెట్టాడతన్ని. మిగులూ, తగులూ చెంపదెబ్బ లంటిస్తూ "నీచుడా, నువ్వు క్రాంతివీరుడివి కాదు. గెస్టోపోవి, హిట్లర్, నాజీ, ఫాసిస్ట్..."

దెబ్బలు భరించలేని నక్సలైట్ క్రింద పడిపోయాడు. గ్లాడ్ సాబ్‌కూడా అలసిపోయాడు. చెమటతో అతని ఒళ్ళంతా తడిసి పోయింది. ఆ విస్కీ మైకం, కోపం, ఉద్రేకంలో కూడా అతనికి నక్సలైట్ భార్య కాలి పగుళ్ళు గుర్తొచ్చాయి. గ్యాస్ ఛేంబర్లో కాలుతున్న మారా గుర్తొచ్చింది. కళ్ళు గట్టిగా మూసుకుని మనసు లోనే మారా...మారా అంటూ అరిగాడు గ్లాడ్‌సాబ్.

జైల్లో ఒంటిగంట కొట్టారు. గ్లాడ్‌సాబ్‌కు పరిసరాలు గుర్తొచ్చాయి. నక్సలైట్ క్రింద పడి ఉన్నాడు. అతని ముక్కులోంచీ, నోట్లోంచి రక్తం కారుతోంది. ఇన్ని దెబ్బలు తింటున్నా ఒక్క మాటకూడా మాట్లాడలేదు; ఏమాత్రం ప్రతీకారం చేయలేదతడు. గ్లాడ్‌సాబ్ వంగాడు.

జేబులోంచి రుమాలుతీసి నక్సలైట్ ముఖం మర్సీ పిటిషన్ అతనిముందుంచాడు. నక్సలైట్ చేత్తో దాన్ని తోసేస్తూ "ఆర్ యూ సాటిస్‌ఫైడ్ మిస్టర్ గ్లాడ్? చాలా రోజుల్నుంచీ నన్ను కొట్టాలను కున్నారే. ఇవ్వాళ మీరు శాంతంగా నిద్ర పోండి" అంటూనే అతనికి స్పృహ తప్పింది. సాబ్ ఫాసీగేట్ జైలర్‌కు సంజ్ఞ చేయగానే జైల్ హాస్పిటల్ వార్డర్లు స్ట్రెచర్ తీసుకుని పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చారు. సాబ్ సెల్‌లోంచి బయటకు రాగానే సెల్‌కు తాళం వేశాడు పెర్రి జమేదార్.

గ్లాడ్‌సాబ్ ఖాళీ సెల్‌కేసి చూశాడు. నక్సలైట్‌నురి తీశారని పించిందతనికి. ఆ ఊహతోనే అతని గుండెల్లో నొప్పి వచ్చింది. ఓ చేత్తో గుండెను గట్టిగా అదిమి పట్టుకుని రాళ్ళీడ్చుకుంటూ బంగళా కేసి నడవసాగాడు.

ఆర్రాత్రి నక్సలైట్‌ను చర్మం చిరిగేలా బూట్లకాళ్ళతో తన్నినా కూడా గ్లాడ్‌సాబ్‌కు నిద్ర పట్టలేదు.

ప్రక్క బెడ్ మీది రోగి దగ్గుతుంటే నక్సలైట్‌కు స్పృహ వచ్చింది. కాని గత రాత్రి తగిలిన దెబ్బలతో వచ్చిన జ్వరంవల్ల కళ్ళుతెరిచే శక్తి కూడా లేకపోయిందతనికి. కళ్ళు మూసుకునే ఒక్కసారి మూలిగాడు.

నైట్‌డ్యూటీ వాచ్‌మన్ నక్సలైట్‌కి స్పృహవచ్చింది గమనించి ఆర్. ఎమ్. ఓ. కు చెప్పడానికి పరుగెత్తాడు. గ్లాడ్‌సాబ్ ఆర్డర్ ప్రకారం కేవలం నక్సలైట్ కోసమే నియమించబడ్డ వార్డ్‌బాయ్ కోలన్ వాటర్‌పట్టీ మార్చాడు. జైలు హాస్పిటల్లో చావ సిద్ధంగా ఉన్న రోగులుకూడా నోచుకోని సేవా శుశ్రూషలకు నక్సలైట్ నోచు కున్నాడు. గ్లాడ్‌సాబ్ ఆర్డర్ మరి, తిరుగులేదు.

దూరంనించి బూట్ల శబ్దం. హాస్పిటల్లో కలకలం ఒక్కసారిగా ఆగిపోయింది. రోగులచుట్టూ జుయ్యిమంటూ ముసిరే ఈగలు కూడా దాక్కున్నాయి. గ్లాడ్‌సాబ్ వార్డులో అడుగు పెట్టగానే ఆర్. ఎమ్. ఒ. అతడి కెదురెళ్ళి అతన్ని నక్సలైట్ మంచం దగ్గరికి తీసు కొచ్చాడు.

"హల్లో యంగ్ బాయ్" గ్లాడ్‌సాబ్ పిలిచాడు. కాని జవా బిచ్చే శక్తి నక్సలైట్‌లో లేకపోయింది.

"కొంచెం టెంపరేచర్ ఉంది" డాక్టరు తెలియజేశాడు. అది విని గ్లాడ్‌సాబ్ తనచేయి నక్సలైట్ నుదుటిమీదుంచాడు. ఆ మొరటు చేతి స్పర్శలోని ప్రేమార్ద్రతలు నక్సలైట్‌కు అర్థమై అతడు నెమ్మదిగా కళ్ళు తెరిచాడు. గ్లాడ్‌సాబ్ వంగి "దెబ్బలు బాగా తగిలాయా బాబూ?" అన్నాడు మెల్లిగా నక్సలైట్ చెవిలో.

నక్సలైట్ లేదన్నట్టు తలాడించి క్షీణంగా అన్నాడు. ఐ వాజె లిటిల్ రాంగ్ మిస్టర్ గ్లాడ్. యూ ఆర్ నాట్ ఎ పెట్టీ బ్యూరాక్రాట్.... ...

నక్సలైట్ మాటలకు గ్లాడ్‌సాబ్ సంతృప్తిగా నవ్వి గిఱ్ఱున అబౌట్ టర్న్ చేసి ఆఫీసుకేసి వెళ్ళాడు.

ఆఫీసుకొచ్చి తన కుర్చీలో కూర్చోగానే సీనియర్ జైలర్ గ్లాడ్‌సాబ్‌కో టెలిగ్రాం అందించాడు. కాని టెలిగ్రాం విప్పి చదవా

్కి ఉత్సుకతకూడా లేదతనిలో. చాలా ఖుషీగా ఒళ్ళు విరుచు టూ గొణుక్కున్నాడు.

"బచ్చా బేవకూఫ్‌హై. కాని ఆనెస్ట్. నౌ హీ రియలైజ్డ్ అయాం నాట్ పెట్టీ బ్యూరాక్రాట్." దాంతో అతనికి ధైర్యం ్చినట్టయింది. డ్రాయర్లోంచి మర్సీ పిటిషన్‌తీసి ఓ చిన్న స్లిప్ ్రాశాడు "బాబూ... జీవితం చాలా దుర్లభం. సంతకం య్య." కాలింగ్‌బెల్ నొక్కి వార్డర్ రాగానే అతని చేతికాస్లిప్పూ ్ పిటిషన్ ఇచ్చి పంపించాడు. విస్కీ సీసా నోట్లో ఒంపుకుని ్ర్ కోసం ఎదురుచూస్తూ కూర్చున్నాడు. వార్డర్ అనుకున్నదాని పే తొందరగానే తిరిగి వచ్చాడు. గ్లాడ్‌సాబ్ ఉత్కంఠతో అతని శోని కాగితాలు లాక్కొని చూశాడు. సంతకం లేదుకాని తను ్న స్లిప్‌మీదే ఇలా వ్రాసి ఉంది. "మిస్టర్ గ్లాడ్ జీవితం దుర్లభమే హుతాత్ములవడం దైవదుర్లభం." గ్లాడ్‌సాబ్ ఖిన్నుడై నుదురు ుకున్నాడు. బయట ఎండ తగ్గిపోతోంది. మర్సీ పిటిషన్ ఆఖరు ి గడువు ముగిసిపోతుంటే నిస్సహాయంగాచూస్తూ ఉండిపోయాడు సాబ్.

ఠణ్, ఠణ్ సాయంకాలం ఆరు గంటలైంది. బందీటైం. మర్సీ షన్ గడువు ముగిసింది. రాతిబొమ్మలా కుర్చీ కంటుకు పోయిన సాబ్ బరువెక్కిన గుండెతో లేచాడు. ఒక్కొక్కర్నీ హాంగ్ ేడమంటే సంబరపడే గ్లాడ్‌సాబ్ జీవితంలో మొదటిసారి-- మొట్ట ్టటి సారి ఇంకొకరి జీవితం కాపాడే ప్రయత్నం చేశాడు. కాని జయం పొందాడు. ఆవేశంతో టేబుల్ మీద కొడ్తూ మనసులో కున్నాడు. "ఉత్త కసాయిజన్మ నాది. ఎవరికీ పనికిరాని జన్మ, ర్."

"సర్"...సీనియర్ జైలర్ పిలుపుతో సాబ్‌కు పరిసరాలు ్చాయి. "సర్ ప్రొద్దుటి టెలిగ్రాం అలాగేఉంది. మీరు చూడన్నా ." అతడు గుర్తుచేయడంతో యాంత్రికంగా టెలిగ్రాం విప్పి ాడు సాబ్.

"అ యాం కమింగ్ పప్పా. ఫరెవర్ యువర్స్ జెనీ".

టెలిగ్రాం చదవడంతో తన్ను తానే మరిచిపోయాడు గ్లాడ్ . "జెనీ ఓ మై లిటిల్ జీన్. స్వీట్ జీన్" పట్టరాని సంతోషంతో ాడు.

సాబ్ సంతోషంగా అరచినా తుపాకీ గుళ్లచప్పుడలా తోచి లు మాత్రం చెట్టుకోటిగా ఎగురుతూ దాక్కున్నాయి.

సాబ్ గారాల కూతురు ఇండియాకు వస్తుంది. ఆమెను రిసీవ్ చేసుకుందుకు సాబ్ బాంబే వెళ్లాలి. అందుకే గబగబా లీవ్ అప్లికేషన్ గీకేసి సీనియర్ చేతికిచ్చాడు.

గ్లాడ్‌సాబ్ నాలుగు రోజుల సెలవు మీద ఊరెళ్లతున్నాడని తెలిసి జైల్లోని రావి, మర్రి చెట్లకూడా 'హాయ'ని పించింది. సంతోషంగా తలలూచాయి.

సాబ్ ఖుషీగా తన బంగళా కేసి నడిచాడు.

8

పక్షుల కిలకిలారావం ఆగిపోయింది. రోడ్డు నిర్మానుష్యమైంది. నల్లని తారురోడ్డు మీద బూట్లు చప్పుడు చేస్తున్నాయి. గార్డు డ్యూటీలో వున్న హవల్దార్ అటెంషన్‌లో నిలబడ్డాడు. ఇంతలో చల్లని పిల్ల వాయువుపై తేలుతూ ఓ ఈలపాట వినిపించింది.

డ్యూటీలోని జమేదార్, మిగతా వాళ్లంతా కొంచెం చిరాగ్గా చుట్టూ పరికించారు. ఎదుట దృష్టి నిలపగానే ఆశ్చర్యంతో ఎవరికీ నోట మాట రాలేదు. కళ్లు విప్పారించి చూస్తూనే ఉండిపోయారు. ఎదురుగా గ్లాడ్‌సాబ్ చేతిలోని స్టిక్ విలాసంగా ఊపుతూ, లయబద్ధంగా అడుగులు వేస్తూ వస్తున్నాడు. ఇవ్వాళ అతని చూపులో క్రోధం; కౌర్యం స్థానంలో ప్రసన్నత దోబూచులాడుతుంది. అతనేదో పాట గొణుక్కుంటున్నాడు.

"ప్రియతమా! నీకోసం చావునైనా ఛాలెంజి చేస్తాను.

ప్రేయసీ నీకోసమే నే దేవతలనే మరిచిపోతాను."

జమేదార్ కళ్లు నులుముకుని మళ్ళీ మళ్ళీ గ్లాడ్‌సాబ్ కేసి వెర్రిగా చూశాడు. గ్లాడ్‌సాబ్ నిజంగానే విలాసంగా చేతి కర్ర ఊపుతూ ప్రసన్న వదనంతో పాడుతూ లయబద్ధంగా అడుగులువేస్తూ వస్తున్నాడు. "ప్రియతమా! నీకోసం......"

గ్లాడ్‌సాబ్ దగ్గరి కొస్తుంటే స్పృహలో కొచ్చిన జమేదార్ సెల్యూట్ కొట్టాడు. మందహాసంతో అతని సలాం అందుకుని మేన్ గేట్లో నెమ్మదిగా, అతి నెమ్మదిగా రాళ్లు పరిచిన నేల కెక్కడ నొస్తుందో నన్నంత నెమ్మదిగా అడుగు పెట్టాడు. సాబ్ కోర్టుకూర్చోగానే దడదడ లాడే గుండెతో, వణుకుతున్న కాళ్ళతో వచ్చిన ఖైదీల కేసి చూస్తూ "మదమెక్కిందట్రా, ఇంకోసారి మీ మీదిలాంటి ఫిర్యాదొస్తే చూడండి" అంటూ గర్జించాడే తప్ప శిక్ష ఏమీ విధించలేదు. అతని గర్జన ఎప్పటిలా ఆకలిగొన్న సింహ గర్జనలా లేదు. సారంగి

వాద్యంలా ఉంది. అందర్నీ ఊరికే బెదిరించి వదిలేసి సాబ్ రౌండ్‌కు బయల్దేరాడు.

తన సర్వీసు మొత్తంలోనూ సాబ్ ఇలా ఎన్నడన్నా ప్రవర్తిం చాడా అని ఆలోచించాడు సీనియర్. అతడికి గ్లాడ్‌సాబ్ ప్రవర్తన అంతు చిక్కకుండా ఉంది. జైల్లోని తోట్లోకెళ్ళి నాలుగు జాజిమొగ్గలు కోసి వాసన చూస్తూ, పాడుతూ నడుస్తున్నాడు గ్లాడ్‌సాబ్. అనుకో కుండా వంటశాల కేసి నడిచాడు. భట్టీ మీద జొన్న రొట్టెలు మాడు తున్నాయి. వాటిని చేతిలోకి తీసుకుని గదమాయిస్తూ "హూ ఈజ్ దేర్? మంట తగ్గించండి. ఖైదీలకు మాడిన రొట్టెలు పెడతారా?" అంటూ రేషన్ సామానులిస్టు చూశాడు. రవ్వ, పంచదార మిగులు చూసి ఖైదీలకు 'సిరా' వండిపెట్టమని ఆదేశమివ్వడంతో వంటశాల జైలర్ సాబ్‌కు నిజంగానే పిచ్చెక్కిందనుకున్నాడు. లేకపోతే నాలు గైదొందల రూపాయల సామాను ఇంటికి తీసుకెళ్ళక ఖైదీలకు వండి వడ్డించడమా? అతడు ఆశ్చర్యంనుంచి తేరుకునేసరికి గ్లాడ్‌సాబ్ పత్రింగి విభాగానికి చేరుకున్నాడు.

అనుకోకుండా సాబ్ రావడంతో అక్కడి ఖైదీలో తత్తర పాటు మొదలైంది. ఇద్దరు కుర్రాళ్లుమాత్రం ఇవేవీ పట్టనట్టు ఓ మూలన కూర్చుని చదువుకుంటున్నారు. గ్లాడ్‌సాబ్ వచ్చినట్టు గమ నించనేలేదు. సాబ్ అకస్మాత్తుగావచ్చి వారి ముందు నుంచోగానే మాత్రం తడబడుతూ లేచారు. నోట మాట రాలేదు వారికి. గ్లాడ్‌సాబ్ దృష్టి వారి చేతిలోని పుస్తకాలమీద పడటంతో సీనియర్ జైలర్ ముందుకొచ్చి చెప్పాడు. "సర్ ఈ పిల్లలిద్దరూ మెట్రిక్యులేషన్ పరీక్షకు కడుతున్నారు. రాత్రి సెల్‌లో చిన్న లైట్‌లో చదువలేమన్న నెపంతో ఇప్పుడు పనెగవేస్తుంటారు."

"ఆ మాట నిజమేకదా మరి? అసలు ఇంకో పదిహేను రోజుల్లో పరీక్షలుంచే వాళ్ళని పనికి నియమించిన గాడిదెవరు? వాళ్ళకు పని మాఫీ చేయండి. సెపరేట్ రూంలో ఉంచి ఆ రూంలో పెద్ద బల్బు ఉంచండి." ఇలా మాట్లాడ్డం గ్లాడ్‌సాబ్ ఇంటా వంటా లేదు. దాంతో సీనియర్ జైలర్‌స్థితి చాలా దయనీయమైంది. కాని సాబ్ జైలర్‌కేసి చూడకుండానే ఆ ఇద్దరు కుర్రాళ్ళతో అన్నాడు. "పరీక్ష ప్యాసై చూపించండి. ఇంకో పదిహేను రోజులు మాఫీ ఇస్తా"నంటూ ముందుకుసాగి ఫాసీగేట్ కొచ్చాడు.

గ్లాడ్‌సాబ్ రావడంచూచి "నేను హత్య చేయలేదు" అంటూ అహర్నిశలూ అరిచే పిచ్చిఖైదీ పాపం! పిల్లి పిల్లలా ముడుచుకుని ఓ మూల కూర్చున్నాడు. సాబ్ వాడి సెల్ ముందాగి వాడికేసి చూస్తూ దయార్ద్ర కంఠంతో అడిగాడు: "నువ్వు నిజంగా హత్య చేయలేదట్రా?"

పిచ్చి ఖైదీ లేదన్నట్టు తలాడించాడు.

"మరి అలా భయపడతా వెందుకు? రా. నా దగ్గరకు రా" అన్నాడు గ్లాడ్‌సాబ్. పిచ్చి ఖైదీ భయం భయంగా దగ్గరికొచ్చాడు. సాబ్ కటకటాల్లోకి చేతులు పోనిచ్చి వాడి తల నిమిరాడు. "ఓరి పిచ్చివాడా జీసస్ కూడా ఉత్త పుణ్యానికి శిలువ ఎక్కాల్సివచ్చింది. నువ్వెందుకీ ఉరికాటికి భయపడతావు? భయపడకు. దేవుడు నీకు న్యాయం చేకూరుస్తాడు" అన్నాడు. పిచ్చివాడి కళ్ళనిండా నీళ్ళు పేరుకున్నాయి. గ్లాడ్‌సాబ్ బొంగురు గొంతుతో మళ్ళీ పాట అందుకుని నక్సలైట్ సెల్‌కేసి నడవసాగాడు. నక్సలైట్ చిత్రంగా, ఆశ్చ ర్యంగా గ్లాడ్‌సాబ్ కొత్తరూపాన్ని చూస్తున్నాడు. ఇంతలో గ్లాడ్ సాబ్ అన్నాడు. హల్లో యంగ్ బాయ్ నా పాటవల్ల కష్టం కలగలేదు కదా! నా కంఠం సైగల్ కంఠం అంత తియ్యనిది కాకపోవచ్చు కాని అంత గంభీరమైంది కాదా?

నక్సలైట్ నవ్వుతూలేచి కటకటాల దగ్గరికొస్తూ "కంఠం సంగతి వదిలెయ్యండి మిస్టర్‌గ్లాడ్. కాని ఆపాట సాహిత్యం చాలా బాగుంది. ఎవరిదా కవిత?" అడిగాడు.

అజాగ్రత్తగా ఉన్న సాబ్ అనేశాడు "అఫ్‌కోర్స్ నా ప్రేయసిది."

"మీ ప్రేయసి?" కుతూహలంగా అన్నాడు నక్సలైట్. తను గోతిలో ఇరుక్కున్నట్టు గమనించిన గ్లాడ్‌సాబ్ బొళ్ళున నవ్వే శాడు. "యూ నాటీ బాయ్. అరే బేటా ఈ ప్రపంచం చాలా క్రూర మైనది. ఇక్కడెవరూ ఎవర్నీ ప్రేమించరాదు. నే నెప్పుడూ ఎవర్నీ ప్రేమించలేదు" అన్నాడు.

కాని ఎలా అర్థమైందో ఏమోకాని ఫాసీగేట్ ప్రెరిజమేదారు కూడా గ్లాడ్‌సాబ్ అబద్ధమాడుతున్నట్లర్థమైంది.

"ఎక్కడుంటారావిడ?" గ్లాడ్‌సాబ్ మాటలను పట్టించుకో కుండా అడిగాడు నక్సలైట్.

గ్లాడ్‌సాబ్ తడబడ్డాడు. తత్తరబాటుతో ఏం చెపుతున్నాడో తనకు తెలీకుండానే ఒక్క గుక్కలో "ఎక్కడుంటుంది? ఆమె జర్మన్ జ్యూ. హిట్లర్ అనుచరులు మారాను గ్యాస్ ఛేంబర్లో వేశారు. ఇప్పుడామె స్వర్గంలో...నేనిక్కడ" అన్నాడు కళ్లు గట్టిగా మూసు కుని. ప్రెరి జమేదారు గ్లాడ్‌సాబ్ కళ్లలో నీళ్లు బయటికి కనిపించనీయ లేదనీ, ఒక్క వెక్కుతో మింగేశాడనీ కనిపెట్టాడు.

గ్లాడ్‌సాబ్ ఈ సారి కొంచెం దుఃఖ మిశ్రితమైన స్వరంతో మళ్ళీ పాట అందుకున్నాడు. కాని క్షణంసేపు మాత్రమే. ఆ తరువాత తన ఆంగ్లోఇండియన్ బుగ్గలమీద గులాబీ రంగు పేరుకుంటుంటే, ఆరేడేళ్ళ కుర్రాడిలా ఉత్సాహం ఉరకలు వేస్తుంటే నక్సలైట్‌తో ఏదో గుర్తొచ్చినట్టు మాట్లాడసాగాడు.

"నీవు మరియమ్ ఎలా ఉండేదో చూడాలనుకుంటున్నావా? నా కూతుర్ని చూడు. జెనీఫర్ అచ్చం మారాలాగా ఉంటుంది. చిన్నప్పటి నుంచీ దాన్ని వాళ్ళమ్మ స్కూల్లో బెర్లిన్‌లోనే ఉంచాను. రెండేళ్ళ క్రితం నాకు చెప్పకుండానే అక్కడే పెళ్ళి చేసుకుంది. నాక్కోపం వచ్చింది. నేను సంబంధం తెంచుకోవాలనుకున్నాను. ఉత్తరాలు వ్రాయడం మానేశాను. కాని నెలరోజుల క్రితం తను ప్రెగ్నెంట్ అంటూ ఉత్తరం వ్రాసింది. బస్, నాలోని ఇండియన్ తండ్రి మేల్కొన్నాడు. ఓ విధంగా చూస్తే నేను పక్కా ఇండియన్‌ని సుమా! కూతురి మొదటి డెలివరీ పుట్టింట్లోనే జరగాలి. అందుకే రమ్మని వ్రాశాను. పదేళ్ళ తరువాత నిన్న ఇండియా కొచ్చింది. రాత్రంతా మేం కబుర్లతోనే గడిపాం. నీ పేరూనామూ / సంగతి చెప్తే తనంది. "డాడీ ఇటీస్ ఎ రివల్యూషనరీ పోయెం. నాకీ కవిని కలుసుకోవాలనుంది." నిన్ను కవి అంది చూశావా? నక్సలైట్ అన్లేదు కలుస్తావా ఆమెను? మాట్లాడతావా ఆమెతో? చిన్న కుర్రాడిలా అడగసాగాడు గ్లాడ్‌సాబ్.

"ఎందుకు మాట్లాడను? తన కవితలను మెచ్చుకునే పాఠకులంటే కవికెప్పుడూ అభిమానమే కదా" అన్నాడు నక్సలైట్.

"అరే ఆమెను కలుసుకున్నాక ఏం మాట్లాడాలో తోచదు నీకు. ఆమెకేసి చూస్తూనే ఉండిపోతావు. నా కూతు రెంత అందంగా ఉంటుందో నీ కేం తెలుసు? ఏదీ ఊహించుకో చూద్దాం. నువ్వెంత అంచనా వేయగలవో నా కూతురి అందాన్ని గ్లాడ్‌సాబ్" అన్నాడు.

"మహా అయితే........ ఆమె నా మృత్యువంత అందంగా ఉంటుంది" అన్నాడు నక్సలైట్.

ఆ మాట వింటూనే కటకటాల్లోకి చేయి దూర్చి నక్సలైట్ ష్ట్టు పట్టుకుని కటకటాలకు మెల్లిగా కొడ్తూ "యూ బ్రేవ్ యంగ్ మ్యాన్. రెండేళ్ళక్రిందటే నాకు నువ్వు కలిస్తే నాకూతుర్ని నీకే ఇచ్చే వాణ్ణి. ఆల్‌రైట్ సాయంత్రం ఆమెను తీసుకొస్తాను. ఎదురు చూస్తూంటు." అంటూ ప్రసన్నంగా పాడుతూ, విలాసంగా చేతికర్ర ఊపుతూ, లయబద్ధంగా అడుగులు వేస్తూ వెనుదిరిగాడు గ్లాడ్‌సాబ్. అతడు దూరంగా వెళ్ళినా, అతని పాట అందరి చెవుల్లోనూ మార్మోగుతూనే ఉంది. "ప్రియతమా నీ కోసం......" (సశేషం)

~~~~~

Statement about Ownership and other particulars about newspaper

BHARATI

Form IV (See Rule 8)

1. Place of Publication : : Vijayawada
2. Periodicity of its Publication : Monthly
3. Printers Name : Sri S. Radhakrishna
   Whether citizen of India : Yes.
   Address : 14-14-21, Mallikarjuna Rao St., Vijayawada - 3
4. Publisher's Name : Sri S. Radhakrishna
   Whether citizen of India : Yes
5. Editor's Name : Sri S. Radhakrishna
   Whether citizen of India : Yes
   Address : 14-14-21, Mallikarjuna Rao St., Vijayawada 3
6. Name - and address of individuals who own the newspaper and partners or share holders holding more than one percent of the total capital :
   1. Name : S. Kamakshamma
      Address : 1, Luz Avenue, Mylapore, Madras - 600 004.
   2. Name : S. Radhakrishna
      Address : 14-14-21, Mallikarjuna Rao Street, Vijayawada - 3.
   3. Name : S. Nageswara Rao,
      Address : 1, Luz Avenue, Mylapore, Madras - 600 004.
   4. Name : S. Rajeswari,
      Address : 14-14-21, Mallikarjuna Rao Street, Vijayawada - 3.
   5. Name : S. Seshamma.
      Address : 1, Luz Avenue, Mylapore, Madras - 600 004
   6. Name : S. Sreeramamurty, Trustee, Kasinadhuni Nageswarao, Sivalenka Sambhu Prasad, Dharma Nidhi
      Address : 14/45, Luz Church Road, Mylapore, Madras - 600 004.
   7. Name : S. Ramayamma
      Address : 1, Luz Avenue, Mylapore, Madras – 600 004.
   8. Name : P. Satyanarayana
      Address : 183/184, Rashtrapathi Road, Secunderabad.
   9. Name : D. Leela Bhramara
      Address : 1, Luz Avenue, Mylapore, Madras - 600 004.

I, S. Radhakrishna, hereby declare, that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

S. Radhakrishna

1-3-84 Signature of Publisher
~~~~~

ఉషస్సు

శ్రీ ఎస్. ఎ. రవూఫ్

తొలిపొద్దులో జివ్వున ఎగసిన
ఒక కాషాయపు నవ్వుతాలు రేఖ
నన్నింకా అలానే కలచి వేస్తూంది.
ఎప్పుడో ఏ మూలో మిగిలిన బాధాగ్ని స్పర్శ
నరాల్ని మీటుతోంది.

బ్రతుకు ఒక పెను కెరటం.
ఆకాశానికి విరుచుకుపడే అల
బ్రతుక్కి అర్థం చెప్తూంది.
నమ్మకాల్ని ఆశయాల్ని వెనక్కి లాక్కొనే
మనలానే వెనక్కి మళ్ళి పోతోంది.

కాలం కడలి నుండి కిరణాల్తో పడగలెత్తి
గగనానికి ఎగబ్రాకిన సూర్యబింబం
కెరటాల్లో అవ్యక్తపు టంచుల్లో
జీవన ప్రతిబింబాన్ని పరచేస్తూ;
ఎక్కడో కూజితం వినిపిస్తూంది
నా కంపనలో అనునయంగా
ఊగేచెట్ల కొమ్మల్లో.

ఇంకా సుషుప్తిలో గాఢంగా
నిశ్వాసించే పూలకి,
ఒక క్షణం ముగ్ధంగా
అమాయకంగా నవ్వి
అరమోడ్పుగా సాగే బ్రతుక్కి
తేడా తెలీని నేను
ప్రత్యూషపు లోగిలి లోంచి
అనంతంలోకి వీక్షిస్తున్నాను.
ముకుళించి గుప్పెడై
కనుచూపు మేరకే పరిమిత మయ్యే
చీకటి ప్రపంచం నించి
విస్తీర్ణ గగనాల్లోకి గమించే లే గువ్వల్లా
ఎన్నెన్ని నమ్మకాల కొమ్మల్నించో
విలువల గూళ్ళ నించో
రెక్క లల్లా రుస్తున్నాను
బాధాస్పద తిమిరాల్ని స్పృశిస్తూ,
భవిష్యాన్ని అనువదిస్తూ
ఉషస్సులా.

~~~~~~

ఓరీ! పిచ్చివాడా!

శ్రీ ఆదిరెడ్డి మావుళ్లు

తెల్లవారే పని గట్టుకుని
పరుగు పరుగున భానుడు
వచ్చేది అచ్చోసిన
ఆబోతువి నీకోసమా ?

అది చిచ్చుల బతుకుల
వెచ్చదనాల నింపుటకే! అని తెలుసునా ?

గలగల గాలులు మెల మెల్లన
వీచేది ఏసీల ఏడ్చే ఏబ్రాసీ
నీ కోసమా ?
ఏ సీమల చిరు చెమటల
పరిశ్రమించు శ్రామిక జీవుల
గుండె చల్లబరుచుటకే! అని తెలుసునా ?

ఆకాశమున ఆ జాబిల్లి
చల్లని తెలతెల్లని వెలుగులు
విరజిమ్ముట
మల్లెసొగసుల,
మత్తు పానీయాలతో
మగువలతో కులికే
మందబుద్ధివి నీ కోసమా ?
కాదు, కానేకాదు.
అది చాలీ చాలని
గూళ్ళలో అల్లుకన్న
చిరు చీకటను
పార ద్రోలేందుకే రా!
పిచ్చివాడా !!
~~~~~~

శ్రీ ఎ. విజయదత్తాత్రేయ శర్మ

కృష్ణా జిల్లా గ్రామనామములు ఒక పరిశీలన

(గత సంచిక తరువాయి)

మారిన పేర్లు - మారని ఊర్లు

బాలసారెనాడు పెట్టిన పేరుతోనే సరిపెట్టుకునేవారు ఎందరో కాగా, ఫ్యాషన్ ప్రలోభం వలననో, న్యూమరాలజీపై నమ్మకం కుదిరో పేరు మార్చుకునేవారు కొందరైనా ఉంటారు. దత్తువెళ్ళే సందర్భాలలో పేరు మార్పు సంభవం. 'రికార్డ్'లలో పేరు మార్పు నమోదయినా జనవ్యవహారంలో పుట్టిననాడు పెట్టిన పేరే నిలిచిపోవడం వున్నది. వ్యక్తియొక్క గుణగణాలనుబట్టి లోకం కొందరికి వేరే పేరు పెడుతూ వుండటం వున్నది. రచయితలకు కలంపేర్లు ప్రత్యేకం. ఈ విధమైన బహు నామధేయాల వలననే 'ఉరఫ్'లూ, 'ఎలియాస్'లూ అవసరమవుతూ వుంటవి. గ్రామ నామముల విషయంలో కూడా ఈ విధమైన సందర్భాలు గమనించవచ్చును.

దాన సమయంలో గ్రామ నామమును మార్పుచేయడం ఒక సంప్రదాయంగా కానవస్తుంది. రాజరాజ నరేంద్రుని (క్రీ. శ. 1019-1060) కలిదిండి శాసన ప్రకారం ఆతడు యవకూరు, గలిదిండి, గృండపట్ల అను మూడు గ్రామములను ఏకముచేసి యొక గ్రామముగామార్చి దానికి 'మధురాంతక వల్లూరు' అని క్రొత్తగా నామకరణం చేసినట్లు తెలుస్తోంది. "ఈ నూతన నామమర్థగర్భితమైనది. మధురాంతకుడను పేరు రాజేంద్రచోళ చక్రవర్తికి గలదని ప్రస్తుత శాసనమందే చెప్పియున్నది. రాజరాజ నరేంద్రుడు ఈ నూతన గ్రామమునకు రాజేంద్రచోళ మధురాంతక దేవునిపేరు పెట్టినాడనుట నిశ్చయము. సామాన్యముగా సామంతులు మున్నగువారు గ్రామ దానము సేయునప్పుడట్టి గ్రామములకు దమ్మేలిన ప్రభుపేరుపెట్టు సాంప్రదాయము కలదు." 0

శ॥ సం॥ 1265 లో ప్రోలయవేముడు కృష్ణకు ఉత్తరమున గల ఆతుకూరు (వి) గ్రామమునకు వేమపురమని పేరుంచి దానం చేసాడు.[71] శ॥ సం॥ 1293లో గుడివాడ తాలూకాలోని జుజ్జవరము (దృజ్జవరము)ను అనవేముడు అనవేమపురమని పేరుంచి దానం చేసాడు.[72] శ॥ సం॥ 1280 లో అనపోతారెడ్డి (క్రీ. శ. 1353-1364) కోడూరు (గు) పురమునకు "అనపోతపురము" అని నూత్న నామకరణముంచి దానమిచ్చాడు.[73] ఈ కోడూరుపురమునకు అనపోతపువరమని నామాంతరముండుటయు, ఇచ్చట అనపోతారెడ్డి దాన శాసన మొకటి దొరకటము చూడగా, రెడ్డి ప్రభువగు అనపోతారెడ్డి రాజ్య విస్తీర్ణము ఆతని ఆధిపత్య ప్రభావము మన మూహించుటకవకాశము గలదు.[74]

పైన చెప్పబడిన వాటిలో మధురాంతక వల్లూరు, అనవేమపురము, అనపోతవరము అను నూత్న నామములు కాలగతిన నిలువలేకపోయినవి. యవకూరు, కలిదిండి, జుజ్జవరము, కోడూరువంటి పాతపేర్లుపట్టి నిలిచినవి. కొన్ని తావులందు క్రొత్తపేరు పాతపేరుని త్రోసిరాజంటుంది. రాజా వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రినాయుడు తన తండ్రి పేరు పెట్టినంతవరకు జగ్గయ్యపేట, బేతవోలు అని పిలువబడేది. రెవిన్యూ రికార్డ్లలో 1935 సం॥ వరకు జగ్గయ్యపేట (బేతవోలు) అనే వుండేది.[75]

గ్రామ నామములు సంస్కరించబడటముచేతనూ, అపభ్రంశమొందుటచేతనూ మార్పు చెందుతూ వుంటవి. మువ్వ-ముప్వ-మొవ్వ; అవనిజపురము-అవనిపురము-అవనిగడ్డ; ఆకిరిపల్లి-అగిరిపల్లి వంటివి ఇందులకు ఉదాహరణలుగా పేర్కొనవచ్చును. గీర్వాణ భరితమైన యదుపురము నేడు గొల్లపల్లి (నూ) అని వ్యవహరించబడుతోంది.[76] హనుమంతుపల్లి, అనుమంచిపల్లి (జ) అయినది.[77] బహురూపదశకు ప్రసిద్ధికెక్కిన ఒకప్పటి గడ్డిపాడు (ది) నేడు హనుమంతరాయపురముగా పేరు మార్చుకొన్నది.[78]

విజయవాడకు బెజవాడ అనియు, మచిలీపట్టణమునకు బందరు అనియు మారుపేర్లు ప్రసిద్ధములు. విజయవాడకు రాజేంద్రచోడాపురమనియు, ఘంటశాలకు చోడపాండ్యా పురమనియు ఒకప్పుడు వ్యవహారముండినటులే గుడివాడకు కుందేశ్వరపురమని పేరుగలదనియు శాసనపరిశోధకుల అభిప్రాయమైయున్నది.[9]

రెండు పేర్లుకలిగిన ఊరు ఒక్కటి నేడు గ్రామనామపట్టికలో కానవచ్చుచున్నది. మవాచింతల అను బొండపాడు (నం).

గ్రామ నామములు - గృహ నామములు

అవినాభావ సంబంధముగల పై వాటిలో పరస్పర ప్రభావమును నిర్ణయించుట సులభముకాదు. గరికపర్తివారి*(నూ), కుందావారి ఖండ్రిక (వి & గ), కురుగంటివారి ఖండ్రిక (నం), కొత్తావారి అగ్రహారం (జ), చెన్నూరువారిపాలెం (గ) వంటి గ్రామములు ఆయా నామారంభమునందుగల ఇంటిపేళ్ళను బట్టియే నేర్పడినవని సులభముగనే గ్రహింపవచ్చును. గ్రామనామము గృహనామమైన వైనమును వివరించుటకు రెండు ఉదాహరణలీయబడు చున్నవి.

కలిదిండి (కై)

పశ్చిమ గోదావరి మండలములోని పురాతన సంస్థానములలో నొకటియైన మొగల్తుర్తి ప్రభువుల గృహనామము. ఆ వంశీకుడగు రామరాజు 'వరసావిత్రి చరిత్రమ'నే ప్రబంధాన్ని రచించాడు. ''వారి పూర్వీకుడగు కుమార నరసింహరాజు ఆర్ష ధర్మాభిమానియై కలిని దండించుటచే 'కలిదిండి' యను గృహనామ మేర్పడినదని వరసావిత్రి చరిత్రమునందలి కృత్యవతరణిక (పీఠిక 32) నిరూపించుట చమత్కారచారువైనను శాస్త్ర పరీక్షకు నిలువలేని వ్యుత్పత్తి. మొగల్తుర్రి కయిఫీయతు ప్రకారము వీరి ఇంటిపేరు 'జల్లిగడల' వారనియు, ఆ పిమ్మట 'కలిదిండి' వారుగా (కృష్ణా మండలము నందలి 'కలిదిండి' గ్రామ సంబంధమువలన) మారినట్లు స్పష్టపడుచున్నది.''30

వత్సవాయి (జ)

కృష్ణామండలమునందుకూడ విస్తరించుకొనియుండిన పెద్దాపుర సంస్థానాధీశుల గృహనామమైన 'వత్సవాయి'కూడ గ్రామనామమే. ''పదమూడవ శతాబ్ది పుత్తార్ధములోని రామరాజు వత్సవాయి నగరమునందు నివసించుటవలన సాగి వంశమునకు వత్సవాయి నామ వ్యవహారము కలిగినదని రామవిలాసమునందు కలదు...రామరాజు వత్సవాయి నగరమునందు తన నివాసమును పాదుకొల్పుటవలన సాగి వంశమునకు వత్సవాయ వంశమను వ్యవహారము వచ్చినట్లు స్పష్టము.''31

మల్లెల, మారేపల్లి, వావిలాల (తి); కురుమద్దాలి, కూరాడ, మోటూరు, నిభానుపూడి, విన్నకోట (గు), గురజాడ, లంకపల్లి, ముళ్ళపూడి, ఓగిరాల, పెనుమత్స, సూరంపల్లి (గ), మంగినపూడి, ముంజులూరు, ముచ్చెర్ల, నందమూరు (బం); అయ్యంకి, మల్లంపల్లి, నిమ్మగడ్డ, కాజ (ది); ముప్పాళ, పెండ్యాల, పొక్కునూరు (నం), చిలుకూరు, గొల్లపూడి, జూపూడి, కొటికలపూడి, పోరంకి (వి), మండవిల్లి (కై), దిగవల్లి (నూ) వంటి శతాధిక గ్రామనామములు గృహనామములుగా నున్నవి.

వ్యక్తులపేర వెలసిన గ్రామ నామములు

సార్వభౌములూ, సామంత ప్రభువులూ కాని సామాన్య వ్యక్తుల నామములు గూడా గ్రామనామములైన సందర్భము లున్నవి. ఉదా॥ మచిలీపట్నమునకు బందరు అనే పేరు వచ్చుటకు గల కారణము ఇంతకు పూర్వమే పేర్కొన బడినది.

అనమనపూడి (గు)

అనుమల సీతయ్య అనే వ్యక్తి మొట్టమొదట అక్కడకు వచ్చి స్థిరపడటంతో ఈ వూరికి 'అనుమలపూడి' అనే పేరు వచ్చింది. అదే క్రమంగా 'అనమనపూడి'గా మారినది.32

కొండపల్లి (వి)

''బహమనీ సుల్తానులలో నొకడగు రెండవ మహమ్మద్‌షా (1463-82) కాలమందు కొండపల్లి కోట యందు కొన్ని మార్పులు కలిగినవి. ఇతడు దుర్గము క్రింద నొక గ్రామమును గూడ నిర్మించెను. కాని నిర్మాణ మప్పుడు ప్రాకారములు నిలువకుండెనట! పునాదులు పదింబదిగ కూలిపోవు చుండెను. అప్పుడు 'కొండ'డను నొక గొల్లవానిని, 'పల్లె' యను అతని భార్యను బలియిచ్చి, పునాదులు వేసి గోడలు కట్టిరట ! అప్పుడు గోడలు నిలబడినవట ! నాటితో క్రిందనున్న గ్రామమునకు 'కొండపల్లి' యను పేరు సార్థకమైనదట !33

భౌగోళిక సంబంధములు

పై గాథ యందలి యథార్థ మెటులున్ననూ దాని యొక్క భౌగోళిక స్థితినిబట్టి ఆపేరు అన్వర్థమైన దనుట నిశ్చయము. భౌగోళిక లక్షణములను బట్టి గ్రామనామము లేర్పడుట యున్నది. శ. సం. 1280లో అన పోతారెడ్డి తన పేరుంచి దానము చేసిన కోడూరు(గు) అటువంటిదే. ''కోడు అనగా కాలువ. దాని తీరమునందున్న ఊరు కోడూరు.''34

దివి

''కృష్ణానది ఈ జిల్లాలో ప్రముఖమైన నది. ఈ నది కర్నూలు, గుంటూరు జిల్లాలగుండా వాయువ్య దిక్కుగా కృష్ణాజిల్లాను తాకి, జిల్లా పడమటి సరిహద్దునుచుట్టి సుమారు వంద మైళ్ళు ప్రయాణం చేసి హంసలదీవి వద్ద బంగళాఖాతంలో కలుస్తోంది. సముద్రంలో కలియుటకు ముందు అవనిగడ్డకు ఎగువభాగంలో కృష్ణానది రెండు

గాయలుగాచీలి ప్రవహించుటచే ఇట ఒక ద్వీపం ఏర్పడింది. అందుచే ఆ ప్రాంతానికి దివిసీమ అని పేరువచ్చింది."[85]

లోయ(వి), కోన(బం), కొండూరు (కై & నం), చెరువుపల్లి గు), పెనుగొలను(తి) ఇత్యాది గ్రామనామములు కూడ భౌగోళిక పత్యేకతలను బట్టి ఏర్పడినవిగా ఎంచవచ్చును.

చెట్లు - పంటలు మొ॥ సంబంధములు

నూజివీడు

"శ్రీ రాజా విజయబహద్దరు అప్పారావు (1670 ప్రాంతం) గారు ఒకనాడు తన అనుచరులతో గుర్రపుస్వారీ చేయుచు ఒక నువ్వు చేను దగ్గరకు వచ్చిరి. అచ్చట ఒక మేక, తోడేలును ధైర్య సాహసముంతో ఎదుర్కొనుచుండెను. ఆ దృశ్యము శుభసూచకము, జయావహము అని రాజా విజయ బహద్దరు అప్పారావు ఆ స్థలమున ఒక కోట నిర్మింపించిరి. నువ్వు చేనును బట్టియే ఆ కోట కట్టిన తావుకు నూజివీడు అని పేరు వచ్చెనని ఒక ఐతిహ్యము కలదు. ఇట్టి కథలు ఇతర నగరములను గూర్చియు కలవు. ఓరుగల్లును గూర్చి సువర్ణలింగ వృత్తాంతము, విద్యానగరమును గూర్చి కుందేళ్ళు వేట కుక్కలను తరుముట వంటి వృత్తాంతములు నూజివీడు కథకు మూలము కావచ్చును."[86]

అకులమన్నాడు (బం)

తమలపాకుల తోటలు విస్తారముగా యుండి యుండుటచే ఈ గ్రామమునకు అకులమన్నాడు అను పేరు వచ్చెనట.[87]

కోట్లవల్లూరు (వి)

మామిడి తోటలు విస్తారముగా నుండిన ఈ గ్రామమునకు కోట్లవల్లూరను పేరు వచ్చినదట.[88]

ఈ క్రింది గ్రామనామములను ఈ వర్గమునకు ఉదాహరణలుగా పేర్కొనవచ్చును. బూరుగుగూడెం, చింతలపాడు,మద్దులపర్వ, నారికంపాడు, తుమ్మగూడెం(తి), చిరిచింతల, దొండపాడు, గురివిందగుంట, మామిడికొల్ల, నిమ్మలూరు, పెసరమిల్లి, తుమ్మలపల్లి, వేముగుంట (గు); ఆముదాలపల్లి, గారపాడు, గురివిందపల్లి, కొయ్యగూరపాలెం, మామిళ్ళపల్లి, మర్రివాడ, వెదురుపావులూరు(గ); మర్రిబందం, పల్లెర్లమూడి, రావిచెర్ల, తాడిపల్లి, తోటపల్లి, పద్దమాను(నూ); కొబ్బర్లంక, నిమ్మగడ్డ, ఉల్లిపాలెం, వేములపల్లి(వి); చింతపాలెం, కాకరవాడ, ప్రత్తిపాడు(కై); గరికపర్రు, కందులపాడు, మద్దూరు, మారేడుమాక, వెదురుబీడెం, వెలగలూరు (వి); పెద మొదుగుపల్లి, చినమొదుగు పల్లి, రావికంపాడు, గరికపాడు(జ); చింతలపాడు, గుమ్మడిదారు, జొన్నలగడ్డ, కాకరవాయి; తాడిగుమ్మి, తోటచర్ల, వేములపల్లి(నం); ఆకుమర్రు, ఆముదాలపల్లి, చెరుకుమిల్లి, గురువిందగుంట; కాకర్లమూడి, నారికేళపాలెం, తాడివెన్ను, వర్లమన్నాడు(బం).

జంతు మొ॥ సంబంధములు

మచిలీపట్టణము

"సముద్ర తీరమునకు అరకోసెడు దూరమున బంధుడు అను అంధ వృద్ధుడొకడు జాలరి వృత్తిచే జీవించెడివాడు. ఈతనిచే అత్యంత కౌశల్యముతో పట్టుకొనబడిన ఒక గొప్ప మత్స్యమును వధింపగా బృహదాకృతిగల ఎముకలు అందు లభ్యమయ్యెను. ఈ ఎముకలతో నౌక ద్వారమును నిర్మించి, ఆ ఓడరేవున కర్రలతో నేర్పరచబడిన ఖిల్లాయందది అమర్చబడినందున దానికి మత్స్యాలి యను పేరు కలిగెను. 'మత్స్యాలి' అను శబ్దమే కొంత కాలము తరువాత 'మచిలీ'గా మారి యుండవచ్చును. అంతేకాక అంధుని జ్ఞాపకార్థమై ఆ ప్రదేశము 'బందరు' అని పిలిచినట్లు కూడ ఒక వాడుక కలదు."[89]

పామర్రు (గు) పూర్వనామము పాములమర్రి.[90] బల్లిపర్రు (గు & బం& గ), చిలకమూడి, పాములపాడు, వానపాముల (గు), గుర్రాలలంక, కాకులపాడు, కలవపాముల (గ), చిలకలపూడి (ది& బం), ఎలికలకుదురు, కొక్కిలిగడ్డ, పిట్టలంక (ది), చీమలపాడు(వి), బొర్రపోతులపాలెం, కప్పలదొడ్డి (బం) మొ॥ గ్రామనామములను ఈ వర్గములో మరి కొన్ని వుదాహరణలుగా పేర్కొనవచ్చును.

జాతి, కుల, వృత్తి సంబంధములు

జగ్గయ్యపేట అను నూతన నామము తెచ్చుకొనక పూర్వము బేతవోలు దొంగల బేతవోలనియు, 1916 సం॥లో తాలూకాకేంద్రము కాక పూర్వము గన్నవరము దొంగల గన్నవరమనియు వ్యవహరింపబడెడివి.[91] గొల్లపల్లి (నూ) యాదవులు (గొల్లలు) ఎక్కువగాగల గ్రామముకాబట్టి ఒకప్పుడు యదుపురమనియే వ్యవహరింపబడెడిది.[92]

జంగాలపల్లి, గొల్లపూడి (వి); కుమ్మరికుంట్ల, రెడ్డిగూడెం (తి), ఏదులగూడెం (నూ) చినగొల్లపాలెం, సుల్తానగరం గొల్లపాలెం, కుమ్మరి గుంట (బం), గొల్లపాలెం (ది); రాచపట్నం (కై) గొల్లమూడి(నం); నవరగూడెం (గ); గవరవరం (జ); పెద ఎరుకపాలెం, రావులపాలెం (గు) ఇత్యాది గ్రామ నామములు ఈ వర్గమునకు చెందినవి.

పెద్ద-చిన్న ; పాత-క్రొత్త వగైరా

ఒకే పేరుగల గ్రామాలను వేరువేరుగా గుర్తించడానికి ఆయా పేర్లముందు పెద్ద-చిన్న అని విశేషణం చేర్చటం ఒక ఆనవాయితీ. ఇది ఆయా గ్రామాల విస్తీర్ణత, జనాభా, ప్రాచీనత వంటి వాటిని సూచిస్తుంది. ఉదా॥ పెదలింగాల-చినలింగాల, పెద మద్దాలి-కురుమద్దాలి, పెదపాలపర్లి-చినపాలపర్లి, పెదపారుపూడి-చినపారుపూడి పెద ఎరకపూడి-చిన ఎరకపూడి (అన్నీ (గు); పెద అవుటుపల్లి-చిన అవుటుపల్లి, పెదఓగిరాల-చినఓగిరాల (గ); పెద కళ్ళేపల్లి, చినకళ్ళేపల్లి-పెదముత్తేవి-చినముత్తేవి (ది); పెద కామనపూడి-చినకామనపూడి, పెదగొన్నూరు-చినగొన్నూరు (కై); పెదమొదుగుపల్లి-చినమొదుగుపల్లి (జ).

పాత, కొత్త అను విశేషణములు పేరు ముందుగల గ్రామముల ప్రాచీనత చెప్పకనే తెలుస్తుంది. ఉదా॥ పాతపాడు (వి), పాతతిరువూరు (తి) కొత్తూరు (వి), కొత్తగూడెం (తి) కొత్తపల్లి (వి& నూ & తి) గలవుగాని కొత్తపాడు, పాతూరు, పాతపల్లివంటివి ఈ పరిశీలనకు ప్రమాణముగా స్వీకరించిన 'సెన్సెస్' జాబితాముందు కానరాలేదు.

దిక్కులనుబట్టి ఒకే పేరుగల గ్రామాలను వేర్పరచి పేర్కొనడమున్నది. ఉదా॥ గంపలగూడెం ఈస్ట్ & వెస్ట్ (తి) మాధవరం ఈస్ట్ & వెస్ట్ (తి) వల్లూరు నార్త్ & సౌత్ (వి). మొఖాసా,* ఖండ్రిక, జమీ, లంక, శేరి, హవేలి,**అగ్రహారంవంటి విశేషణములు మొదలునో, అంత్యమందునో నుంచుటవలన ఒకే పేరుగల గ్రామాలను వేరుగా గుర్తించడానికి వీలుకలుగుచున్నది. ఉదా॥ లంకపల్లి-లంకపల్లి అగ్రహారం-లంకపల్లిలంక (గ) నందిగామ (బం), నందిగామలంక (కై), తరిగొప్పుల-తరిగొప్పుల ఖండ్రిక (గ); వీరపల్లి-వీరపల్లిమొఖాసా (గ); వేదిపాడు-వేదిపాడు ఖండ్రిక (గ); మోపిదేవి-మోపిదేవిలంక (ది); హవేలీ ముత్యాలంపాడు-మొఖాసా ముత్యాలంపాడు (వి); నావి పోతవరం గవర్నమెంట్&జమీన్ (వి); మొఖాసా నరసన్నపాలెం-నరసన్నపాలెంశేరి (నూ) గుడిమెట్ల-గుడిమెట్లపాలెం (నం), మాధవరం (కై)-చెరువుమీదవరం-గూడెం మాధవరం (వి); రుద్రవరం (బం)-నెల్లిమర్లి రుద్రవరం (ది) అయ్యవారి రుద్రవరం (కై), సానరుద్రవరం (కై).

వేరుగా గుర్తించడానికి తమ పేర్లలో సౌకర్యము కల్పించని గ్రామములున్నవి. ఉదా॥ ఆముదాలపల్లి (గ&బం), గురివిందగుంట (గు&బం), వేములపల్లి (ది&నం), బల్లిపర్రు (గు& గ & బం), చిలకలపూడి [ది & బం], కొండూరు [కై & నం], కొత్తపల్లి [వి & నూ & తి], సర్వతపురం [వి & తి] వెంకటాపురం [కై & ది & వి & నం], వేమవరం [గం & వి & జ], అన్నవరం [ది & జ & నూ], బొమ్మలూరు [నూ & గు], మల్లేశ్వరం [నూ & బం], పోలవరం [తి & గు & బం], రామచంద్రపురం [గు & గ], చోడవరం [బం & ది & వి], రుద్రవరం [బం & వి & నం], నందమూరు [బం & గ], వేల్పూరు [గ & వి], లక్ష్మీపురం [గం & వి & నం], మాచవరం [బం & ది], తాడేపల్లి [ది & ధ], గన్నవరం [గ & కై], లింగాల [తి & కై], శోభనాద్రిపురం [కై & నూ], జగన్నాధపురం [నం & గ], తక్కెళ్ళపాడు [నం & జ & కై], సింగరాయపాలెం [కై & బం].

ఊరిపేరుపై మమకారం

పైన సూచించిన విధముగా ఒకే పేరుగల గ్రామములు పలు తావులందు ఉండుటకు మానవసైజమే ఒక కారణమని చెప్పవచ్చును. "తూర్పు సముద్ర దీవులందు కాకులము, కాకోలను అను ఊళ్ళ పేర్లు వినవచ్చును. ఇవి కృష్ణా తీరమునందలి శ్రీకాకుళము పేర వెలసినవే. ఆంధ్ర యాత్రికులు విదేశములకు వెళ్ళి అక్కడ స్థిరనివాస మేర్పరుచు కొన్నప్పుడు తమకు పూర్వ పరిచితములైన నగర నామములను నూతన పరిసరము లందును పెట్టుకొనుట ప్రసిద్ధము."93

ముగింపు

జీవనదీ పరివాహక ప్రాంతమగుటచే సుసంపన్నమై, అదే కారణమున అనేక రాజ వంశముల వృద్ధిక్షయములను వీక్షించిన ఈ జిల్లా యందలి గ్రామ నామములు గతించిన చరిత్రకు కొంతవరకు సోదాహరణ పూర్వకముగా నున్నవి. కాని, గ్రామనామములకూ, రాజ వంశములు/జమిందారీలకూ మధ్య సంబంధమును ప్రతిపాదించుటకు కేవలము నామసారూప్య మొకటియే గాక సూక్ష్మపరిశోధనము వలన ఇతర సాక్ష్యాధారములను కూడ గ్రహించి అట్టి అనుబంధమును ఉద్ఘాటించ వలసి యున్నది. గ్రామ నామములకు సంబంధించిన పౌరాణిక గాథలను ప్రత్యక్షర ప్రమాణములుగా స్వీకరించుట సర్వే సర్వత్రా సంభావ్యము కాకపోయిననూ అట్టి సందర్భములు జనసామాన్య విశ్వాసమును తెలియజేయునవిగా నున్నవని గుర్తించవలసి ఉన్నది. శృతి పేయమూ, ఆడంబర పూరితమూ యైన గ్రామనామములతో పాటు అత్యంత సాధారణ, సామాన్య నామములుకూడా లెక్కకు మిక్కిలిగ నుండుట వెనుకటి తరముల వారి యథార్థ జీవన విధానము సూచించునదై యున్నది. శాసన, సాహిత్యతులనాత్మక పరిశీలనతోపాటు, క్షేత్రపరిశోధనము కూడా సాగించి ఈ జిల్లా గ్రామ నామముల విషయమై ఇంకనూ విస్తృత శాస్త్రీయ పరిశోధన జరుగవలసిన అవసరమును ఈ ప్రాథమిక పరిశీలన తేటపరుచుచున్నది.

నో జ్ఞా పి క లు

ఎమ్. వి. రాజగోపాల్ [సం.], ఆంధ్రప్రదేశ్ డిస్ట్రిక్ట్ గెజిటీర్స్: కృష్ణా, [ఆం. ప్ర. ప్రభుత్వము, హైదరాబాద్, 1977], పేజి 1.

ఇకపై, కృష్ణా గెజిటీర్ అని సూచింప బడుతుంది.

వై. వి. కృష్ణారావు & ఏటుకూరి బలరామమూర్తి, ఆంధ్రప్రదేశ్ దర్శిని, [విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్‌హౌస్, విజయవాడ, 1976, పు. 1033.

సౌలభ్యము కొరకు తాలూకాల పేర్లు కుండలీకరణములలో సంక్షిప్తముగా పేర్కొన బడును. ఆ సంజ్ఞా వివరణ: కై = కైకలూరు; గ = గన్నవరం; గు = గుడివాడ; జ = జగ్గయ్యపేట; తి = తిరువూరు; ది = దివి; నం = నందిగామ; నూ = నూజివీడు; బం = బందరు; వి = విజయవాడ.

ఆంధ్రదేశ చరిత్ర—భూగోళసర్వస్వము, మూడవ సంపుటము [హైదరాబాద్, 1976] పు. 35, 36.
ఇకపై, భూగోళ సర్వస్వము అని ప్రస్తావించ బడుతుంది.

'చింబులూరు గ్రాంట్ ఆఫ్ గుణకనల్ల విజయాదిత్య III [9వ శతాబ్ది]' —ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా, వాల్యూం III [హైదరాబాద్, 1974], పుట 12.

భూగోళ సర్వస్వము, రెండవ సంపుటి[హైదరాబాద్, 1974], పు. 483.

భూగోళ సర్వస్వము, మూడవ సంపుటము, పు. 17.

పైది, రెండవ సంపుటము, 484.

కుందూరి ఈశ్వరదత్తు, ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళము, [ఆం॥ ప్ర॥ సాహిత్య అకాడమి, హైదరాబాద్, ద్వితీయ ముద్రణ, 1979] పు. 131.

పైది, ద్వితీయ ప్రకరణము, పు. 38.

పైది, పు. 186.

భూగోళ సర్వస్వము, రెండవ సంపుటము, పు. 485.

ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళము, పు. 184.

పైది, పు. 303.

14. భూగోళ సర్వస్వము, మొదటి సంపుటము [హైదరాబాదు, 1971] పు. 505.

15. పైది, మూడవ సంపుటము, పు. 239.

16. పైది, పు. 240.

17. ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళము, పు. 90, 91.

18. పైది, పు. 106-108.

19. పైదే, పుట 101-103

20. భూగోళ సర్వస్వము, రెండవ సంపుటము, పుట 486

21. పైది, మూడవ సంపుటము, పుట 64.

22. భావరాజు వెంకట కృష్ణారావు, ఎర్లీడైనాస్టీస్ ఆఫ్ ఆంధ్రదేశ, పుట 319.

23. నేలటూరి వేంకటరమణయ్య, విష్ణుకుండినులు, (హైదరాబాదు, 1973], పుట 22

24. మారేమండ రామారావు [సం.], సాతవాహన సంచిక, [గుంటూరు, 1950], పుట 45.

25. సంగ్రహాంధ్ర విజ్ఞానకోశము, ఏడవ సంపుటము, [హైదరాబాదు, 1970], పుట 111.

26. కృష్ణాగెజిటీరు, పుట 239. కొలని భీముని చంపిన వెలనాటి రాజేంద్రచోడుని వంటివారును కలరు [శ. 1093]

27. యస్. ఐ. ఐ. V, నెం. 115, శ. సం. 1066.
పైది, నెం. 140, శ. సం. 1079.

28. ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళము, పుట 150.

29. ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా, వాల్యూం II [హైదరాబాద్, 1974] పుట 1.

30. పైది, వాల్యూం I, పుట 74

31. డా॥ పి. వి. పరబ్రహ్మశాస్త్రి, ది కాకతీయాస్, [హైదరాబాద్, 1978], పుట 199.

32. ప్రత్యక్ష ప్రబల సాక్ష్యములు లేని భావుల ॥ ఇట్టివి చారిత్రక ఊహాపోహలు మాత్రమే. ఉదా॥ బుద్ధవరం బుద్ధదేవుని బట్టి ఏర్పడినది కావచ్చును.

33. భూగోళ సర్వస్వము, ప్రథమ సంపుటము, పుట 249.

34. ఎమ్. సోమశేఖర శర్మ, ఎ ఫర్‌గాటెన్ ఛాప్టర్ ఆఫ్ ఆంధ్రా హిస్టరి, [మద్రాస్, 1945], పుట 113-114.

35. కాకతీయ ప్రోలరాజులు గాని, రుద్రమ సేనాని ప్రోలినాయకుని వంటివారు గాని వారికీ ప్రాంతముపై ప్రత్యక్షాధికారము చెల్లనందున బ్రదమ ప్రోలవర గ్రామనామ కారకులగుటకు అవకాశము తక్కువ.

36. ఎమ్. సోమశేఖర శర్మ, హిస్టరీ ఆఫ్ రెడ్డి కింగ్‌డమ్, పుట 39 ఫుట్‌నోట్.

37. రాళ్ళబండి సుబ్బారావు [సం.] కళింగదేశ చరిత్ర [రాజమహేంద్రవరము, 1930], అనుబంధము, పుట 100.

38. ఆరుద్ర, సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం, తొమ్మిదవ సంపుటము, పుట 241. సంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞానకోశము, మూడవ సంపుటము, [హైదరాబాదు, 1962], పుట 48.

39. కళింగదేశ చరిత్ర, అనుబంధము, 100-101.

40. సంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞానకోశము, నాల్గవ సంపుటము [హైదరాబాదు, 1964] పుట 40. డా॥ తూమాటి దొణప్ప, ఆంధ్ర సంస్థానములు-సాహిత్యపోషణము, [వాల్తేరు, 1969] పుట 41.

41. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 237.

42. సంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞాన కోశము, మూడవ సంపుటము, పుట 50.

43. పైది.

44. భూగోళ సర్వస్వము, మూడవ సంపుటము, పుట 452.

45. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 238.

46. పైది, పుట 232.

47. ఈస్టిండియా కంపెనీ కాలములో బనగానపల్లి నవాబుల బంధువైన హుస్సేన్‌ఖాన్ అనేవాడు కొండపల్లి, ఏలూరు, రాజమహేంద్రవరములపై గవర్నర్‌గా నియమితుడైనాడు. ఆతడు బందరు నవాబని పిలువబడేవాడు. [సంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞాన కోశము, ఏడవ సంపుటము, పు. 133]. బహుశా బందరు తాలూకాలోని ఈ హుస్సేన్ పాలెం, జగ్గయ్యపేట తాలూకాలోని హుస్సేన్‌బాదా ఆతని పేరున వెలసినవైయుండును.

48. సంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞాన కోశము, ఏడవ సంపుటము, పుట 112, 113.

49. భూగోళ సర్వస్వము, మూడవ సంపుటము, పుట 89.

50. సం. ఆం. వి. కోశము, ఏడవ సంపుటము, పుట 112.

51. పైది, పుట 111.

52. భూగోళ సర్వస్వము, రెండవ సంపుటము, పుట 34.

53. భూగోళ సర్వస్వము, మూడవ సంపుటము, పుట 35.

54. సం. ఆం. వి. కోశము, ఏడవ సంపుటము, పుట 110, 111.

55. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 229.

56. పైది, పుట 234.

57. సం. ఆ. వి. కోశము, మూడవ సంపుటము, పు. 386. & పైది, పుట 232.

58. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 236.

59. పైది, పుట 234.

60. డా॥ చింతా నామనాథం: 'కూచిపూడి పరిసర కళాక్షేత్రాలు', సప్తగిరి, మే, 1983, పుట 14.

61. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 239.

62. సం. ఆం. వి. కోశము, ఎనిమిదవ సంపుటము, పుట 167.

63. పైది.

64. పైది.

65, పైది, పుట 350.

66. 58 లో వలె.

67. భూగోళ సర్వస్వము, రెండవ సంపుటము, పుట 587.

68. ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా, వాల్యూం II. [హైదరాబాదు, 1974] పుట 112 & గొర్రెపాటి వెంకటసుబ్బయ్య, ఘంటసాల చరిత్ర.

69. ఎపిగ్రాఫియా ఆంధ్రికా. వాల్యూం I, పుట 60, 61.

70. నేలటూరి వెంకటరమణయ్య, పల్లవులు-చాళుక్యులు, [మద్రాసు, 1969], పుట 398.

71. ఎ. ఇం. V, పుట 15 & రెడ్డి సంచిక, అనుబంధము, 13.

72. రెడ్డి సంచిక, అనుబంధము, 20.

73. పైది, పుట 45, 46.

74. సంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞాన కోశము, మూడవ సంపుటము, పుట 105.

75. పైది, నాలుగవ సంపుటము, పుట 40.

76. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 237.

77. పైది, పుట 233.

78. 60 వలె, పుట 30.

79. ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళము, పుట
* "పన్ను లేకుండ గుత్తకిచ్చిన భూఖండము"—కుందూరి ఈశ్వరదత్తు, శాసనశబ్దకోశము, [హైదరాబాద్, 1967] పుట 86.

80. డా॥ తూమాటి దోణప్ప, ఆంధ్ర సంస్థానములు—సాహిత్య పోషణము, [వాల్తేరు, 1969], పుట 586.

81. భారతి, సెప్టెంబర్, 1982, పుట 20.
భూగోళ సర్వస్వము, మొదటి సంపుటము, పుట 331, 332.

82. ఆంధ్రభూమి [వారపత్రిక, సికింద్రాబాదు, 15-9-1983] పుట 44.

83. సం. ఆం. వి. కోశము, మూడవ సంపుటము, పుట 48.

84. పైది, పుట 105.

85. ఆంధ్రప్రదేశ్ దర్శిని, పుట 1035.

86. భూగోళ సర్వస్వము, మొదటి సంపుటము, పుట 338, 339.

87. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 227.

తూర్పు చాళుక్య ఇమ్మడి భీముడు [10వ శతాబ్ది పూర్వార్ధం] 'ఆకుల మన్నండు'లో నొక బ్రాహ్మణునకు భూదానంచేసాడు [ఎ. ఇం. V, సి. పి. గ్రాంట్, పుట 134, 139].

"ఆ కాలమున నుండిన ఆకుల మన్నండు, క్రంకటవ్వ అను గ్రామములు నేటికిని మార్పులేక కృష్ణాజిల్లా బందరుతాలూకాలో నున్నవి. అనగా వేయి సంవత్సరములకుపైగా కాలము అతిక్రమించినను శాసనమున పేర్కొనిన గ్రామములు మార్పు చెందకుండుట గమనింపదగిన యంశము. నాడు ఆకులమన్నండును ఆకులమన్నెడు అనియు, క్రంకటవ్వను కంకటావ అనియు వ్యవహరించుచున్నారు" [భూగోళ సర్వస్వము, మూడవ సంపుటము, పుట 14 - 16.

88. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 238 & డా. తూమాటి దొణప్ప, ఆంధ్ర సంస్థానములు - సాహిత్యపోషణము, పుట 385.

89. సం. ఆం. వి. కోశము, ఏడవ సంపుటము, పుట 111 & కృష్ణా గెజిటీర్, 228.

90. కృష్ణా గెజిటీర్, పుట 233.

91. పైది, పుట 231.

92. 76 వలె.

* ముకాసా గ్రా. వి. పన్నులేకుండ నియ్యబడిన గ్రామము.

** హవేలీ : హిందూస్థాని విశేషణము = రాజునకు చెందినది.

93. భూగోళ సర్వస్వము, మూడవ సంపుటము, పుట 547.

(అయిపోయింది)

నిశ్శబ్ద సంగీతం

శ్రీ కూచిభొట్ల విశ్వనాథశాస్త్రి

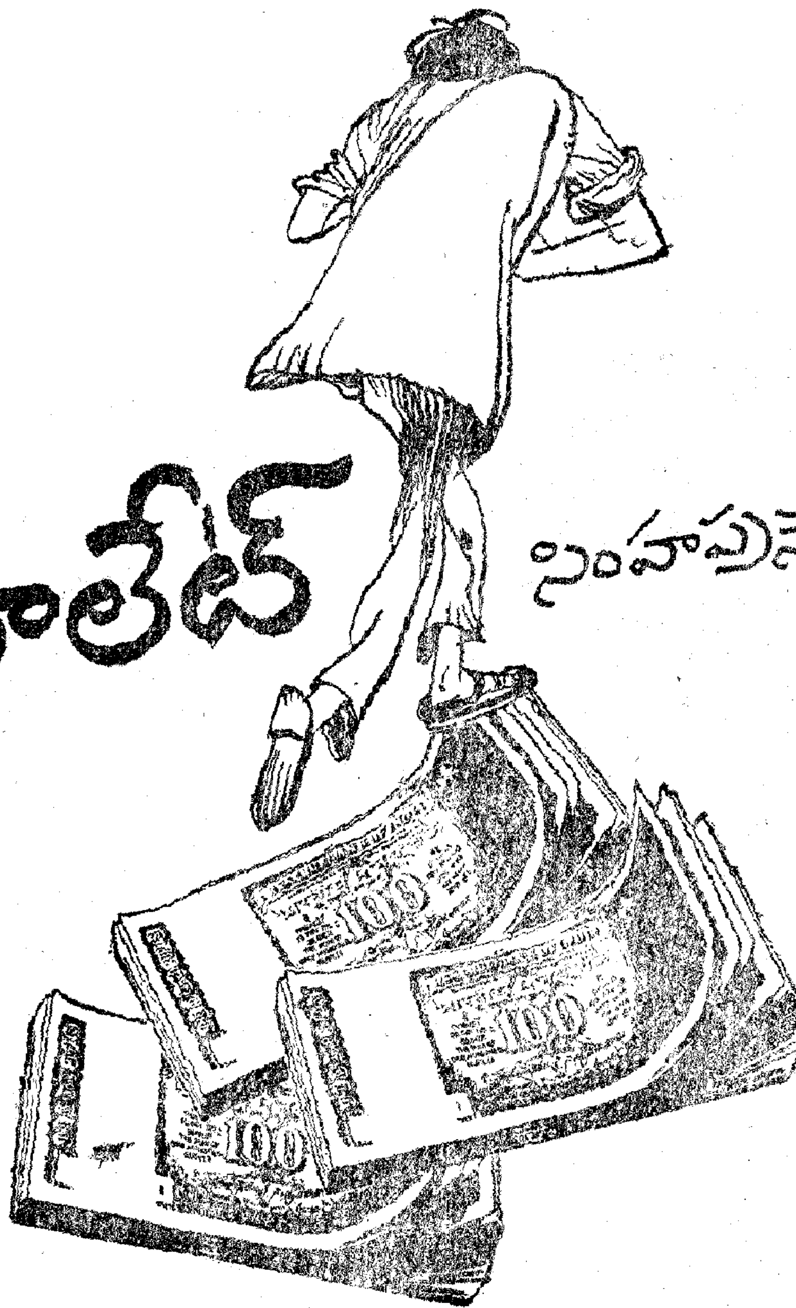
ఎక్కడి నుంచీ సంగీతం?
ఎంత అద్భుతంగా వుంది
ఆ శృతి లయాల సంగమం!
జీవితం కన్న అనుభవైకంగా
అనుభవాని కందనంత మధురంగా_
మౌనంలో గానం!
శబ్దంలో నిశ్శబ్దం!!
వింటుంటే హాయిగా వుంది
ఎన్నడు చూడని ఆనంద తీరం చేరుకున్నట్లుగా
అవధులు లేని సుఖం స్వంతమైనట్లుగా—

ఈ తృప్తి,
ఈ ప్రశాంతి,
అనుక్షణం అవృతమైతే బాగుండదూ?
అయినా ఎటు నుంచీ గీతం??
—నిరంతర మౌన తపో సమాధిలో
జ్వలించి అణువణువు ఆవరిస్తూ
నాలోని అచంచల చైతన్యం
విశ్వ చైతన్యానికి పాడుతున్న మేలుకొలుపు
తమస్సు చీల్చే రేపటి ఉషస్సుకి ఇస్తున్న పిలుపు

—※—

టూలేట్

సింహప్రసాద్

చేతిలో టెలిగ్రామ్ పెట్టి సంతకం తీసుకుని వెళ్ళిపోయాడు ఏమేన్ నిర్వికారంగా.

ఆత్రంగా టెలిగ్రామ్ విప్పి చూశాడు శ్రీధరం.

'ఫాదర్ సీరియస్. స్టార్ట్ ఇమీడియట్లీ—సత్యం.''

వణుకూ, దడా, దుఃఖం, నీరసం అన్నీ ఒక్కసారే వచ్చి వాటేసుకున్నాయి.

మంచంమీద కూలబడి బావురుమన్నాడు.

ఇంటి నలుమూలల్లో దారిద్ర్యం తిష్టవేసుక్కూర్చున్నా తన నెంతో ప్రేమగాసాకి తల్లిలేనిలోటు కన్పించకుండా పెంచిన నాన్న... తను చదువుకునెంతో వృద్ధిలోకి రావాలని రాత్రింబవళ్ళు ఎండనక, వాననక పొలాల్లో పనిచేసి తననింతవాణ్ని చేసిన నాన్న... మూడేళ్ళ నిరుద్యోగ రక్కసితో పోరాడి పోరాడి అలసి సొలసి ఎట్టకేలకో పెద్ద ఫ్యాక్టరీలో చిరుద్యోగం సంపాదించుకున్న తనని తలచి ఆనంద బాష్పాలు గారపోయినా కన్నీళ్ళ తుడుచుకొంటోన్న నాన్న...

ఇప్పుడు గాలిలో పెట్టిన దీపంలా వున్నాడు!

తమకోసం తమ వున్నతికోసం తన బ్రతుకుని హారతి కర్పూరం చేసుకున్న నాన్నకి తామేమీ చెయ్యకుండానే చిన్నపాటి ఆనందానుభూతిని పంచివ్వకుండానే బ్రతుకుబాట చివరికి చేరుకున్నాడు!

నిజంగా తామెంత దురదృష్టవంతులు!

ఎవరో వీపు చరిచినట్టు వులిక్కిపడి కూర్చున్నాడు.

తనిలా విలపిస్తూ కూర్చుంటే కడచూపుకూడా దక్కక పోవచ్చు. అప్పుడిహ తనకంటే దౌర్భాగ్యుడి లోకంలోనే వుండడు!

కళ్ళు తుడుచుకోకుండానే లేచి గబగబా పర్సూ, ప్యాంటూ, పెట్టె అన్నీ వెదికాడు భద్రం. మొత్తం అంతా కలిసి నాలుగు రూపాయల ఇరవై రెండు పైసలుంది. ముచ్చెమటలకి బట్టలు తడిసి ముద్దవుతోంటే బ్యాంకు పాస్‌బుక్కు తీసి చూశాడు. అందులోవున్న బేలన్సు ఏడు రూపాయల ముప్పైఏడు పైసలు మాత్రమే. అదంతా తీసేసుకుంటే మొత్తం పదకొండు రూపాయల యాభైతొమ్మిది పైసలవుతుంది!

తన వూరికి బస్సుచార్జి ఇరవైరెండు రూపాయలు. రైలుకైతే పదమూడు రూపాయల యాభై పైసలు.

అంటే రైలుకి వెళ్ళాలనుకున్నా సుమారు రెండ్రూపాయలు తక్కువవుతుంది. ఎలాగోలా ఎవరికాళ్లో చేతులో పట్టుకుని ఆ రెండ్రూపాయలూ సంపాదిస్తే రాత్రి ట్రెయిన్‌కి వెళ్లొచ్చు. అంటే రేపు ఉదయానిగ్గాని ఇంటికెళ్ళలేడు.

అప్పటికి నాన్న పరిస్థితెలా వుంటుందో!

కడచూపుకైనా నోచుకుంటాడా?

డబ్బుండి ఇప్పుడే బస్సులోవెళ్తే ఎలాగోలా సాయంత్రానికెళ్ళిపోవచ్చు. కానిప్పుడెలా? ఎవరిస్తారు అప్పు?

తనకీవూళ్లో బాగా తెలిసినవాళ్ళెవరూ లేరనే చెప్పాలి, ఆఫీసు వాళ్లతప్ప. వాళ్ళెవరి ఇళ్ళూ తనకి తెలీవు. ఎలాగోలా తెలుసుకున్నా ప్రయోజనం వుండకపోవచ్చు. వాళ్ళూ తనలా పైసా పైసా లెక్క చూసుకునే జీతగాళ్ళే!

అవాళ శనివారమనీ బ్యాంకు పన్నెండు గంటలవరకే వుంటుందనీ గుర్తొచ్చింది భద్రానికి. గబగబా ప్రక్క రూంలోకెళ్ళి బ్రెమడిగాడు.

పదకొండూ పది.

అతి వేగంగా బట్టలు తొడుక్కుని పాస్ బుక్ తీసుకుని బ్యాంకుకి పరుగెత్తాడు.

ప్రతి శనివారంలానే అవాళా బ్యాంకు చాలా రష్‌గావుంది ప్రతి కౌంటర్ దగ్గరా జనం గుంపులే. వుద్యోగులు చకచకా పని చేస్తున్నా జనం పలచబడటంలేదు. వెళ్ళేవాళ్లు వెళ్తోంటే వచ్చేవాళ్లు వస్తున్నారు.

తిన్నగా సేవింగ్స్ బ్యాంక్ కౌంటర్ దగ్గరికెళ్ళి కాస్త ఖాళీ అవ్వగానే అక్కడున్న క్లర్కుని విష్‌చేసి పాస్‌బుక్ అందిచ్చాడు.

"విత్‌డ్రా చేస్తారా?"

జీతం రాగానే ఇంటి అద్దె వగైరాలుపోను మిగిలిన చిన్న మొత్తాన్ని బ్యాంకులో వేసుకుని అయిదూ పదీ చొప్పున తీసుకుంటూ ముప్పై రోజుల్నీ ఈడుస్తూంటాడు భద్రం. అందుకే అతడ్ని చూడగానే అలా అడిగేశాడతడు.

తలూపి కొంచెం ఇదిగా ఫీలవుతూ "ఇందులోవున్నదంతా కావాలండీ" అన్నాడు.

"అంతా కావాలంటే ఎక్కౌంట్ క్లోజ్ చెయ్యాలి."

"చేస్తానండి."

"ఏం? మీకేమైనా ట్రాన్స్‌ఫర్ వచ్చిందా?"

తలూపాడు.

అతడో తెల్లకాగితం ఇచ్చి "ఎక్కౌంట్ క్లోజ్ చేసెయ్యమని మేనేజర్‌కి ఎడ్రస్‌చేస్తూ లెటర్‌రాసి ఎక్కౌంటెంట్‌గారికి చూపించి రండి" అన్నాడు.

రెండు ముక్కలురాసి ఎక్కౌంటెంట్ దగ్గరికెళ్ళి తనకి ట్రాన్స్‌ఫర్ అయినట్టో అబద్ధం ఆడేసి లెటర్ చూపించాడు. అయన 'యస్' అని రాసి సంతకం పెట్టగా అది తెచ్చి క్లర్కుకిచ్చాడు.

పే ఆర్డర్ స్లిప్ ఇచ్చి పూర్తి చెయ్యమన్నాడతడు.

దాన్ని పూర్తిచేసి అంకె వేసేప్పుడుమాత్రం ఏడుకీ ముప్పై ఏడుకీ మధ్య గీతగియ్యడానికి నామోషీ అన్పించి చిన్న చుక్క మాత్రంపెట్టి వదిలేశాడు. చూసినవాళ్ళు పైసలుకూడా తీసేసుకుంటున్నాడని అన్పించకుండా అలా చేశాడు భద్రం.

టోకెన్ తీసుకువెళ్ళి సోఫాలో కూలబడ్డాడు - తండ్రి పరిస్థితి గురించీ తను వేగంగా ఇంటికెళ్ళే మార్గం గురించీ ఓ రెండ్రూపాయలు అర్జంటుగా చేబదులు సంపాదించడం గురించీ ఆలోచిస్తూ....

"టోకెన్ నెంబర్ 32"

క్యాషియర్ పిలుపుకి ఉలిక్కిపడిలేచి చేతిలోని టోకెన్ నెంబర్నోసారి చూసుకు వెళ్ళి టోకెన్ ఇచ్చాడు భద్రం.

"ఏం ఇమ్మంటారు ?" క్యాషియర్ అడిగాడు హడావిడిగా.

"మీ ఇష్టం."

అతడు ఏడు వందకాగితాలూ, మూడు పదులూ, ఒక అయిదూ, రెండు ఒకట్లూ ఇచ్చాడు.

అతడన్ని నోట్లు ఇచ్చేస్తోంటే అదిరిపడి అందుకున్నాడు భద్రం వణుకుతోన్న చేతుల్తో.

క్యాషియర్ మరో నెంబరు పిలవడంతో నోట్లు లెక్కపెడుతూ రెండడుగు లేశాడు. క్యాషియర్ పొరబాటున ఏడురూపాయల ముప్పై ఏడు పైసలకి బదులు ఏడువందల ముప్పై ఏడురూపాయ లిచ్చాడనుకునే సరికి గాభరాగా అన్పించింది.

ఒక్కక్క ముచ్చెమటలు పోస్తోంటే మళ్ళీ మళ్ళీ లెక్కపెడుతూ పదడుగులేశాడు ద్వారం వైపు.

తనకిప్పుడు డబ్బు అత్యవసరం గనుక వెంటనే బస్సులో మీ వూరెళ్ళి నీకోసం కళ్ళల్లో ఒత్తులు వేసుకుని చూస్తోన్న నీ తండ్రి కడసారి కోరిక తీర్చమంటూ భగవంతుడీ రూపంలో డబ్బిచ్చాడేమో అన్పించసాగింది భద్రానికి. మరో ప్రక్కన ఇదన్యాయమంటూ మనస్సు గోలచెయ్యసాగింది.

ఏం చెయ్యాలి ?

తిరిగివ్వటమా ? మౌనంగా వెళ్ళిపోవటమా ?

అవతల అవసరం !

ఇవతల నీతి !

రెండుక్షణాలు గుంజాటన పడ్డాడు.

ప్రాణాలమీదికొచ్చినాసరే అన్యాయపు సొమ్ము తనకి వద్దుగాక వద్దనుకుని వెనుదిరగాలను కున్నాడో లేదో -

"ఏమండోయ్ భద్రంగారూ" అంటూ క్యాషియర్ గావుకేక పెట్టాడు. అంతటితో వూరుకోక "అదిగో ఆ తెల్లషర్టతన్ని పట్టుకోండి. బాపురే... ఎక్సెస్ పేమెంటిచ్చేశాను" అన్నాడుగట్టిగా కలవరపడుతూ.

ఆ మాటలు వింటూనే బొమ్మలా అయిపోయిన భద్రం ఎవరో తనచెయ్యి పట్టుకోబోవడంతో మెల్లగాక్యాష్‌కౌంటర్ దగ్గరకి నడిచాడు, తలొంచుకుని.

డబ్బంతా ఇచ్చేశాడు మౌనంగా.

"ఏడు రూపాయల ముప్పైఏడు పైసలివ్వాల్సి ఏడువందల ముప్పై ఏడు రూపాయలిచ్చేస్తే తిరిగివ్వటంపోయి జేబులో పెట్టుకు వెళ్ళిపోవడమే మీ సొమ్మై పోయినట్లు ? నా కెందుకో అనుమానం వచ్చి వెంటనే చూసుకోబట్టిగాని లేకపోతే 730 రూపాయలు నా జేబులోంచి పెట్టుకోవాల్సివచ్చేది. చదువుకున్న వాడివి... ఇలా మోసం చేస్తే ఎలాగా ?... " క్యాషియర్ అరుస్తున్నాడు.

మిగతా జనంకూడా పైకి డాబుగా కన్పిస్తూ మోసాలు చేస్తున్నారంటూ వ్యాఖ్యానాలు విసుర్తున్నారు భద్రాన్నే గుర్రుగా చూస్తూ.

భద్రం తల మరింత వంగిపోయింది.

తనొక్కక్షణం ప్రలోభపడ్డా ఆఖరికి తిరిగిచ్చెయ్యాలనే అనుకున్నానని చెప్పాలనుకున్నాడు గాని నోరు పెగల్లేదు. ఎలాగూ... చెప్పినా ఎవరూ నమ్మరనీ, పైపెచ్చు దొరికేసేడు గనుక ప్లేటు ఫిరాయిస్తున్నాడని నవ్వుతారనీ వూరుకుండి పోయాడు.

క్యాషియర్ తిట్లు జోడించి మరీ ఏదేదో అంటూ ఏడురూపాయల ముప్పై ఏడు పైసల్ని విసిరేశాడు. భద్రం మీదికి.

అవి తీసుకుని బ్యాంకులోని వారంతా తనవంక తినేసేలా చూస్తోంటే తల సిగ్గుతో, అవమానంతో, దుఃఖంతో కృంగి పోతోంటే అతి కష్టం మీద కదిలాడు.

తనో రెండుక్షణాలు... నిజంగా రెండు క్షణాలే... వెనకా ముందాడినా ఆఖరికి డబ్బు తిరిగిచ్చెయ్యాలనే అనుకున్నాడుగాని, అప్పటికే అరక్షణం... అవును అక్షరాలా అరక్షణమే ఆలస్యమయ్యింది. ఒక్క ఆరక్షణం ముందే తను వెనుదిరిగి నట్లైతే అందరి దృష్టిలో మంచివాడుగా ముద్రపడేవాడు. కాని ఆకాస్తలోనే సమయం మించిపోయేసరికి అందరిముందూ దొంగలా, ద్రోహిలా నిలబడాల్సొచ్చింది.

తనెంత దురదృష్టవంతుడు !

టెలిగ్రామ్ చూసినప్పటికన్నా ఎక్కువ దుఃఖం వెల్లువలా రాగా తలవంచుకుని కళ్ళు తుడుచుకోకుండానే బయటికి నడిచాడు, తడబడ్తూ భద్రం.

~~~~~
~~~~~

కలగూరగంప

ప్రథమ తెలుగు కంద పద్యాలు

“గంగాధరం శాసనం” (క్రీ. శ. 10వ శతాబ్ది) లో మూడు ప్రథమ తెలుగు కంద పద్యాలు ఉన్నాయని చెప్పటానికి ఈ వ్యాస రచయిత మిక్కిలి సంతోషిస్తున్నాడు. ఈ శాసనం కరీంనగరంజిల్లా ధర్మపురికి ఉత్తర భాగాన, గంగాధరం గ్రామానికి సమీపానగల వృషభాద్రి శిఖరంమీద 'సిద్ధశిల' అనే ఒక పెద్ద బండపై చెక్క బడింది. గంగాధరం ఒకప్పుడు బోధన చాళుక్యుల రాజధానిగా ఉండేది. వృషభాద్రిని ఇప్పుడు బొమ్మలగుట్ట అని పిలుస్తారు. కన్నడ ఆదికవి పంపసోదరుడైన జినవల్లభుడు తన అన్న అయిన పంపని స్మారక చిహ్నంగా ఈ శాసనం చెక్కించినట్లు, శాసన పాఠాన్ని స్వయంగా జినవల్లభుడే సిద్ధపఱిచినట్లు తెలుస్తుంది.

వృషభాద్రి శిఖరంమీద, దాన్ని ప్రక్క ఆది, అంత్య జైనతీర్థం కరుల ప్రతిమలు, చక్రేశరి ప్రతిమ, ఇతర అనేక జిన ప్రతిమలు, త్రిభువన తిలకం అనే వసది, మదన విలాసం అనే వనం, కవితా గుణార్ణవం అనే తటాకం నిర్మించినట్లు ఈ శాసనంలో చెప్పబడింది. ఇప్పుడు వీటిలో వనం, వసది లేవు. తటాకాన్ని “పాతచెరువు” అని పిలుస్తారు. గుట్టకు దక్షిణాన ఉన్నట్లు చెప్పబడిన ధర్మపురి ఇప్పుడు నేలమట్టం అయింది.

ఈ శాసనం చెక్కించిన జినవల్లభుడు 'వాగ్వధూవల్లభు'డు అని ప్రసిద్ధిచెందినాడు. ఇతడు రచించిన కావ్యాలు అనుపలబ్ధం. ఈ శాసనం సంస్కృత, కన్నడ, తెలుగుభాషలలో లిఖింపబడింది. శాసనం చివరి భాగంలో తెలుగు కందపద్యాలు మూడు ఉన్నాయి. “న్దం” అనటంతో ఆ పద్యాలు ప్రారంభం అవుతాయి!

“జినభవనంబు లెత్తించుట
జినపూజల్సేయుచున్కి జిన మునులకు న
త్తిన యన్నదానం బీవుటం
జినవల్లభు బోలంగలరె జిన ధమన్ పరుల్॥

దినకరు సరి వెల్గుదుమని
జినవల్లభునెట్టనెత్తు జితకవిన నను౦
మనుజుల్గలరే ధాత్రిం
వినితిచ్చిదుననియ వృత్త విబుధ కవీంద్రుల్॥

ఒక్కొక్కగుణం [బు] కల్గుదు
రొక్క [కొ] ణ్డిగా కొక్కలక్కలేవెవ్వరికిం
లెక్కింప నొక్కలక్కకు
మిక్కిలి గుణపక్షపాతి గుణమణిగణంబుల్॥”

తర్వాత “ఎన్దు” [= అని] కన్నడంలో మూడు పాదాలు లిఖింపబడినాయి. దీనితో శాసనం ముగిసింది. మొదటి రెండు పద్యాలలో యతి నియమం పాటింప బడింది.

“శాసనసంపద” అనే శీర్షిక క్రింద కన్నడ అధ్యయన సంస్థ (కర్ణాటక విశ్వవిద్యాలయం, ధారవాడ)వారు వెలువరించిన (ప్రథమ ముద్రణ 1968, ద్వితీయ ముద్రణ 1974) గ్రంథంనుండి ఈ వివరాలు సేకరింపబడినాయి. దీనికి సంపాదకులు డా॥ ఆర్. సి. హిరేమఠ, డా॥ ఎం. ఎం. కలబుర్గి.

గంగాధరం శాసనం సుమారు క్రీ. శ. 10వ శతాబ్దిలో వెలసినట్లు సంపాదకులు అభిప్రాయ పడినారు. పంపమహాకవి క్రీ. శ. 10 వ శతాబ్ది పూర్వార్ధంలో జన్మించినాడు. అతడు తెలుగు ఆదికవి నన్నయకంటె నూఱేండ్లు ముందు జీవించినాడు.

శ్రీ బండ్లపల్లె ఓబుళరెడ్డి.

అనంతపురం జిల్లా గ్రామ, వ్యక్తి నామాలు : కన్నడ నిర్మాణ ప్రభావం

అనంతపుర మండలానికి పడమటి భాగాన కర్నాటక సరిహద్దు తగులుతుంది. అంచేత ప్రజల వ్యవహారంలోనే గాకుండా గ్రామ, వ్యక్తి నామాలమీద కూడా కన్నడ ప్రభావముంది. అనంతపుర మండలం పూర్వంనుంచీ చారిత్రకంగా, సాంస్కృతికంగా కర్నాటకతో సంబంధాలు పెట్టుకుంది. రాయల వంశీయులు మొ॥ వారు కర్నాటక ప్రాంతాన్నీ, తెలుగుప్రాంతమైన అనంతపురాన్నీ కలిపి పాలించారు. తత్కారణంగా కూడా కొన్ని గ్రామాలపేర్లు మీద కన్నడ నిర్మాణ ప్రభావం (స్ట్రక్చరల్ ప్రెజర్) కనిపిస్తుంది. డా॥ చిలుకూరి నారాయణరావుగారు విజయనగర చరిత్రయే అనంతపుర మండల చరిత్రమని కూడా చెప్పవచ్చన్నారు. రాజులపాలనలో తవ్వబడ్డ చెరువుల పేర్లన్నీ విజయనగర రాజుల, రాణుల పరదారు

పేర్లనుబట్టి వచ్చినవే. చెరువులకేగాక మరికొన్ని గ్రామాలు రాజుల పేర్లతో వున్నాయి. కొన్ని గ్రామాలు కన్నడ పదజాలంతో యథా తథంగా వున్నాయి. మరికొన్ని గ్రామాల పేర్లు కొద్దిగా మార్పు చెందిన కన్నడ పదాలతో వున్నాయి. ఇంతా కొన్ని గ్రామాలు బసవ మత ప్రభావంతోవున్నాయి. అనంతపురం కర్నాటకకు సరిహద్దుగా వుండే కారణంగా ఆ మత ప్రభావం గ్రామ నామాలమీదే కాకుండా వ్యక్తినామాల మీద కూడా చూపింది అనడానికి ఆ పేర్లు ఇప్పటికీ నామకరణం చేయబడుతూ వుండడమే ఆధారం.

ఆయా గ్రామాల పేర్లు, ఆయా వ్యక్తుల పేర్లు ఏ విధంగా నిలిచి వున్నాయో, ఏయే విధంగా మార్పుచెంది వున్నాయో ఈ వ్యాసంలో కన్నడ నిర్మాణం ఆధారంగా సమీక్షించడం జరుగుతుంది. ఈ ప్రాంతం అనాది కాలం నుంచీ ఆంధ్రదేశమే అయినా మధ్య కొంతకాలం క్రీ. శ. 13-17 శతాబ్దాల మధ్య కర్నాటక ప్రభుత్వ పరిపాలనలో వుంది. అందువల్ల అప్పుడేర్పడ్డ గ్రామనామాలు కన్నడ వ్యాకరణ మర్యాదలకు లోబడి తయారై ఉండవచ్చు అని సంశయించడానికి ఎక్కువ ఆధారాలున్నవి.

గ్రా మ నా మా లు

అనంతపురం : అమరాపురం, హిందూపురం, రామాపురం, బిజలాపురంలాగా కాకుండా అనంతపురం అన్న గ్రామనామంలో 'అనంత'లోని 'త' 'అనంతాపురం' అని దీర్ఘం కాలేదు. తిరుపనంత పురం, పరిహారపుర మొ॥ తమిళ, కన్నడ రూపాల్ని పరిశీలిస్తే పూర్వ పదాంత స్వరాన్ని ఇలాంటి సమాసాల్లో దీర్ఘం చెయ్యడం తెలుగు మర్యాద మాత్రమే కావచ్చు. ఆనాడు 'అనంతపుర' అన్న నామం మాత్రమే వుండి తెలుగు వ్యాకరణం ప్రకారం ము (ం) చేరడం తర్వాత జరిగి వుండాలి.

న : కన్నడంలో రామన, చోమన మొ॥ రూపాలు వున్నాయి. ఈ 'న'తోవున్న గ్రామ నామాలు కన్నడ ప్రభావంతో వచ్చాయని చెప్పడానికి అవకాశముంది. ఉదా : సింగనమల, బసవనపల్లి, కెంచాన పల్లి, కొడిగెనహళ్ళి మొదలైనవి. వీటికి సమాంతరమైన ఉదాహరణ కర్నాటక రాష్ట్రంలో 'అర్పనహళ్ళి' అనే గ్రామముంది.

సింగనమల : 'మల అన్న గ్రామ నామానుబంధం చేరే వూర్ల పేర్లు రాయలసీమలోనే వున్నాయి. తమిళంలో 'మలై' అని, కన్నడంలో 'మలె' అని వుంది. కన్నడంలో 'మలె' అంటే కొండ, పర్వతం అనే అర్థముంది. సింగనమల అంటే కొండల నడుమ వుండే వూరు అని అర్థం.

కొడిగెనహళ్ళి: దీన్ని రూపవిశ్లేషణచేస్తే కొడిగె – ఎ గిఫ్ట్ గ్రాంట్—ఫ్రీ ఆఫ్ రెంట్ అని కిట్టెల్ కన్నడ—ఇంగ్లీషు నిఘంటువు చెప్తోంది. ఇక్కడ చేరిన 'న' కూడా సంబంధ బోధక ప్రత్యయమే అయి వుండాలి.

ర : కన్నడంలో ఈ 'ర' (< క. అవర) బహువచనరూపం. వీటికి ఉదాహరణలు బెస్తరపల్లి (< బెస్తవరపల్లి < బెస్తవరహళ్ళి < క. బెస్త అవరహళ్ళి), కడదర బెంచి (< కడదవర బెంచి). అలాగే కదిరిదేవరపల్లి మొదలైనవి. వీటికి సమాంతరంగా కన్నడ ప్రభావం లేని ఊర్ల పేర్లు చిల్లవారిపల్లి, కోటగారిహళ్ళి మొ. వున్నాయి. 'కోటగారిహళ్ళి'లో కన్నడపదం 'అవర'కు బదులుగా 'గారి' వుంది. మళ్ళీ హళ్ళి దగ్గరకు వచ్చేటప్పటికి కన్నడ ప్రభావమే.

బసవమత ప్రభావం : ఈ మత ప్రభావంవల్ల ఏర్పడ్డ గ్రామాలపేర్లు కొన్ని వున్నాయి. బసినేపల్లి, బసాపురం, బసవన హళ్ళి, బసాపల్లి, బసంపురం మొ॥ ఉదాహరణలు చెప్పుకోవచ్చు.

బసాపురం < బసవపురం < క. బసవపుర

బసినేపల్లి < బసవనపల్లి < క. బసవనహళ్ళి (కన్నడలో హళ్ళి అంటే పల్లి అని అర్థం).

'బసవనహళ్ళి' అనే ఇంకో గ్రామంపేరు ఏ మార్పు చెంద కుండా వుండడాన్ని గమనిస్తే 'బసినేపల్లి' 'బసవనహళ్ళి' నుంచి వికారం పొందింది కావచ్చు. ఎంచేత అంటే అనంతపురం జిల్లాలో కొన్ని గ్రామాలపేర్లు రెండు మూడు ఊళ్ళకు ఒకే రకమైన పేరు వున్నాయి. ఉదా॥ తూర్పు నరసాపురం, పడమర నరసాపురం; అదే విధంగా రెండు 'గార్లదిన్నె'లు వున్నాయి.

శైవమత ప్రభావం : కొన్ని గ్రామాలపేర్లు శైవమత ప్రభావాన్ని తలపింపజేస్తున్నాయి. ఉదా:- భైరాపురం, భైరవునితిప్ప, భైరసముద్రం, విరుపాపురం, శ్రీకంఠాపురం. గంగాదేవితోవచ్చిన పేరు గంగపరం.

భైరాపురం < భైరవపురం < భైరవపురము < క. భైరవపుర

హళ్ళి: (క. హళ్ళి = పల్లి) పల్లితో కూడిన పేర్లు రాష్ట్ర మంతటా కనిపిస్తున్నాయి. హళ్ళి అన్నది కన్నడపదమే కాబట్టి ఈ జిల్లాలో హళ్ళితో వున్న పేర్లన్నీ నిస్సందేహంగా కన్నడ ప్రభావంతో వచ్చినవే. ఉదా:- బేడినహళ్ళి, బసవనహళ్ళి, బొమ్మకొండ

హళ్ళి, దేవరహళ్ళి, ఉప్పరహళ్ళి, కొడిగెనహళ్ళి. ఉప్పరహళ్ళికి సమాంతరమైనపేరు 'ఉప్పరపల్లి' అనే గ్రామం ఇంకోటి ఈ జిల్లాలోనే వుంది. బందార్లహళ్ళి, సుబ్బమ్మనహళ్ళి, కోటగారి హళ్ళి మొ॥ ఎన్నో హళ్ళితో కూడుకున్న పేర్లు వున్నాయి.

క. బంద అరప హళ్ళి>బందపర హళ్ళి>బందవారి హళ్ళి>బందవారల హళ్ళి>బందవార్ల>బంద + ఆర్లహళ్ళి>బందార్ల హళ్ళి. బందార్లహళ్ళి ప్రస్తుత గ్రామం పేరు.

కెర : (క. కెర=చెరువు) కన్నడ పదమైన 'కెర'తో కూడిన పేర్లు కొన్ని వున్నాయి. ఉదా॥ హుళికెర, మద్దికెర, కరికెర మొదలైనవి. కర్నాటకలో ఇలాంటి పేర్లకు సమాంతరమైన ఉదాహరణ 'చెళ్ళికెర' అన్న గ్రామాన్ని చెప్పుకోవచ్చు.

గుప్ప, తిప్ప: కన్నడలో 'గుప్ప' అంటే టు బి పైల్డ్ అప్, టు ఫార్మ్ ఎ హీప్ అనే అర్థాన్నిచ్చింది కిట్టెల్ డిక్షనరి. 'తిప్ప' అంటే ఎ మ్యాన్ ఆఫ్ ది డంగ్ హిల్ అని అర్థం. గుప్ప, తిప్ప అనుబంధంగావున్న ఉదాహరణలుగా బెళుగుప్ప, భైరవుని తిప్ప మొ॥ వాటిని పేర్కొనవచ్చు.

హాళ్/పాడు : కన్నడలో 'హాళ్' వుంటే తెలుగులో దాని జ్ఞాతి పదమైన 'పాడు' వుంటుంది. ఈ జిల్లాలో హాళ్, పాడులతో వున్న పేర్లు చాలా వున్నాయి. కన్నడలో హాళ్ తెలుగులో పాడు (హాళ్=పాళ్>పాడ్)గా నిలిచివుంది. కొన్ని గ్రామాలు 'హాళ్'గానే వున్నాయి. ఉదా॥ హిరేహాళ్, ఉద్దేహాళ్, బొమ్మనహాళ్, దండి హిరేహాళ్లు. మరికొన్ని గ్రామాలు 'పాడు'గా వున్నాయి. ఉదా॥ పందిపాడు, పెనకలపాడు, పెంచలపాడు.

1. పందిపాడు<క. హందిహాళ్ (ఈ జిల్లాలోని పందిపాడుకు సమాంతరంగా కర్నాటకలో హందిహాళ్ అనే గ్రామం వుంది.)

2. పెనకలపాడు< పెనకనపాడ్<క. హనకనహాళ్

3. పెంచలపాడు< పెంకలపాడు< పెనకలపాడ్ < పెనకన పాడ్<క. హనకన హాళ్

పై 2, 3 రూపాల్లో న >లగా మారింది. కన్నడలో 'హ' వుంటే తెలుగులో 'ప' వుంది. మునగ; ములగ మాదిరిగా న/ల ల వినిమయం మొదటి నుంచి తెలుగులో వుంది. 3వ రూపంలో క కారం తాలవ్యీకరణం జరిగి చకారంగా మారింది. అందువల్ల 'పెంకల పాడు' 'పెంచలపాడు' అయ్యింది. పెనకలపాడు అన్న మరో గ్రామం పేరు ఇంకా తాలవ్యీకరణం జరగక అలానే నిలిచివుంది.

'పాడు'లోని చివరి ఉకారం తెలుగులో సాధారణంగా ఉచ్చారణ సౌలభ్యం కోసం చేరుతుంటుందన్న సంగతి తెలిసిందే. హాళ్>పాళ్ >పాడ్ >పాడు.

హ : హకారంతో వుండే రూపాలు కొన్ని కన్నడ ప్రభావంతో వచ్చాయని చెప్పవచ్చు. హకారంతో వున్న రూపాల్లో పదాది హకారంకాని పద మధ్య హకారంకాని కొన్నింటిలో లోపిస్తుంది. హకారంతోవున్న గ్రామాలు హొన్నూరు, హావళిగి, గడే హోతూరు మొదలైనవి. హకారం లోపించిన రూపాలకు ఉదాహరణగా ఉదిరిపి కొండ, అగలి మొదలగు వాటిని చెప్పవచ్చు.

ఉదిరిపికొండ< హుదిరిపికొండ

అగలి<క. హగలి

కల్లు : కొన్ని గ్రామాలకు చివర 'కల్లు' చేరడముంది. కన్నడలో కల్లు అంటే రాయి అని అర్థముంది. తెలుగులో కూడా ఇదే అర్థమేవుందికాని కల్లు అనేది తెలుగులో గ్రాంథికం మాత్రమే. వ్యవహారంలోలేదు. కన్నడలో వ్యవహారంలో కూడా 'కల్లు' అనే వుంది. కాబట్టి ఈ కల్లుతో కూడుకున్న పేర్లన్నీ కన్నడ ప్రభావమని చెప్పడానికి ఆస్కార మేర్పడింది. పైగా ఒక్క కర్నాటక సరిహద్దు ప్రాంతాల్లోమాత్రమే ఈ కల్లుతో కూడిన ఊర్ల పేర్లున్నాయి. మిగిలిన రాష్ట్రమంతటాలేవు కనుక ఇది కన్నడ ప్రభావమని శంకించడానికి ఎక్కువ అవకాశమేర్పడింది. ఉదా॥ దొణకల్లు, గడేకల్లు, విడపనకల్లు, కణేకల్లు, గుంతకల్లు, తీటకల్లు, మొరుబగల్లు, దొరిగల్లు, నింబగల్లు. చివరి మూడింటిలో శ్వాసస్పర్శం నాదస్పర్శ (క> గ)గా మారింది.

ఇకి/ఇగి : కన్నడలో 'ఇకె' అంటే యాన్ అఫిక్స్ ఫర్ ది ఫార్మేషన్ ఆఫ్ న్యూటర్ నౌన్స్ అని కిట్టెల్ నిఘంటువు. ఇకి, ఇగితో వున్న రూపాలకు ఉదాహరణగా చీకలగుర్కి (<చీకల గుర్కి), హావళిగి (<హావళికి) మొ॥ చెప్పవచ్చు.

రాజుల పేర్లు : పూర్వం ఈ ప్రాంతాన్నీ, కర్నాటక ప్రాంతాన్నీ పాలించిన రాజుల పేర్లతో కొన్ని గ్రామాల పేర్లు వున్నాయి. బుక్కపట్నం, బుక్కరాయ సముద్రం అనే గ్రామాలు బుక్కరాయల పేరునుంచి వచ్చాయి. హారే సముద్రం, హరికోరు ఈ రెండూ హరిహర రాయల పేరునుంచి వచ్చాయి. హారే సముద్రాన్ని వ్యవహారంలో ఆరే సంద్రమని అనడంవుంది. రాతలోమాత్రం హారే సముద్రం అనేవుంది.

ఆరేసంద్రం <హారేసముద్రం <హారేసముద్ర

దుర్గం/దుర్గము దుర్గం నామానుబంధంగా వున్నవి ఈ జిల్లాలోతప్ప యితర ఆంధ్రదేశంలో ఎక్కడా కనిపించవు.

రాయదుర్గం <క. రాయదుర్గ; కళ్యాణదుర్గం <క. కళ్యాణ దుర్గ/దుర్గం గ్రామ నామానుబంధ రూపంగావున్న గ్రామ నామాలు ఆంధ్రదేశంలో ఈ రెండే కనిపిస్తున్నాయి. వీటికి సమాంతరమైన ఉదాహరణ కర్నాటకలో రామదుర్గ అనే ఊరువుంది.

సేడు : కన్నడలో 'సేడు' అంటే స్రింకింగ్, బెండింగ్, కాంట్రాక్షన్ అని కిట్టెల్ కన్నడ-ఇంగ్లీషు నిఘంటువు. కొన్ని గ్రామ నామ నామాల కనుబంధంగా సేడు అన్నది ఈ ప్రాంతంలో ప్రత్యేకంగావుంది. మిగతా ఆంధ్రదేశంలోలేదు. ఉదా॥ గరుడసేడు, రంగసేడు.

జంతువుల పేర్లు : జంతువుల పేర్లతో వున్నవాటికి ఉదాహరణగా కరిడిపల్లి (<క. కరిడిహళ్ళి), కోడిపల్లి, ఎనుములదొడ్డిపల్లి (<క. ఎమ్మెదొడ్డిహళ్ళి), మరిమేకలపల్లి మొ॥ చెప్పుకోవచ్చు. వీటిలో కరిడిపల్లితప్ప తక్కినవి కన్నడ ప్రభావం కాకపోవచ్చు. కన్నడలో కరిడి అంటే ఎలుగుబంటి అనే అర్థంవుంది.

ఘట్ట : కన్నడలో ఘట్ట అంటే "ఎ రేంజ్ ఆఫ్ మౌంటెన్స్, స్టెప్స్ ఆర్ స్టెయిర్స్ ఆన్ ది సైడ్ ఆఫ్ ఎ రివర్" అని కిట్టెల్ డిక్షనరీ చెప్తోంది. ఘట్ట కొన్ని ఊళ్ళకు నామానుబంధంగా చేరింది. ఉదా॥ దొడఘట్ట, సోమఘట్ట మొ॥

దొడఘట్ట <క. దొడ్డఘట్ట. కన్నడలో దొడ్డ అంటే పెద్ద అని అర్థం.

పై చెప్పిన గ్రామ నామాలే కాకుండా గొంచిరెడ్డిపల్లి అన్నది కూడా కన్నడ ప్రభావమే. కన్నడలో గొంచికాడు అంటే షావుకారి (ధనవంతుడు), యజమాని అని అర్థం.

వ్య క్తి నా మా లు

గ్రామ నామాలమీదే కాకుండా ఈ జిల్లాలో వ్యక్తుల పేర్లమీద కూడా కన్నడ ప్రభావం కనిపిస్తోంది.

అప్ప : 'అప్ప' అన్నది కన్నడ పదం. దీన్ని తెలుగులో 'అయ్య'కు సమానంగా భావించవచ్చు. కొందరి వ్యక్తుల పేర్లకు అనుబంధంగా 'అప్ప' చేర్చి నామకరణం చేయడం ఈ జిల్లాలోనూ లేదా కర్నాటక సరిహద్దు ప్రాంతమైన ఇతర ప్రాంతాల్లోనూ తప్ప మిగతా ఆంధ్ర దేశంలో అంతగా కనిపించదు. (వ్యక్తుల పేర్లకు నామానుబంధంగా 'అయ్య' చేర్చడం దేశమంతా వుంది). 'అప్ప' చేర్చడం ఈ ప్రాంతానికి మాత్రం పరిమితం కావడం కన్నడ ప్రభావమే. ఉదా:- దొణప్ప, కొండప్ప, హనుమంతప్ప, రామప్ప.

అణ్ణ : దేశమంతా పేర్లకు చివర 'అన్న' నామానుబంధం వుంటే ఇక్కడమాత్రం కొందరి పేర్లకు 'అణ్ణ' నామానుబంధం ఉండడం కన్నడ ప్రభావమే. 'అణ్ణ' కన్నడ పదం. 'అన్న' తెలుగు పదం. ఉదా :- హంపణ్ణ, సంగణ్ణ, ఈరణ్ణ, అజ్జణ్ణ. కన్నడలో అజ్జ అంటే తాత అనే అర్థంవుంది. కాబట్టి అజ్జణ్ణ అన్నది పూర్తిగా కన్నడ ప్రభావమే. ఇదే తెలుగులో అయితే తాతయ్య అని వుండాలి. తాతయ్య అనే పేర్లు కూడా ఇక్కడ లేకపోలేదు.

తిప్ప : కన్నడలో 'తిప్ప' అంటే "ఎ మ్యాన్ ఆఫ్ ది డంగ్ హిల్" అని కిట్టెల్ డిక్షనరి. తిప్పతోవున్న పేర్లు తిప్పన్న, తిప్పమ్మ, తిప్పేస్వామి, తిప్పేరుద్ర, తిప్పయ్య నాయుడు మొ॥ వున్నాయి.

బసవ మత ప్రభావం : ఈ మత ప్రభావంతో కొన్ని పేర్లువున్నాయి. బసప్ప, బసవేశ్వరప్ప, బసవనగౌడు, కరిబసప్ప, బసవరాజు. ఇప్పటికాలంలో ఈ ప్రాంతంలో వున్న ఈ పేర్లు ఒకనాటి బసవ మత ప్రభావంవల్ల వచ్చినవే. ఆ కాలంలో జగజ్యోతి బసవేశ్వరుని ప్రభావం ఈ ప్రాంతంపైన ఎక్కువగా వుండేది. తత్ప్రభావంతో పెద్దలు తమ బిడ్డలకు నామకరణంచేశారు. అనాది కాలంనుంచీ తాత, ముత్తాతల పేర్లు మనవళ్ళకు నామకరణంచేసే ఆచారం ఉన్నందువల్ల నేడు కూడా ఆ మత ప్రభావంతో వున్న పేర్లు కనిపిస్తున్నాయి. అందువల్ల ఈ పేర్లన్నీ కన్నడ ప్రభావమని చెప్పడానికి ఆస్కారముంది.

శైవమత ప్రభావం : ఆంధ్రదేశంలో శివునికి సంబంధించిన పేర్లన్నీ కన్నడ ప్రభావమని చెప్పలేంగాని ఆ ప్రభావంతో నామకరణం చేసిన పేర్లు ఈ జిల్లాలోమాత్రం చాలా ఎక్కువగానే వున్నాయి. ఉదా:- నంజుండప్ప, మల్లేశ్వరి, రుద్రప్ప, మంప్ప, పరమేశ్వరయ్య, శివయ్య, విరుపాక్షయ్య, గౌరమ్మ, గంగమ్మ.

దుర్గ : కొందరి వ్యక్తులకు దుర్గతోవున్న పేర్లు ఈ జిల్లాలోనూ, కర్నాటక సరిహద్దు ప్రాంతాల్లోనూ తప్ప ఆంధ్ర దేశంలో మరెక్కడా కన్పించవు. ఉదా :- దుర్గన్న/దురగన్న; దుర్గమ్మ/దురగమ్మ. ఉరవకొండ తాలూకా నింబగల్లు గ్రామంలో ఒక ఇంటి పేరు (సర్ నేమ్) 'దుర్గం' అని వుంది. ఇది కన్నడ ప్రభావమే కావచ్చు. ఉదా :- దుర్గం బసప్ప, దుర్గం ఈరణ్ణ.

వాళ్ళు : వ్యక్తుల పేర్ల చివర గౌరవ వాచకమైన 'గారు' చేరడం దేశమంతావుంటే ఇక్కడ 'వాళ్ళు' అనే పదాన్ని చేరుస్తారు. ఇది కన్నడలో అవరు (క. అవరు = వారు) అనే దానికి సమానం.

ఉదా॥ బసిరెడ్డోళింటికి పోయిరా (<బసిరెడ్డి వాళ్ళ ఇంటికి పోయిరా)

క. బసిరెడ్డవర మనిగె హోగిబ్బరి (<బసిరెడ్డి అవర మనిగె హోగిబ్బరి)

వాళ్ళు అన్న పదానికి కన్నడజ్ఞాతి పదం 'అవర'. కాబట్టి ఇలాంటివి వ్యవహారంలో వుండడానికి కారణం కన్నడ ప్రభావమే. వ్యస్తంగా బసిరెడ్డోళ్ళు (బసిరెడ్డివాళ్ళు) అని వ్యవహరించడం సాధారణంగా వుండదు. ఎక్కడైనా అరుదుగా వినిపిస్తే వినిపించవచ్చు. వాక్యరూపంలో అయితే ఎక్కువగా వ్యవహరిస్తారు.

ఇంకా లోతుగా పరిశీలిస్తే గ్రామాల పేర్లమీద, వ్యక్తుల పేర్ల మీద కన్నడ ప్రభావంతోవున్న విషయాలు చాలా తెలియడానికి అవకాశముందనిపిస్తోంది.

రెఫరెన్సులు

కిట్టెల్, యఫ్. : ఎ కన్నడ-ఇంగ్లీష్ డిక్షనరీ, ఏసియన్ ఎడ్యుకేషనల్ సర్వీసెస్ ప్ర., న్యూఢిల్లీ (1982)

: 'ఎ గ్రామర్ ఆఫ్ ది కన్నడ లాంగ్వేజ్', ఏసియన్ ఎడ్యుకేషనల్ సర్వీసెస్ ప్ర., న్యూఢిల్లీ (1982)

నారాయణరావు, చిలుకూరి : 'గ్రామనామాలు', ఆంధ్ర భాషా చరిత్రము (ప్రథమ సం.) ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్తు ప్రచురణ, వాల్తేరు (1937)

బ్రహ్మానంద, హెచ్. ఎస్. : 'తెలుగన్నడం', స్రవంతి, 23-12 (1977)

: 'రాయలసీమ తెలుగు', స్రవంతి, 30-8- (1983)

: 'అనంతపుర మండలంలో భాషా వైవిధ్యం', అనంతపుర మండల చరిత్ర, సాంస్కృతిక ప్రత్యేక సంచిక (1976)

మోహన్, జి. యస్. : 'స్థలనామ పరిశీలన (అనంతపుర మండలం)', (తెలుగు త్రైమాసిక వైజ్ఞానిక మాసపత్రిక), 12- (1983)

విశ్వనాథరెడ్డి, కేతు : 'తెలుగు ఊర్లపేర్లయందలి అనుబంధ రూపములు : ఒక నమూనా పరిశీలన', యస్. వి. యు. ఓరియంటల్ జర్నల్, తిరుపతి (1981)

శివశంకర నారాయణ : ఆంధ్రప్రదేశ్ డిస్ట్రిక్ట్ గెజిటీర్స్, అనంతపూర్, హైదరాబాదు (1970)

శ్రీ ఆదవాని హనుమంతప్ప

ఉదంకుని కథ

1983 సెప్టెంబరు భారతిలో "ఉదంకుని కథ — నన్నయగారి ఋష్యాత్మ" అనే వ్యాసం శ్రీ కాజ లక్ష్మీ నరసింహారావుగారు రాశారు. వారికి విశేషాలని తోచినవి చెప్పారు. ఋష్యాత్మని గుర్తించే పద్ధతి కొంతవరకు నేర్పించారు వారు.

ఇక్కడ ఒక రహస్యం వుంది. భారతి పత్రిక మనలాంటి పామరులం చాలామంది చదువుతాం. (పండితులు తక్కువ మంది కదా! వారికి నమస్కారం) మనలాంటి పామరులకి తెలియటానికి పండితులైన వాళ్ళు కావ్యాలలోవున్న రహస్యాలూ, చమత్కారాలూ, మర్మాలూ, మనకి తెలియచెబుతుంటారు. మనం చదువుకొని ఆశ్చర్యపోతూ వుంటాం. ఇట్లా సామాన్యులకి తెలియని చమత్కారాలూ గుట్టూ చేప్పే దుర్మార్గానికి యిటీవల యెక్కువగా పాల్పడ్డవారు శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు. ఆ తరవాత యిది తెలుగులో ప్రబలిపోయింది. ఇక్కడ మరొక్క రహస్యం వుంది. ఒకణ్ణి పట్టుకొని నోటికివచ్చినట్టు యెంతెంతగా పొగడినా, యెవడూ నిలదీసి అడగడు. ఎవడైనా తిడితే, యెవడైనా నిలదీసి అడుగుతాడేమో! ఎందుకొచ్చిన పేచీ? పొగడ్త అసహ్యంగా వున్నవాళ్లు కూడా 'మనకెందుకొచ్చిందిలే' అని వూరుకుంటారు. అందుకని యెవరినైనా తెగపొగడేస్తేనే క్షేమం. అందుకని అట్లా రాసేస్తున్నారు. ఇదీ రహస్యం.

నన్నయభట్టు పాపం మొట్టమొదట తెలుగులో కావ్యం రాశాడు ఆ ఘనత ఆయనకి దక్కింది. అట్లాగని చెప్పి, ఆయన రాసిన ప్రతి పద్యంలోనూ, గద్యంలోనూ మాట మాటా పట్టుకు పీకితే, యేం ఒరుగుతుంది? ఇదేమన్నా రామరాజభూషణుడి పద్యమా?

ఇంక ఉదంకుడి కథ. 'పంకజభవ సన్నిభుఁడు' యిత్యాదు లన్నీ పద్యంలో బిందు పూర్వక 'క' కారంతో ప్రాసపస్తూంది గనక వచ్చినవి. బ్రహ్మతో సమానులైన మునులు నన్నయ భారతంలో చాలామంది వున్నారు. (పరమేష్ఠి కల్పుఁడగు నప్పరాశరు). 'అఘ పంక శాశన' 'అనాతంక మతి' యివన్నీ ప్రాసకోసం తయారైనవే. ఇంక 'ముని వరుఁడు'. ఈ -'వరుఁడు' '-ప్రవరుఁడు' నన్నయ, ఆ మూడు పర్వాలలో విశృంఖలంగా ప్రయోగించాడు. అంతగా ముఖ్య మైన అర్థమేమీ లేకుండానే '-వర', '-ప్రవర' శబ్దాలు నన్నయ వాడాడు. "గురు కులమునందు గురులకుఁ బరిచర్యలొనర్చి తా నపరిమిత నిష్ఠాపరుఁడై జ్ఞానము వడసెను." చెప్పవలిసింది అయి పోయింది. పద్యం పూర్తవలేదు. తనకి తెలిసినవేవో రెండు ముక్కలు చేర్చాడు నన్నయ. "గురు దయ నణిమాది కాష్ఠ గుణముల తోడన్". ఏమి చెప్పుదుం గురునాథా !

"అయ్యుదంకుండు గురుహిత కార్య దురంధరుండై గురుపత్నీ నియోగంబున" అంటే గురుభక్తి వల్లనే, గురుపత్ని నియోగాన్ని తలదాల్చి వెళ్ళాడని అర్థం. "వనంబులో నొక్కరుండ చనువాఁడు" కావటానికీ "అనాతంకమతి"కీ సంబంధం యేమీలేదు. ఋషి కుమా రులకి అడవికి వెళ్ళటం అలవాటే. "వనంబులోన్" అంటే అడవి దారిలో అని అర్థం. "సాహసవంతుఁడగు నుదంకుఁడొంటరిగా పోవు చుండఁగా ఎదుట 'ఒక్క దివ్యపురుషుఁడు' వృషభ గోమయమును పన్నెను." వృషభ గోమయం యేమిటి? పన్నటం యేమిటి ? నన్నయ "వాని పన్నిన వృషభగోమయ భక్షణంబు సేసి యమ్మాహాత్ము నను గ్రహంబు వడసి" అన్నాడు. నన్నయకి 'గో' శబ్దం పుంలింగం అని తెలుసును. మరీ 'యెద్దావు పేడ' అని నన్నయ రాశాడనఁటం దారుణం. "వాని పన్నిన వృషభ గోమయం" అంటే ఆ దివ్య పురు షుడు యెక్కి వస్తున్న యెద్దుపేడ అని అర్థం. "వాని పన్నిన వృషభం" వాడు యెక్కటానికి తగిన యేర్పాట్లు చేసుకొని యెక్కి వస్తున్న వృషభం. (ఎద్దునెక్కటానికి, గుర్రపు జీనూలాగ యేమైనా యేర్పాట్లుండేవేమో !) దాని గోమయం భక్షించాడు ఉదంకుడు. ఈ సంగతి గురువుతో చెబుతూ ఉదంకుడు "ఒక్క దివ్య పురుషుంగని వాని పన్నిన వృషభ గోమయ భక్షణంబు సేసి" అన్నాడు. మధ్యలో పౌష్యుడు అశుచిత్వ ప్రస్తావన చేసినప్పుడు "ఉదంకుండప్పుడు దలంచి యా వృషభ గోమయ భక్షణంబున నైన యశుచి భావంబునఁ గాకేమి" అనుకున్నాడు. ఇక్కడ 'పన్నిన' లేదు. అయినా వృషభ గోమయం అన్నది నన్నయ ఋష్యాత్మ ! పైలుడు మాత్రం "అప్పురుషు డింద్రుఁడయ్యుక్ష మైరావతంబు గోమయ మమృతంబు" అన్నాడు. ఇక్కడ నన్నయ వృషభ గోమయం అనిపించలేదు. మధ్యలో 'ఆ వృషభ గోమయం' యెట్లావచ్చింది ? "వృషభ గోమయ మన నది యొక చమత్కారమగు సమాసము" అనుకొని యెవడో లేఖకుడు యిరికించి వుంటాడు. 'పన్ను' అనే క్రియకి 'సిద్ధపఱచు', 'ఏర్పరచు' అనే అర్థాలు శబ్ద రత్నాకరంలో వున్నాయి. "కడఁకం బన్నఁగ నానతిచ్చెఁ జతురంగంబుల్ రణక్రీడకున్ వేడలన్." ఉ-హరి. 4-ఆ. "ధనురాచార్యుఁడు తగఁబన్నిన పద్మవ్యూహమొరులు నేరరు చొర" భార-ద్రో. 2ఆ. అని ప్రయోగాలు వున్నయి. ఇవిగాక మరో ప్రయోగం "పన్నినవాఁడ వింకఁ జెడి పొఱకుమీ యని మూదలంచి" ఉ-హరి. 3ఆ. అని యిచ్చి దాని అర్థం 'యుద్ధమునకు సిద్ధపడు' అని రాశారు. ఇన్నిచోట్ల 'పన్ను' అంటే సన్నాహం చెయ్యటం అని అర్థం వుంది. రథం పన్నటం అనే ప్రయోగం భారతంలో చాలా చోట్లవుంది. వలపన్నుట, మాయలు పన్నుట అన్నప్పుడు కూడా యేర్పాటు చెయ్యటం, సన్నాహం చెయ్యటం అని అర్థం. పాపం! ఆ దివ్య పురు షుడు గోమయం పన్నలేదు. "గోమయము తినుమని దివ్య పురుషుఁ డుదంకుని కోరలేదు. ఉదంకుఁడే సాహసము చేసెను. ఇది నన్నయ గారి కథనము." దార్లో పోతూ వుంటే, ఒకడెవడో యెద్దుమీదయెక్కి యెదురైతే, ఆ యెద్దు పేడ తినేశాడు ఉదంకుడు. ఎంత చక్కగా వుంది 'నన్నయ గారి కథనం' !

"ఇంతవరకు నడచిన విమర్శలో 'లోనారసి' చెప్పిన 'ప్రసన్న కథాకవితార్థయుక్తి'గాని ఋష్యాత్మ యొక్క యావిష్క రణముగాని యేమియు లేదు. ఇచ్చటనుండి చూడవలయును." చూద్దాం.

> "ఏను గుర్వర్థ మర్థినై మానవేశ!
> కడగి వచ్చితి నిపుడు నీకడకు వేడ్క
> దండి తారావి! నీదేవి కుండలమ్ము
> లిమ్ము నాపూన్కి యిది సఫలమ్ముకాగ."

నన్నయ పద్యాలలో సందర్భంవున్నా లేకపోయినా సంబో ధనలు వుంటూ వుంటయి. పై పద్యంలో సంబోధనలు పౌష్యుణ్ణి వుద్దేశించి చేసినవి. ఇవి ఉదంకుడికి అన్వయించుకోటం యెందుకు? ఈ పద్యంలో 'కడగి', 'వేడ్క', 'యిది' అనే మూడు మాటలూ దండగమాటలు. (శ్రీ అక్కిరాజు ఉమాకాంతంగార్ని తెలుగువాళ్లు యింకా మరిచిపోలేదు.)

"అయ్యా మదీయ ధర్మపత్ని యక్కుండలంబులు దొడుగ నవసరంబై యున్నయది మద్వచనంబున వాని నిప్పించుకొమ్మనిన" పౌష్యుడెక్కడా తక్షకుడి సంగతి యెత్తలేదు. అట్లాంటప్పుడు "ఈ తక్షకుఁడా కుండలముల నపహరింపఁ దలఁచి నాఁడని రాజిఱుఁగును" అని యెట్లా అనుకుంటాం? 'తొడుగు' అంటే ధరించటం. అయితే, ధరించటం అనవలసినచోట ప్రతిచోటా తొడగటం అనటానికి వీలు

పడదు. శరీరానికీ, శరీర భాగాలకీ చుట్టుకొనివుండే వాటిని ధరించటాన్ని తొడగటం అంటారు. కవచం తొడుగుతారు. గాజులు తొడుగుతారు. చెప్పలు తొడుగుతారు. కుండలాలు తొడగటం వాడుకలో లేదు. కుండలాలు పెట్టుకుంటారు. నన్నయ తెలుగు యీ మాత్రం ఉజ్జాయింపుగానే వుంటుంది. 'అవసరం' అనే మాటకి నన్నయ వాడుకలో 'సమయం (వేళ)' అనే అర్థం. 'అత్యంత ముఖ్యం' అనే అర్థం లేదు. "గురుపత్నియు శుచిస్నాతయై నూతన పరిధాన శోభితయై యక్కుండలంబులు దొడువ నవసరంబైన" అన్నప్పుడు కూడా సమయం అనే అర్థం "స్వస్తి యొనర్పగ నవసర మాస్తీకున కయ్యె నిప్పుడంబుజనేత్రా" అన్నప్పుడూ సమయం అనే అర్థం. నన్నయ భారతంలో 'కుండలి' ఊసెత్తలేదు. కుండలాలకీ కుండలికీ సంబంధం ప్రస్తావనాలేదు.

"భూవిసుత నిన్ను ద్రిభువన పావనున్" అనే పద్యంలోనూ రెండు సంబోధనలు. "అశుచివని యెట్లు పలుక నగు" అన్నాడు పౌష్యుడు. అశుచిత్వం మహాపాపమేమీకాదు. త్రిభువన పావనుడైన వాడు కూడా రోజూ అశుచి అవుతూ వుంటాడు. శుద్ధి చేసుకుంటూ వుంటాడు. అయితే, ఉదంకుడు నిష్ఠాపరుడు కాబట్టి అశుచి అయిన వెంటనే శుద్ధి చేసుకుంటాడని రాజు నమ్మకం. అందుచేత 'నిన్ను యిప్పుడు అశుచివనటం యెట్లా, మేమైనా యేమరుపాటు పడ్డావా' అనే అర్థంలో అన్నాడు. వెంటనే ఉదంకుడు తెలుసుకొని "పూర్వాభిముఖుండయి శుద్ధోదకంబులం బ్రక్షాళిత పాణిపాద వదనుండయి యాచమించి" శుచి అయ్యాడు. అశుచిత్వం అఘమూకాదు దాని క్షాళనానికి మహా తపస్సలిలాలూ అక్కరలేదు. శుద్ధోదకంబులు చాలు.

"అదియును నమ్మహామునికి నమస్కరించి కుండలమ్ములిచ్చె" యిట్లనియె. నన్నయ రాణీనైనా, దాసీనైనా 'అది' అంటాడు. (నన్నయ తెలుగువాడు కాడేమో!) " 'అమ్మహామునికి' రాణి నమస్కరించెనని చెప్పుటచేత నాయన మాట్లాడలేదని తెలియుచున్నది" అంటారు శ్రీ రావుగారు. నన్నయ 'ముని' అనే మాట ప్రయోగించిన సందర్భాలుచూస్తే ఆయన మాట్లాడాడో లేదో తెలుస్తుంది.

"అని వినిశ్చితాత్ముయై నిజపతిఁ బ్రబోధించె మునియు
నిద్ర దేఱి యలిగి యేల నిద్ర జెఱిచితిపుడు నావుడు
జరత్కారు విట్టులనియెఁ గరము వెఱచి" (ఆ-2-159)

"కృష్ణ ద్వైపాయనుండు వైశంపాయన మునింజూచి
శ్రీ మహాభారత కథాఖ్యానం బాద్యంతం బితనికి
సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పుమని పంచి చనిన" (ఆ-3-6)

"వైశంపాయన మునిఁ బూజించె వినతుఁడై వినువేడ్కన్"
(ఆ-3-7)

"ఆ వైశంపాయనుండును నఖిల భువన వంద్యుండయిన
కృష్ణ ద్వైపాయన మునీంద్రునకు నమస్కారంబు సేసి"
(ఆ-3-8)

"ఇట్లు విగత లజ్జా పరవశుండయి మునివరుండు దన
యభిప్రాయం బక్కన్యక కెఱింగించిన నదియును"
(ఆ-3-39)

"ప్రసాదబుద్ధి యొనర్పు నన్ముని గణోత్తమ నాకు దోష
విముక్తి యెట్లగు నట్లుగాన్" (ఆ-3-40)

"అనిన నమ్మునివరుండు గరంబు సంతోషించి నాకు
నిష్టంబు సేసిన దాన నీకన్యాత్వంబు దూషితంబు
గా దోడకు మని" (ఆ-3-41)

"ఎట్లు సంగమ మగునని యింతియన్న
నమ్మునీంద్రుఁడు గావించె నప్పు డఖిల..." (ఆ-3-42)

మునులందరూ మాట్లాడుతూనే వున్నారే! మాట్లాడకూడని మాటలుకూడా మాట్లాడు తున్నారు.

"నిండు మనంబు నవ్య నవనీత సమానము" అనే పద్యంలో "విప్రులయందు" అనీ "విప్రుఁడోపున్" అనీ రెండుసార్లు విప్రశబ్దం ప్రయోగించాడు నన్నయ. "ఋషి యయిన యుదంకుని మహిమ యిట్లు విప్రశబ్ద ప్రయోగముచేత నిరూపింపఁ బడినది" అంటే, యీ విప్రశబ్దం ప్రయోగించినది ఉదంకుణ్ణి ఉద్దేశించి కాదే, బ్రాహ్మణు లందర్నీ గురించి! నన్నయ యితర ప్రయోగాలు పరిశీలిస్తే 'నిండు మనంబు' పద్యంలో విప్రశబ్దానికి యేమని అర్థం చెప్పుకోవాలో తెలుస్తుంది.

"వసువులు రుద్రులు వసుహీన విప్రుల క్రియ దక్షిణార్థితు
లయిరి భీతి" (ఆ-2-100)

"ఈ తపంబేఁ దొడఁగెద నసవుడును నయ్యధోముఖ విప్రుల్"
(ఆ-2-142)

"తక్షకుండు వృద్ధ విప్రుండయి వనంబులోన్"
(ఆ-2-188)

"మంచి తనేక యాగముల మానుగ దక్షిణలిచ్చి విప్రులన్"
(ఆ-2-203)

"అని యాస్తీకుండు వాసుకి ప్రముఖులనెల్లనాశ్వాసించి
సకలవేద వేదాంగులయిన విప్రవరులతోడం జని"
(ఆ-2-223)

"ఇట్టి విశిష్ట విప్రముఖ్యునకు మహా తపోధనునకుం దగు
పాత్రున కెద్ది యిచ్చినన్''   (ఆ-2-282)

"తత్తత్రి సతులు సంతానకాంక్ష వెలయంగ ఋతు
కాలముల మహావిప్రుల దయఁజేసి ధర్మువు దప్పకుండ
బడసిరి పలువురఁ గొడుకులఁ గూతులన్''   (ఆ-3-51)

బ్రాహ్మణ శబ్దానికి పర్యాయపదంగానేవుంది విప్రశబ్దం కూడాను.

"ఉదంకుండును వాని పిఱుందన పాటె పట్టి కొనుడు
విడిచి దిగంబరవేషము,
విడువక మణికుండలములు విషధర పతియే
ర్పడ, నిజరూపముతోన,
ప్పుడ యహి లోకమున కరిగె భూవివరమునన్.''

ఈ పద్యంలో 'విడిచి' అనే క్రియని రెండు విధాలుగా అన్వయించటానికి కుదరదు. తక్షకుడు దిగంబరవేషం విడిచి పెట్టాడని ఒకటే అర్థం. ఉదంకుడు తక్షకుణ్ణి పట్టుకుంటే, తక్షకుడు విడిచిపెట్టటం యేమిటి? తక్షకుడు విడిపించుకుంటాడు. "ఇట్టిక్రియా న్వయ గత చమత్కారము వలన రచనకొక సొగసు వచ్చినది.'' క్రియకి అన్వయమే కుదరనప్పుడు చమత్కారం యెక్కణ్ణించి వస్తుంది?

"ఉదంకుండును వాని తోడన తగిలి యవ్వివరంబున
నురగ లోకంబున కరిగి''

"'తగిలి' అను క్రియ బహు విలక్షణమయిన అర్థమున వాడబడినది'' అనటానికి వీలు లేకుండావుంది. "వెంబడించి'' అనే అర్థంతోనే వాడాడు నన్నయ. తక్షకుడు ఉదంకుడి పట్టుతప్పించుకొని యెప్పుడో పారిపోయాడు. ఉదంకుడి అణిమలూ, మహిమలూ మేమీ పనిచెయ్యలేదు. "అవ్వివరంబున నాగలోకంబునకరిగి'' తక్షకుడు కనిపించకపోతే "నాగపతులనెల్ల నిట్లని స్తుతించె'' అన్నాడు నన్నయ. ఉదంకుడు పట్టుకోవటం, తక్షకుడు విడిపించుకొని పారిపోవటం స్పష్టంగా చెప్పలేదు నన్నయ్య. అప్రసన్న కథా కలితార్థయుక్తి!

ఉదంకుడు తక్షకుణ్ణి ప్రార్థించిన పద్యంలో "ఈక్షణశ్రోత్ర విభుండు'' అంటే తిట్టుకాదు. ప్రాసస్థానంలో 'త్ర' వుంది గనక అట్లా సరిపెట్టాడు. ఉదంకుడు యెన్ని స్తోత్రాలు పఠించినా యెవడూ బయటికి రాలేదు. అప్పుడు ఉదంకుడు పాతాళలోకంలో "అతి ప్రమాణ తురంగంబు నెక్కిన వాని మహాతేజస్వి నొక్క దివ్య పురుషుంగని'' వాణ్ణి స్తుతించాడు. అతి ప్రమాణ తురంగాన్ని యెక్కినవాఁడు యింద్రుడు కాడు. "పూర్వము తనచేత వృషభ గోమయమును భక్షింపఁజేసినవాఁడు'' కాడు "యీ దివ్యపురుషుఁడు''. ఉదంకు డడిగితే పైలుడు యెవరు యెవరైనదీ చెప్పాడు. మొదట వనంలో కనిపించిన "అప్పురుషుఁడింద్రుఁడయ్యుక్ష మైరావతంబు'' అనీ, తరువాత పాతాళ లోకంలో కనిపించిన "అత్తురంగ మగ్ని యప్పురుషుండు బర్జన్యుఁడింద్రసఖుఁడు'' అనీ గుర్తుచెప్పాడు పైలుడు.

"అత్యాయత విమల తపోమహిమా యిన్ని దినంబులేల మసలితి చెపుమా'' అన్నాడు పైలుడు. మసలటం అంటే ఆలస్యం చెయ్యటం అనే అర్థంలోనే వాడాడు నన్నయ. మసలటం అంటే 'సలసల కాగటం' అనే అర్థం నన్నయనాటికిలేదు. అర్జునుడి తీర్థ యాత్ర సందర్భంలో

ఏలా వన రమ్యములగు
వేలా వనములను బవన విచల ద్వీచీ
లాలిత సముద్ర విద్రుమ
మాలా పులిన స్థలముల మసలుచు లీలన్''

అని ప్రయోగించాడు నన్నయ. తక్కిన ప్రయోగాలు కూడా యీ అర్థంతోనే వున్నాయి.

శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు "ఋషివంటి నన్నయ్య'' అన్నారు. (ఎందుకన్నారో ఆయనకే తెలియాలి!) అందుకని నన్నయ పద్యాల్నీ, గద్యాల్నీ పట్టుకు సాగదీసి, అందులోలేని అర్థాలు చెప్పి, అసలు విషయం వొదిలేసి సోది చెప్పటం మొదలుపెట్టి (సత్యనారాయణగారి అలవాటే) జనాన్ని యేడిపించుకు తింటున్నారు. ఉన్నమాటలకి అర్థం చెప్పగలిగితే చెప్పవచ్చును. కావాల్సిన చోట వివరణం యివ్వవచ్చును. అంతేగాని ఖిదంతా యేమిటి? ఇంతకీ, ఉదంకుడు భక్షించిన గోమయం అమృతమైతే, ఉదంకుడు 'అశుచి' యెట్లా అవుతాడు? ఆ సంగతి యేమీ చెప్పలేదు శ్రీ లక్ష్మీ నరసింహారావుగారు.

నన్నయకి పద్యాలు బాగా రాయటం చేతకాకనే గద్యాలు యెక్కువగా రాశాడు. పద్యం ధారాళంగా రాకపోవటంవల్లనే దండగ మాటలూ, అప్రస్తుతమైన రెండు మూడు సంబోధనలూ నన్నయ పద్యంలో వుంటాయి. ఇంక, నన్నయ భారత భాగంలో ధారాళంగావున్న పద్యాలన్నీ నారాయణభట్టు రాసినవి కావచ్చును. శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రిగారు తమ నారాయణభట్టు నవలలో "నన్నయ యరణ్య పర్వములో శరదృతువు వర్ణన వ్రాయుచుండఁగా నారాయణభట్టు లోకాంతరగతుడయ్యెను'' అన్నది యథార్థమే నని పిస్తుంది. "శారద రాత్రులు'' అనే పద్యం నారాయణభట్టు చివరి పద్యం. నన్నయ భారతాన్ని గురించి యింతమంది యిన్ని రాస్తున్నారుగాని, నారాయణభట్టు నన్నయకి యేవిధంగా తోడయి నిర్వహించాడో వివరించటానికి యెవరూ పూనుకున్నట్లులేదు.

శ్రీ శ్రీ న. చ. రామానుజాచార్యులు

లేఖ

సుమతి - వేమన

1983 సం॥ము ఫిబ్రవరి భారతిలో డా॥ కొర్లపాటి శ్రీరామ మూర్తిగారు సుమతి శతకంపై వ్రాసిన వ్యాసము సవిస్తారముగా ఉన్నది. ప్రాథమిక విద్యార్థులు పఠించే పద్య శతకముపై పరిశోధన జరిపి 10 పేజీల వ్యాసము వ్రాసేరంటే అది మెచ్చుకోదగ్గ విషయము.

ఆంధ్రప్రాచీన శతకాలలో నేటికిని సజీవమైయున్న సుమతీ శతకము జైన రచననీ, 1980లో తెలుగు అకాడెమీ సంకలనము చేసిన శాస్త్ర నిఘంటువు -8- ప్రాచీన సాహిత్యములో బద్దెన 13వ శతాబ్దివాడనీ, అతని రచనలు : నీతిశాస్త్రము, సుమతి శతకము (కర్తృత్వము వివాదాస్పదము), బిరుదు కావ్య చతుర్ముఖుడు, భద్ర భూపాలుడు, బద్ది భూపతి, బద్దినృపాలుడు, బద్దినరేంద్రుడు మొ॥ గు 19 బిరుదు నామములతో తననుతాను చెప్పుకొన్నాడని యున్నది. మానవల్లి రామకృష్ణ కవిగారి నిర్ణయము 1050 అని పై వ్యాసములో ఉన్నది. నన్నయ భారతావరణ కాలముకూడా ఇదియే.

పై వ్యాసము ప్రకారము సుమతీ శతకకాలము 14వ శతాబ్ది ఉత్తరార్థము. ఈ దిగువ వ్రాయబడిన పద్యములు సుమతీ, వేమన శతకములలో కొన్ని యథాతథముగాను, కొన్ని కొలది మార్పులతోను, మఱికొన్ని ఎక్కువ మార్పులతోను ఉన్నవి :

సుమతి

1. కమలములు నీట బాసిన
కమలాప్తుని రశ్మి సోకి కమలిన భంగిన్
తమతమ నెలవులు దప్పిన
తమ మిత్రులె శత్రులౌట తథ్యము సుమతీ — 28

(బాలసరస్వతీ బుక్ డిపో, కర్నూలు, 1954)

2. ఉడు ముండదె నూఱేండ్లును
బడి యుండదె పేర్మిఁ బాము పది నూఱేండ్లున్
మడువునఁ గొక్కెర యుండదె;
కడునిలఁ బురుషార్థపరుడుఁ గావలె సుమతీ
— పైదే — 13

3. తన కోపమె తన శత్రువు;
తన శాంతమె తనకు రక్ష; దయ; చుట్టంబౌ
తన సంతోషమె స్వర్గము
తన దుఃఖమె నరకమండ్రు తథ్యము సుమతీ
— పైదే — 49

4. కనకపు సింహాసనమున
శునకముఁ గూర్చుండ బెట్టి శుభలగ్నమునం
దొనరఁగఁ బట్టముఁ గట్టిన
వెనుకటి గుణమేల మాను, వినురాసుమతీ
— పైదే — 26

5. ధనపతి సఖుడై యుండియు
నెనయంగా శివుడు భిక్ష-మెత్తగవలసెన్
తన వారి కెంత గలిగిన
తన భాగ్యమె తనకుఁ గాక తథ్యము సుమతీ — 59

వేమన

1. యథా తథముగా
— 534, ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య ఎకాడమీ
ప్రచురణ - బ్రౌన్ - 1967

2. ఉడుముండును నూరేండ్లును
పడి యుండును పాము యొక్క పది నూరేండ్లున్
మడుగున గొక్కెర యుండును
పుడమిని పురుషార్థపరుడు పుణ్యుడు వేమా
— పైదే — 692

3. తన నీడ తనకు శత్రువు
తన నీడే తనకు సాక్షి తన దేహములో
తన వారే తన శత్రులు
తన మనసే తనకు తోడు తథ్యము వేమా — 180

4. కుక్క సందలమున కూర్చుండ బెట్టిన
నొక్క మనసుతోటి నుండలేదు
ఆత్మ నిల్పలేడు అజ్ఞాన చిత్తుండు
విశ్వ .... — 762

5. ధనపతి చెలికాడయ్యును
యెనయంగా శివుడు బిక్ష మెత్తగ వలసెన్
తన వారు ఎందరున్నను
తన భాగ్యమె కాని లేదు తథ్యము వేమా — 921

సుమతి	వేమన
ఒల్లనిసతి, నొల్లని పతి, నొల్లని చెలికాని విడువ నొల్లని వాఁడే గొల్లండు కాక ధరలో గొల్లండుడు గొల్లఁడౌనె - గుణమున సుమతీ —23	6. 1) ఒల్లని సతి యొల్లనిపతి యొల్లని చెలికాని విడువ నొల్లనివాఢే గొల్లడు గాడా ధరలో గొల్లనికిం గలవె వేరె కొమ్ములు వేమా —1120 2) చెల్లని సతి నొల్లని పతి —557
ఆఁకొన్న కూడె యమృతము తా కొంచక నిచ్చువాఁడె దాత ధరిత్రిన్ సోఁకోర్చు వాడె మనుజుడు తేఁకువ కలవాడె వంశ తిలకుడు సుమతీ —9	7. ఆకొన్న యతిథి శివుడని కాంచుక లేక మదిని కరుణాన్వితుడై పోకంత యన్న మిడినను యాకొని యా యముని గొట్టియుసమరి వేమా —1174
కరణము సాధై యున్నను కరి మదముడిగినను, బాముగఱవక యున్నన్ ధర తేలు మీటకున్నను కర మరుదుగ! లెక్కఁగొనరు-గదరా సుమతీ —31	8. కరణ మధముడైన కాపు లందరు గూడి వంగు మంత్రుడు మనసు వచ్చినపుడు బిరుసు కరణమైన బిడ్డల మందురు —1069
వినదగు నెవ్వరు సెప్పిన విని నంతనె వేగపడక వివరింపఁదగున్ గని, ... —97	9. మని యుండెడి జన మెల్లను చనిపోయిన వారి పుణ్య సత్కథ లెలమిన్ వినవలె, గనవలె, మనవలె, ననిమిషులకు నైనఁ దెలియదంత్యము వేమా

వేమన శతకము 15వ శతాబ్దములో గాని తదుపరి గాని వ్రాయబడిన దగుటచే సుమతీ శతకము ననుసరించియే వ్రాయబడిన వచ్చును.

మన మాతృ భాష నుండి సుమతీ శతకము దేవ భాషకు, వేమన శతకము ఉర్దూ, హిందీ భాషలకు భాషాంతరీకరణ మొనర్ప బడెను.

కె. విశ్వేశ్వరరావు
హై ద రా బా దు.

BY
Prof. KORLAPATI
SRIRAMAMURTHY, D.Litt.

గ్రంథ విమర్శలు

శ్రీశైల మహాక్షేత్ర చరిత్ర జీర్ణోద్ధారకులు - మహాభక్తులు

[రచయిత : శ్రీ ఓరుగంటి వేంకట రమణయ్య (పత్రికా రచయిత) ట్రస్టీ, శ్రీశైల భ్రమరాంబా మల్లికార్జున దేవస్థానము. డెమ్మి. 96 + 72 పుటలు. వెల 5 రూ. లు. ప్రకాశకులు-శ్రీశైల దేవస్థానం, శ్రీశైలం, కర్నూలుజిల్లా.]

ఆంధ్రదేశంలోని ప్రసిద్ధ శైవక్షేత్రాలలో శ్రీశైలం ప్రధాన్య మైనది. ఆ క్షేత్ర మాహాత్మ్యాన్నీ, అక్కడి ప్రకృతి దృశ్యాలనూ వివరిస్తూ యిదివరకే కొన్ని గ్రంథాలు ప్రకటించబడినవి. అట్టి గ్రంథాలలో ఇది ఒకటి.

దీనిని రచించిన ఓరుగంటి వేంకట రమణయ్యగారు శ్రీశైలం దగ్గరి మార్కాపుర నివాసులు, ఆ స్థల విశేషాలను బాగా ఎరిగిన వారు. శ్రీశైల దేవస్థానం కార్యనిర్వాహక సంఘంలో సభ్యులుగా కూడా ఉన్నారు. జర్నలిస్టుకావడంవల్ల విషయాలను సేకరించుటలో మంచి అనుభవం ఉన్నవారు. అందువల్ల శ్రీశైల మహాక్షేత్రాన్ని గురించిన యావత్ వృత్తాంతాన్ని సంగ్రహించి ఈ పుస్తకాన్ని రచించారు. ఈయన శిథిలావస్థలో ఉండిన క్షేత్రాన్ని జీర్ణోద్ధరణ చేసినవారికీ, దానికి కారకులైన వారికీ. మహాభక్తులకూ కూడా ప్రాధాన్యం యిచ్చి, వారిని గురించిన విశేషాలను చేర్చడం యీ పుస్తకంలోని విశేషం. క్షేత్రానికి సంబంధించిన కథలనూ, క్షేత్రం యొక్క నాలుగు ద్వారాలనూ, స్థల విశేషాలను రచయిత సులభ మైన భాషలో తెలియజేశారు. వివిధ దృశ్యాలకు సంబంధించిన ఛాయాచిత్రాలు, జీర్ణోద్ధారకుల ఛాయాచిత్రాలు ఇందులో చేర్చబడినవి. దీనిని చదివితే — ఇతరులను అడిగి తెలుసుకోనక్కరలేకుండా శ్రీశైలాన్ని గురించిన విశేషాలను అన్నిటినీ తెలుసుకోవచ్చును. భక్తులకు ఉపయోగపడేద్వాదశ జ్యోతిర్లింగ స్తోత్రం; అష్టాదశ మహాశక్తి పీఠస్తోత్రం, లింగాష్టకం, బిల్వాష్టకం, భ్రమరాంబాష్టకం, అంబాష్టకం గ్రంథాదిని ఈయబడినవి.

కళాప్రపూర్ణ, కవికకోర చంద్రోదయ పైడి లక్ష్మయ్యగారు, బి. ఏ., బి. యల్. (మాజీ దేవాదాయ కమీషనరు), డాక్టర్ దివాకర్ల వేంకటావధానిగారు, "శ్రీశైలప్రభ" సంపాదకులు-పులిపాక చలపతి రావుగారు, మార్కాపురం కళాశాల ఆంధ్రోపన్యాసకులు వెలమకన్ని దాసరయ్యగారు, సాహిత్య విద్యాప్రవీణ: ఉభయభాషాప్రవీణ అచ్యుతన్న సుబ్బరామయ్యగారు, మార్కాపురం ఎడ్వకేట్ అన్నం రాజు వేంకటసుబ్బారావుగారు రచయిత కృషిని ప్రశంసించారు.

ముద్రణ చక్కగానే ఉన్నది. కాని అచ్చుతప్పులు ఉన్నాయి. స్తోత్రాలలో అయినా అవి లేకుండా ఉంటే బాగుండేది.

భాగవత ప్రభ

[భాగవత పురాణ మాహాత్మ్యం. కృష్ణోపనిషత్తులతోసహా. రచయిత, ప్రకాశకులు : శ్రీ పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తి. డెమ్మి సైజు 82 పేజీలు. వెల : శ్రద్ధాభక్తి వైరాగ్యాలు. లభించుచోటు : శ్రీ పురాణపండ రాధాకృష్ణమూర్తి, జయశ్రీ టాకీస్‌రోడ్. రాజమండ్రి-4]

పెక్కు ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను రచించి ప్రకటిస్తున్న రాధా కృష్ణమూర్తిగారు "పురాణతిలకమై, భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్య ప్రబోధాలతో సనాతన హిందూధర్మ ప్రచారానికి సంపూర్ణంగా సహకరించే భాగ వత మహాపురాణాన్ని" ఆరు సంపుటాలుగా పై పేరుతో ముద్రించి ప్రకటించడానికి పూనుకుని, దానికి అనుబంధంగా తొలుత దీనిని ప్రకటించి ఆంధ్రలోకానికి ఉచితంగా అందిస్తున్నారు. ఇందులో మొదటి 'భాగవతప్రభ' వైశిష్ట్యం ఆరు పేజీలలోను; భాగవత మాహాత్మ్యం రెండు పేజీలలోనూ ఇవ్వబడినవి. తర్వాత గోరఖ్‌పూర్ గీతాప్రెస్‌వారు ప్రకటించిన శ్రీకృష్ణోపనిషత్తునకు రాధాకృష్ణమూర్తి గారి వచనానువాదం ఉన్నది.

వేద భాగాలుగా పరిగణింపబడే ఉపనిషత్తులే కాక, తర్వాత ఎన్నో ఉపనిషత్తులు వచ్చాయి. ఆత్మతత్త్వాన్ని బోధించడంవల్ల వీటికి ఈ పేరు పెట్టబడి ఉంటుంది. అలాంటి వాటిలో శ్రీకృష్ణోపని షత్తు ఒకటి.

దీని తర్వాత ఆత్మవిశ్వాసాన్ని గురించిన చక్కని కథ ఉన్నది. దుష్ట స్వభావులకు కూడా అది భక్తిభావాన్ని కలిగించే విధంగా చక్కని శైలిలో ఉన్నది. చివర "కృష్ణం వందే జగ ద్గురుమ్" అనే మకుటంగల కృష్ణాష్టకమూ, అచ్యుతకథాశ్రవణ ఫలం, జగన్నాథాష్టకం చేర్చబడినవి.

ఉచితంగా లభించే యీ చిన్న పుస్తకాన్ని చదివేవారికి భాగ తాన్ని చదవడానికి ఆసక్తి కలుగుతుంది. అట్టి ఆసక్తి కలగ టానికే రచయిత దీన్ని ప్రకటించి, భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యాలను దీనికి మూల్యంగా నిర్ణయించి ఉంటారు.

"ఆంగీరస"

కల్కి

[ఆంగ్ల మూలము : గురుబ్రహ్మస్వామి జగదీశ్వరానంద. అనువాదము : హరి మృత్యుంజయ శర్మ. మూల్యము : రు. 5-00; ప్రతులు లభించు స్థలము : హరి మృత్యుంజయ శర్మ, కేరాఫ్ లలితా ప్రింటింగ్ అండ్ బైండింగ్‌వర్క్స్, 1-1-1167/6/1, తిలక్‌నగర్, హైదరాబాద్-500 044.]

హిందూమతం ప్రకారం దశావతారాలలో పరమేశ్వరుని చిట్ట చివర అవతారము కల్కి అవతారం. కలియుగం, కలిపురుషుడను వూహలతో కల్కి అవతారమును ముడిపెట్టరాదు. విశ్వాసం లేకుండా జీవించడం దుర్లభం. "తర్కం ప్రకారం అవిశ్వాసం కూడా ఒక స్థాయిలో విశ్వాసమే." ఇంతకూ యీ పుస్తకం చదవబోయేముందు మనసులో ఒక అభిప్రాయం పెట్టుకొనడం వివేకమనిపించుకొనదని వివరించడానికే ఇంత చెప్పవలసి వచ్చింది. ఈ పుస్తకం (5 వ పుటలో)లో చెప్పినట్లు క్రీ. శ. 2002 నుండి 2022 వరకు సుఖ శాంతులు విలసిల్లే కాలం. దీనికి సూచనలు చూడగలవారికి కనిపించు తున్నాయి. ఇంతకూ కల్కి ఎప్పుడు వస్తున్నాడు? ఇది ఊహకు సంబంధించిన అంశము. ఒక వూహ ప్రకారం క్రీ. శ. 1985 పూర్వార్థంలో ఉత్తరప్రదేశ్ నందలి మథురలో ఒక బ్రాహ్మణ కుటుంబమున జన్మించుతాడు. అయితే ఏమిటి? పాపం నశించుతుంది. ధర్మం జయిస్తుంది. భారతదేశం మళ్ళీ ఐక్యంచేసి, భారతదేశ ఔన్నత్యాన్ని మహోన్నతమొనర్చుతాడు. మహాభారతము, దేవీ భాగ వతము కల్కి పురాణంవంటి గ్రంథాలలో కల్కి తండ్రిపేరు విష్ణు యశుడని ఉన్నది. ఇలా కల్కిదేవుడు చేయబోయే పెక్కు పను లను ఈ 58 పుటల పుస్తకంలో యీ రచయిత సులభశైలిలో పొందుపరచారు. తొలుతనే విన్నవించినట్టు ఇదంతా విశ్వాసంగలవారి నుద్దేశించి వ్రాసినది. భువిని దివిగా తీర్చిదిద్దుటయే అనగా విశ్వ వ్యాప్తంగా పవిత్రధర్మాన్ని మరియు వైదిక మతమును పునరుజ్జీ వింపజేసి, సుస్థిరమొనర్చుటయే పరమలక్ష్యము మరియు ప్రధాన కర్తవ్యము. "ఉన్నది" "లేదు" అనే మీమాంసను కొంతవరకు విస్మరించి జిజ్ఞాసచేయగలవారందరూ చదువతగిన మంచిపుస్తకమిది.

శ్రీ వి. యస్. అవధాని

మాదన్న మహామంత్రి

[రచన : శ్రీ కె. వి. భూపాలరావు]

తిమ్మరుసు తరువాత తెలుగు మంత్రులలో పేర్కొనదగిన మహనీయుడు మాదన్న పంతులే. విజయనగర సామ్రాజ్య పతనా నంతరం తెలుగుగడ్డలో విరిసిన మంత్రిపుష్పం మాదన్న. హిందూ ప్రభువుల ఏలుబడిలో తిమ్మరుసు నెరపిన యంత్రాంగమహిమకంటె, ముస్లిం ప్రభువుల హయాములో మాదన్న వెలిగించిన దివానీగిరియే దివ్యమైనది. ఈ సందర్భంలో ఆ అమాత్య శేఖరుని బుద్ధిపటిమతో బాటు గోల్కొండ సుల్తానుల పరమత సహనాన్ని వేనోళ్ళ కొని యాడక తీరదు.

దురదృష్టవశాత్తూ ఇంతటి మహామంత్రి జీవితగాథ ఇంత కాలమూ సరిగ్గా వెలుగులోనికి రాలేదు. శ్రీ వేదం వెంకటరాయశాస్త్రి గారు వెలయించిన 'అక్కన్న మాదన్నలు' అన్న గ్రంథం లేక పోలేదు. కాని అది సమగ్రం కాదు. ఇట్టి స్థితిలో శ్రీ కె. వి. భూపాలరావుగారు అనేక వ్యయ ప్రయాసలకోర్చి 'మాదన్న మహా మంత్రి' అన్న ఉద్గ్రంథాన్ని వెలువరించడం ఎంతైనా ముదావహం.

ఈ గ్రంథం మొదటి అధ్యాయంలో గోల్కొండ సుల్తాను లైన ఖుతుబ్‌షాహీల చరిత్ర సంగ్రహంగా పేర్కొనడం జరిగింది. చివరి సుల్తాను అబుల్ హసన్ తానాషా తఖ్తు నెక్కడానికి దారి తీసిన పరిస్థితులు విపులంగా అభివర్ణించబడ్డాయి. రెండవ అధ్యాయం నుండి అక్కన్న మాదన్నల చరిత్ర సోపపత్తికంగా ఆసక్తిదాయ కంగా సాగింది.

హనుమకొండ పరగణాలో ఆమిల్‌గా పనిచేసిన భానయ్య పంతులుగారి కుమారులు అక్కన్న మాదన్నలు. భానయ్య దౌహి త్రులు కంచర్ల గోపన్న; పొదిలి లింగన్న; పులపల్లి ఎంగన్న. వీరిలో కంచర్ల గోపన్నయే రామదాసుగా ఆంధ్రావనిలో అనశ్వర స్థానం ఆక్రమించాడు. లింగన్న, ఎంగన్నలు రాజకీయరంగంలోనే వెలుగొంది మేనమామలకు చేదోడు వాదోడుగా నిలిచారు.

బాల్యంలోనే సంస్కృతాంధ్ర, పార్సీ భాషలలో నిష్ణాతులైన అక్కన్న మాదన్నలు తమ బుద్ధి విశేషంచేతనూ, అదృష్టవశా త్తునూ గోల్కొండ సుల్తానుల కొలువులో ప్రవేశించి క్రమంగా వృద్ధిలోనికి వచ్చారు. తుదకు అక్కన్న పేష్కారుగా నియమితుడు కాగా, మాదన్న 'సూర్యప్రకాశరావు' అనే బిరుదం పొంది, 1674 లో అత్యున్నతమైన మీర్ జుమ్లా పదవినందాడు.

అప్పటినుండి 1686 వరకూ మాదన్న పంతులు గోల్కొండ రాజ్యాభివృద్ధికూ, తద్వారా ఆంధ్రప్రజల సంక్షేమానికీ అహర్నిశమూ శ్రమించాడు. అసూయాపరులూ, విద్వేషపూరితులూ అయిన ముస్లిం సర్దారుల కుట్రలను సమర్థంగా ఎదుర్కొన్నాడు. ఉవ్వెత్తుగ విరుచుకు పడే మొగల్ కదలిని తన మంత్రాంగ మహిమ వలన నిరోధించాడు. బీటలువారే బీజపూర్ రాజ్యానికి చేయూత ఇచ్చాడు. ఛత్రపతి శివాజీని సముచితంగా గౌరవించి హైదరాబాద్‌లో రాజోచితమైన సత్కారాలు జరిపాడు. వర్తకానికి వచ్చిన పాశ్చాత్యులను హద్దుల్లో ఉంచాడు. గోల్కొండ సిరిసంపదల ఖ్యాతి విశ్వమంతటా మారుమ్రోగించాడు. ఆనాడు, సువిశాలమైన గోల్కొండరాజ్యం తెలుగు, కన్నడ, తమిళ ప్రాంతాలతో కూడి 58 సర్కార్లతోనూ, 564 పరగణాలతోనూ విలసిల్లింది. ఖుతుబ్‌షాహి ప్రభుత్వపు సాలీనా ఆదాయం అయిదు న్నర కోట్లరూపాయలు. ఖర్చులన్నీపోగా ఏడాదికి కనీసం కోటి రూపాయలైనా మిగులుతూ ఉండేది.

మాదన్న మంత్రిత్వంలో దుర్భేద్యంగా రూపొందిన గోల్కొండ ఔరంగజేబు దృష్టికి కంటకంగా తోచింది. 'కాఫిర్ల' పాలనపై అతడు దుమ్మెత్తిపోశాడు. అతని ప్రచారం గోల్కొండ ముస్లిం సర్దార్లపై బాగా పనిచేసింది. ఫలితంగా అక్కన్న మాదన్నలు బంధు మిత్రులతోసహా గోల్కొండ వీధుల్లో హత్యచెయ్యబడినారు.

ఈ విషయాలన్నీ శాస్త్రీయంగా వివరించడంలో రచయిత చాలావరకు కృతకృత్యులైనారు. అక్కను వెళ్ళగ్రక్కిన విదేశీయుల వ్రాతలను ఖండిస్తూ, చారిత్రకాధారాలను జాగరూకతతో స్వీకరించి నిగ్గుతేల్చడంలో వారు ప్రదర్శించిన ప్రతిభ స్తుతిపాత్రం. ముఖ్యంగా గ్రామోద్ధరణకు మాదన్న గైకొన్న చర్యలూ, ఆంగ్ల వర్తకులతో లింగన్న వ్యవహరించినతీరూ సోదాహరణంగా వివరించి రచనకు వన్నె తెచ్చారు. మాదన్న హత్య తరువాత గోల్కొండ పతనం వర్ణించడం సముచితంగా ఉంది. అక్కన్న మాదన్నలను ఏకనాథపంత్, మదనాపంత్ అనే పేర్లతో వ్యవహరిస్తూ వారిని మహారాష్ట్రులుగా నిరూపించే వాదాలను మిక్కిలి యుక్తి యుక్తంగా ఖండించడంలో రచయిత మంచి నేర్పు ప్రదర్శించారు.

ఈ గ్రంథ రచన ఓ ఎత్తు; ముద్రణ మరో ఎత్తు. సుందరమైన ముఖచిత్రంతో అత్యంతాకర్షణీయంగా రూపొందిన ఈ గ్రంథం అంతా మంచికాగితంపై ముద్రించబడింది. అక్కన్న మాదన్నలు వారి సమకాలీనులైన ఖుతుబ్‌షాహీ సుల్తానులు, అమీర్లు, ఈస్టిండియా కంపెనీ అధికారులు, శివాజీ మున్నగువారి చిత్రపటాలు చక్కగా పొందుపరచబడ్డాయి. కాకపోతే ఈ పానకంలోని పుడకలు ఏరగా సవరణలు ఏడు పేజీలు తేలడం ఒక్కటే బాగులేదుమరి! 'ఇక్కేరి' కర్ణాటకంలోని ఓ చిన్నరాజ్యం. ఇక్కేరి నాయకులను 'అక్కేరీలు' అనడం పొరపాటు.

రచయితయే వ్రాసుకున్నట్లు మహామంత్రి మాదన్నను గురించి వారుచేసిన పరిశోధనకూడా సమగ్రం కాదనే చెప్పవలసి వుంది. వారు ఉటంకించిన ఆంగ్ల, ఆంధ్ర, ఫార్సీ గ్రంథాలను మరింత సూక్ష్మంగా పరిశోధించి ఇంకా అనేకాంశాలను వెలుగులోనికి తేవలసి వుంది. భావి పరిశోధకులకు ఈ గ్రంథం స్ఫూర్తిదాయకం కాగల దనడంలో విప్రతిపత్తి ఏమాత్రం లేదు.

శ్రీ పులిచెర్ల సుబ్బారావు

విద్యుద్వీణలా - వెన్నెల తీగలా

[డా॥ మిరియాల రామకృష్ణ కవిత్వం. వెల: రు. 21-00లు. ప్రతులకు: నవోదయ పబ్లికేషన్స్, ఏలూర్ రోడ్, విజయవాడ; బుక్ సెంటర్, విశాఖపట్నం-1; విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, విజయవాడ మరియు ఇతర శాఖలు.]

కవిత్వం అనుకొని రాసినవారు మిరియాల రామకృష్ణగారు. వారి కవిత్వం చాటున ఆధునిక కవితా చర్చ చేసినవారు సర్వశ్రీ ఆవంత్స సోమసుందర్, పరచూరి రాజారాం, చేకూరి రామారావు గారలు. ఆధునికత మీద చివరలో మి. రా. గారు వారికున్న అభిప్రాయాలను విస్తారంగానే ప్రస్తారం చేశారు. 'ఈనాడు తెలుగు దేశంలో విమర్శకులూ, వ్యాఖ్యాతలూ - పాఠకులకూ, కవులకూ మధ్య సరైన మధ్యవర్తులు కాలేకపోతున్నారు' అని మి. రా. గారు ప్రవేశపత్రంలో చెప్పడం సమంజసంగానే ఉంది, ప్రథమోదాహరణ ఆయనే గనుక. 'విమర్శకుడు పాఠకుణ్ణి తప్పుడు అవగాహనకు ఈడ్వకుండా కవేచూసుకోవాల్సి వస్తోంది' అన్నారు ఆయనే. అంత పనీ మి. రా. గారి చేతిలో శ్రీశ్రీకే జరిగింది. శ్రీశ్రీ ఏం చూసుకోకుండానే పోయాడు. 'గతి తార్కిక భౌతికవాద మూలసూత్రాలకు భిన్నంగా నా కవితలు లేవు' అంటున్నారీయన. నిజమైన కవిత్వం జీవితంలోంచి వస్తుంది. సూత్రాల్లోంచి వచ్చేది కవిత్వం మాత్రం కాదు; మరొకటి ఏదైనా కావచ్చు. 'నేనేం రాశానో నాకు తెలుసు! నా కవితలను పరిశీలనతో చదివినవారికి తెలుస్తుంది! మార్క్సిస్టు దృక్పథంతో చూడగలిగితే బాగా తెలుస్తుంది' అని సంకలనాన్ని ముగించారు. మీరు కవిత్వం రాయండి. దాంట్లో ఏముందో పాఠకులు తేల్చుకుంటారు. కవిత్వం కవిత్వమైతే ప్రశంసా పత్రాలూ, లక్షణ చర్చలూ అవసరంలేదు. ఈనాటి పాఠకుడు చాలా మంది కంటె తెలివైనవాడు. ఈ మాట గ్రహించవలసింది ముందుగా కవులూ, తదుపరి పీఠాధిపతులూనూ. మనం ఎంత అరచి గీపెట్టినా

కవిత్వం కాని దాన్ని పాఠకుడు కవిత్వంగా స్వీకరించడు. అంచేత కవులైనా, మహా కవులైన, యుగ కవులైనా మరెవరైనా ముందు కవిత్వం రాస్తే తరువాత కీర్తి వస్తుంది. కీర్తి - ప్రచారంవల్లా డబ్బు వల్లా రాదు.

రెండు వందల పద్యాలుగు కవితలున్న ఈ సంకలనంలో మినీ కవితలు, మాక్సీ కవితలు చాలా ఉన్నాయి. పాఠకుడు తీరిగ్గా చదవతగిన సంకలనం ఇది. 'శ్రామిక వర్గ ఆధునికత' లోంచి కవిత్వం రాశానని మి. రా. గారు చెప్పారు. జౌనని సోమసుందర్ గారు కితాబిచ్చరు. సత్యా సత్యాల నిరూపణకైనా పాఠకుడు ఈ సంకలనాన్ని చదువుతాడని ఆశిస్తాను.

తెలంగాణా శ్రామిక గేయాలు

[గోపు లింగారెడ్డి. వెల :- రు. 25-00 లు. ప్రతులకు :- 1) డా॥ గోపు లింగారెడ్డి, అల్లునూర్, కరీంనగర్-505 533; 2) దేశీ బుక్ హౌస్, నారాయణగూడా, హైదరాబాద్-500 020.]

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం నుంచి పి. హెచ్. డి. పట్టం పొందిన సిద్ధాంత వ్యాస గ్రంథం ఈ తెలంగాణ శ్రామిక గేయాలు. డాక్టరేటు కోసం సిద్ధాంత వ్యాసాలు రాసేవారు వారు ఎంచుకొన్న అంశంమీద ఎంతో కొంత విషయ సేకరణ, దానితోపాటు శారీరకమైన, మేధాగతమైన శ్రమ కొంత పడక తప్పదు. శ్రామిక గేయాలకు సంబంధించిన ఈ సిద్ధాంత వ్యాసంలో అట్లాంటి శ్రమ కనబడుతుంది. సిద్ధాంత వ్యాసరచనలో ఎకడమిక్‌గా కొన్ని అంశాలు అవసరమవుతాయి. గేయం ఎక్కణ్ణించి సేకరించింది, అది లిఖితమా? మౌఖికమా? మొదలైన అంశాలు యీ రచయిత వివరంగా యిచ్చారు. "జానపదుల దగ్గరకు వెళ్ళి వారి నుంచి పాటలు సేకరించి వారిని మరచిపోవడం భావ్యం కాదని ప్రతిపాట చివరనే వారి పేర్లతో సహా గ్రామం, జిల్లా, వయస్సు లిచ్చాను" అని రచయిత చెప్పుకొన్నారు.

సిద్ధాంత వ్యాసంలో చాలా గేయాలు సేకరించి యిచ్చి వాటి అర్థాలు, తాత్పర్యాలు వివరంగా రాశారు. ఈ గేయాల నన్నింటినీ వృత్తులవారీగా విభజించడమే కాక రసాన్నిబట్టి కూడా వేరుపరచటం జరిగింది. "యజమానులు, బానిసలు, స్త్రీలు, పురుషులు, పిన్నలు, పెద్దలు అనే భేదం లేకుండా పనిచేసే ప్రతివారూ ఈ పాటల్ని పాడుకుంటారు. మానవ నిర్మితాలైన యంత్రాలు ప్రకృతి సిద్ధమైన శ్రామికులకు ప్రత్యామ్నాయంగా వచ్చేవరకూ ఈ శ్రామిక గేయాలుంటాయి." ఇదీ శ్రామిక గేయాలను గురించి సిద్ధాంత వ్యాస కర్తకున్న అవగాహన.

తాను సేకరించిన గేయాలన్నింటినీ ఈ విధంగా ఒక చోట చేర్చి వాటికి భాష్యం రాసిన రచయిత అభినందనీయుడు.

మను, వసు చరిత్రల తులనాత్మక పరిశీలనము

(ముడిగంటి సుజాతారెడ్డి. వెల : రు. 50-00 లు; ప్రతులకు 2-2-1105/21, రోహిణమ్, తిలక్‌నగర్, హైదరాబాద్-44)

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం వారిచే డాక్టరేటు డిగ్రీ ఇచ్చుటకు అర్హమైనదిగా నిర్ణయింపబడిన పిమ్మట ఆంధ్రప్రదేశ్ గత ప్రభుత్వం వారు ఐదు వేల రూపాయలివ్వగా అచ్చువేసిన సిద్ధాంత వ్యాసగ్రంథం ఈ 'మను, వసుచరిత్రల తులనాత్మక పరిశీలనము.'

మను, వసుచరిత్రలు వాటి విశిష్టత, గుణాలు, లోపాలు మొదలైన అంశాలపైన ఈ సరికే వలసినంత చర్చ జరిగింది. ముఖ్యంగా మనుచరిత్రలో పస్వైక్యం, కుతప కాల నిర్ణయం, నాయికా నాయకుల చర్చ ఇవన్నీ గత కాలపు సాహిత్య విమర్శకుల మెదళ్ళకు మేత పెట్టాయి. పెద్దన, రామరాజభూషణుల కవిత్వంలో ఎవరి కవిత్వం గొప్పది ? అనే ప్రశ్నపై ఇప్పటికీ కొట్టుకునే వారు చాలా మందున్నారు. మనుచరిత్రలో కథా ప్రారంభం నుంచి మూడో ఆశ్వాసం అంతంతో చదవటం ఆపేసే చదువరులు ఎక్కువమంది.

ఈ రచయిత్రి ఈ ఇద్దరు కవులను ఒకచోట చేర్చి వారి పద్య నిర్మాణ శిల్పం, కథాగమన పద్ధతి, వర్ణనలు, అలంకారాలు, రసం మొదలైన అనేకాంశాలను అత్యంత సహనంతో చర్చించారు. "సంస్కృత సాహిత్యమున మాఘునకు భారవి యెడల ఎట్టి కవితా విజిగీష కలదో అట్టి కవితా విజిగీష తోడనే రామరాజభూషణుడు రచనా స్పర్థ వహించ పెద్దనను మించవలయునను ప్రయత్నములో వసుచరిత్రను రచించినాడు" అను అభిప్రాయంతో ఈ రచయిత్రి ఈ సిద్ధాంత వ్యాసరచనకు పూనుకొనినట్లులా చెబుతున్నారు. పోగా ఇంతవరకు వచ్చిన విమర్శలు (పై రెండు ప్రబంధములపైనా) పాక్షికములని ఈమెచెబుతున్నారు. తాను నిష్పాక్షికముగారాస్తున్నట్లు

కూడా చెప్పారు. "తెలుగున ప్రసన్న మాధుర్య గుణ భరితమైన వసుచరిత్రతోడ ప్రబంధారంభము జరిగి రామరాజ భూషణుని వసుచరిత్ర ప్రబంధ కావ్యకళ మేరు శిఖరాగ్రముల నందుకొనినది." రామరాజ భూషణుడు కథా కల్పనా ప్రతిభను విశేషముగా ప్రదర్శించి, మూలకథను విశేషముగా అనుసరించుచూ మనుచరిత్రను మించిన కావ్యమును రచించినాడని చెప్పవలయును." పాక్షికతకు దూరంగా ఉన్న రచయిత్రి ఇట్లాంటి మాటలు అనకూడదు గదా!

ధ్వని, శ్లేషల విషయంలో, వాటి నిరూపణలో సుజాతారెడ్డి గారు నిజాయితీతో, చిత్తశుద్ధితో శ్రమపడినట్లు ఈ గ్రంథం ఋజువు చేస్తుంది. వీళ్ళిద్దరూ సమకాలీన కవులు కారు గనుక రచయిత్రికి ఎట్టి ప్రలోభాలూ ఉండవు. అయితే ఒకానొక కవిమీద అభిమానం ఎక్కువ ఉండవచ్చు. సుజాతారెడ్డి గారు వసుచరిత్ర వైపే మొగ్గు చూపారు, ఆమె అభిప్రాయాల అడిగనుక.

పెద్దనకూ, రామరాజ భూషణునకు, హృదయానికీ, మేధకూ ఎంత దూరం ఉంటుందో అంత దూరం వీళ్ళిద్దరకూ ఉంది. కవిత్వం హృదయానికి చెందుతుంది, శాస్త్రం మేధకు చెందుతుంది. ఈ దృష్టితో చూసినపుడు పెద్దన కవిత్వపరంగా హృదయ వాది అవుతాడు. రామరాజ భూషణుడు మేధోవాది అవుతాడు. ఇది ఈ సమీక్షకుని అభిప్రాయం.

సుజాతారెడ్డిగారు తమ చెప్పదలచుకున్న అంశాలను సోదాహరణంగా, తగిన ఉపపత్తులతో ఈ గ్రంథంలో చెప్పారు. ఒకడు అంగీకరించడానికి ముక్కోకడు రాయడు. ఎవడు ఏది అనుకున్నాడో అదే రాస్తాడు. రచయితకు సంస్కారం ఉండాలని ఆశించేవారందరూ పాఠకులకు కూడా సంస్కారం ఉండాలని కోరుకోవాలి.

కథా సంవిధానము, వర్ణనలు, సన్నివేశ సామ్యములు, పద్య శిల్ప, భావ సామ్యముల్లు, శబ్ద సామ్యములు, అలంకారములు, రస పోషణము, పాత్ర చిత్రణము, నాటకీకులు, పాండిత్యము, జీవితము, వ్యక్తిత్వము అను ప్రకరణాలుగా తన సిద్ధాంత వ్యాసమును విభజించుకొని ప్రతి ప్రకరణంలోనూ తనదైన భావనను స్పష్టంగా, నిర్ద్వంద్వంగా ఈ రచయిత్రి చెప్పారు. సాహిత్యంలో అభిప్రాయపరంగా భేదించడం వేరు, ద్వేషించడం వేరు. ఈ రచయిత్రి ద్వేషానికి అతీతంగా (పాక్షికత ద్వేషం కాదు) సిద్ధాంత వ్యాస రచనకు నిజమైన కృషిచేశారు. వారు అభినందనీయులు.

సారస్వత వ్యాసములు

(నోరి నరసింహశాస్త్రి. వెల: రు. 22-00లు; ప్రతులకు: ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ, సైఫాబాద్, హైదరాబాద్-4)

ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ తాను ప్రచురిస్తున్న సారస్వత వ్యాసాల్లో నోరి నరసింహశాస్త్రి గారి వ్యాస సంకలనాన్ని ఐదవ సంపుటంగా ప్రచురించటం సాహిత్యాభిమానులకు మోదమానమైన విషయం. బృహత్తరమైన వ్యాస సంకలనం ఇది. ఈ వ్యాసాల్లో నోరివారి బహుముఖీనమైన ప్రతిభాంశతో పాటు, వారికి సమకాలీన సాహిత్యంపట్ల గల రాగ ద్వేషాలు కూడా వ్యక్తమయ్యాయి.

ఈ వ్యాసాలను సంకలించడంలో అకాడమీ వారు వస్తుపద్ధతిని అవలంబించి విషయసూచిక నిచ్చారు. ఇందు ప్రథమ విభాగంలో సాహితీ విమర్శ, గీర్వాణ సాహితి, కవిత్రయ సాహితి, ప్రబంధ సాహితి, నవ్యసాహితి, నాటక సాహితి, హాస్య సాహితి, చరిత్ర-సంస్కృతి, సాహితీ మూర్తులు, పీఠికలు-సమీక్షలు, భక్తి సాహితి అనే ప్రకరణాలు, ద్వితీయ విభాగంలో సాహితీ విమర్శ, గీర్వాణ సాహితి, కవిత్రయ సాహితి, సాహిత్యోద్యమము, నవ్య, నాటక, నవలా, కథా, హాస్యసాహితులు, చరిత్ర-సంస్కృతి, సాహితీ మూర్తులు, పీఠికలు - సమీక్షలు, హిత సాహితి, భక్తి సాహితి ప్రకరణాలున్నాయి.

బహుభాషాకోవిదులైన నోరివారు అనేక తత్వాలమీద, కవిత్వాలమీద, కొంతమంది మహాపురుషులమీద వారికిగల అభిప్రాయాలను వెల్లడించారు. ఆముక్తమాల్యదను పెద్దనే రచించాడనే వాదంతో వీరు ఏకీభవించినట్లూ కాకుండా, ఏకీభవించనట్లూ కాకుండా తేల్చేశారు. ఆముక్తమాల్యద రాసినంత మాత్రంలో రాయల గొప్పతనము ఇనుమడింపదనీ, రాయనంత మాత్రంలో ఆయనకు న్యూనతరాదని, మరికొన్ని సాక్ష్యాధారాలు దొరికేవరకూ కర్తృత్వము సందేహమేనని పేర్కొన్నారు. వెనకటికెవరో కన్యాశుల్కం గురజాడ అప్పారావుగారు రాయలేదన్నాట్ట. కాని ఆవాదం పరాస్తమైంది.

నాగేశ్వరరావు పంతులుగారిమీద వీరు రాసిన వ్యాసం ప్రత్యేకంగా ఒక పుస్తకంగా వెయ్యవచ్చు. తిరుపతికవులు, శివరామశాస్త్రిగార్లపై వ్యాసాలు ఆనాడే సాహిత్యపోరాటాన్ని, ఔన్నత్యాన్ని, అల్పత్వాన్నికూడా చెబుతాయి. 'అరవై ఏళ్ళ ఆంధ్ర సాహిత్యంలో నిల్చేది, వ్యాసంలో వారు నిలుస్తాయని చెప్పిన కావ్యాల్లో చాలాభాగం మరణించాయి. శ్రీశ్రీ కవిత్వాన్ని గురించి చెబుతూ మహాప్రస్థానగీతం ఏదో సినిమాలో హనుమంతుడిపైన రాసినపాటా నిలుస్తాయని రాశారు.

పైగా శ్రీశ్రీ కవిత్వం చిత్రకవితాస్థాయిని దాటలేదని చెప్పారు. వచన కవిత్వంపైన నోరివారు విజృంభించి వీరవిహారం చేశారు.

వ్యక్తుల ఇష్టా యిష్టాలతో కవిత్వం, కవితా ప్రక్రియలూ నిలవటం, నిలవకపోవటం జరగదు. కవిత్వమైనదేదీ మరణించదు. బలమైన రచనకు చావులేదు. నరసింహశాస్త్రిగారి దృష్టిలో సంప్రదాయం ఒక రెజిడ్ ఇన్‌స్టిట్యూషన్. అలా అనుకోవడానికి వారి కాలం, వారి విశ్వాసాలు అట్లాంటివి.

ఈ పుస్తకాన్ని చదివితే 1913 నుంచీ తెలుగునేలమీద వచ్చిన సాహిత్య ఉద్యమాల చరిత్ర, వివిధ కవుల, రచయితల, సంస్కరణవాదుల, పత్రికాధిపతుల వ్యక్తిత్వం తెలుస్తాయి. వారికి నచ్చిన కావ్యం సాహిత్యగుణంవల్ల నిలుస్తుందని, నచ్చని కావ్యం సాహిత్యేతర కారణాలవల్ల నిలిస్తే నిలవచ్చని నోరివారు భావించి నట్లుగా తెలుస్తుంది.

రచన నిలవటం (అంటే బతకడం, బతక్కపోవటం) రచన మీదే ఆధారపడి ఉంటుంది. సారస్వత వ్యాసాలు బతుకుతాయా? పోతాయా? అంటే ఎవడు చెప్పగలడు? వారి ఆక్షేపణలే చెబుతాయి.

— పు ష్య మి

శ్రీ అరవింద మకరంద తరంగిణి

['సావిత్రి' సూక్తులకు ఆంధ్రానువాదము; అనువాదకర్త : శ్రీ అరిపిరాల వేంకట సోమాచార్యులు. ప్రతులకు : శ్రీ ఎ. వి. సోమాచారి, రిటైర్డ్ ఇంజనీరు, బాపూజీ నగర్, కొవ్వూరు. పుటలు : 379. వెల : రు. 24/–]

శ్రీ అరవిందయోగి ఇంగ్లీషున వ్రాసిన 'సావిత్రి', వారి యోగసాధన, అనుభూతీ, గమ్యమూ, కవితలో నిక్షిప్తం చేసిన విశిష్టరచన. ప్రసిద్ధమైన సావిత్రి సత్యవంతుల కథ ఒక చట్రము మాత్రమే. వస్తువు అరవిందుల వారి తత్త్వాన్వేషణ; వారి స్వీయానుభూతికి రూపకల్పన. అరవిందులవారి దర్శనంలో వైదిక సంప్రదాయము ఒక్కటే కాదు, గ్రీకు, క్రైస్తవ దార్శనిక ప్రభావాలు ఆయన భావధారతో సమ్మిశ్రితమై కనిపిస్తాయి. శ్రీ ఎ. వి. సోమాచార్యులు తమకు నచ్చిన సూక్తులను 'సావిత్రి' కావ్యంనుండి సంగ్రహించి, తెలుగు పద్యానువాదాన్ని, వచన వ్యాఖ్యానాన్నీ సమకూర్చుతూ యీ గ్రంథం తయారు చేశారు. ఈ సూక్తులనుంచీ 'సావిత్రి' కావ్యస్వరూపం తెలిసే అవకాశంలేదు! డాక్టర్ జాన్సన్ అనే ప్రసిద్ధ ఆంగ్ల విమర్శకుని ధోరణిలో చెప్పాలంటే, నాలుగు చలువరాతి ముక్కలు ఆగ్రానుంచి తీసుకువచ్చి ప్రదర్శించడంద్వారా తాజమహలు సౌందర్య స్వరూపాలేమిటో తెలియజేయ్యాలనుకోవడం ఎలాంటి ప్రయత్నమో, సాహిత్యపరంగా 'సావిత్రి'ని ఈ సూక్తుల్లో దర్శించాలను కోవడమూ అలాంటిదే అవుతుంది! పోతే, శ్రీ సోమాచార్యులవారు సాధన చేస్తున్నవారని తెలుస్తోంది. వారి దీక్షానామం శ్రీ పరానందనాథుడు. ఈ రచనా ప్రక్రియ వారి సాధనలో భాగంగా వారికి ప్రయోజనాన్ని చేకూర్చి ఉండవచ్చును. ఇతరుల కెంతవరకు ప్రయోజనకారి? అని ప్రశ్నిస్తే అది ఎవరికి వారు నిర్ణయించుకోవలసిన విషయమే! అయితే అనువాదం అన్నప్పుడు మాతృకలోని భావం ఎంతవరకు తర్జుమాలో అందు తున్నదీ స్థూలంగా పరిశీలించడానికి అభ్యంతరం ఉండకూడదను కుంటాను.

Each action left the foot prints of a God
Each moment was a beat of puissant wings"
(I-15)

అనువాదం : "ప్రతికృతి భగవంతు పదచిహ్నితమ్ము, ప్రతిగతి భగవంతు పటుతరస్పర్శ." "Moment" అంటే క్షణం; దాన్ని 'గతి' అని అనువదించడమేకాక, వ్యాఖ్యానంలోకూడా 'ప్రతి కదలికయు' అన్నారు. ఎగిరే ప్రయత్నము, రెక్కల ప్రస్తావనలేదు. ఈ కోవకు చెందినవే చాలానే ఉన్నాయి:– "Common Rule" అంటే 'శాసనాకృతి' (I . 14); "its divine founts" అంటే అమరనదీ సమానమ్ముగాగ' (I-II) "imperialact" అంటే 'రాష్ట్రీ నాటక భాగము' (VIII-5); "life's closed room" అంటే "మూసిన జీవిత నగరు" (VI-26); ఇలా స్వేచ్ఛానువాదం చేస్తూ వెళ్ళారు. అన్నీ ఉదాహరించడానికి స్థలం చాలదు. అసం పూర్ణంగా, అసంతృప్తికరంగా ఉన్నాయి అలాంటివి.

అనువాదం అలా ఉంచి, వ్యాఖ్యానం విషయమై కొన్ని ఉదాహరణలు చూద్దాం.

"Only a little the God-light can stay;
Spiritual beauty illumining human sight
Lines with its passion and mystery
Matter's mask
And squanders efernity on a beat of Time"
(I 2)

వివరణము : "ఒక్కొక్కప్పుడు మనుజుని తలంపులు భగవంతునిపైకి పోవుచుండును. అట్టి సమయములో నొక వెలుగు, ఇట్టిదని చెప్పరాని యొక యానందము కలుగును. ఈ యనుభూతి

ఎంతోకాలము నిలువదు. ఆ యొక్క క్షణముండును. అంతలో మనస్సు సాంసారిక ప్రాపంచిక విషయాలపైకి పోయి వాటి సంబంధమైన కోరికలు, అనుబంధాలు, అనురాగాలచే గప్పబడి పరమాత్మ సంబంధమైన సుఖానుభూతిని మరపించును. ఈ విధముగా గడియారం టిక టిక్కు శబ్దాలతో అనంతకాలం గడిచిపోతుంది." మూలంలో, మనుష్యుని దృష్టిని ఒక్క క్షణకాలం దైవం నుంచి వచ్చే వెలుగు ఎలా సౌందర్యంతో ప్రకాశవంతం చేసి, పాంచ భౌతికమైన శరీరాన్ని దివ్యమైన ఆవేశంతో నిగూఢమైన భావనతో రంజితం చేస్తుందో చెబుతూ, క్షణం మీద అనంతాన్ని వెచ్చిస్తున్నాడు భగవంతుడు అని భగవంతుని కృపను గూర్చి, దివ్యానుభూతి స్ఫురించిన క్షణాన్ని గూర్చి వర్ణించగా—అనువాదంలో మనుష్యుని తలంపులు భగవంతుని పైకి పోవుట, అప్పుడు కలిగే ఆనందం క్షణికమై, మనస్సు మళ్ళీ లౌకిక బంధాలలోకి దిగజారుట ప్రస్తావించబడింది. గడియారం టిక్కు టిక్కులతో అనంతకాలం గడిచిపోతుందన్న నిస్పృహ వ్యక్తమైంది. ఈ రెండిటికి తేడా ఎలాంటిదంటే — ఆశావాది ఒక పాత్ర సగం నిండింది అనగా, నిరాశావాది సగం ఖాళీగా ఉన్నది అనేటువంటిది! ఈ గ్రంథంలోని వాఖ్యానాలలో యిటువంటి తేడా సర్వత్ర కనిపిస్తున్నది. **"Hid deep in man celestial powers can dwell"** అన్న మూలానికి వివరణలో "మంచివాడుగా గనబడు వానిలో చెడ్డయు, చెడ్డవానిగా కనబడు వానిలో మంచియు దాగి యుండును" అన్న అధిక ప్రసంగాన్ని ఉటంకించారు. మంచి-చెడ్డలనే ద్వంద్వాలను అధిగమించినవాడే యోగి; అతనికి అల్పుడుగా కనిపించే మనిషిలో అనల్పమైన శక్తులు గోచరిస్తున్నవి; అల్పత్వం శరీరం యొక్క ఆభాస మాత్రమే అని చెబుతున్నారు అరవిందులు. (I-17) దాన్ని అనువాదకులు వ్యాఖ్యానంలో లౌకిక విజ్ఞానంగా దిగజార్చారు!

> **"This world is a beginning and a base**
> **Where life and Mind erect their structured dreams**
> **An unborn power must build reality"** (I-25)

వివరణము : "జీవనమును మనస్సు నిర్మించుకొనే స్వప్న సౌధములకు నీ భూమి తొలిఘట్టము పునాది. జనన మొందని యొక శక్తి శాశ్వతమైన దానిని నిర్మించును. **Structural dreams** ఆనందంలో ప్రారబ్ధం నిర్ణయించిన స్వప్నాల వంటివి మనిషి జీవితమూ మనస్సూ కల్పించే అనుభూతులు అంటూ జన్మనెరుగని అనగా ఆద్యంత రహితమైన పరాశక్తి ఒక్కటే సత్యాన్ని గోచరింప జెయ్య గలదన్న భావాన్ని, స్వప్నానికి - సత్యానికి గల తేడాని గూర్చి మూలంలో చెప్పగా, 'శాశ్వతమైన దానిని' అని **reality**ని గూర్చి వాఖ్యానించారు అనువాదకులు. చెప్పవచ్చిందేమిటంటే ఇలాంటి వ్యాఖ్యానాల్లో ఎవరి అవగాహన, అనుభూతి వారికి మార్గదర్శి. వెలుగును చూస్తూ కూడా అంధకారాన్ని భావించేవారికి పుస్తకాలూ, అధ్యయనమూ ఉపకరించవు.

—ఆర్. ఎస్.

ఖుర్ఆన్ అవగాహనకు మూలసూత్రాలు

(రచయిత : మౌలానా సయ్యద్ అబుల్ ఆలా మౌదూదీ, తెలుగు అనువాదం : ఎస్. ఎమ్. మలిక్. క్రౌనుసైజు, 44 పేజీలు, వెల : రు. 1-75, ప్రకాశకులు : తెలుగు ఇస్లామిక్ పబ్లికేషన్స్, లక్కడ్‌కోట్, ఛత్తా బజార్, హైదరాబాదు-500 002)

ఖుర్ఆన్ మొదటిసారిగ అధ్యయనం చేసే సమయంలో సరిగ అన్వయం లభించక పాఠకుడు కొంత కంగారు పడటానికి అవకాశ ముంది. గ్రంథ పదవగాహనకు కావలసిన అత్యవసర ప్రాథమిక విషయాలు పాఠకునికి సరిగ తెలియక పోవుటయే అందుకు కారణము.

ఈ చిన్న పుస్తకములో భగవద్విశ్వ వ్యాపకత్వము, దైవ దూతల ప్రాతినిధ్యం, శాంతిమార్గము, మానవుని కర్తవ్యము మున్నగు విషయాలు వివరింప బడ్డాయి. ఖుర్ఆన్ అవతరించిన సందర్భాలు, వివిధ దశలలో సాగిన ఇస్లామీయ ఉద్యమము చర్చించబడినయి. 'ఖుర్ఆన్' అన్న అరబీ పదానికి 'మాటిమాటికి అధికంగా పఠించ బడేది' అని అర్థం చెప్పబడింది.

ఖుర్ఆన్ ఉచ్చారణాక్రమం, అధ్యయన విధానం చర్చించ బడినది.

ఖుర్ఆన్ అధ్యయనానికి ముందు ఈ చిరు గ్రంథం చదివితే, ఖుర్ఆన్ అన్వయం సరళంగ బోధపడుతుంది. ప్రతి ముస్లిము సోదరుడు పఠించతగిన పుస్తకము. ప్రతి మసీదులో ఈ పుస్తకములు ఉంచటం ఎంతైనా అవసరం.

కెప్టెన్ షేక్ వహౌలాలీ

ఈ తరం కథలు

[రచన : రేగులపాటి కిషన్‌రావు, ప్రచురణ : విజయలక్ష్మి పబ్లికేషన్స్, చింతల్‌తాణం - 505302, వెల : ఒక రూపాయి; పేజీలు : 16.]

ఇందులో వున్నవే రెండే రెండు కథలు. ఒకదానిపేరు ఈతరం కథ. రెండవది అతి తెలివి.

మొదటి కథ చదివిన తర్వాత రచయితమీద కలిగే మంచి
ాయం, రెండో కథకి వుండదు. ఏమైనా రెండు చిన్న
లో పుస్తకం తీసుకురావటం వింత విశేషమే.

ం విందులు (కథలు, గల్పికలు, వార్చిత్రాలు)

[రచయిత : అక్కిరాజు వెంకట జనార్దనరావు, ప్రచురణ :
ద ప్రచురణలు, 1-1-336/20, వివేక్ నగర్, చిక్కడపల్లి,
రాబాద్-500 020; పేజీలు: 120, వెల : పది రూపాయలు.]

ఇందులో మూడు రకాల రచనలు వున్నాయి. అవి-కథలు,
కథలు, కొన్ని విషయాలమీద తమాషా వ్యాసాలు. కథల్లో
సతి కథ రాశాడు, ఓట్లకోసం, అనగనగా ఒక ప్రశంసాపత్రం
హాయిగా నవ్విస్తాయి.

మిగిలిన గల్పికలు, వార్చిత్రాలు ఈ కోవకు చెందినవే.
స్తకం చదివాక చేయితిరిగిన రచయిత అనిపిస్తుంది.

టి దీపాలు (కథల సంకలనం)

[రచన : శ్రీ కె. సభా, ప్రచురణ : చిత్తూరుజిల్లా రచయితల
కార ప్రచురణ సంఘం, చిత్తూరు; వెల : పది రూపాయలు;
లు : 196.]

ఈ సంకలనంలో పదిహేను కథలున్నాయి. అన్నీ ఎక్కు
రాయలసీమ గురించే. రచయిత అక్కడి వారవటంచేత కథా
వులోని వాతావరణం అంతా అక్కడిదే. అందుకే కథల్లో
కో కదలిక వుంది, పాఠకుల్ని కదలించే శక్తి వుందనిపిస్తుంది.

'అంతరంగం' ఆకలి గురించి, 'ఒకనాడు' చేదు నిజం
ంచి రాసిన కథలు.

'మిథున లగ్నం' హాయనిపించే ప్రేమ కథ.

బావిలో నీరు పడటం పేటప్ప లక్ష్యం. అందుకు అన్నీ
గొట్టుకున్నా విచారపడడు. కానీ చివరికి పాతాళగంగను సాధించిన
తోషం అనుభవించలేక పోతాడు——ఇది 'పాతాళ గంగ' కథ.

'ప్రజాసేవకుడు కాళాత్రి', 'బూరగపండు', 'ఎండమావుల్లో
ంగలాలవేట', 'జలప్రళయంలో వింత జంతువు', 'సీటి దీపాలు'—
కీయ నాయకుల గురించి వెటకారంగా రాసిన మంచి కథలు.

పెళ్ళి కాకుండా కని పారేసిన కొడుకు, పెద్దయ్యాక తల్లిని
సుకుంటాడు——'అపూర్వం' కథలో. నవలకు సరిపడిన కథా
వును ఈ చిన్న కథలో చెప్పారు. కథాగమనం అపూర్వ
పిస్తుంది. అదే కోవలో రాసిన కథలు 'పుట్టగొడుగు' 'నెత్తురు
బంధం' కథలు.

సామాన్య దంపతులు తమకున్నవి కాస్త అమ్మి వూళ్ళో పిల్లల
కోసం బడి కట్టిస్తారు. ఆ దంపతుల త్యాగం ఎవరు గుర్తిస్తారు
అనిపిస్తుంది 'పచ్చిదంపతులు' కథ చదివాక.

కథల్లో కరుణరసం వుంది. భాషలో జీవం వుంది. సభాగారి
గురించి చెప్పినట్టు——ఆయన కథలు కన్నీటి దీపాలు.

కథల గురించి విషయ సూచిక, కథలు ఏయే పత్రికల్లో
పడ్డాయో వివరించివుంటే బావుండేదనిపిస్తుంది. — బాబు

గ్రంథ స్వీకారాలు

✻ **నక్షత్ర మాల :** శ్రీ వాసవీ కన్యకా పరమేశ్వరీ
దేవిపై వ్రాసిన స్తవము. రచయిత : వనోన్మణి విశ్వా
మిత్ర నందూరి వెంకటస్వామిరాజు. ప్రతులకు : రచ
యితపేర ఏజెంటు ఆంధ్రపత్రిక, తాడికొండ - 522 236
(పోష్టు), గుంటూరు జిల్లాకు వ్రాయవచ్చు.

✻ **ప్రసారిక :** సంపాదకులు : నమిలికొండ బాల
కిషన్‌రావు. స్కాలు చందా పదిరూపాయలు, ప్రతులకు :
ఎన్. బాలకృష్ణారావు, 6-7-42/A, రంగన్న దర్వాజా,
హనుమకొండ-506 001.

✻ **జానపద సరస్వతి :** సంపాదకురాలు : డా॥
నాయని కృష్ణకుమారి. (ఆంధ్రప్రదేశ్ జానపద సాహిత్య
పరిషత్ త్రైమాసిక పత్రిక) ఇది జానపద విజ్ఞానంపై
ఆంధ్రప్రదేశ్ నుండి వెలువడుతున్న ఏకైక పత్రిక.
విడిప్రతి రు. 2/ లు. సంవత్సర చందా రు. 8/ లు.
జీవిత చందా రు. 200/- లు. ప్రతులు కావలసినవారు
డా॥ గోపు లింగారెడ్డి, ఇం. నెం. 7-1-125, మంకమ్మ
తోట, కరీంనగర్-505 002 కు వ్రాయవచ్చు.

✻ **తెలుగు వన్నెలు :** రచన : డి. యస్.
రామారావు. ఇది విజయ సాహితి, విజయపురి వారి
సమర్పణ ; వెల : పదిరూపాయలు.

✻ **ప్రజారాజ్యం :** రచన : టి. వి. యస్. దాసు,
ఎం, ఎల్., అడ్వకేటు. ప్రకాశకులు : వేద సామ్రాజ్య
పరిషత్ (రిజిష్టర్డు) 1-8-725 సి, నల్లకుంట, హైదరా
బాదు-500 044. మూల్యం 3 రూపాయలు.

✻ **దర్శన :** జమ్మికుంట గవర్నమెంటు డిగ్రీ కాలేజి
వారి 1982-83 వ సంవత్సరపు వార్షిక సంచిక. చీఫ్
ఎడిటర్ : సి. వీరారెడ్డి. (ప్రిన్సిపాల్)

nted & Published for Nageswara Rao Estates (Private) Ltd., by S. Radhakrishna at the Andhra Patrika ress, Gandhinagar, Vijayawada-3. Editor : S. Radhakrishna, Vijayawada. Phones : 75667 & 61247.

అమృతాంజన్‌కే తెలుసు తలనొప్పి బాధ

అసలు తల నొప్పి అంటేనే భరించలేని బాధ. దాన్ని పోగొట్టుకోడానికి సుళువైన మార్గము. కొంచెము అమృతాంజన్ తీసుకొని కణతల మీద బాగా గట్టిగా నిమిరి పట్టించండి. వెంటనే తల నొప్పి తగ్గిపోయి హాయిగా వుంటుంది.

అమృతాంజన్ ఇతర మందులవలెగాదు. అమృతాంజన్‌లో చేరివున్న శక్తివంతమైన 10 ఔషధాలు అమోఘంగా పనిచేసి రాసిన చోట పైచర్మంవల్ల అతి త్వరగా ఇట్టే నొప్పిని నివారిస్తుంది. ఏ అపాయం వుండదు.

85 సంవత్సరాలకు పైబడిన ప్రసిద్ధి కల అమృతాంజన్ వొంటి నొప్పులకు, బెణుకులకు, జలుబులకు గొంతు నొప్పులకు కూడా బాగా అమోఘంగా పనిచేసి నివారిస్తుంది.

ఎప్పుడూ అమృతాంజన్ చేతికి అందుబాటుగా వుంచుకోటం మంచిది. ఎందుకంటే ఎప్పుడు అవసరమొస్తుందో చెప్పలేము.

అమృతాంజన్

శీఘ్ర నివారిణి. నమ్మకమైనది. ఏ ఇతర బాధనూ కలుగచేయదు.

OBM 7652 TG-R